BARIŞ MANÇO'NUN ARDINDAN

ROLL

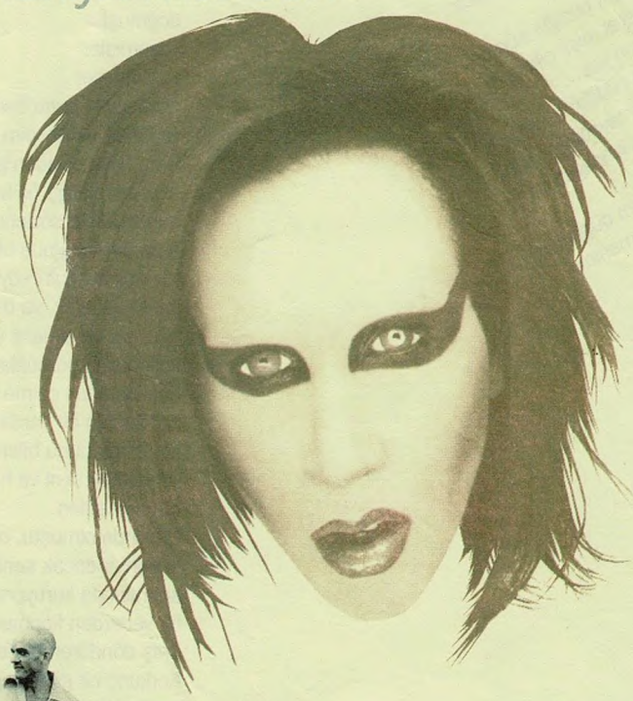
450 000 TL
KDV dahil

bob marley
bruce springsteen
marilyn manson
hakkı bulut

courtney love

michael stipe

sayı 28 şubat '99

portishead • bob dylan • zuğaşi berepe • sıtkı acim • cake

the smiths

Dün gece birinin beni sevdiğini düşledim
Dün gece
birinin beni sevdiğini düşledim
umutsuzca – ama yaralanmadan
yalnızca bir başka yanlış alarm
Dün gece gerçek kollar düşledim
bana sarılan
umutsuzca – yaralanmadan
yalnızca bir başka yanlış alarm
öyleyse söyle bana
ne kadar sürecek bu
en sonuncuya kadar?
ne kadar sürecek
doğru kişiye kadar?
eski bir hikâye bu – BİLİYORUM
ama sürüp gidiyor
ama sürüp gidiyor

Paylaşmayacağım seni
Paylaşmayacağım seni
Paylaşmayacağım seni
Gayret
ihtiras
ve içimdeki şevkle
bu benim zamanım
yazdığım not okununca
Perrier mi çarptı beni,
dedi,
ya da hayat hastalıklı ve acımasız mı
bunun yerine?
"EVET!"
Hayır – hayır – hayır – hayır – hayır
Paylaşmayacağım seni
Paylaşmayacağım seni
gayret
ve kurduğum düşlerle
bu benim zamanım
Hayat inişli çıkışlıdır
sorun yok
bunu bildiğin sürece
Hayat inişli çıkışlıdır
sorun yok
bunu bildiğin sürece
Paylaşmayacağım seni
Paylaşmayacağım seni
gayret
ve kurduğum düşlerle
bu benim zamanım

Mezarlık kapıları
Korkunç bir güneşli günde
buluşuyoruz mezarlık kapılarında seninle
Keats ve Yeats senin yanındalar
Korkunç bir güneşli günde
buluşuyoruz mezarlık kapılarında seninle
Keats ve Yeats senin yanındalar
Wilde benim yanımdayken
İçeri girip okuyoruz taşları ciddiyetle
tüm bu İNSANLAR tüm bu HAYATLAR
neredeler şimdi?
Aşkları, nefretleri
ve arzularıyla, benim gibi
doğmuşlar
yaşamışlar
ve ölmüşler
ama sanki bunu hak etmemişler
ve ağlamak istedim ben
Sen, "çok eskiden güneş
azat etti şafağı üç kez," diyordun,
bunlar kendi sözlerinmiş gibi
ama ben okumuş biriyim, bunların
yüz kez duydum söylendiğini
(belki daha az, ya da daha çok)
eğer şiir veya nesir yazmalıysan
kullandığın sözcükler sana ait olmalı
başkasından çalma sakın ya da "ödünç alma"
her zaman bir yerde uzun burunlu
biri vardır bunu bilen
ve yakalar seni ve haline güler
tutulunca sen
"Yakında olmuştu, olur, oldu" diyorsun
ki bunlar ancak senin sözlerin olabilir
sonrasında kuruyorsun metni
bir yerlerden kopmuş olan
(baş döndüren bir fahişe, 1804)
Korkunç bir güneşli günde
mutlu olduğumuz mezarlık kapılarında
Keats ve Yeats senin yanında
Korkunç bir güneşli günde
istendiğimiz yere gidelim öyleyse
ve buluşalım mezarlık kapılarında
Keats ve Yeats senin yanında
ama kaybediyorsun
çünkü Wilde benim yanımda.

Bu şaka komik değil artık
Yolun kenarına park et arabayı
bilmeliydin
zamanın akışının seni boğacağını
benim de öyle
sen gülünce
kendini gerçekten yalnız hissedenlere
ki onların tek arzusu ölmektir
ama ben korkuyorum
ve güldürmüyor bu beni,
isterdim gülmeyi
ama bu şaka komik değil artık
evin çok yakınında
kemiğin çok yakınında
evin çok yakınında
ve kemiğin çok yakınında
sandığından da çok

Karanlıktı hava eve döndüğümde
ve soğuk deri koltuklarda
birden aklıma geldi
tüm bunların ardından
yüzümde bir gülümsemeyle ölebileceğim

Bunun olabildiğini görmüştüm
başkalarının hayatında
şimdi aynısı oluyor bana da

Bazı kızlar diğerlerinden daha iridir
Buzul çağından keder çağına
bir konu var ki
ben yeni farkettim bunu:
Bazı kızlar diğerlerinden daha iridir
Bazı kızlar diğerlerinden daha iridir
Bazı kızlar diğerlerinden diğer kızların
Bazı kızların anneleri diğer kızların
annelerinden daha iridir

Bir kasa birayı açarken
Anthony'nin Cleopatra'ya söylediği gibi:
Bazı kızlar diğerlerinden daha iridir
Bazı kızlar anneleri diğer kızların
Bazı kızların anneleri diğer kızların
annelerinden daha iridir

Türkçesi: Tezgör Hilmi

6 Ajans

9 Barış Manço

14 Portishead

16 Cake

18 Bruce Springsteen

24 Bob Dylan

26 Marilyn Manson

31 Elektrozen

32 M. Stipe & C. Love

36 Hakkı Bulut

42 Zuğaşi Berepe

44 Sıtkı Acim

46 E. Pekakcan & İ. Tokcan

48 Gayd

50 Albümler

56 Liste

57 Bob Marley

62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Alican Tayla, Atilla Aydoğdu, Ayşe Draz, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Derya Bengi, Duygu Akın, Ender Ergün, Eray Makal, Ensar Altun, Erdir Zat, Erol Babaoğlu, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Dilek, Hakan Lokanoğlu, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kerem Demir, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Murat Şeker, Nedim Yalgı, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Osman Kaytazoğlu, Özgür Uçkan, Özlem Kumrular, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serkan Seymen, Sevin Okyay, Sid, Siren İdemen, Şahan Nuhoğlu, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yücel Göktürk **Film hazırlık:** Çağdaş Grafik **Baskı:** Lebib Yalkın Yayımları ve Basım İşleri **Dağıtım:** Bir-Yay **Adres:** Sıraselviler Caddesi Billurcu Sokak 32/3 Taksim İstanbul **Tel** 245 56 06 **Yıl** 3 **SAYI** 28 - **ŞUBAT '99** **İmtiyaz Hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **Sorumlu Yazışleri Müdürü:** E. Derya Bengi **İlan sorumlusu:** İnci Becerikli (296 82 41)
AYDA BİR YAYINLANIR

Erkin yapılmayacak diyor ama

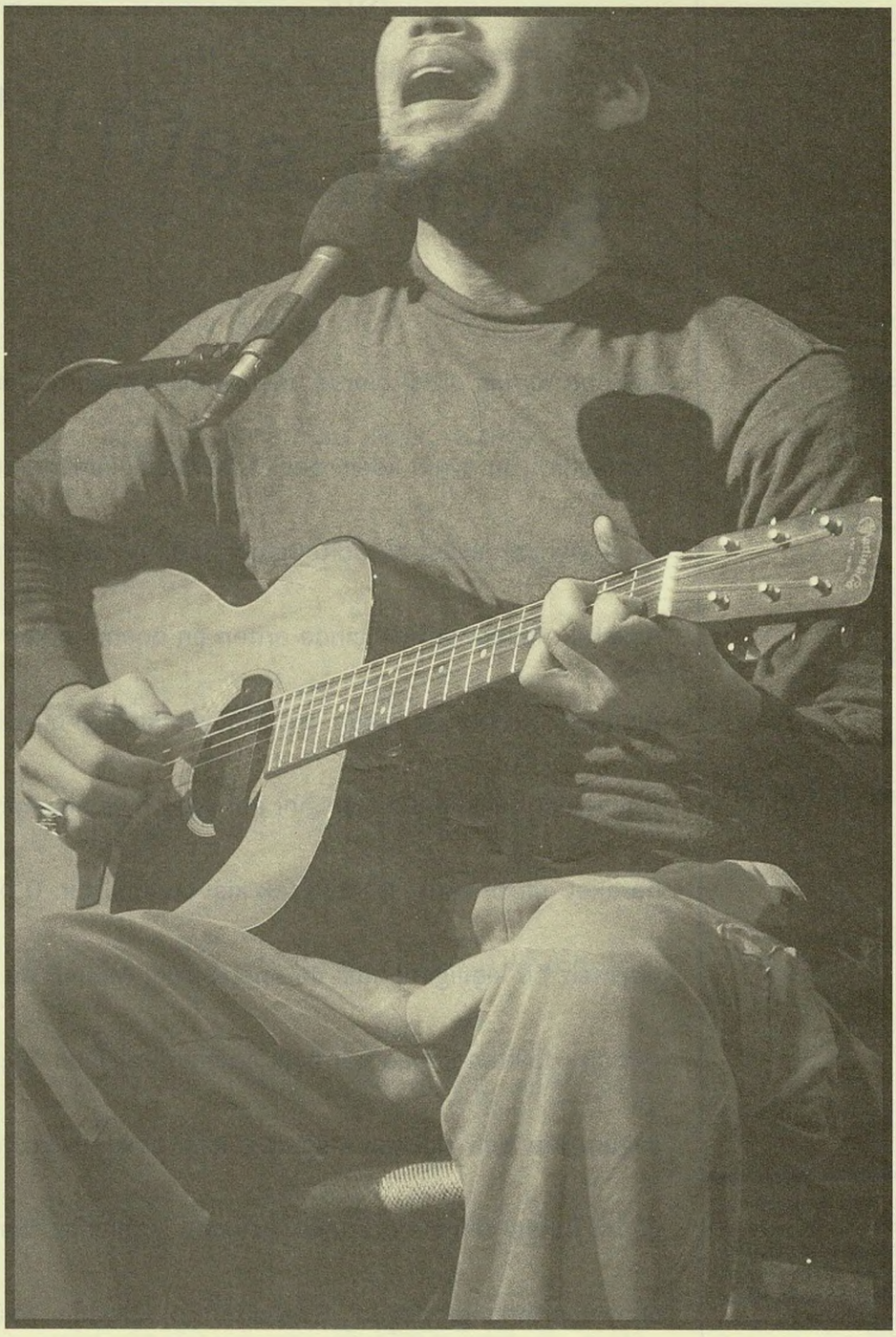
Roll over

(eğik düzlem)

seçim sath-ı maili

Üçlü bir roman dizisi olursa, insan-devlet-toplum temalarına göre ayrılabilir. (Bu ayrım kesin değil.) Devlet bölümünde savaş önemli yer tutar. Ayrıca savaş, bu üç temanın birbirine en çok yaklaştığı olaydır. Askerlik, insanı devlet içinde eriten en önemli etken olarak görülüyor. Kişiliğini bulamayan insan, daha büyük saydığı bir kavram içinde ezilmekle, sanki onun kişiliğini ediniyor, öyle hissediyor. Bir şey adına hareket ediyor artık. Burada tek kişi önemsizdir. O halde onun önemsiz bir kişiliği olması da önemsizdir. Memur da bir bakıma öyledir. Halktan kopan her halk adamı da öyledir. Toplumcularımız da çoğunlukla aynı biçimde hissettiği için, asker-aydın yakınlaşması belki de bu ruhsal temele oturuyor. Eskiden insanımız "kapalı" olduğu için dünyanın farkında değildi. Bugün bütün dünyanın "müktesebat"ının korkunçluğunu artık hissettiği için eskiye dönmek istiyor. Onu "kaybolan cennet" gibi görüyor. Bakalım ne yapacak? (Acıklı.)

Oğuz Atay, Günlük, 25 mart 1970

o r i j i n a l

AJANS

Çocukluğum uzaklarda... yaşlılığım uzaklarda... / Yerim yurdum uzaklarda... sürgünlüğüm uzaklarda / Ey turist, / Dürbününü alabilir miyim / Belki de bir el / Ya da bir mendil sallayan vardır bana bu dünyada. **MUHAMMED EL-MAGHUT**

Ey benim ıslak yalnızlığım / Umudum senden doğsun **EDİP CANSEVER**

Azıcık aşım, kaygısız başım

Kıskançlık duygusu öldü mü, sevgi de yok olmuş ya da hiç değilse azalmış demektir. Bununla beraber, eşlerin, kıskançlığı yüze sürülen bir krem gibi cıvık cıvık değil, nadide bir parfüm gibi dirhem dirhem harcamaları gerektir.

Bizi kurtarmaya müziğin bile gücü yetmediğinde, gözlerimizde bir hançer parıldar; bize artık hiçbir şey arka çıkmaz, cinayetin büyüsünden başka... **CIORAN**

ATV, Tarkan'ın Paris Olympia konserini naklen yayınlayacakmış ama Genelkurmay mani olmuş

Ödemiş Ödemiş / O yar bana ne demiş?

Enteresan "solo" konser haberleri var: **Nick Cave** 30 Mart'ta Londra'da Royal Festival Hall'da Bad Seeds'siz solo bir konser verecek. **PJ Harvey** de mart ve nisan aylarında Paris'in bazı kulüplerinde sadece sesiyle ve elektrikli gitarıyla sahne alacak. Ve ve ve... müjdemizi isteriz: Temmuz ayında, İstanbul'da Caz Festivali kapsamında **Suzanne Vega** da orkestrasız, sadece bir kontrbas eşliğinde Açıkhava'da (büyük ihtimalle).

Nick Cave, yalnızca internet kanalıyla (www.mute.co.uk) dinlenebilecek kayıtlar yaptı. Olayın mahiyeti şu: Cave, romanı "And The Ass Saw The Angel"dan pasajlar okuyor, arkada da Mick Harvey ve Ed Clayton Jones enstrümanlarıyla ona eşlik ediyorlar.

Pixies eskisi **Frank Black**, gayet iptidai yöntemlerle kaydettiği yeni solo albümü "Pistolero"yu mart ayında yayınlayacak.

Afghan Whigs, bu yıl içinde üç ayrı tribute albüme birer şarkıyla konuk olacak. Greg Dulli'nin grubunun seçtiği parçalar, John Lennon'dan "Woman", Clash'dan "Lost In The Supermarket" ve Big Star"dan "Nighttime".

Snoop Doggy Dogg yakında bir otobiyografi yayınlıyor. Daha önce Mick Jagger ve Al Green hakkında biyografiler kaleme alan William Morrow'la birlikte hazırladığı kitabın adı: "The Doggfather: The Times, Trials and Hardcore Truths of Snoop Dogg".

Red Hot Chili Peppers, Los Angeles'ta Rick Rubin'in denetiminde yeni albümünü kaydediyor.

Jimi Tenor ikinci albümü "Organism"i yayınladı. Yine pop, easy-listening, funk ve caz tarzlarından oluşan bir kolaj.

60'ların Los Angeles'lı psychedelic-folk ekibi Love'ın elemanı **Bryan McLean** öldü.

Captain Beefheart'ın beş CD'den oluşan bir box-set'i yayınlanıyor.

David Byrne'ün keşfi **Jim White**, Morcheeba elemanlarıyla birlikte doldurduğu yeni albümünü bahar aylarında yayınlayacak.

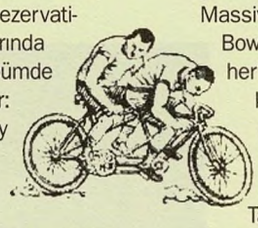
Death In Vegas, ikinci albümü "The Conpino Sessions" için Iggy Pop ve Primal Scream'den Bobby Gillespie'yi stüdyoya davet etti.

Seneyi bol ödüllü geçiren genç İngiliz grup **Gomez**'in ikinci albümü de hazır: "God's Big Spaceship" mart ayında yayınlanıyor.

Billy Bragg'le birlikte geçen sene "Mermaid Avenue"ye imza atan **Wilco** grubu, üçüncü albümü "Summer Teeth"i önümüzdeki ay yayınlıyor.

Red Snapper, William Orbit gibi elektronikacılara vokal desteği verdikten sonra 96 senesinde "Trailer Park" albümüyle patlayan folkçu **Beth Orton**, ikinci albümü "Central Rezervation"ı şubat sonlarında yayınlayacak. Albümde ünlü konuklar var: Ben Harper, Terry Callier, Mazzy Star'dan David Roback ve Everything But The Girl'den Ben Watt... Bu arada Beth Orton'un klibi "Stolen Car" Hal Hartley tarafından çekilecek.

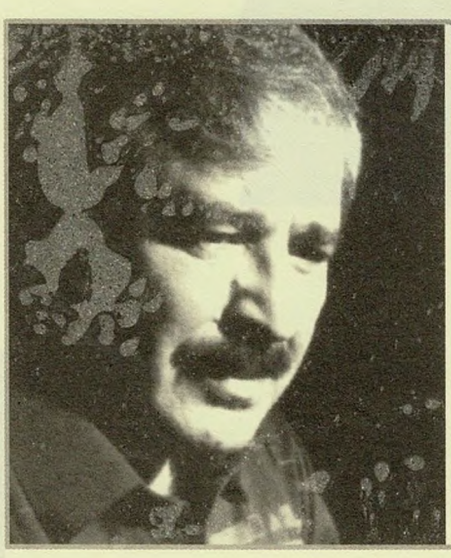
Kendi adını taşıyan ilk albümüyle geçen senenin en iyileri arasında yer alan **Rufus Wainwright** (Loudon Wainwright'ın oğlu olur), yalnız kadınlardan oluşan konser turnesi Lilith Fair'e nazire olarak Fraizer Fair'i örgütlemek istiyor: Yalnızca erkeklerden oluşan gruplara açık konserler dizisi. Bu arada Rufus Wainwright, giyim firması Gap'ın reklamlarında yer alacak. Daha önce Allen Ginsberg ve Jack Kerouac'ın fotoğraflarını kampanyada kullanan firma, müzik dünyasından Luscious Jackson, Run DMC, Aerosmith ve LL Cool J ile de çalışmıştı.

İngiliz televizyon kanalı Channel 4, **Goldie**'nin merkezinde yer aldığı "Saturn Returnz" adında bir belgesel film çekti. Filmde Massive Attack, David Bowie ve Noel Gallegher'in Goldie hakkındaki düşüncelerine ve övgülerine de yer verilmiş. Ayrıca ünlü jungle şirketi Talkin'headz'i anlatan "Talkin'headz, The Mettallheadz Story" isimli belgesel de İngiltere'de video filmi olarak piyasaya sunuldu.

U2 elemanlarının girişimiyle dance plakları yayınlayacak yeni bir şirket kuruldu: Kitchen Recordings. İlk planda Rob Rowland, Basic gibi müzisyenleri lanse edecek şirket, adını U2'nun Dublin'deki diskoteği The Kitchen'dan alıyor.

Blur'ün, Blur'den ziyade Massive Attack tayfasına yakın bir sound içeren yeni albümü "13" mart ayında yayınlanıyor. William Orbit'in desteğinde kaydedilen albümle birlikte artık Blur'ün adı Brit popçularla değil, new-psychedelia'cılaria birlikte anılacak.

Iggy Pop'tan güzel haberler var: Yeni albümü bitti, galiba bu ay içinde satışa sunulacak. İhtiyar iblis,

"Nazlı bir insandım, değildim efe"

Berçenekli Aşık Mahzuni Şerif, yine ne yaptı etti ve artık sayısını kendinin dahi bilmediği albümlerine bir yenisini ekledi. Geçtiğimiz yılı ağır bir hastalıkla boğuşarak geçirmişti Mahzuni Şerif. İyileştiği bir dönemde "Acı günlerim (Ararlar beni)" adlı albümü yayınlamıştı. Ama Mahzuni pek havasında değildi, ustanın bugüne kadar yaptıkları arasında pek de parlak olmayan bir albümdü bu. Ustanın yeni albümü ise, geçen yılki albümden çok daha güzel türküler içeriyor ve o eski "çatallı" sesini konuşturuyor. "Prangalar / Ağıt" adlı bu albüm, tamamen yepyeni türkülerinden oluşuyor. Yine Musa Eroğlu'nun bağlamaları eşlik ediyor türkülere. Ama bağlamanın yanına bu kez bas gitar ve klasik gitar da katılmış. Albümde "Diye diye", "Prangalar", "Vardım gittim" gibi alışılmış Mahzuni türkülerinin yanında, her albümünde olduğu gibi "Mükremin" adında bir taşlama yer alıyor. "Hunu Dağı" türküsünde gerçekten "döktürüyor". Fikret Otyam'ın 1963 yılında kaydettiği, Mahzuni'nin ölen bir arkadaşı için söylediği ağıt orijinal haliyle yer alıyor albümde: "Nazlı bir insandım değildim efe / Kurudu dillerim varmadı Of'a / Haber gitmiş arkadaşım (Berçenekli) Şerif'e / Sazını döşüne burmuş ağlıyor"... Mahzuni'nin "dorukta" olduğu yıllarda yapılmış bu muhteşem kayıt için bile alınacak bir albüm "Prangalar / Ağıt". Bu arada usta modaya mı uydu bilmiyoruz, ama bugünlerde bir de şiir albümü yayınlayacakmış...

Gönül akınca paldır küldür akar, turp sulayan arklardan yürüyormuş gibi seyrek ve idareli akmayı kabul etmez. **HALİKARNAS BALIKÇISI**, Mavi Sürgün

Açlık ile tokluğun arası yarım yufka

Bergama Bergama / Kazan kazan ver bana

Hayatımı kurtardın, bundan sen sorumlusun. Kapıyı açtın ve beni içeri aldın. Şimdi yollarsan, kapıyı hiç açmamış olursun. *("Leon" filminden)*

Geç vakte kadar kitap okumak dimağı yorar. Elektriği daima muayyen saatte söndürmeyi adet edinmelidir. Aynı zamanda heyecanlı kitaplar okumamalıdır. Hayali okşayan eserleri seçmelidir.

Ay ışığında / karanlık bir istasyona girdi karanlık bir tiren. / Siyah elbiselerin sarışını baktı pencereden: / mavi camdan bakılınca bu karanlık istasyon / ışıksız insanlar / hazin ve telaşlıydılar bir kat daha. / Orda sanki fısıltılarla bir şey konuşuluyor: / ölüm için, ayrılık için, sabahsız geceler için. **NAZIM HİKMET**

Müzik, mutluluk ülserine tutulmuş ruhların sığınağıdır. **CIORAN**

"The Crow: Shattered Lives & Broken Dreams" isimli çizgi roman kitabına da şiirlerini ve desenlerini verdi. Ayrıca yeni yayınlanan bir konsept albümde de sesini duymak mümkün: 11. yüzyılda Alamut kalesini meskeden edinmiş Şiî-İsmailî tarikatı Haşhaşiler ve onların lideri Hasan Sabah anısına çıkarılan New York işi albümde Iggy'nin yanısıra **Jah Wobble** ve **Bill Laswell**'ın müzikleri, **Patti Smith** ve **William Burroughs**'un sesleri var.

1987 yılından beri solo albüm yapmayan **David Sylvian** sonunda geri dönüyor. "Dead Bees On A Cake" ismindeki albümü mart ayında yayınlanacak. Albümde karısı Ingrid Chavez, Japan bateristi Steve Jansen, Ryuichi Sakamoto ve Talvin Singh'in de emekleri var.

The Who elemanları Roger Daltrey ve Pete Townshend bir araya gelip yıllar yıllar önce tamamlamadan yarıda bıraktıkları "Lifehouse" ismindeki rock operaya el atıyorlar. Townshend'in ruhani akıl hocası Meher Baba'ya adanmış iki ünlü parçaları "Baba O'Riley" ve "Won't Get Fooled Again" zaten zamanında bu rock opera için tasarlanmış, ancak sonradan ayrı ayrı yayınlanmıştı. BBC'nin 2000 yılını kutlama projeleri arasında yer alan bu çalışma tamamlansa bile, The Who'nun yeniden toparlanıp müzik yapması gibi bir durum henüz gündemde yok... Bu arada Roger Daltrey, ölen davulcuları Keith Moon'un hikayesini anlatan bir sinema filminin prodüktörlüğünü üstlenecek.

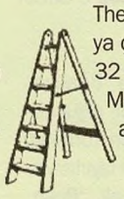
Replacements eskisi **Paul Westerberg** bu ay içinde üçüncü solo albümü "Suicaine Gratification"ı yayınlıyor.

Kula Shaker bu ay içinde yeni albümünü çıkarıyor: "Peasants, Pigs and Astronauts".

John Cale otobiyografisini yazdı ve yayınladı. Kitabın adı enteresan: "What's Welsh For Zen?" Yani, Zen'in Galcesi ne?

Beastie Boys'dan **Mike D**, Radiohead'den **Thom Yorke** ve **DJ Shadow** bir araya gelerek deneysel hip hop albümü "The Handsome Boy Modeling School"a parça veriyorlar. Toplama albümün yaratıcı prodüktörleri, Dan "The Automator" Nakamura ve Prince Paul.

Yedinci sayımızda bölümler yayınladığımız (pek yakında Fatih Özgüven çevirisiyle Om yayınevinden çıkıyor) "Amerikan Sapığı" romanının yazarı **Bret Easton Ellis**, Amerika'da yeniden gözde. Sebep geçen ay yayınlanan yeni romanı "Glamorama". Romanda moda dünyasından bir New Yorklunun hikayeleri anlatılıyor. Ellis'in bir sonraki romanı ise bir otobiyografi mahiyetinde olacakmış. Adı, "Where I Went I Would Not Go Back".

Fransız rock'çu **Jacno**, son albümü "La Part des Anges"da Nino Ferrer'in unutulmaz şarkısı "Sud"ü de seslendiriyor.

Mitch tufanı kurbanlarına yardım amacıyla çıkarılan bir albümde **Massive Attack**, **Fatboy Slim**, **Roni Size** ve **U2** şarkıları bir araya getirildi. Albümün adı "Protection".

Van Morrison'un emekli olmaya niyeti yok: Yeni albümünün adı "Back To The Top" ve mart başlarında piyasaya çıkıyor. Bu arada Belfastlı filozofun 32 yıllık ilk solo ürünü "Blowin' Your Mind!" bahar aylarında "şık" bir ambalajla yeniden piyasaya sürülüyor.

Happy Mondays bu yıl içinde toparlanıp konserler verecekmiş. Shaun Ryder'ın açıklamasına göre kadroda "dansör" Bez bile var.

Malili müzisyen **Ali Farka Touré** yeni albümünü mayıs ayında çıkarıyor.

sarardıkça güzelleşen dergi

Roll'lan yuvarlan...

Eski sayılarımızı nerelerden mi temin edebilirsiniz? İstanbul'da Kod Müzik, Saadeth ve Pentimento'dan, Ankara'da ise Dost'tan...

Chopin piyanoyu verem mertebesine çıkarmıştır. **CIORAN**

Sana koşuyorum bir vapurun içinden / Ölmemek, delirmemek için **SAİT FAİK**

Son zamanlarda birçok kimselerin tanımadığı kimselere "abla", "ağabey", "amca", "anne", "baba", "dayı" gibi yalnız akrabalar için kullanılan hitap şekillerini kullandıkları oluyor. Bu, bir lâubalilik ve görgüye aykırı bir davranıştır.

önce karar'dır yolculuk / sonra uygulama; / çanta, bavul yapmak, bilet almak / pencereyi açmak için / önce karar **ENİS BATUR**

gelincik gelincik, çılgın aşkım gelincik / şüphe dolu kalbimde bir sızısın incecik / seviyorum demedin bir kerecik
("Ateşli Çingene" filminden, derbeder ali: ediz hun, gelincik: türkan şoray)

bu senin mor alfaben / al arabanın önüne tak onu. **LALE MÜLDÜR**

Akıl isen açma sırrın dostuna, dostun dostu vardır o da söyler dostuna

Seni düşünürken
Bir çakıl taşı ısınır
içimde
BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU

Bob Dylan, bu yılki turnesinde eski Stray Cats elemanı Brian Setzer'i de yanına alıyor.

UNKLE'ın "Psyence Fiction" albümünde enstrümantal olarak yer alan "Unreal" isimli parça Ian Brown tarafından seslendirilerek single olarak piyasaya verildi.

Robert Altman'ın Laura Dern ve Glenn Close'lu son filmi "Cookies Fortune" Amerika'daki bağımsız filmler festivali Sundance'de ilk kez gösterildi. Festival kapsamında **Gregg Araki**'nin "Splendor", **Tim Roth**'un "The War Zone" adlı yeni filmleri de vardı.

Bruce Springsteen bu yaz eski grubu E Street Band eşliğinde turne yapacak.

Underworld'ün yeni albümünün adı "Beaucoup Fish" olacak. Grup elemanları bir cajun lokantasında yemek esnasında "brainstorming" yaparak bu isimde karar kılmışlar. Hayırlısıyla albüm mart başında piyasada olacak. "Push Upstairs" isimli ilk single ise bu aydan itibaren dinlenebilir.

Coen biraderlerin yeni filmi "To The White Sea" adını taşıyor. James Dickey'in romanından adapte edilen film baştan aşağı "sessiz".

Bir –neredeyse– sessiz film de **Aki Kaurismaki**'den: "Juha". Film, bu ay Berlin festivali kapsamında ilk kez gösteriliyor.

Fun Lovin' Criminals ve **Garbage** takas usûlü birbirlerinin şarkılarını remiksleyiler. Garbage "Korean Bodega"ya, Criminals ise "You Look So Fine"a el attı.

Galli grup **Stereophonics**'in mart ayında yayınlanacak yeni albümünün adı "Performance and Cocktails".

Francis Ford Coppola'nın kızı Sofia Coppola'nın "Virgin Suicide" isimli ilk filminin müzikleri **Air** imzalı olacak. Bu arada Air önümüzdeki günlerde ilk single'larını ve konser kayıtlarını bir araya getirerek bir albümde toplayacak.

Talk Talk'un seneler önce verdiği konserlerin kayıtları ilk kez bir albümde bir araya geliyor.

Chet Baker ve **Stan Getz**'in hayatları yakında sinemaya taşınıyor.

Propellerheads altı şarkıdan oluşan ve "Crash!" adını taşıyan bir mini albüm çıkardı.

Tom Waits'in yeni albümü hazır. 16 adet yeni şarkı içeren "Mule Variation" ismindeki albüm nisan ayında çıkıyor.

Fransız şarkıcı **Jean Louis Murat** (en bilmeyeniniz Cohen tribute'ündeki "Avalanche" şarkısından bilir), Arizonalı hispanik country grubu **Calexico**'yla New York'ta buluşarak yeni şarkılar üzerinde çalışmaya başladı.

"She's So Lovely"nin yönetmeni **Nick Cassavetes**'in yeni filmi "Unless That Someone is You"da **Courtney Love** bir uyuşturucu bağımlısını canlandıracak.

Echo & The Bunnymen yeni albümü için Billy Bragg'ın şirketi Cooking Vinyl'le sözleşme imzaladı.

60'lı yıllarda Nancy Sinatra'yla yaptığı düetlerle büyük ün kazanan folkçu **Lee Hazlewood**, yirmi yıl aradan sonra yeni bir albüm çıkarıyor. Albümün hazırlanmasına ön ayak olanların başında Sonic Youth'dan Steve Shelley var. Shelley'in şirketi Smells Like Records, yeni albümün yanısıra üstadın eski albümlerini de yeniden yayınlayacak. Boşuna üstad demiyoruz, Lee Hazlewood'u kendine örnek alanların arasında Scott Walker, Tindersticks, Calexico gibi isimler bulunuyor.

Perry Blake, yeni albümü "Driftwood"un kayıtlarını ve miksajlarını bitirdi. Bu arada Polydor tarafından pek iteklenmeyip kendi kaderine terkedilen ilk albümünden bazı şarkıların da yer aldığı bir toplama albüm EMI'ın Fransa şubesi tarafından piyasaya çıkarılacak. "Driftwood" için de Blake'in Fransızlarla kontrat yapması bekleniyor.

Mark Kozalek'in grubu **Red House Painters**'ın martta yayınlanacak yeni albümünün adı "Old Ramon".

Luna "Note To Self" albümünün kayıtları için New York'ta stüdyoya girdi.

Yo La Tengo'nun basçısı James Mc New tek başına birçok **Prince** cover'ından oluşan bir tribute albüm hazırladı: "That Skinny Motherfucker With The High Voice". Bu arada bu ay içinde Prince'in "The Artist, 1999, The Very Best Of" adlı bir albümü yayınlanacak.

Leftfield'in Afrika Bambaataa'yla beraber yazdığı "Afrika Shox" isimli single'ı bu ay içinde yayınlanıyor. Yeni albüm de bir dahaki aya.

Dead Can Dance'de büyük çatlak: Lisa Gerrard, grubun geri kalanıyla büyük bir tartışma ve ağız dalaşı sonrasında ayrıldı. Ancak Brendan Perry'ye bakılırsa, kayıtları biten şarkılarla son bir Dead Can Dance albümü piyasaya sürülecek.

Barış Manço

İsterdik ki –hele şu türkülü Siyaset Meydanı'ndan sonra– karşılıklı oturalım, eteğimizdeki soru işaretlerini bir bir dökelim, "Barış Manço gerçeği"ni kendi ağzından dinleyelim. Olmadı. Azrail araya girdi. "Tatlı komşu Ayşe teyze, emekli Salih öğretmen, hepinize hepinize elveda..." Fazla ruh daraltmayalım ve bugüne dek yayınlanmamış bir sohbetine kulak verelim. 15 sene öncesinden ve sanki şu an karşımızdaymış gibi...

Çok sade bir insanım, her şeyin en iyisini alırım

1984 yılı sonlarında Egemen Bostancı, Barış Manço için bir müzikal yazdırmaya karar verdi. Ertem Eğilmez aracılığıyla yazar olarak bu işe ben giriştim. Adı "1002. Gece Müzikali" olarak konan bu gösteri nedeniyle, Barış Manço'yla sürekli görüşmeye başladık. Müzikal yazıldı, Barış bunun için besteler bile yaptı. Ama sonunda ayrıntılarını bilmediğim bir nedenle Egemen'le Barış'ın arası açıldı. Müzikal, bir köşeye kondu. Ama bu çalışma sırasında ben teybi açıp uzun uzun Barış'la konuşmuş, onu tanımaya çalışmıştım. 15 yıl sonra, onun acı veren bu beklenmedik ölümünün ardından bu bantlar ilk kez yayınlanıyor.

Gökhan Akçura

Çocukluğum İstanbul'un çeşitli semtlerinde geçti. Üsküdar'da doğdum, 1 Ocak 1943. Cihangir'de, Kadıköy ve Üsküdar'ın çeşitli mahallelerinde oturduk. Büyük bir göçer hayat yaşadık. Hemen her sene bir ev değiştirdik. Hatta bir yıllığına Ankara'ya taşındık. Ortaokula kadar bu böyle devam etti. Ortaokulda Galatasaray Lisesi'ne girdim, yatılı olarak. Sekiz sene kıpırdamadan İstanbul'da kaldım tabii... Normal bir çocukmuşum. Sadece biraz çizermişim ve müziğe de kabiliyetli olduğum yarım yamalak hatırlanıyor, söyleniyor. Ama bizim zamanımızda her çocuk şarkı mırıldandığı için, bunun olağanüstü bir tarafı olduğunu sanmıyorum. Çok basit, çok orta şeker bir çocukluk geçirdim. Ve enteresandır, ilk çocukluk ve gençlik günlerimden şöyle suyunu sıksam, anımsadığım olay gerçekten çok az...

Müzikle ilgim ortaokul son sınıfta başladı, o benim müzikten ikmale kaldığım sene aynı zamanda. Ortaokul son sınıfta sınıf arkadaşlarımla bir grup kurmuştum, Barış Manço ve Kafadarları diye. Okul gecelerinde çıkıp şarkı söyleyerek başladık. Bahsettiğim dönem 1958, tam snobluk dönemimiz: Elvis Presley'in son şarkıları, Paul Anka... Ne gündemdeyse onu çaldık, söyledik.

İlk aşk, son aşk

İlk aşk da aşağı yukarı o dönemde. Hatırlıyorum ama, biraz karanlıklar arasında. Tabii doğal nedenlerle ismini vermek istemem şu anda. Muhtemelen çoluk çocuğa, hatta belki toruna bile karışmış olabilir. Herhalde çok güzel bir kızdı, ya da bana öyle gelmişti. 15-16 yaşındaydım. Uzaktan bakışıyorduk daha... Bir gün merdivenden inerken, merdiven otomatiği söndü ve o beni öptü. Ben çünkü cesaret edemiyordum, yaklaşamıyordum bile. Dünyam şaştı, inanılmaz bir şey... On gün falan uyku uyuyamadım, rüyada gibi gezdim. Herhalde aşk o olsa gerek. Aşk, ortaokul yaşlarında, ilkokul son sınıfta başlayıp ortaokul son sınıfta falan biten bir his. Buna ilk aşk deniyor ama, ilki sonu hepsi o, başka bir tane daha yok. Ondan sonra, onun benzerlerini yaşıyor insan hayatta. Sigarayı ilk içtiğiniz gün gibi: Ondan sonra devamlı sigara içiyorsunuz hayatınız boyunca, alışıyorsunuz. Sonra sonra da, söndürmesini öğreniyorsunuz. Derken marka değiştiriyorsunuz, filtreli alıyorsunuz, daha lüksünü, daha pahalısını alıyorsunuz, askerde asker sigarası içiyorsunuz... Yani buna benzer bir olay aşk, benim kanımca. Yani benim aşk üzerindeki düşüncelerim nev-i şahsına münhasırdır. Onun için ilk son diye ayırmam, bence aşk bir defa olur, ondan sonra onun değişik türlerini yaşar insan.

Belçika'da akademi yılları

20 yaşında, liseyi bitirdikten sonra, ben Türkiye olayını noktaladım. Daha ileri bir şey yapamayacağımı biliyordum o yaşlarda. Gitmem gerektiğine inanıyordum, bir yaz çalıştım, üç-beş kuruş para topladım. Yurtdışına çıkmak için zorunlu olan bir 200 dolar meselesi vardı o zamanlar. O 200 doların karşılığı olan parayı kazandıktan sonra, tabii yol param olmadığı için otostopla çıktım gittim. 20 Eylül 1963: Yeni bir yaşam kurma amacıyla Türkiye'yi terk edişim. O gün bugündür, 21 yıldır yurtdışında oturuyorum. Ondan sonra, ülkeme kesin dönüş yapmadım. Askerlik yılları içinde geldiğim iki yıl hariç. 21 yıldır bu ikili yaşamı sürdürüyorum. İki ayrı yaşam ama, benim için ayrı değil, ortak yaşam. Şimdi de 40 yaşımın ikinci noktasını koyuyorum: Çocuklarım oldu, onların eğitimini göz önüne alarak yeni baştan Türkiye'ye yerleşme planı içindeyiz eşimle. Yeni bir ev aldık, ilkokul son sınıfa kadar sürecek olan ilköğrenim yıllarını büyük bir ağırlıkla burada geçireceğiz. Ondan sonra zaten onların ikinci noktalarına sıra gelecek. Böyle sıçramalar devam edecek...

Yurtdışına ilk çıktığımda önce Paris'e gittim. O dönem öyleydi: Paris'e gidiliyordu, sonra oradan dağılınıyordu. Paris son derece cazibeli bir şehir. Ama Paris'te okuyamayacağımı bir ay sonra anladım. Paris çok büyük, ben çok ufaktım, yani orantı yoktu aramızda. Okuyabileceğim başka bir yer düşündüm. Tabii Fransızca konuşulan bir yer olması mecburiyeti vardı benim için. Fransa'da üniversiteleri, akademileri olan iki alternatif var: Lyon da, Grenoble da, Paris'ten sonra bana bir hayli taşra şehri geldi. Düşüncesi de taşra. Fransızlar biraz enteresandır, Paris dışında bütün Fransa taşradır, Almanya gibi, İngiltere gibi büyük şehirleri yoktur. Büyük şehirleri de sadece beton olarak büyüktür. Öbür alternatifler de İsviçre ve Belçika'ydı. İsviçre'yi oldum bittim düşünmedim. Benim turistik amaçla bile gitmeyi düşünmediğim bir ülke. Üç ayrı dilin konuşulduğu bir ülkedeki bütünlüğü tam toparlayamadığım için beni çekmiyordu, otomatikman Belçika'yı seçtim. Belçika'nın en Fransız şehri Liege kentidir, Liege'e gittim ve oraya yerleştim.

Direkt mimari eğitimine başladım. İlk bir yıl mimarlık eğitimi yaptım. Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi'ne girmiştim. Sonra, ikinci yıl, mimariden iç mimariye döndüm, altı yıl süren iç mimari eğitimi gördüm. Bu okulda ortaokuldan sonra eğitim görülüyor... Benim burada liseyi bitirmiş olmam bir şeyi değiştirmedi, sanki ortaokulu bitirmişim gibi beni en alt sınıftan aldılar. Evvelden

bizim Güzel Sanatlar Akademisi de böyleymiş. İsmi daha Sanayi-i Nefise-i Şahane iken, normal ortaokul mezunları girerlermiş, sonradan lise mezunlarını almaya başlamışlar. Hatta ben orta son sınıftayken, o yıl kaldırıldı Güzel Sanatlar Akademisi'ne ortaokul mezunlarının alınması. Benim yurtdışına gitmemin nedeni biraz da budur... Çok uzun süren bir eğitim yaptım. Hep aynı dalda okutmuyorlar öğrenciyi: Seramik, heykel, resim sanatı yani portre resmi, natürmort resmi, duvar dekoratif resmiyle beraber dekoratif sanatlar, aklınıza gelen çeşitli sanat dallarında öğrenim gördük. Bu arada karton film üzerine, fotoğraf sanatı üzerine eğildik, gravür okuduk, ifade ve ekspresyon sanatlarını öğrendik. Burada lisede, ilkokul yıllarında pek parlak bir öğrenci olmamama rağmen, Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi'ni yedi yıl sonunda okul birincisi olarak bitirdim. Yüzde 93.8'le madalya aldım. Dolayısıyla, çok iyi çiziyorum, çok sağlam bir desenim var. Genellikle halkımızın bilmediği bir tarafım bu. İddialıyım bu konuda, ama kendi kendime iddialıyım. Bir sergi yapmadım, göstermedim bir yerlerde desenlerimi. Basına filan vermedim. Ama, ileride düşünüyorum. Birkaç sergide yapıtlarımı sergilemeyi, belki kitap olarak toplamayı düşünebilirim... Müziğimde ne yapıyorsam, resimde de onun aynısını yapıyorum. İçimden geçen şeyleri kağıda döküyorum. Her şeyi çizerim. Müziğimin resimlenmiş şeklidir resimlerim.

O yıllarda Fransa'da çok ağır bir sanat akımı vardı, kendi öz sanatlarını, Manet, Monet, Renoir, Cézanne gibi ekolleri korumak için bütün yeni akımlara karşı çıkıyorlardı. 60'lı yıllarda Fransa cehennem gibiydi sanatçılar için. Kendi klasik sanatlarını korumak için her şeye "hayır" diyorlardı. Bense rönesans ve Flaman ekollerini daha iyi öğrenebileceğim, nötr, tarafsız bir ülkede okumayı tercih ettim. Bir sebebi de bu. Bu arada, şunu da belirtmek lazım: şu gün Avrupa'nın, dünyanın en büyük, en iyi illüstratörleri Belçikalı veya Belçika'daki okullardan çıkmış kişilerdir. Red Kit'den, Asterix'den, Şirinlerden tutun, ne gelirse aklınıza, çizgilerin çoğu Belçika yapımıdır. Tenten de Belçikalıdır. Hatta hatta o Red Kit'in çizeri Morris, benim okuduğum akademide bizden dört sene evvel mezun olmuş bir arkadaştır, okulda konferans veriyordu, gidip tanıştım kendisiyle. Keza Asterix'i çizen yazan Gosciny bizim okuldan çıkmıştı. Desen konusunda sağlam, büyük, köklü geçmişi olan bir okuldur.

Bari Manso söylüyor

İç mimar olarak hiç çalışmadım, kendi evimi bile dekore etmedim. O bende sadece iyi bir anı olarak kaldı. Duvarda asılı, tozlu bir diploma olarak... Bu dalda okumakta benim asıl amacım meslek haline getirmek değildi. Çok küçük yaştan beri müzik dünyasında bir kariyer yapmayı amaçlıyordum. Akademik müzik eğitimi görmek de istemiyordum. Bir başka sanat eğitimi görmek istiyordum. Örneğin, tıp veya hukuk eğitimini hiç düşünmemiştim.

Yurtdışında çalıştım, okudum. Ufak tefek işlerin yanısıra, müzikle bir hayli ilgilendim orada. Örneğin, gitmemin üzerinden bir sene geçmedi, ben Fransa'da ilk plağımı doldurmuştum zaten. İşte bu karanlıkta kalan bir konu. 1964'ün eylül ayında, ilk 45'lik plağımı Fransa'da Fransızca olarak doldurdum. Dört şarkıdan oluşan o plağı arşiv olarak saklıyorum. Renkli, pırıl pırıl kapaklı... Büyük Fransız komedyen, şovmen Henri Salvador yaptı benim plağımı, onun kendi plak şirketinde çıktı. Ve ben o plakla Europe 1, France-Inter, Luxemburg gibi radyolarda programlara katıldığım gibi, Olympia'da konsere bile çıktım. Arkada Franck Pourcel orkestrası çaldı. Franck Pourcel sahnede olduğu için çaldı tabii, benim için gelmediler oraya, ama ben Franck Pourcel'le şarkı söyleme mutluluğuna eriştim yirmi yıl önce. Vokalleri Swingle Singers yaptı. Tabii onlar da benim için gelmediler oraya ama, ben Swingle Singers eşliğinde şarkı söyleme mutluluğuna da eriştim. Bunlar, dikkati çekerim, yirmi sene evvel oluyor. Benim cahilliğime, gençliğime, toyluğuma denk geldi bütün bunlar. Yeterince değerlendiremedim, duyuramadım. Zaten o dönemlerde ülkemizde müziğe bu kadar ilgi yoktu. Es geçildi, "Paris'te bir Türk çocuğu", "Barış kim?" gibilerinden... Hatta hatta çok ünlü bir program yapımcımız, adını da vereyim, Engin Arman, Paris'ten bu plağın geldiğini görünce şaşırmış ve düşünememiş benim Türk olabileceğimi, üzerinde kocaman Barış Manço yazan plağı, "Fransa'da müzik yapan genç şarkıcı Bari Manso" olarak sunmuş. Annem prog-

ramı dinler dinlemez, ayağında terliklerle fırlamış, taksiye atladığı gibi İstanbul radyosuna gitmiş "yaa, benim oğlumdan bahsediyorsunuz, onun adı Barış Manço'dur" diye.

Yurtdışına giden adam ilk ne yapar bilmem ama, ben 200 dolarımın yarısıyla hemen bir teyp aldım. Gitarım zaten vardı yanımda, geri kalan 100 dolarla da ufak bir yere yerleştim ve peynir ekmek yiyerek, teybe bestelerimi okudum. Bandı Fransız plak şirketlerine gösterdim. Ve Henri Salvador ilgilendi o zaman. Plakta dört Fransızca parça vardı, biri benim bestem, üçü Amerikan şarkılarından, o zamanki modaya göre. Ufak çapta bir kariyerim oldu. Yani bitim kanlandı o zamanlar.

Çıt çıt twist

Ben Fransa'ya gitmezden önce, Batı formları dışında müzik üzerine düşünüyordum zaten. Fransa'daki plağım, ilk plağım değil, "ilk Fransızca plağım" aslında. Lise son sınıftayken, zaten üç plak çıkarmıştım Türkiye'de. Bu üç plak, o zamanki Grafson etiketini taşıyordu. Zaten o zaman Türkiye'de tek plak şirketi vardı 45'lik plak basabilen. Diğerleri, o simitçi tablası gibi büyük 78 devirli eski taş plakları basarlardı. Grafson, 45'lik plakları ülkemize getirdi ve ilk kez tabii Zeki Müren'in, Muzaffer Akgün'ün plakları çıktı. Ve ben de, o zaman yaptığım müziğin ismiyle, hafif batı müziği tarzında ilk plak yapan sanatçı oldum. Erol Büyükburç o zaman plaklar yapardı, benden öncedir o, fakat 78'lik yapardı. Ben ilk 45'lik yapan ünvanını aldım, ona ünvan denirse tabii. Üç plağım vardı, o plaklarda o zamanın modası twist parçalar vardı... Fakat son plağımda, "Çıt çıt çedene" diye bir Orta Anadolu türküsünü yaptım. "Çıt çıt twist" adıyla, Türkçe sözlerle. Bir plak daha yaptım, "Kızılcıklar oldu mu serelere doldu mu?" diye, onun bandını bırakmıştım, fakat ben gittikten sonra çıkaramamışlar o plağı. Keza, "Urfa'nın etrafı dumanlı dağlar" diye bir türkü vardı... Yani o zamanlar, 62 yılında, ben bir takım türküleri derlemeye, aranje etmeye ve o günün ritmleri içinde yapmaya başlamıştım. 67 yılına doğru bende türkü yine depreşti. Gerçek yürüdüğüm kulvarda bestemi 1970 yılında "Dağlar Dağlar"ı yazarak yaptım. Ama "Dağlar Dağlar" herhalde benim onbeşinci, belki de daha fazla, yirminci plağımdır diyebilirim.

1970'e kadar Türkiye'ye yalnız yaz aylarında gelebildim. İlk dört yıl hiç gelmedim. 66 yılında 15 günlüğüne, 67 yılında üç haftalığına, 68 yılında bir aylığına geldim. 69 yılında iki ay geldim. Bu arada konserler verdim. O zamanlar gece kulüpleri pek bir modaydı: As Kulüp, Batı Kulüp falan gibi... Boğaz'da bazı kulüplerde çalıştım. Budak sinemasında bir gençlik konseri verdik. 69'da ilk kez İzmir fuarına katılabildik. Ufak bir Anadolu turnesi yaptık. Demek ki 1963'le 70 arası, yedi sene içinde toplam dört buçuk ay gelmişim Türkiye'ye.

Gavursun mavursun ama...

70'de, yanımda yabancı bir grup vardı, İngiliz, Amerikalı, Tunuslu ve Belçikalı müzisyenlerden oluşan... Onlarla gerçek bir Anadolu turnesi yaptık. Malatya'daydık, grupla ortak dil olarak Fransızca ve İngilizce konuşuyoruz aramızda. İndik minibüsten şehre, aletleri yerleştireceğiz. Birkaç delikanlı çevirdi etrafımızı: "Aboo cano manco gongo..." gibilerinden bir takım sesler çıkarmaya başladılar. Benim Manço'ya biraz "cango, ringo, camango" karıştırmışlar... O zamanın kovboy filmleri var, İtalyan westernleri, onlarla karıştırdılar herhalde. Ben "ne diyorsun kardeşim?" dedim. "Ana, Türkçe konuştu, aboo!" dediler. "Aferin gavura ne güzel Türkçe şarkı söylüyor" diye konserde bağrıldığını hatırlarım ben. Uzak bazı kasabalarda ben bayağı zorlandım kendimi kabul ettirene kadar. "Ben Türküm, işte aynı kültürden geliyoruz" falan... "Yok abo sen Türkçeyi iyi öğrenmişsin, aferin, gavursun mavursun ama, seni sevdik gayri..."

Bıyığın altı kesik

Fiziksel değişim biraz tesadüfler yardımıyla oldu. 1967'de büyük bir araba kazası geçirdim Hollanda'da. Şimdi bıyığımı kessem, bütün izler altından olduğu gibi çıkar. Bütün suratım boydan boya kesilmişti, kaşımdan çenemin altına kadar, sonra onu kapatmak için bıyık bıraktım. Bıyığımın altı olduğu gibi kesiktir benim. Bu bıyık böyle kendi kendine oluştu. Tabii aşağı doğru sarkan bir bıyık olunca, saçı da aynı oranda uzattım. Derken bu saç ve bıyıklar, kravat ve takım elbise üzerinde garip durmaya başladı. Otomatikman elbiseler de başladı aşağı doğru

Les Mistigris, 1967. Christian, Barış, Jean Paul, Francis

sarkmaya, saçaklar, püsküller falan derken ben kıyafetimi buldum. Ancak, 1967'ye kadar benim çok konvansiyonel bir görüntüm yoktu zaten. Lisedeyken de saçlarım uzundu, sadece geriye tarardım o zamanlar, o zaman öyleydi, kulaklar açıkta kalırdı, birayla veya limonla ıslatıp arkaya doğru tarardık. Bugün Travolta'nın saçı, 25 sene evvel ülkemizde başka bir şekilde vardı zaten. 67'de gerçek değişime uğradım. Ondan beri de hiç değişmedim. O yıllarda uzun saç modaydı, onun da yardımı oldu. Sonra o modalıktan çıktı. Mevsimler geçti ben kaldım.

Kaygısızlar, Ve, Moğollar

Önce Les Mistigris –Mistigris Siyam'da bir vahşi kedi türü anlamına geliyor– adında bir grupla çalıştım. Benden önce kurulmuş, Belçikalı ve Martinikli müzisyenlerden oluşan ortak bir gruptu. Ben onlarla iki yıl çalıştım, hem Belçika'nın, Almanya'nın, Fransa'nın çeşitli kentlerinde konserler verdik, hem de 66 ve 67'de onlarla Türkiye'ye geldim. Onların burada kalmaları yasal ve maddi bir takım sorunlar yarattığı için ülkemde bir grupla çalışmayı yeğ tuttum sonra. 68 ve 69 yıllarında Kaygısızlar'la anlaştım ve onlarla çalıştık. 68'de ben buraya geldim, kışın onları Paris'e götürdüm. Kaygısızlar'la Paris'te iki plak yaptık. Bizim İngilizce bestelerdi. Ancak o parçaları ortaya çıkartamadık, nedenleri çeşitliydi: Kaygısızlar "biz yapamayacağız burada" dediler. Tam tabiriyle elimizde bant, piç gibi kaldık Paris'te. Arkadaşlar benim yıllar evvel geçirdiğim toyluğu gösterdiler. Bir kuşku geldi, korku geldi, "biz yapamayız buralarda, dönelim" dediler. Ben tek başıma kaldım. Oysa, grup olarak prezante etmiştik olayımızı. Bugün Mazhar Fuat Özkan olarak bilinen grubun Mazhar ve Fuat'ı vardı Kaygısızlar'da. 68-69'da Kaygısızlar'la çalışmamızdan sonra, onların Avrupa'da kariyer yapmaya yanaşmayışları beni yeni baştan Avrupa'da yabancı bir grupla çalışmaya itti ve o bahsettiğim bir İngiliz, bir Amerikalı, bir Tunuslu ve bir Belçikalıdan oluşan Barış Manço - Ve adını verdiğim grubu kurdum. O grupla 70 yılında çalıştık. Dört ayrı ülkenin kültüründen gelen müzisyen, dört ayrı çalış tavrı ve müzik anlayışı getirdi, bunun harcı içinde bir sürü şey öğrendim. Bugün hiçbiri müzikle uğraşmıyor onların. Biri Hindistan'a gidip kaldı, sonra Amerika'da halıcı dükkanı açtı. Biri Londra'da, zaten çok soylu ve varlıklı bir ailenin oğluydu, ense yapıyor. Belçikalı olan, arkeoloji profesörü oldu. Galiba bir tek o Tunuslu, İsveç'te ara sıra bazı programlarda davul çalıyormuş... Ne zaman bir yabancı grupla çalışsam, onların Türkiye'ye gelmeleri, kalmaları, çalmaları sorun oldu. Buna karşın, ne zaman da bir Türk grubuyla çalışsam, onların yurtdışına gitmeleri sorun oluyordu. Biz bunu 1971'de çözdük. Moğollar, Avrupa'da kariyer yapmaya meraklıydılar. "Türkiye'de de, Paris'te de beraber çalışalım" dedik. Moğollar'la beraber Paris yakınlarında bir ev tuttuk. Moğollar belli bir noktaya geldiler, Fransa'da bir başarı kazandılar, ödül aldılar. Bu plakla tek başına ödül almaları onları yüreklendirdi ve benden kopma kararı aldılar. "Biz kendi başımıza kariyer yapıyoruz, en iyisi kendi başımıza devam edelim" dediler. 70'li yıllar: çiçek çocuklar, hippiler, "savaşma seviş"... Her şey iyi, kavga gürültü falan yok, biz de tabii bu durumu kavgasız gürültüsüz hallettik: "Madem öyle düşünüyorsunuz çocuklar, hakkınızdır". Moğollar'la biz burada birleştik, Paris'te koptuk. Biri benimle geldi: Engin Yörükoğlu. Moğollar'dan Engin Yörükoğlu ve Moğollar'a benimle beraber katılmış olan Celal Güven Paris'ten Türkiye'ye gelerek, benimle beraber Kurtalan Ekspres'i kurdular.

Kurtalan Ekspres

Bu gurubun özelliği burada: Diğer çalıştığım gruplar, hazır gruplardı. Kurtalan'ı biz kendimiz kurduk. Gerçekten çok kıymetli müzisyenler geldi, geçti, müziği bırakan olmadı pek. Kayda değer müzisyen olarak, Ohannes Kemer vardı, çok yıllar önce Kadıköy Ticaret Lisesi'nde bir grupta çalıyordu, Milliyet gazetesinin yarışmasında her sene arka arkaya birinci olurdu bu grup. O grubu olduğu gibi aldık biz Kurtalan Ekspres'e. Kaygısızlar o sıra dağılmıştı, Fuat gene geldi. O zamanlar Özkan yeni yeni çıkıyordu, o geldi. İlk kurulan Kurtalan Ekspres devasa bir gruptu. Türkiye'de o sıralar flaş olan kim varsa, aşağı yukarı o gruptaydı ve dokuz kişiydi Kurtalan Ekspres. Çok iyi günlerimiz oldu, çok iyi şeyler yaptık. Derken, benim askerliğim araya girince, o Kurtalan Ekspres de geçici olarak dağıldı. Askerliğimden sonra kurulan Kurtalan Ekspres tam on yıldır devam ediyor.
Gazinolar yeni yeni bizimle ilgilenmeye başlamıştı. Biz Türkiye'de süper flaş bir duruma gelmiştik. Gelinebilecek en yüksek noktaya gelmiştik ki, ben askere gittim. Yaşım gereği, tahsilimi bitirmemden ötürü artık gitmem gerekiyordu. 28 yaş barajını aşmıştım, 29 yaşında gittim. Askere gitmemin, sahne ve plak çalışmalarına büyük çapta sekte vurduğunu söyleyebilirim. Yedek subaydım ben, ancak, bir takım pürüzler nedeniyle normal süreden fazla askerlik yaptım, 19 ay 26 gün süren bir askerlik. Bu sürede hiç sahneye çıkmadığım, hiç televizyona çıkmadığım için unutulmama düşüncesiyle, evvelden hazırladığımız iki bandı plak haline getirerek askerliğin ortalarına doğru çıkardık, kelimenin tam anlamıyla, idare ettik. Askerliğimin bitmesine doğru da "Hey Koca Topçu Genç Osman"ı hazırlamıştım, topçu asteğmen günlerimin de etkisiyle, bir anı olarak yapmıştım. 20 aylık müzikten kopuk süreyi noktalama amacını güdüyorduk. Bir noktaya kadar muvaffak olduk, fakat çok da muvaffak olduğumuzu söyleyemem, çünkü iki senelik ayrılık, bir dahaki iki sene kendini gösterdi. 74-75 seneleri bizim için çukur senelerdi...

Oduncu Nick

75 senesinde, kariyer arayışıyla bir daha yurtdışına gittik. Bütün 1976 yılını Belçika'da geçirerek İngilizce bir longplay hazırladık ve bunu CBS'den çıkardık. Bu plak, askerliğimden beri süregelmekte olan o suskunluğu bir anda yırtmaya yetti. Müzik yaşamımız tabii bütün sanatçılarda olduğu gibi bir takım inişler çıkışlar gösterdi sürekli. 78'in sonlarına doğru tekrar düşerken, 79'un başında bu kez "Sarı Çizmeli Mehmet Ağa" ile bir başka çıkış yaptık. Bunu 80'de "Halhal", 81'de "Arkadaşım Eşek", 82'de "Ali Yazar, Veli Bozar" ve geçtiğimiz yıl da "Halil İbrahim Sofrası" gibi parçaları da içeren üç albümden oluşan 30 şarkılık bir şey izledi,

Kadıköy Efes sinemasında Kaygısızlar'ın veda konseri, 1969, arkada Fikret Kızılok ve Fuat Güner

→11

makinalı tüfek atışı gibi... Toplumda oluşan imaj bu: Barış her zaman bir şey yapar. Yurtdışında da tahminimizin çok ötesinde yankıları oldu "Nick The Chopper" plağının. Tahmin ettiklerimiz olmadı, tahmin etmediklerimiz oldu, yani bir takım tuhaflıklar komedyasıydı. Biz plağı çok büyük bir Amerikan şirketine, CBS'e yaptırmıştık. Amerikan şirketi olmakla beraber, tamamen Avrupa'ya yönelik bir plak yapmak istiyorlardı. Paris'te anlaşma yapıldı. Biz plağı İngilizce yapma fikrimizde ısrar edince, plağın prodüksiyonunu Belçika'ya kaydırdılar. Ancak plak İngilizce olmasına rağmen, İngiltere'de çıkarmayı kabul etmediler, "bu plak İngiliz müzik zevkine, İngiliz halkının ortak kültürüne uymamaktadır" dediler. Doğaldır, biz de arkamıza baka baka döndük İngiltere'den. Plak Hollanda ve Belçika'da çıktı ilk olarak, Benelux ülkelerinde çıktı, anlaşma orada yapıldığı için çok cüzi bir miktarda Fransa aldı... Buna karşılık, içindeki Doğu karakterinden ötürü, birdenbire Fas müthiş bir siparişte bulundu ve biz Fas devlet radyosunda 12 hafta liste başı kaldık. O bize çok önemli bir kapı açtı. Fas'ta uzun süre büyük otellerde uzun süreli program yapmak için teklifler geldi, ama gidemedik. Sonra daha aşağılara indi ünümüz. Fildişi sahilleri, Gine ve Senegal'de gürültü kopardık. Bu üç ülkenin televizyon kuruluşları bizim için bir program çektiler. 1978 yılının başlarında Gine'de, Senegal'de ve Fildişi sahillerinde gösterildi program. Fakat arkasından bir şey gelmedi. Nasıl gelebilirdi de bilmiyorum. Belki uluslararası bir menejerle anlaşıp oralara gitmek gerekirdi, biz bunu yapamadık. Derken, İran'dan benzer haberler gelmeye başladı. İsmi değiştirmişler: İranlıların böyle bir huyu vardır, isminiz ne olursa olsun, onu değiştirip kendilerine göre bir isim takarlar. Mehmed el Şahin falan gibi bir isimle benim bu albümü çıkardılar, kaseti de kibarlık olsun diye gönderdiler: Kaset benim kasedim, ben söylüyorum, üzerinde benim resmim var, ama altında başka garip bir isim yazıyor. Kültürü bize yakın ülkelerde hareket getirdi şarkılar. Romanya'da hakeza liste başına yükseldik. Çeşitli Balkan ülkelerinde yükseldik ve gide gide 1980 senesinde bir Yunanlı şarkıcı bizim bu albümdeki şarkıların dördünü alarak Yunancaya çevirip kendi ülkesinde plak yaptı, adam da bunlarla meşhur oldu bu sefer. Ne yazık ki bu plak daha bir hafta evvel elime geçti. Belçika'da oturan büyük abime yolladım, çünkü telif haklarımız için yasal işleme girmemiz gerekiyor. 17-18 ülkede adımızın döndüğünü, şarkılarımızın dinlendiğini öğrenmiş olduk.

Kurtalan Ekspres, 1971. Fuat Güner, Celal Güven, Ali Serdar, Barış Manço, Nur Moray, Özkan Uğur, Erdinç Avcı

Dede Korkut, Pir Sultan, Çetin Altan

Müzik konusunda benim çok fazla söyleyecek sözüm yok. Akademik bir müzik eğitimim, bir müzik tahsilim yok. Ben sadece doğal olarak, Allah ne verdiyse, onun verdiği hislerle beynimden geçenleri elime vurup sonra onu kağıda dökerek müzik yaptığım için, daha çok algılarımla, hislerimle hareket ediyorum bestelerimi yaparken. Herhangi bir teknik yoldan hareketle, şöyle yapılmalıdır, böyle yapılmalıdır gibi değil. Bu şekilde yapılan besteler aşağı yukarı yüzde 50'dir dünyada. En azından, Eurovision şartnamesinde bile beste şöyle yapılmalıdır diye şartlar, kurallar var. Ben kural tanımayan, ikinci yolu seçtim. Kural tanımayan demeyelim de, kuralları bilip de kurallara bağlı kalmayanlar arasında yer alan bestecilerden biriyim. Hissettiğim gibi bestelerim. Ancak, her yazdığım besteyi, önden bir hikaye, bir kurgu olarak kafamda toparlarım. Bu öyküyü, bu olayı müzikleyeceğim diye otururum. Yani önce hikayeyi kuruyorum, sonra ona müzik yazıyorum, en son da sözleri yazıyorum.

Türkçe bir kelimeyi anlayan herkes benim dinleyicimdir. Bir kelimeyi anlaması yeter. Türk ve Türkçeden nasibini almış kaç milyon kişi varsa dünyada, bunların hepsi benim dinleyicimdir. Ben bu gözle bakıyorum. Bugün Sovyetler Birliği'nde de 100 milyon civarında Türk kökenli Sovyet vatandaşı var, çeşitli Balkan ülkelerinde de var, Arap ülkelerinde, Hindistan'da, İran'da, Pakistan'da var... Bunların hepsi benim dinleyicimdir, dinleyicim olmalıdır varsayımıyla hareket ediyorum.

Çok gönül rahatlığıyla bunu söyleyebilirim: Ben Türkiye'deki sadece müzisyenlere göre değil, bütün sanatçılara göre çok daha geniş bir yelpazede izleyiciye sahibim. Bunun kasılmayla falan ilgisi yok. Biz Türkiye'deki herhangi bir sanatçının kucaklayabileceğinden çok daha fazlasını kucaklayabildiğimizi biliyoruz. Dünden beri biliyor olsak yanılmışız denebilir, geçen seneden biliyor olsak tesadüf denebilir, ama 15 seneden beri biliyoruz. Köylü kentli diye ayırmıyorum. Dağlara, mağaralara kadar girdiğimizi biliyorum. Erzincan'ın oralarda bir dağın tepesinde bir jandarma karakolu, iki plaktan biri benim plağımdı. 1972 yılında gördüm bunu, Pülümür'de. Bir de yaş olayı var. Küçük çocuklardan babaannelere, dedelere kadar genişleyen bir dinleyici kuşağımız var. Bunu ben sadece kişisel bir başarı olarak yorumlamıyorum. Bu benim kişisel kazancım, başarım değil. Başından beri üzerinde özenle uğraşıp çaba verdiğimiz asıl gerçek olaya duyulan ilginin bizde yansıması olarak görüyorum bunu. Ki bu da, bizim kendi hafızamız, kendi kültürümüz. Türklükten biraz nasibini almış bir insan bizi otomatikman dinler. Onların hepsi Nasrettin Hoca duymuşlardır, Bektaşi duymuşlardır, Dede Korkut duymuşlardır... Bundan sonra Karacaoğlan'ı, Pir Sultan Abdal'ı duymuşlardır... Bugün Çetin Altan'ı, Yaşar Kemal'i, Aziz Nesin'i duymuşlardır. Ben bunların hepsini sabahtan akşama kadar okuyan bir insanım. Ben bunları 25 yıldır okuyorum. Daha başka şeyler de okuyorum. Bunların hepsinin kafamda oluşturduğu bir çamur var. Ve bu çamurdan bir şeyler fışkırıyor. Bizim tek başına bir başarımız yok. Biz sadece çok iyi bir sentezci olduk. Ben bütün öğeleri çıplak gözle görebildim. Ve hemen sentezine girdim. Büyük zaman kazandırdı bana. Sıfırdan başlamam gerekmedi bir takım olaylara.

Delidir, ne yapsa yeridir

Ben baştan kuraldışıyım. Beni gören adam bunu bilerek hazırlıklı geliyor zaten. Dış görünüş önemli bir ayna. Bizim kuraldışı bir insan olduğumuzu zaten 18-20 yıldır biliyor benim izleyicim... Otomatikman yaklaşırken zaten gardını alarak, "bu adam bildiğimizin dışında bir şeyler söyleyecek" düşüncesiyle yaklaşıyorlar. Bu durumda, kentsoylu da olsa, kırsal kesimden de gelse, hiçbir şey değişmiyor. Biz de hakikaten onun beklediğinin haricinde ya da beklediğinin fevkinde bazı şeyler söylüyoruz. Gene söylüyorum: Bu benim kişisel başarım değil. Absürdün kralı bizim toplumumuzda var. Dede Korkut okumuş bir insanın başka absürd bir şey okumasına fırsat kalmadan, absürdün zaten bizim kültürümüzde olduğunu bilmesi gerekir. Veyahut bir Bektaşi okuyan, bir Nasrettin Hoca okuyan biri absürd olayının dibine kadar inildiğini bizim toplumumuzda bilir. Ben de bunu varsayarak konuya giriyorum. Bundan o kadar emin olarak giriyorum ki, karşımdaki de beni emin bir şekilde dinliyor. Bu diyalog kurulduktan sonra, gerisi kendi kendine geliyor. Zaten mesele, zincirin birinci halkasını bağlamak bence. Ondan sonra, geriye kalan halkalar birbirine bağlanarak gidiyor zaten. Dolayısıyla, ben 17-18 yıldır üzerine çalıştığım, hele son yedi-sekiz senedir iyiden iyiye yerleşmiş bir olayı artık izah etmekte zorluk çekiyorum, çünkü çoktan unuttum o diyaloğun nasıl kurulduğunu. Kuruldu gidiyor. Benim için olağanlaştı. O bekleniyor, biz de onu yapıyoruz. "Delidir ne yapsa yeridir" diye bir laf var. Bunu biraz yumuşatarak yinelersek, halk bizim her yaptığımız yeni plağı biraz böyle bekliyor.

"Kendimi hıyar gibi hissediyorum" parçasını yaptığım dönemde kendimi aşırı bir yalnızlığın içinde hissediyordum. Türkiye'de bir müzik dünyası var, benim bu olayda belli bir yerim var. Benim gibi A, B, C, X, Y, Z gibi şahısların da belli görevleri, yerleri var. Bu şahısların çok büyük bölümünün benim anladığım gibi veyahut yıllar önce hepimizin anladığı gibi görevlerini yerine getirmedikleri düşüncesi bende uyanmıştı. Ve bu düşünce içinde yalnız kalmışlığımı anlatmak istedim. Müzikle sınırladım ama, ülkemizdeki kitlelerarası iletişim yapan kişilerin görevlerini yapmamalarına karşı hafif bir protesto olarak çıktı o parça. Bir takım çabaları elinin tersiyle iten insanları, bu kraldan çok kralcı insanları yermek için yaptım. Kader, felek, ah vurulmuşum, yanmışım edebiyatı yaptıktan sonra, milyonlarca liralık Mercedes arabalarda gezen

insanların dramını göstermek için yaptım. O şarkının sözleri çok daha uzundu baştan, bir şarkı boyutlarını aştığı için durdurmuştuk. O zaman kendimi niye hıyar gibi hissettiğime, yalnız hissettiğime daha bir açıklık getiriyordu. Sonra baktım, aşırı bir protesto olayına dönecekti, oradan kurtarmak için bu şekilde bıraktım.

Arkadaşım eşek

Çocuklar zannediyorum, beni daha çok Tarzan, Red Kit falan gibi bir resimli roman, bir masal kahramanı gibi görüyorlar. Dış görünüşüm, kıyafetlerim, takılarım ve de onların çok anlayacağı bir dille şarkı söylemem onlara cazip geliyor. Büyük bir kısmının gözünde Tarzan'dan farkım yok. Karşı karşıya geldiğimizde çok şaşkınlık içinde bakıyorlar bana, "aaa bu da babamız gibi birisiymiş!" diye. Ama ben özellikle çocuklar için şarkı yazmıyorum. "Arkadaşım Eşek"i ben çocuklar için yazmadım. Fakat çocukların çok iyi aldığını görünce, olayın biraz daha üzerine gidip, bir çocuk programında bu şarkıyı söylemeyi yeğ tuttum. Ondan önce "Sarı Çizmeli Mehmet Ağa"yı seçmişlerdi çocuklar. Ve benim gündemdeki son parçam "Halil İbrahim Sofrası", ki müzik zamanlaması, söz, içerik bakımından en ağır parçamdır, altı dakika süren bir şarkı o. Muazzam uzun sözleri var ve çoluk çocuğun dilinde o parça. Normalde çocukların küçük bir kısmını bile ezberlemesinin çok zor olduğu bir şarkıdır, ama öyle... Oralarda kendilerini bulabildikleri bir şeyler mutlaka oluyor. Aslında, Halil İbrahim sofrası diye bir deyim de yoktur. "Halil İbrahim bereketi" vardır. Bir de "Zekeriya sofrası" diye bir deyiş vardır. Yıllardır, kendi absürd anlayışım içinde, çaktırmadan sürdürdüğüm başka bir taktik bu. Hiçbir şeyi folklordan olduğu gibi almıyorum, kendi kafama göre yeni baştan yazıyorum. Keza Sarı Çizmeli Mehmet Ağa'nın da "gel senin borcunu ödiyim" dediği de vaki değildir. Sarı Çizmeli Mehmet Ağa, kim olduğu bilinmeyen bir insandır. Benim şarkımda onun bunun borcunu ödeyen, aslında ödemeyen, dümenden birisi gibi geçiyor. Keza yıllar öncesinden benim "İşte Hendek İşte Deve" diye bir şarkım vardır, öyle bir deyim de yok. "Deveye hendek atlatmak" diye bir tabir vardır. Ben bir takım benzetmeler, çağrışımlar yaparak başka şekillerde söylüyorum. "Halhal" unuttuğumuz bir kadın takısıydı, onu hatırlattım ben. Maşallah, şimdi herkes yeni baştan takmaya başladı.

Zappa, Quincy Jones

Zappa'ya benzetilmem beni rahatsız etmez, hatta sevinirim. Özellikle müzisyen olarak çok beğendiğim bir herif. Konserlerinden birinde, kuliste bir plağımı hediye ettim kendisine. O da on bin kişinin karşısında sahnede, plağı elinde tutup "Barış Manço'ya bana plağını verdiği için teşekkür ederim" dedi. Olay 1976'da Brüksel'de cereyan etti. Jesti dolayısıyla da çok sempati duyduğum bir müzisyen arkadaşımız. Fiziki bir benzerliğimiz biraz var galiba hakikaten. Söz bakımından çok geniş, çok derin şeyler yazar Zappa, felsefidir, safkan absürddür. Müzik olarak benzemeyiz.

Çalışmalarımın dışında müzik dinlemeye çok az zamanım olduğundan, biraz etrafımda, yanımda yöremde neler yapılıyor, onu dinlemeye, takip etmeye çalışırım. Bir de bileğini bükemediğim ustalar var. Bunlar şu sıralar Amerika'dan çıkan, çok çok çok nadir olarak da Avrupa'dan çıkan birkaç müzisyenin ürettiği parçalar. Amerika'dan iki büyük ustam var. Bunlardan biri Quincy Jones, diğeri Isaac Hayes. Özellikle onları takip ederim. Quincy Jones, Michael Jackson'ı ortaya çıkaran adam. Otuz sene önce Ray Charles'ı da ortaya çıkaran adam. Quincy Jones başka bir adam. Onun elinden yetişmiş Herbie Hankock, Chick Corea gibi adamları da takip ederim. Onların evrimlerini izlerim. Bir de, Isaac Hayes ve benzerleri gibi doğaçlama, içinden geldiği gibi müzik yapanları, onların kariyerlerini takip ederim. Bu insanların yüzde 90'ı siyah Amerikalı, bir kısmı da Güney Amerikalı. Yaptığını bilen, bilincinde olan insanlara oldum bittim çok saygım vardır.

Spielberg'le ortak yanlar

Steven Spielberg Tenten'i yapmak istiyormuş. Spielberg'i çok büyük zevkle izliyorum. Spielberg'in adını millet genel olarak "Jaws"dan bilir, bir parçacık... En son "ET"yle falan biraz bilinir... Ama bu adamın çok daha enteresan bir filmi var kimsenin bilmediği: "Düello", 16 mm. kamerayla çektiği ilk filmi. Benim o zamandan beri takip ettiğim bir yönetmen. "Üçüncü Türden Yakınlaşmalar" benim dünyada gördüğüm ilk on film içinde muhtemelen birincidir.

Görkemli bir film. Ana geminin bir geliş sahnesi var son yirmi dakika, orası başlıbaşına bir film, bir abide... Onu ancak büyük ekranda dolby ve stereo sesli bir yerde seyretmek lazım. 78 senesinin başında çıktı o film, Londra'da ben böyle şartlarda seyretme şansına sahip oldum. Odeon sinemasında. Film neymiş anladım. Film oymuş.

Spielberg popüler kültürle sanatı birleştirenlerin büyük bir örneği. George Lucas da çok önemli. Sonra Landis var, apayrı bir olay, bir "evenement" o herif. Spielberg'le benim ortak noktalarım var. O da mesela pat "ET"yi yapıyor, bütün çocukları sürüklüyor. Bu arada, Spielberg 16 mm.'den 70 mm.'ye bir günde atlamış bir adam. Günün bütün icaplarını sonuna kadar kullanıp, sanatsal olarak hiçbir ödün vermeden son derece popüler olaylar da yapmış. Michael Jackson aynı olaydır müzikte. Michael Jacson'ın klip filmlerini de çekenler Landis ve Spielberg'dir zaten. Paul McCartney'le yaptığı "Say Say Say"i Spielberg çekmiştir. Orada John Landis'i aldığı gibi, arkada da Quincy Jones'u almış, müzik adamlarının en büyüğünü. "Beat It"teki meşhur gitar soloyu çalmaya Van Halen'ı çağırmışlar. Şu anda Amerika'da en iyi gitarist Van Halen. Her şeyin en iyisi alındığı zaman zevkler basite indirgeniyor. Bu da güzel bir Fransız sözü: "Ben çok sade bir insanım, her şeyin en iyisini alırım" demiş herif. Bunlar sadelikten kaynaklanan olaylar. En iyisini alıp işi bitirmek. Bu yeni bir sanat görüşü olsa gerek. Ki zannediyorum bu, 1960'lardaki Andy Warhol'lara falan dayanıyor. İlk, esas yeni gerçekçi Amerikan akımından kaynaklanan bir olay. Amerika 60'da Avrupa karşısında yenik düştü harpten sonra, bir toparlanma çabası içinde, Fransa'nın dada'sına falan karşı pop art kavramı çıktı. Andy Warhol'un ortaya attığı bir takım varsayımlar vardı. Onun temeline inşa edilmiş bir olay. O dönemde entellektüel kaldı. Ama, ondan sonraki kuşak meseleyi kavradı, o kadar entellektüel kalmanın gereksiz olduğunu anladılar. Hem popüler hem sanatsal bir şeyi en iyi araçların, en iyi tekniklerin kullanılarak yapılabileceğini ispatladılar. Hadise bu. Bunun için bir kuşak geçmesi gerekmiş. Yirmi sene geçmesi gerekmiş. Hoş, Spielberg de tek başına olmadı, arkasında Kubrick'e güvendi. Müzikte de Beatles önemli, onlar da Everly Brothers'a güvendi. Beatles durup dururken fırlamadı ortaya. Hepsinin arkası var. Çıkarken ortaya, kendilerinden evvel daha iyi yapılmış şeyleri alıp, onları hazmedip birdenbire sıçrama yaptılar. Bir sıçramayı yaparken, geçmişteki bir dönemi, bir devri, insana destek temeli olabilecek bazı olayları komprime bir şekilde sıkıştırıp yerleştirebilirsen, sıçramanda büyük bir payda elde edebilirsin. Bizim 2000 yıllık kültür dağarcığını sıkıştırıp sekiz-dokuz kitap haline getirmeyi ve okumayı kendime yol edinmiştim ben de. O aşamayı çok erken kapattığım için, ondan sonraki bazı merhaleleri aşmak çok kolay oldu. Yeni gelen kuşaklara yıllarca bunu öğütledim. Ama genellikle bir kulaktan girip öbüründen çıktı. Anlamadılar. Hâlâ onun arayışı içinde olan çok genç sanatçı arkadaş biliyorum ben, müzisyen olsun, ressam olsun, yazar olsun, şair olsun... İşin sırrı budur diye anlatırdık. Ama, anlamadıkları için hâlâ aramaya devam ediyorlar.

Portishead

O hava

Titizliklerinden kaynaklanan tembelliklerine aşina olduğumuz Portishead elemanları, beklenmedik bir anda, şu zor zamanlarda bizi albümsüz komadılar. "Roseland NYC Live" isimli konser kayıtları çıktığı günlerde Wire dergisi Portishead'in iki müzikal beyniyle, Geoff Barrow ve Adrian Utley'le görüşmüş, sonuçta elemanların "bugüne kadar verdiğimiz en iyi mülakattı" dedikleri aşağıdaki konuşma cereyan etmiş.

Geoff: Hiçbir konserimiz kötü olmadı, seyircinin olayın içine giremediği konserimiz hiç vaki değil.

Adrian: Ama, turne meselesine hep diş gıcırdatarak baktık. Turne denen şeyin yarattığı karmaşa –özellikle de Geoff'la benim özel hayatımızda– tahammül edilir şey değil. Elimde olsa bir daha asla turneye çıkmam. Özellikle Avrupa ayağının son durakları çekilir gibi değildi. Grup içinde bir sürü trajedi yaşandı, özel hayatlarda ortaya çıkan sorunlar nedeniyle. Fakat artık bayağı iyi bir sound'umuz hasıl oldu, live albümdeki "Sour Times" bunun güzel bir örneği. Böyle bir sound'u bir konserde yakalamak pek o kadar kolay değil. Cazda mümkün, bir sürü iyi live albüm var. Coltrane'in "Village Vanguard"ı mesela... Ruhu olan bir albüm o. Ama, madalyonun bir de öteki yüzü var: Konser, bir tarafıyla da kendisinden başka bir şey, fazla bir şey. Konserlerden sonra genellikle DAT kaydını dinlersiniz –ben bu konuda hayli titizimdir,– ve "berbat" dersiniz, sonra bir daha dinlersiniz, "felaket" dersiniz. O duygusal andan vahşice koparılmış, alınmış gibidir. Ne kadar iyi kaydedilirse kaydedilsin, öyle gelir. Demek ki konser, "çalmak"tan çok daha derin bir deneyim.

Klasik müzik orkestrasıyla birlikte çalmak nasıl bir deneyimdi, orkestra elemanlarıyla aranızda uyum sorunu oldu mu?

Geoff: "Portishead ve yaylı çalgılar" durumuna düşmek asla istemediğimiz bir şeydi. Dolayısıyla, aranjmanların hakikaten iyi işlenmesi gerekiyordu. Her şey usûlüne, adabına uygundu. Notaları çalıp geçmediler. Notalara karşı bir sınav verdiler. Ve böyle bir sınavdan geçmekten ötürü mutlu oldular. "Bu bölümler gerçekten zor, bunlar üzerinde düşünmemiz lazım" filan diyerek çıktılar provalardan.

Adrian: Böyle bir konseri gerçekleştirmek bizim için tamamen hakiki bir arzu meselesiydi. Yaylılarla hiç çalışmamıştım ve bu projeyi realize etmek çok çekiciydi. "On Strangers"da mesela, Penderecki'nin "The Shining"inin sound'unu yakaladık. Bu olay bir kolaj yapmaya benziyor, başka birisinin yaptığı bir şeyden bir parça alıyorsun –saygıda kusur etmeden ama... Bir de tabii bunu müzisyenlere anlatmak gerekiyor. Önlerine kağıda yazılmış notalar koyuyorsun, her birinin üstünde açıklamalar var, ama bu yetmiyor. Konuşmak, söylemek lazım. Müzisyen "böyle mi?" diyor, çalıyor, "hayır, biraz daha geniş bir vibrato" diyorsunuz, böylece olaya dahil oluyorsunuz. Yani bir yanda yaylı çalgılar orkestrası, öte yanda bir rock grubu durumu değil, onlarla bizim entegre olmamız, içiçe geçmemiz mevzubahisti. Sanırım bu gerçekleşti.

Mesele, eski bir şeyden yeni bir şey üretmek. Alıp çaldığımız şeyler aslında harcıalem şeyler. Ama onları elden geçirince, yaptığımızı yapınca, başka bir hal alıyorlar. Çünkü biz kendi sample'larımızı yapıyoruz. Ulaşmak istediğimiz yere gitmeden önce o harcıalem dünyaya dalmak gerekiyor.

Geoff: Bütün mesele şu: Sample'lar etrafında örülen melodiye bağlı kalarak çalmak, ama aynı zamanda onunla "oynamak"... Yeri gelmişken, Portishead, geçirdiğimiz zor günlerde kendilerine destek olan bütün dostlarına teşekkür eder.

Adrian: Dostlarımıza teşekkür ederken, bunu kelimenin tam manasıyla kastediyoruz, dostlarımıza müteşekkiriz. Gibson gitarlara müteşekkir olmak aklımızın ucundan geçmez. Çünkü bize yardımcı olan onlar değil. Ortaya çıkan şey, yaşanan yoğunluğun eseridir. Bu resim olabilir, müzik olabilir. İfade ettiği hayatın yoğunluğudur.

Geoff: Ve yaratıcılığın içine eden siktiriboktan bir duruma düşünce insan, başka bir sürü şey de pencereden uçup gider. Bu açıdan çok şanssızdık maalesef. Bir bakıma da hayli tuhaf bir durum, çünkü hayatımızı düzene sokmak için sarfettiğimiz onca gayretten sonra dibe vurduk. Tam "bittik" derken, elimizden tutup ayağa kaldırdılar. Aynen böyle oldu. Onun için teşekkür ederken, kelimenin tam manasıyla bize ellerini uzatan dostlarımıza teşekkür ediyoruz. Onlar olmasaydı, çökmüştük. Hakikaten çökmenin eşiğine gelmiştik.

Portishead'in albümleri bir tür "gizli soundtrack" olarak tanımlanabilir ya da hayatın B kategorisinde bir film olarak yansıtıldığı "akustik bir ekran"a benzetilebilir. Ve Portishead'in bu soyutlanmış soudtrack'i de, müziği taşıyan kavramsal vasıtalar gibi... Ne dersiniz?

Adrian: Walkman dinlerken insan bir tür sinema olayı yaşıyor. Bence bu, müzik dinlemenin enteresan bir yolu. Dinlediğiniz müzik vasıtasıyla bulunduğunuz mekanı, uzamı değiştirebiliyorsunuz. Yıllar önce, Cambridge yakınlarındaki bir kahveyi konu alan bir belgesel seyretmiştim. A1 otoyolu üzerindeki bu kahve kamyonların mola yeriydi ve 24 saat açık olurdu. Berbat bir mekandı; pis, yıkık dökük, duvarlarda tuhaf tuhaf resimler. Sözünü ettiğim belgeseli TV'de seyretmiştim, çekim gece yapılmıştı ve bir de soundtrack yazılmıştı. Çarpıldım. Bir kamyonun geçtiğini duyabiliyordunuz ve fonda ambient müzik çalıyordu; onun sayesinde bütün uzam değişiyordu. Hakikaten berbat bir yer, gecenin üçünde gittiğiniz, bir an önce kendinizi yatağa atmak arzusuyla yanıp tutuşurken bir şekilde orada olduğunuz, personelin mutsuzluk içinde kıvrandığı, size hizmet etmek istemedikleri bir yer. Gidecek başka bir yeriniz yok, zaten olsaydı, asla orada olmazdınız. İşte öyle bir mekan. Bu, sinema değil mi?

Geoff: Küçük bütçeli bazı filmlerin soundtrack'leri büyük bütçelilerinkinden çok daha fazla hoşumuza gidiyor bizim. Elbette, "Maymunlar Gezegeni" gibi Hollywood'da kaydedilen, büyük orkestralı, büyük bütçeli ve Jerry Goldsmith prodüksiyonu olan soundtrack'leri de seviyoruz ama, "Psychomania" gibi üç kuruşa mal edilen, stüdyoda bir öğleden sonra oturup hızla kotarılan işlere de tavız. Filmde biri suya düşüyor ve ona eşlik eden bir ses gerekiyor: "Hammond'da bir perküsyon stobu yapalım; uyar. Bu tamam, başka ne var?" Böyle bir olay. Hemen orada yaratmanız gerekiyor. Bizim esin kaynağımız bu tür bir yaratıcılık. Bir resme bakıp doğrudan duygusal bir reaksiyon gösteriyorsunuz; duygularla alışveriş içindesiniz. Birisi ölüyor ve siz birinin öldüğü duygusunu yaratacak bir ses bulmak durumundasınız.

Sizin yaratma temponuz nasıl?

Geoff: Biz frene basıp kendimizi yavaşlatıyoruz, çünkü bütün sesleri, en ufağını bile analiz ediyoruz. Herhangi bir şey koyup geçemiyoruz. Müzik, bana göre hayatın ta kendisi, yaptığın bir şey, dolayısıyla ciddiye alıyoruz. Yap-

tığın şeyden hoşlansan da, yaparken eğlensen de, ciddiye alman gerekir, bu böyle.

Adrian: Kavga da ediyoruz. Kolay iş değil. Bazıları hızlı ve kolay yazarlar, prodüksiyon yaparlar. Biz öyle değiliz. Bizim için sancılı bir süreç söz konusu.

Hammaddenizi nasıl bulup çıkarıyorsunuz, o nostaljik malzemenin içinden nasıl çekip alıyorsunuz?

Geoff: Mesele, eski bir şeyden yeni bir şey üretmek. Alıp çaldığımız şeyler aslında harcıalem şeyler. Ama onları elden geçirince, yaptığımızı yapınca, başka bir hal alıyorlar. Çünkü biz kendi sample'larımızı yapıyoruz. Ulaşmak istediğimiz yere gitmeden önce o harcıalem dünyaya dalmak gerekiyor.

Bu yolu nasıl buldunuz?

Geoff: Bütün bunların kökeninde hip hop var; ister Afrika Bambaataa ve planet rock olsun, ister bütün sample hikayesi... "Dummy"de, Isaac Hayes'den Lalo Schifrin'e, Weather Report'tan War'a bir sürü sample aldık fakat hemen hepsinin üzerine biz çaldık. Ben hep orjinal sample'lardan yana oldum. Daha önce kullanılmamış ya da pek az kullanılmış şeylerden sample yapmaya taraftarım. Eğer gidip "Impeach The President"tan ya da "Funky Drummer"dan bir beat alırsanız bu pek yaratıcı olmaz. Bu tür CD'ler ve Avrupa'da yapılan korsan kayıtlar sürüsüne sepet. Dolayısıyla sample olayı özelliğini yitirdi.

Adrian: Biz hep kendi sample'larımızı yapabileceğimizi düşündük ve hep kayıt sürecine, tekniklerine ilgi ve alaka gösterdik; sesleri oldukları gibi aktarmak, orijinal enstrümanları kullanmak gibi şeylere... Peki niçin kendi sample'larımızı yapmıyoruz? Ses deneyleri, loop'lar yaparak epey vakit geçirdik. Bu doğal bir aşamaydı, ama şimdi sample yapmanın pek bir manası yok. *(Geoff'e dönerek)* Yine de, sample yaparak çok etkili işler çıkarabilirsin, başkalarının beceremeyeceği şeyler yapabilirsin. Çünkü senin seçtiğin sample'lar başkalarının aklının ucundan geçmez. Bir de "Funky Drummer" gibi şeylerde şöyle bir durum var: Bazı Amerikan grupları, Public Enemy mesela, "Funky Drummer"dan tekrar tekrar sample yapma yetkisine sahip. Yaptıkları sample'ın çok okkalı olacağı su götürmez ama, "Funky Drummer" onlara ait bir şey gibi, kimse bundan ötürü onları eleştirmez.

Geoff: Bu konuda analitik olmak gerekirse, olay şöyle: Plağı koyarsın ve eğer havası yoksa... Bizim hava dediğimiz şey... *(İzahatı tamamlasın diye Adrian'a bakıyor)*

Adrian: Evet, olayın havası... Bizim yaratmaya çalıştığımız o hava, o atmosfer: Davulun kontrpedal ziliyle trampeti arasında kaybolup giden şey; eğer o şey orada olmasaydı farkederdiniz, olmaması yanlış olurdu. Bir beatbox'a ritm programlamak gibi bir şey olurdu. Yani, aradığımız şey "o" işte. Son iki yılı o duyguyu sorgulamakla geçirdik.

Geoff: Bir de şöyle bir tarafı var: Eski bir plağı koyduğunuzda –bu ister bir soundtrack olsun, ister bir soul plağı veya bir orkestrasyon,– bir beat drop'ı duyarsınız. Bu benim tüylerimi ürperten bir şey. Bir plakta mutlaka olması gereken şeydir o. İşte bizim yapmaya çalıştığımız da o atmosferi yaratmak...

Stüdyoya girdiğinizde müziği nasıl montajlıyorsunuz?

Geoff: Adrian'la beraber stüdyoya girip deneylere başlıyoruz. Ben davul çalıyorum, Adrian bas gitar veya synthsizer ya da kullanmak istediği her neyse onu... Dave McDonald da işin mühendisliğini yapıyor. Sonra bunu bitmiş bir şarkı gibi kaydediyoruz, sonra da 24 kanallı banda alıyoruz, miks ediyoruz, sanki tamamlanmış bir parçaymış gibi. Tabii bu arada bir sürü ufak tefek işlem yapıyoruz, sonra da olduğu gibi sampler'a giriyor. Genellikle mono kulaklık çıkışıyla. Ve işte orada sağına soluna çekidüzen veriliyor, belki davul ekleniyor...

Adrian: Çünkü aradığımız şey tam da bu –buna "ikinci aşama" diyebiliriz–, malzeme sampler'a girer girmez başka bir şey haline gelir, zira tekrar tekrar istediğiniz gibi oynayabilirsiniz. Yavaşlatırsınız, hızlandırırsınız ve birden kafanızdaki kıvama gelir, sürecin ta en başında zihninizde varolan biçimini alır.

Geoff: İşte tam bu noktada ortaya Portishead melodisi çıkar, öyle değil mi? Ve nihayet kıvamına gelince, bir sürü başka fikir, ritm'ler, gitar, org, bir sürü başka melodi eklenir ve kayda geçilir. Sonra da distorsiyon elde etmek için orası burası çekiştirilir ve tekrar sampler'a girer. Ve böylece şarkının aranjmanı elde edilir. Sonra Beth'e (Gibbons) göndeririz ya da o gelir alır. O bizden tamamen ayrı çalışır, kendi başına.

Adrian: Sample yaparken hep geriye, geçmişe doğru düşünürüz. Öyle sub-bass filan gibi şeyler üzerine kafa yormayız, o zaten sonra yapılacak bir iştir. Dolayısıyla, Portishead için "eskinin tersyüz edilmişi" denebilir.

Peki siz kendinizi stilist olarak mı görüyorsunuz, müzisyen olarak mı?

Adrian: Müzisyen ve besteci olarak, kesinlikle stilist olarak değil. Herhangi bir müzik türünde herhangi birisi ya da bir grup yüreğinden gelen bir şey yapıyorsa, mutlaka başka birileri onları kopya edecektir. Zira, inançlı ve güçlü bir şey esin verici olur her zaman. Ama kökenine inilmedikçe, belirli bir stilin niye orada olduğu anlaşılamaz.

Geoff: Modern beat plakları, "pre-sampled" CD'ler filan bizi alakadar etmiyor. Bizim obsesyonumuz eski sound; bunun için plak yapmaya bayılıyoruz. "Retro" bir grup olmak için çok dikkat etmek lazım. Çok ince bir çizgi söz konusu. "Bu, geleceğin müziği, üçüncü binyılın *(gülüyor)* müziği değil" diyenleri gayet iyi anlıyorum. Demem o ki, iplediğimiz yok böyle lafları, her halükârda bildiğimiz gibi yapacağız zaten. Öte yandan niye böyle söylendiğini anlıyorum, çünkü yaptığımız birçok şeyin kökü geçmişe dayanıyor.

Adrian: Drum'n'bass üçüncü binyılın müziğidir denebilir. Mesela Roni Size aynen şöyle diyor: Üçüncü binyıla takılın, çünkü müzik oraya gidiyor. Ama bence, dürüst bir bakışla yapılan her müzik geleceğin müziğidir.

Portishead için "eskinin tersyüz edilmişi" denebilir. "Bu, geleceğin müziği, üçüncü binyılın müziği değil" diyenleri gayet iyi anlıyorum. Yaptığımız birçok şeyin kökü geçmişe dayanıyor. Drum'n'bass üçüncü binyılın müziğidir denebilir. Mesela Roni Size aynen şöyle diyor: Üçüncü binyıla takılın, çünkü müzik oraya gidiyor. Ama bence, dürüst bir bakışla yapılan her müzik geleceğin müziğidir.

Çeviren: **Yücel Göktürk**

Cake

Gitaristleri Greg Brown, Cake'i terkedip kendine bir glam-rock ekibi kurdu ama, John McCrea eskisinden daha kararlı bir biçimde komplekssiz panayır-rock'una devam ediyor. Bizim bildiğimiz ikinci (aslında üçüncü) Cake albümünün adı: "Prolonging The Magic". McCrea'nın endüstri ve endüstri içindeki "hayat sahaları"na dair söyleyeceği çok önemli şeyler var. Les Inrockuptibles'den naklen...

İYİ MÜZİK SOYSUZLAŞMAYLA GELİR

John McRea: Gitaristimiz Greg Brown'la artık bir şeylerin sonuna gelmiştik. O çok temel, saf bir rock yapmak istiyordu ve bu benim hiç ilgimi çekmiyordu doğrusu. Senenin başında çekip gittiğinde, darmadağın oldum, yolumu kaybettim. Greg'in ayrılışı beni gerçekten derinden etkiledi, ama devam etmeliydim, çünkü sonuçta, önemli olan grupta kimin çaldığı değil, önemli olan müzik. Ve şimdi grup içinde ilişkiler, ortam daha hafif. Eskiden bu grup neredeyse hep hüzünlüydü.

Ama tuhaf bir şekilde, "Prolonging The Magic" ilk iki albüme göre hiç de neşeli değil.

Bu albüm daha kişisel. Yaşamın verdiği mutluluğu hissetmeden, onu yansıtmaya çalışmıyorum, o yüzden de daha karanlık bir albüm oldu. Ben albümleri başarıya ulaşmamı sağlayacak şekilde değil, sadece yapmak istediğim şekilde yapıyorum. Hatta başarıya ulaşmamak için. İnsanlar akıllı hayvanları severler, köpeklerini giydirip öyle gezdirirler, onlara numaralar öğretirler. Bizim de kafamızın üstünde bir bisküvi sallandırıp önceki kadar yükseğe sıçramamızı umdular. Ismarlama albüm yapmamız mümkün değil: Kendimi yeterince yetenekli görmüyorum ve yaratıcılığa, yaratma sürecine büyük saygım var. Üstelik, bunun için yeterince hızlı da değilim. Cake güzel şarkılar yapan iyi bir grup ve ünlenmeden önce de öyleydi. Grunge döneminde başladık, pek bir şey beklememek gerektiğini bildiğim bir dönemdi bu. Ama bugün, "Fashion Nugget"la yakaladığımız başarıdan sonra, "Prolonging The Magic"in fazla göze çarpmaması bize oldukça iyi geldi.

Kendinizi yakaladığınız başarıya uydurmakta zorluk çektiniz galiba...

Aslında, başarının korkunç yıkıcı, yıpratıcı bir etkisi var. Bugün bu işe devam edebilmek ve hayata bakış açımı duruma uydurabilmek için çok ikiyüzlü olmam gerek. Ne yaparsanız o olursunuz. Cake'in müziği ile Bon Jovi'ninki birbirinden çok farklı, ama yine de aynı otellerde kalıyoruz, aynı plak şirketlerinde aynı kişilerle görüşüyoruz, aynı gazetecilerle konuşuyoruz. Bu açıdan bakıldığında, Cake'in başarısı benim için bir problem yaratıyor. Kendime amacın araçları haklı çıkarıp çıkarmadığını soruyorum, kendime amacın araçların kendisi olup olmadığını soruyorum. Bu son albümün sound'u, tamamen bugünkü ruhsal halime denk düşüyor: Uyanıklaştım, gözüm açıldı. Hayatım fazlasıyla karmaşıklaştı. Profesyonel hayatıma bağlı bazı düş kırıklıkları, daha da ciddileşerek yenilerini ortaya çıkardı, bunlar özel hayatıma yansıdı. Başarının pek çok hayal kırıklığını beraberinde getiren bir yanılsama olduğunu keşfettim. İnsanın emeline ulaşması sanıldığı kadar rahatlatıcı bir şey değil. Düş kırıklıkları müziğin kendisinden gelmiyor, etraftaki, müziğin etrafındaki olaylardan, insanların müziğe yaklaşımlarından kaynaklanıyor. Yani, bir açıdan, ben Bon Jovi ile aynı işi yapıyorum.

Şu anki durum senin için kâbus gibi olmalı: İlk albümdeki "Rock'n'roll Life Style" şarkısında, tam da rock alemindeki bu saçmalıkları, klişeleşmiş olayları, rock starlarla dinleyicileri arasındaki yapmacık ilişkileri eleştirmiştin.

"Rock'n'roll Life Style" gibi başka şarkılarım da var yedekte, ama bu dönemde yapmak istediğim bu türden şeyler değil, artık bu sistemle savaşma isteğim kalmadı, huzur içinde, barış içinde bir arada yaşamak istiyorum. Sistemle savaşmak, şarkılara saklamayı daha uygun bulduğum enerjimi boşa harcamaktan başka bir işe yaramıyor. Zanaatkâr olduğuma inanıyorum. Şarkılar üretiyorum. Cake'i en çok onurlandıracak şey, onu bir folk grubu olarak kabul etmektir. İşimizi kendi tarzımızda yapıyoruz, doğru bulduğumuz şekilde yapıyoruz. Bütün doğrulara, yanlışlara karar verdiğini sanan, gündemi belirleyen, gözde olman için bu sene nasıl bir deri ceket giyeceğine karar veren bir takım medya gruplarının ilgisini çekmeye çalışmıyoruz. Hakiki mücadele, hakiki savaş şudur: Çevrendekilere karşı tutumun nedir, çevrendekilerle ilişkilerin nasıldır? Önemli olan hayatta ne yaptığındır. Savaş tabii ki hayatta gereklidir, ama bu savaşları seçmek gerekir. Büyük prensiplerle değil de, anlık sezgilerle... Sisteme muhalif o büyük söylemle, sistemin öteki yüzünden başka bir şey olmuyorsun: bir başka Pepsi kutusu, kültürel bir ürün, bir mal. İstesek de istemesek de, eleştirdiğimiz şeyin bir parçasıyız. Amerika'da veya İngiltere'de müzikle uğraşan insanlar, Hank Williams'ı veya Carter Family'yi bilmiyorlar. Bu da işte, bölünmenin, kopukluğun üstüne kurulmuş sistemin bir sonucu. Eğer punk-rock'çuysanız, sadece punk-rock dinlersiniz, hiçbir zaman Stooges veya Velvet Underground'dan daha eski bir şey dinlemezsiniz, geçmişteki müziğin inanılmaz zenginliğine ve bilgeliğine ilgi duymamanız gerekir, sanki yasakmış gibi. Motown zamanında, bütün hippiler, iyi beyaz ailelerin marijuana içen iyi çocukları, o tıfıl beyaz öğrenciler, Motown'ı küçümserlerdi; çünkü sisteme karşı olduklarını ve Motown'ın mainstream'den geldiğini düşünürlerdi. Ama 15 yıl sonra bu hippiler Motown'ın harika müziğini keşfettiler, bunu kabul etmek zorunda kaldılar. Motown'ın müziği herkese hitap eder, dostlarına olduğu gibi düşmanlarına da, sisteme olduğu gibi onunla savaşanlara da... Bu çok hoş bir şey ve işte bizim ulaşmak istediğimiz nokta da bu, bu bölünmeleri aşmak. Sanayi devriminden önce, hiçbir yerde bu bölünme kavramı yoktu. Topluluklar, cemaatler vardı, kuşaklar bir arada pekâlâ yaşayabiliyorlardı. Sanatçılar diğer insanlar gibiydi, onlarla beraberdi, tıpkı bugünkü zanaatkârlar gibi. Ama bugün, "sanat" kelimesini düşününce, onu sadece zengin insanlarla bağdaştırabiliyorum. Sanat şimdi zenginlik üretmenin bir yolu oldu.

Sanayi devriminden önce, bu bölünme yoktu. Cemaatler vardı, kuşaklar bir arada pekâlâ yaşayabiliyordu. Sanatçılar diğer insanlar gibiydi, onlarla beraberdi, tıpkı bugünkü zanaatkârlar gibi. Ama bugün, "sanat" kelimesini düşününce, onu sadece zengin insanlarla bağdaştırıyorum. Sanat şimdi zenginlik üretmenin bir yolu oldu.

Gün gelip de artık insanlar senin şarkılarını istememeye başlarsa ne olur?

Şarkı yazmanın sigortası yok. Insanların zevkleri günden güne çok hızlı değişiyor. O zaman geçinebileceğim paranın en azıyla idare etmeye çalışırım. Artık istenmemeye başladığımda, bahçemde sebze yetiştirmeye başlarım. Çalmaya devam ederim, barlarda veya sokakta. Hiç şarkım kalmayana kadar çalmaya devam ederim –ki hâlâ dolu bir stoğum var. Kendime söz yazarı olarak da güveniyorum, kolay kolay suyum çekilmez.

16→

Başta country'yi biraz alaycı bir şekilde dinliyordum, bir antropolog gibi. Sonra sevgilimden ayrıldım. İki hafta boyunca, sadece bira içtim ve George Jones dinledim. Country'nin gerçekten de çok acıklı bir yanı var. İnsanın içinde bulunduğu durumdan sıyrılmasını sağlayan büyük bir güce sahip, hayata tutunmaya yardımcı oluyor. Kendisiyle fazla meşgul alternatif rock'ta çok seyrek rastlanan bir şey bu.

Cake hit'lerinin ikisi cover'dı. Senin şarkı yazarlığı egonu biraz zedelemiyor mu bu durum?
O yorumlar, güzel şarkılar. Önemli olan tek şey de bu zaten. Country'de yüzde 75 standart var, ve bu hiç de problem değil. Bir şarkı güzelse onu çalmak, devam ettirmek gerekir. Bu albümde cover'lara yer vermek istemedim çünkü o zaman da "cover'cı grup" damgası yiyecektik. Sadece cover'larımız başarılıymış gibi. Cake'in bir formülü yok. Bu sadece benim duymak istediğim müzik. Stüdyoda işleri tersten yapıyoruz, bu bizim tarzımız, ama sonucu seviyorum.

Hangi koşullarda şarkı yazmaya başladın?
Annem folk şarkıcısıydı, sürekli Woody Guthrie plakları dinlerdi. Hiç kuşku yok, bana müzik zevkini, şarkı zevkini aşılayan annem oldu. Ama müziğe küçük çocukken başlamadım. Belki biraz ters bir yol izledim ama, şarkı yazmaya müziği tanımadan önce başladım. Her tür müziği dinledim, kendi şarkılarımı yazmayı öğrenmek için başkalarınınkileri inceledim. Diğerlerinin nasıl yaptığını öğrenmeye çalıştım. Araştırdım durdum, ne olursa olsun her şeyi dinledim. Gerçekten araştırmak gerekiyordu, çünkü bütün bunları MTV sayesinde keşfedemezdim herhalde. Hiçbir zaman doğru dürüst param olmadığı için, albümleri ucuzluk kampanyalarından, hatta çöp bidonlarından edinirdim. Biri bana şöyle bir laf söylemişti: Eğer bir plak hayatını değiştirmiyorsa, onu çöpe at. Bence atmaktansa başkasına vermek daha iyi. 25 sente aldığım bu ucuz plakların hepsinin bir varlık nedeni vardı, bir hikâyeleri vardı, bir ara dinlenmişlerdi. Onları dinledim ve onları sevmeyi öğrendim; eminim Cake'in albümlerinin sonu da aynen öyle olacak, ucuz plak satan dükkânlarda 25 sente müşteri bulacaklar. Sonuçta bir şey farkettim: İyi şarkı, tarzı bağımsız olandır; folk stilinde de çalınsa, country stilinde de çalınsa, heavy-metal, punk, ne olursa olsun... İçinde olduğumuz bu 20. yüzyılın sonunda, önceden benzeri görülmemiş bir dönemdeyiz: İnsanlar, tarihte daha önce, müzikle hiç şimdiki kadar çok içli dışlı olmadılar, bu kadar çok müziğe bu kadar kolay ulaşmadılar. Bu hem heyecan verici, hem de korkutucu. Bütün bunların sonucu da şu ki, en iyi müzik hep soysuzlaşmayla gelir.

Hiç gerçekten rock'a hayran olduğun oldu mu?
14-15 yaşlarındayken Elvis Costello, Led Zeppelin, AC/DC, Clash ve hâlâ bayıldığım disko müziğini ve tabii barok müziği severdim. 15 yaşlarında rock dünyasının çok dar olduğunu fark ettim. Doğrusunu söylemek gerekirse, rock beni hiçbir zaman büyülemedi. Bir süre sonra çok fazla opera ve country dinlemeye başladım; eskiden ikisinden de nefret ederdim. Özellikle country'de, bence, şarkılar, melodiler ve sözler rock'takilerden çok daha zengin.

Savaşları seçmek gerekir. Büyük prensiplerle değil de anlık sezgilerle... Sisteme muhalif o büyük söylemle, sistemin öteki yüzünden başka bir şey olmuyorsun, bir başka Pepsi kutusu, kültürel bir ürün, bir mal. İstesek de istemesek, de eleştirdiğimiz şeyin bir parçasıyız.

Sen hep Amerika'ya eleştirel gözle bakıyorsun ve country tamamen Amerika kökenli bir müzik türü; bu sana ne ifade ediyor?
Etrafına bir bak, şu şehre, Sacramento'ya bak, bir arabaya atlayıp şehirden çık. Önce mısır tarlalarına, sonra da üstündeki kirlilik bulutuyla şehre bak. Sonra tekrar tarlalara bak. İçinde büyük bir yalnızlık, keder, yıkıntı, belirsizlik hissi duyacaksın. İşte bunu en iyi yansıtan şey de country müziği, Amerika'nın ruhu, kalbi. Başta country'yi biraz da alaycı bir şekilde dinliyordum, bir antropolog gibi. Sonra sevgilimden ayrıldım. İki hafta boyunca, sadece bira içtim ve George Jones dinledim. İşte o durumda country bana yardım etti, çünkü kötü bir olay geçirmiştim ve zayıf durumdaydım. Country'nin gerçekten de çok acıklı bir yanı var. İnsanın içinde bulunduğu durumdan sıyrılmasını sağlayan, ona şefkat gösteren büyük bir güce sahip, hayata tutunmaya, yaşamaya yardımcı olabiliyor. Kendisiyle fazla meşgul alternatif rock'ta çok seyrek rastlanan bir şey bu. Rock'ta hep şu mevzu vardır: Acaba gitarın sound'u iyi mi, kıyafetler olması gerektiği gibi mi? Utanmazlığın, alaycılığın, her şeye karşı şaklabanlık yapmanın, insanlara tepeden bakmanın, kötücül davranmanın, yüzde yüz yaşanmış duygusal tecrübelerin yanında birer hiç olduklarını anladım. Bu moral çöküşünü yaşamasaydım, hayatım boyunca soytarılık yapıp, her şeye burun kıvırıp, tepeden bakıp, aslında hiçbir şey öğrenmeden ölebilirdim.

Çeviren: ***Alican Tayla***

• ŞUBAT •

• İSLÂMİ ŞİİR
• VÜS'AT O. BENER
• YILDIRIM TÜRKER
• HİÇBİRYER'E DÖNÜŞ
• PADİŞAH ANALARI
• ARAPLAR VE TÜRKLER
• YAZIN VE YABANCILAŞMA
• SAHAFIN KİTABI
• RAİNER MARİA RİLKE
• NAMIK KEMAL VE İBRET GAZETESİ

BİLİM+ANARŞİZM+SİNEMA

Sahaf, mercek, polemik, değinme, eleştiri, yeni çıkan kitaplar ve kısa kitap tanıtımlarının yer aldığı sayfalar da *Virgül*'ün **Şubat** sayısında!..

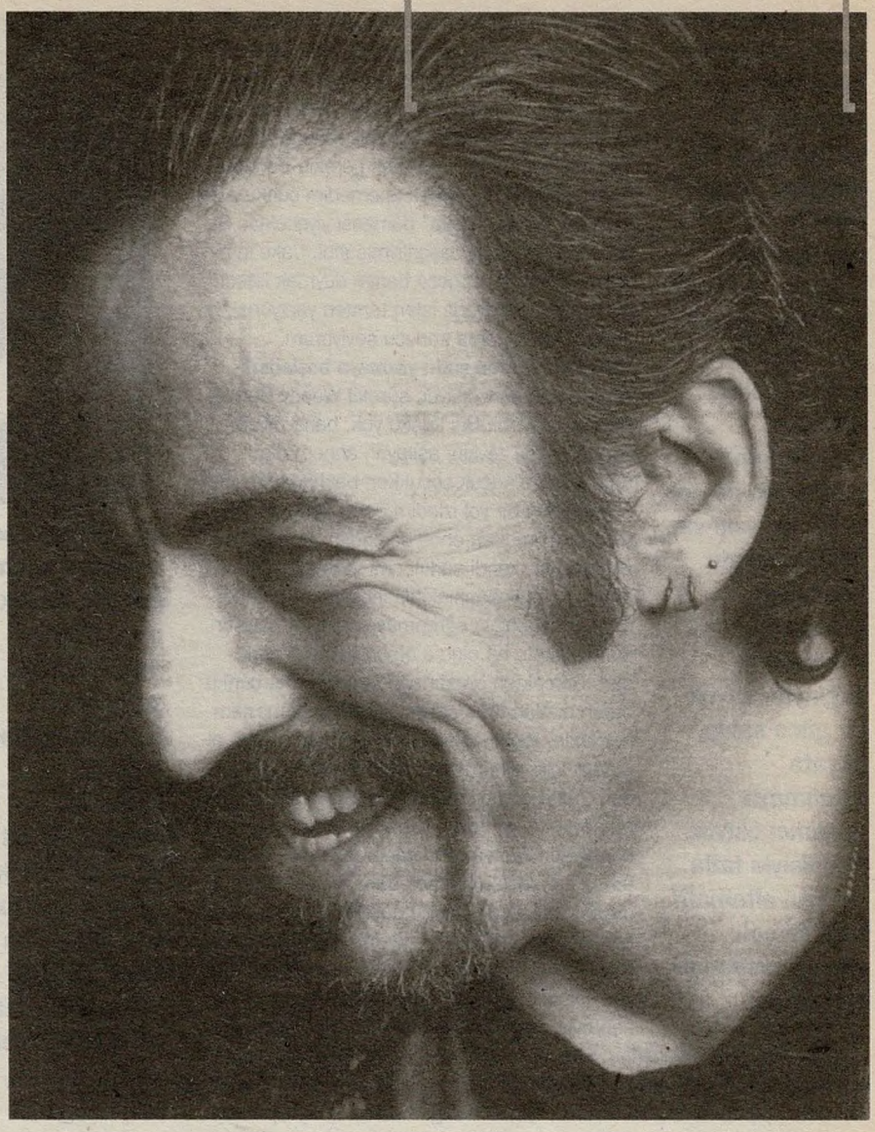
16 Virgül!

Pusula Yayıncılık Tel: 0.212. 252 42 80 Fax: 0.212. 293 15 44

• HER AYIN İLK GÜNÜ TÜM KİTAPÇI VE BAYİLERDE •

Bruce Springsteen

"Patron"u elektrikli günler bekliyor. Yıllar sonra efsane orkestrası E Street Band'i toparladı, koca yazı turnede geçirecekler. Bu arada eski sandıkları da açtı, "Tracks" isminde gün yüzü görmemiş kayıtlarını bir araya getirdiği 4 CD'lik bir "kutu" yayınladı. Mojo dergisi sormuş, Bruce Springsteen cevaplamış. 25 senelik bir çetele...

Yürürken ayağının çıkardığı sesi duyarsın

"Tracks"de kulağa gelen ilk ses John Hammond'ın sesi; sizin Columbia için yaptığınız kayıtları takdim ediyor. O günden, yani 27 sene önce o ilk kaydın yapıldığı günden geriye ne kaldı hafızanızda?

Benim için çok, çok önemli bir gündü. O güne kadar bir sürü kulüpte, barda çalmıştım. Yaşım 22'ydi, bir otobüse atlayıp New York'a gelmiştim, elimde The Castilles'in davulcusundan ödünç aldığım akustik gitarla... Aletin mahfazası yoktu, şehirde elimde çıplak gitarla dolaşmak utanç veriyordu. John Hammond'ın ofisine gittim, bir iki şarkımı dinledi, "seni Columbia'ya alalım" dedi ve ekledi: "ama seni bir de çalarken seyretmeliyim, ayrıca sesin bantta nasıl, onu da görmem lazım". Ofisten çıktık, isteyenin sahneye çıkıp çalabildiği bir kulüp aramaya başladık. Önce Bitter End'e gittik, olmadı. Sonra birkaç yer daha denedik, nihayet McDougal sokağındaki Gaslight'te sahneye çıktım. İçeride 10 kişi vardı; yaklaşık yarım saat çaldım. Sahneden indiğimde, Hammond "harika" dedi, "hemen stüdyoya girip bir demo yapmanı istiyorum".

Benim geldiğim noktaya daha önce gelmiş bir sürü insan tanımıştım ve çoğu hayatının eksenini kaybetmişti. Müziklerine hayatiyet veren temel şeylerden uzaklaşmışlardı. Ben hep şunu söyledim: "Elime bu gitarı aldım, çünkü sizinle konuşmak istiyorum."

O güne dek gerçek bir stüdyoda yaptığım tek kayıt 1969'da San Francisco'da Bill Graham'ın stüdyosundaki kayıttı. Columbia çok eski kafalı bir yerdi, herkes takım elbise - kravat geziyordu, ses mühendisimiz 50-55 yaşlarında beyaz gömlekli, kravatlı bir adamdı, bir takım düğmelere basıyor sonra da bir seri numarası verip, "bir sonraki"ni içeri alıyordu. Çok heyecanlıydım. İyi şarkılar yazdığıma inanıyordum ve beklediğim fırsat ayağıma gelmişti işte. Kaybedecek hiçbir şeyim yoktu ve yeni bir şey başlıyor gibiydi. John Hammond hakkında bir sürü şey biliyordum; yaptığı işleri, keşfettiği isimleri, müzik dünyasındaki önemini... Bana zaman ayırması çok heyecan vericiydi. Daha sonra neler olabileceği pek o kadar önemli değildi, her şey sadece o geceyle sınırlı kalacak olsaydı bile, o anı yaşamış olmak yeterdi. Benim için paha biçilmez bir andı o. Hammond çok yüreklendirmişti beni; onunla o odada, kayıt masasında olmak başlıbaşına müthiş bir tecrübeydi.

O deneme kaydındaki sound'a nasıl ulaşmıştınız?

Steel Mill diye bir grubumuz vardı, riff merkezli bir hard rock hikayesiydi. Atlayıp San Francisco'ya gitmiştik, eski püskü bir kamyonetle. Yıl 1969'du, 19 yaşındaydım. O günlerin tanınmış kulübü Family Dogg'da seçmeye katılmıştık. Üç gruptuk, biz kaybettik. Kaybedince de "hakkımızı yediler" diye ortalığı velveleye verdik. Halbuki adamlar hakikaten bizden iyiydi. O güne kadar bir sürü yerde çalmıştım. Ve benden iyisini hiç görmemiştim. Ama, o gün, o öğleden sonra ilk defa benden iyi birileriyle karşılaşmıştım. Sağda solda çalmaya devam ettik. Ama, ben anlamıştım ki, artık başka türlü bir şey yapmanın zamanı gelmişti.

Parasız kaldık ve Amerikayı boydan boya geçerek gerisin geriye döndük. Yeni bir grup kurdum, hard rock'tan uzaklaştım, rhythm and blues kaynaklı müziğe yöneldim, başka türlü şarkılar yazmaya başladım. Ve kısa zamanda geniş bir dinleyici topluluğu edindik; New Jersey'de ve güneyde 3000 kişilik salonları tıka basa dolduruyorduk. Henüz plak yapmamış bir topluluk için çok büyük bir rakamdır bu. Artık müzik yaparak geçinecek duruma gelmiştik. Sonra o

dinleyiciyi kaybettik, ben de devam edemedim. Grubun adı Bruce Springsteen Band'di, ben, Vini Lopez, Steven Zandt, Davey Sancious, Garry Talent... Sonra bir takım özel sorunlarım oldu; şuydu, buydu derken California'ya gitmeye karar verdim, müzik yaparak yaşamayı kafaya koymuştum. Ama, beceremedim. O zamanlar ismi cismi olmayanlara pek bir para ödemiyorlardı. Sonuçta eve döndüm, çünkü müzik yaparak yaşayabildiğim tek yer orasıydı. Annemin, babamın bana maddi destek çıkacak durumları yoktu gerçi, küçük bir apartman dairesinde oturuyorlardı, tek yatakodalı bir evde, bana da kanapede yatmak kalıyordu. Tekrar New Jersey'e gittim, bir takım kulüplerde, barlarda çalmaya başladım. Bu arada, müziğe başka bir açıdan yaklaşmam gerektiği üzerine kafa yoruyordum. Şarkı yazmaya koyuldum, ama yazdığım şeyler kulüplerde dinlemeye uygun işler değildi. Dikkat kesilmek, kulak kabartmak, yoğunlaşmak gerektiriyordu. Fakat yine de bu riske girmek istiyordum; ayırt edici ve orijinal bir şey yapmayı arzuluyordum. Solo kariyerin bağımsızlığı, bireyselliği beni cezbediyordu. İşte o sıralarda "Greetings From Ashbury Park"ın ilk şarkılarını yazmaya başladım. O zamanlar, iflas etmiş bir kuaför salonunun üst katında yaşıyordum ve geceleri, kuaför salonunundaki nuh nebiden kalma piyanoda, saç kurutma makinelerinin ortasında şarkı yazıyordum. O albümdeki parçaların çoğunu orada yazdığım şarkılar. California'ya bulunduğum sırada ahbaplık kurduğum Mike (Appel), New York'taki müzik endüstrisinde tanıdıkları olduğunu söylemişti. Onu aradım ve Mike'ın John Hammond'ın sekreterini ikna etmesi sayesinde bir randevu koparmayı başardık. Gerçekten bir mucizevi bir şeydi bu; Hammond sekreterinin tavsiyesi üzerine bizi ofisine davet etmişti. Şimdi hala öyle mi bilmiyorum, ama o zamanlar o kapılardan içeri girmek bile büyük meseleydi. Giderek, yapacağım müzik hakkındaki fikrim gelişiyor, başka bir bağlama oturuyordu. Hep bir grubum olmuştu ama, aynı zamanda kendi kendime akustik şeyler de yapıyordum ve arada bir mahalle kahvelerinde de söylüyordum. Fakat, eskiden hiç olmadığı kadar bu olaya bağlanmaya, üzerinde yoğunlaşmaya başladım. Barlarda çalmayı bıraktım, oturdum ciddi ciddi şarkı yazmaya başladım, bir yerlere varacağımı, birilerinin de buna alaka göstereceğini umarak...

Peki, yeniden grup kurmaya kalktığınızda nasıl bir reaksiyonla karşılaştınız?

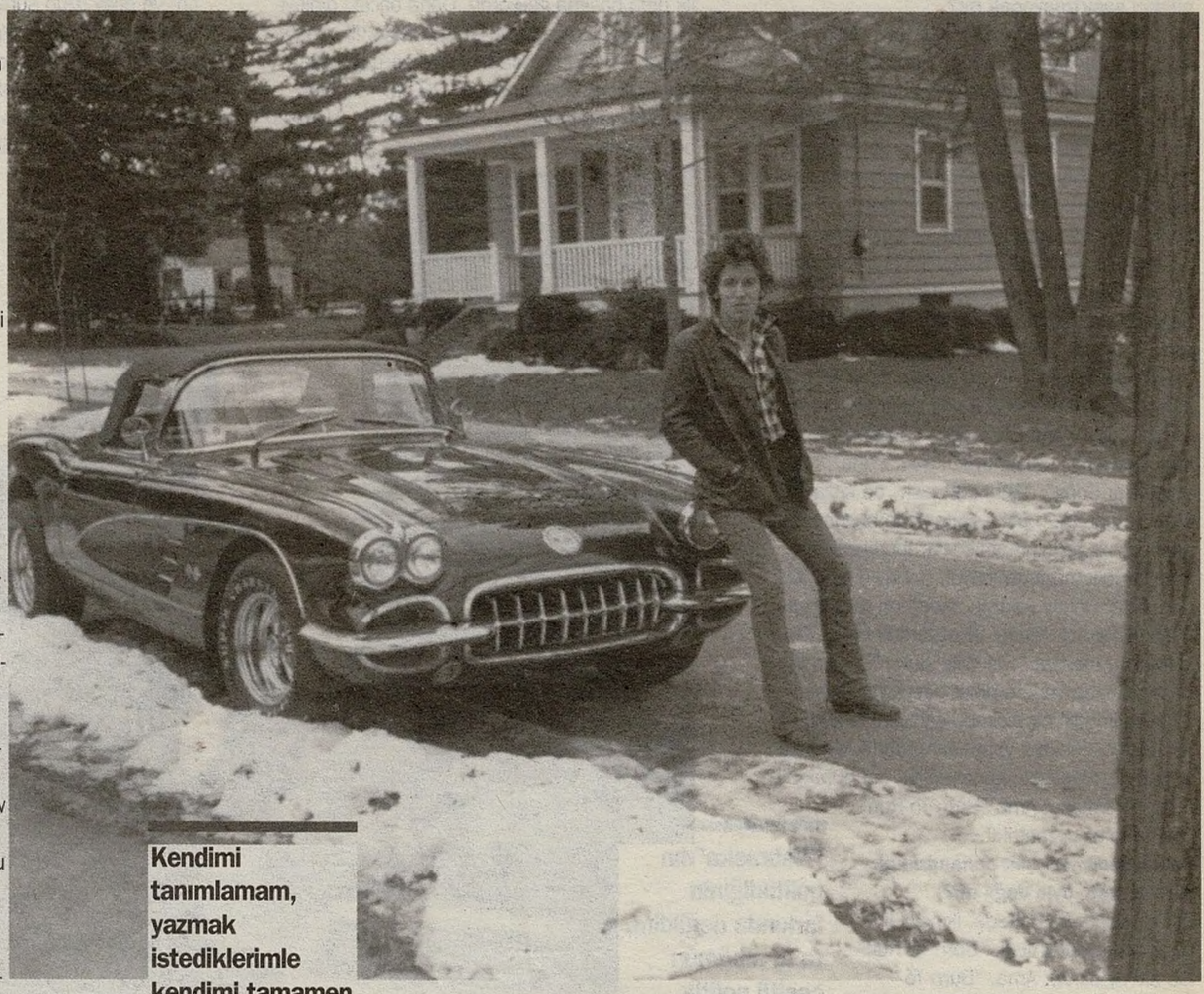
Sanırım John Hammond'ın dinlemek isteyeceği plak, "Tracks"in ilk dört, beş şarkısı gibi bir şeydi. Hatta belki de tam öyle bir şeydi, şimdi o parçaları dinlediğimde Hammond'ın haklı olduğunu düşünüyorum. O şarkılar Ashbury Park'ta yaşadığım sıralardaki deneyimlerimin ve orada takılan tiplerin soyut biçimde resmedilmesiydi. "Çarpılmış otobiyografiler" diyorlar bu türe. Bana sorarsanız, aslında basbayağı sokak müziği işte. "Tracks"teki ilk birkaç parça tam da öyle bir şey, üstelik en saf, en ham haliyle. Çok tuhaf, Patti (Springsteen'in eşi) o şarkıları bilmiyordu, geçenlerde ilk defa dinledi ve "böyle bir albüm yapsan keşke" dedi.

Fakat, Mike ve ortağı Jimmy (Creteos) öyle prodüksiyon odaklıydılar ki -o sıralarda sıkı Cat Stevens fanlarıydılar ve zenginleştirilmiş akustik plaklara baylıyorlardı- "Greetings From Ashbury Park" da o yöne doğru evrildi. Bu arada ben de albümün bir de ritm kısmı olsun istedim -aslında istediğim bir gruptu, çünkü çok uzun zaman hep grup içinde çalışmıştım ve grup olayını iyi kullanmak en yetenekli olduğum konuydu. Sonuçta, ortaya ritm bölümü olan bir akustik plak çıktı ve bu; plak şirketinin, benim ve herkesin uzlaşma noktasıydı.

Plağı götürüp verdim, aynen iade ettiler. Clive Davis (Columbia'nın patronu) albümde single olmadığını söyledi. Ben de "madem müzik endüstrisinin içindeyiz" diye düşündüm, "peki" dedim, "birkaç tane single yaparım". Eve gidip "Spirit In The Night"ı ve "Blinded By The Light"ı yazdım. Bu parçalarda biraz R&B'ye kaymıştım, "bir saksafoncu bulayım" dedim ve aklıma Clarence Clemons geldi. Clarence'la Ashbury'de çalarken tanışmıştım, izini buldum yeniden. Aslında o alemde adres bulmak pek kolay olmaz; insanlar tanışır, bir süre beraber takılır, sonra herkes kendi yoluna gider, sonra tekrar karşılaşılır, adres-madres yoktur, aradan aylar geçer bir daha karşılaşıncaya kadar. Fakat, bir tesadüf eseri Clarence'ı elimle koymuş gibi buldum; o da, o iki parçada çaldı ve böylece yeniden bir grup kurduk. Fakat şimdi geriye baktığımda, o şarkıların ilk halleri -arılıkları, doğrudanlıkları- bende daha bir gerçek oldukları duygusunu uyandırıyor.

Kendinizi birdenbire canlı performans için, belirli bir fonksiyon için şarkı yazmak zorunda mı buldunuz?

Evet. Birdenbire kendimi ilk plağıma destek olmak için sağda solda çalıyor buldum. Ve 30-40 dakikalık bir süreniz vardı, bu süre içinde dinleyicileri etkilemeniz gerekiyordu. Neyse ki, bu benim üstesinden gelmeyi bildiğim bir durumdu, zira uzunca bir zaman zaten tam da bunu yapmıştım. 10 yıllık grup liderliğinin getirdiği tecrübeyi, fikirleri ve akustik müziği biraraya getirdim. Ve böylece ikinci albüm çıktı ortaya. Şöyle demiştim kendi kendime: Bu karakterlere, bu bakış açısına ve bu yazı stiline sadık kalarak, anlatımıma rock müziğinin ya da grup müziğinin fizikselliğini de dahil etmeliyim. "Thundercrack", konserlerin son parçası olarak yazdığımız bir parçaydı, üç-dört tane ayrı finali vardı, parçanın nereye gideceği, nerede biteceği belirsizdi. Maksadı dinleyicilere nefeslerini tutturmak "kim bu herifler, ne harika çalıyorlar" dedirtmek olan epik bir "konser finali" parçasıydı. "Rosalina", "Thundercrack"ın halefiydi ve yıllarca aynı fonksiyonu gördü. Belirli bir amaçla yazdığım en iyi şarkı "Rosalina"dır. Şarkının amacı dinleyiciyi kendinden geçirmekti. Dolayısıyla, "Rosalina"nın "Tracks"de yer almasını

Kendimi tanımlamam, yazmak istediklerimle kendimi tamamen özdeş kılmam gerekiyordu. Bu, benim şarkı yazarlığımın dönüm noktasıydı ve kariyerim boyunca bu anlayışı sürdürdüm.

çok istedim. "Rosalina"yı ilk yazdığımda fazla uzun gelmişti, gitarların sesi de pek içaçıcı değildi. Dinleyicinin önünde çalmak üzere yazılmıştı ve stüdyoda ilk çaldığımızda bizi hiç açmamıştı. Ama yüzde 80'i tamamdı, biraz yontmak, biçim kazandırmak gerekiyordu. Emektar fanlar iyi hatırlar, o parça bir zamanlar konserlerin alameti farikasıydı. Gerçekten çok iyi olan bir versiyonunu bulunca hemen Vini Lopez'i aradım, "atla gel" dedim, "bir şarkı söylemeni istiyorum". Vini geldi ve şarkıyı ezberden okudu, 25 yıl öncesinin şarkısını baştan sona, tek kelime atlamadan... Şarkıya o zamanlar kullandığımız bir-iki armoniyi de ekledik, biraz cilaladık ve albüme koyduk.

Bütün bu yayınlanmamış şarkılarla, Bruce Springsteen'in öteki yüzüyle karşılaşmak insanları şaşırtmayacak mı?

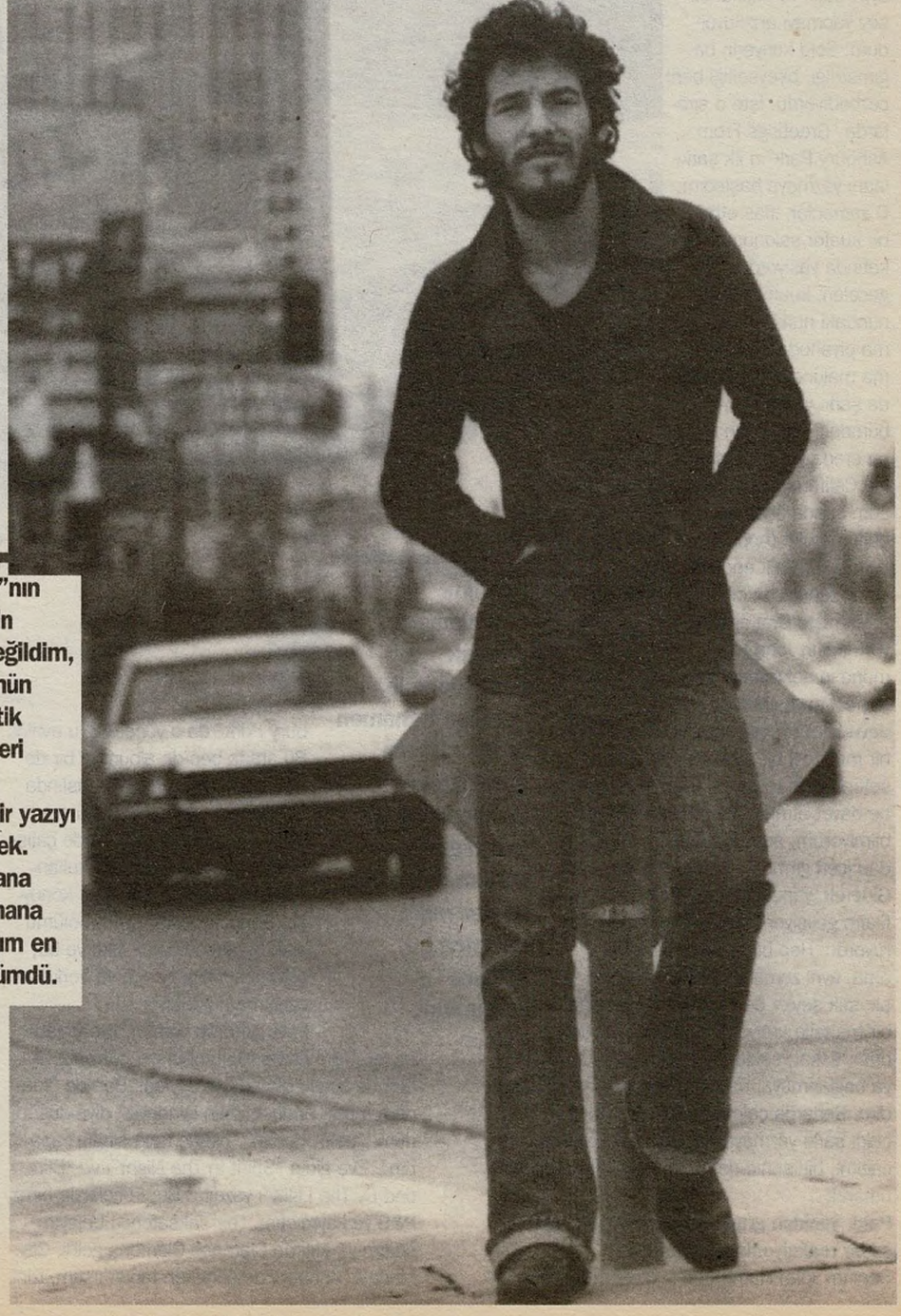
Yaptıklarımı ne kadar yakından takip ettiğinize bağlı bu. Şarkılarımızın çoğu konserlerimizde çaldığımız şeylerdi. Mesela "Santa Ana" her konserde bankoydu. Birinci albümde geliştirdiğim bakışla iki tarzı -akustik ve grup müziği - kaynaştırarak yazıyordum, yazdıklarımı da konserlerde çalıyorduk. Ama iş plak yapmaya gelince, bir kere bir süre sınırlaması söz konusu oluyordu, sonuçta 36-40 dakikaya sığdırmak gerekiyor eldeki malzemeyi. Dolayısıyla bazı parçalara yer kalmıyor; bazıları iyi söylenmemiş geliyor, bazıları iyi çalınmamış oluyor, onları yeniden işlemek için vakit olmuyor ve böylece bir sürü şarkı haketmediği halde dışarda kalıyor. Mesela "Zero and Blind Terry" o dönemde sürekli çaldığımız bir şarkıydı; "Santa Ana", "Seaside Bar Song", "Thundercrack" de keza öyle. Ama bu parçalar çeşitli sebeplerle bugüne dek albümlerde yer alamamıştı. Grubumuzun elemanları folk müzisyenleriydi, Danny (Frederici) haricinde. Danny vaktiyle akordeon dersleri almıştı. Grup çok kişisel ve egzantrik bir tarzda çalıyordu, mesela "The Wild"daki, "The Innocent"taki bazı yerlere dikat ederseniz ekibin pek alışılmadık bir biçimde çaldığını farkedersiniz. Biz çok sık jam yapan bir gruptuk ve iş kayıt yapmaya gelince, genel eğilim dur durak bilmeden çalmaktı. Ama "Burn To Run" çok daha az egzantrikti.

Ve kaydedilmesi çok daha uzun bir süre almıştı, öyle değil mi?

Birinci albüm üç haftada, ikincisi iki-üç ayda kaydedilmişti. "Born To Run" ise altı ay sürdü. Ama, "Burn To Run", hayatımda ilk kez stüdyoyu bir araç olarak kullandığım albümdü. Daha önceki seferlerde yaptığımız şey çaldığımız müziği kopyalamaktan ibaretti. "Born To Run"la birlikte prodüksiyon fikrine yönelmiştim, kendi tarzımda prodüksiyon yapmaya niyetlenmiştim. Fakat bu çok zaman aldı, çünkü sesleri nasıl elde edeceğimizi bilmiyorduk. Her şeyi kullanmak istiyordum, üstüste yığıyordum, sonra da gitarın sesinin niye o kadar zayıf olduğunu anlayamıyordum. Gitar güçsüz çıkıyordu, çünkü aynı anda 20 ses kendilerine yer bulmaya çalışıyordu. Güçlü bir gitar sesi elde edebilmek için o kalabalığı eksiltmek gerekiyordu. Bunu çözebilmem 10 yıl sürdü. "Born To Run"ı yazmak zordu, kaydını yapmak, benim arzuladığım sound'a yaklaşmaksa çok daha zor oldu. Çok spesifik bir şey elde etmek istiyordum, ama bunu nasıl gerçekleştireceğimi bilmiyordum.

"Born To Run"a girmeyen iki parça vardı, bunlardan biri "Linda Let Me Be The One", "Tracks"te yer alıyor. Diğerini, "Walking in The Street"i ise çok istememe rağmen maalesef koyamadık, çünkü master kaydını kaybettik. Her yeri aradık ama bulamadık. Herhalde üstüne başka bir şey kaydedilmiştir. O günlerde albüme girmeyen parçaların üzerine kayıt yapılırdı, çünkü bant sıkıntısı vardı o zamanlar. "Burn To Run"ı altı ayda yaptık, bir altı ay da başka işler sürdü. Stüdyoya elimde sekiz parçayla girmiştim. Plağın o şarkılardan oluşacağını biliyordum, her biriyle ince ince uğraştım; müziğiyle, sözleriyle...

"Darkness On The Edge Of Town" dönemine geldiğimizde çıta bir hayli yükselmişti. Birdenbire bir dinleyici topluluğuna sahip olmuştum; bu ilk defa başıma geliyordu. Daha önceki dinleyicilerim yerel ölçekte ve az sayıdaydı. İlk plaktan sonra Mike'a "kaç sattı?" diye sorduğumda, Mike yüzünü buruşturarak "23 bin" demişti. Mike bu rakamdan hiç hoşnut değildi. Halbuki ben zevkten dört köşe olmuştum. 23 bin benim için büyük bir şoktu. Düşünsenize, 23 bin kişi gidip benim yaptığım müziği satın alıyor. Bunun büyük bir başarı olduğu düşünüyordum. İkinci albüm de aşağı yukarı birincisi kadar sattı. Fakat üçüncü albüm patlama yaptı ve plak şirketinin görmezden gelemeyeceği bir dinleyici kitlesi oluştu. Bu, dönüm noktasıydı. Birdenbire yakından izlenmeye başlıyorsun, bütün davranışların başka bir anlam kazanıyor. Kim olduğumu, nereden geldiğimi gözden geçirmeye başladım. Çok kafa karıştırıcı bir durumdu. Ve çok kritik bir noktaydı. O noktada, ya ayaklarını yere basarsın ya da kayıp gidersin. Kim olmak istediğimi, ne yapmak istediğimi, benim için neyin önemli olduğunu enine boyuna düşündüm. Sonra da telif haklarımı ve dolayısıyla yaratıcılığımı kendi kontrolüm altına almak için dava açtım ve epey uzun süren bir mahkeme süreci başladı. Dava sonuçlanınca "Darkness"ı yapmak için stüdyoya girdim. Artık stüdyoyu kullanmayı öğrenmiştim, dolayısıyla çok farklı şeyler ortaya çıktı. "Darkness"ı çok ince eleyip sık dokuyup edit ettim. Özellikle duygu tonunu tutur-

"Nebraska"nın politikliğinin farkında değildim, ta ki albümün çeşitli politik göndermeleri olduğunu söyleyen bir yazıyı okuyana dek. Halbuki, bana göre o zamana dek yaptığım en kişisel albümdü.

mak ve ne hakkında yazmak istediğime ilişkin düşüncelerimi netleştirmek anlamında... Dolayısıyla yazdığım bir çok şeyi dışarıda bıraktım. "Tracks"in birinci CD'sinin ikinci bölümü "Darkness On The Edge of Town" esnasında ortaya çıkan parçalar. Bazılarını zamansızlıktan, bazılarını albümün bağlamına uymadıkları için koyamamıştık. Mesela "Give The Girl A Kiss" ya da "So Young In Love" harika bar partisi şarkıları.

"Darkness" bir başka açıdan da dönüm noktası galiba. "Darkness"a dek şarkılarınızdaki kişilikler, yaşadıkları yerleri, işlerini güçlerini, eşlerini dostlarını terkedip kendilerini yollara vuran tiplerdi. Kariyerinizin daha sonraki kısmını ise o insanları ait oldukları yere dönmelerine iknaya hasretmiş gibisiniz...

O günlerde bu sorular üzerine epey kafa yormuştum. Başlangıçta bir tür özgürlük arayışı içinde oluyor insan. Hayatının nasıl bir seyir izleceğini kendi iradenle belirlemek istiyorsun. Belli bir yerde doğuyorsun, yaşıyorsun, iraden dışında kurulmuş bir hayatın içinde buluyorsun kendini. Dolayısıyla ilk tepkin, seni sınırlayan o şartlardan kurtulma arzusu oluyor. Müzik o açıdan bir seçenek sunuyor sana. 11'de, 12'de yataktan kalkan, gecenin üçüne dördüne kadar orda burda takılan biri oluyorsun. Bir dinleyici topluluğuna sahip olduğumda, birdenbire büyük bir kişisel özgürlük kazanmıştım. "Peki şimdi bu özgürlükle ne yapacağım" dedim kendi kendime. Benim geldiğim noktaya daha önce gelmiş bir sürü insan tanımıştım - ve çoğu hayatının eksenini kaybetmişti. Müziklerine hayatiyet veren ve geliştiren temel şeylerden uzaklaşmışlardı. Ben hep şunu söyledim: "Elime bu gitarı aldım, çünkü sizinle konuşmak istiyorum". Hayli ironik bir durum söz konusu: dinleyecileriniz olduğunda siz artık yalıtılmış oluyorsunuz. Bununla nasıl başa çıkacağınızı müziğinizin izlediği güzergah belirliyor. Bu meseleler üzerine epey kafa yordum, çünkü hukuki nedenlerle birkaç yıl plak yapamadım. New Jersey'de bir çiftlikte yaşıyordum, geceleri barlarda çalıyordum, arada bir de turneye çıkıyorduk. Tekrar plak yapma şansını elde etiğimde nasıl bir plak yapmam gerektiği konusunu zihnimde epey evirip çevirdim o sıralarda. Kendimi tanımlamam, yazmak istediklerimle kendimi tamamen özdeş kılmam gerekiyordu. Bu, benim şarkı yazarlığımın dönüm noktasıydı ve kariyerim boyunca bu anlayışı sürdürdüm.

Yani, bütün kariyeriniz boyunca şu ya da bu ölçüde, ama hep kendinizi mi anlattınız?

İnsan hep kendisi hakkında yazar. Harfiyen veya spesifik olarak değilse de, her yazdığınızda sizden bir parça olmalı. Seçtiğiniz öykü ne olursa olsun ya da anlattığınız kişilikler size ne kadar uzak olursa olsun, yapmanız gereken, kendinizi o insanların yerine koymak; bir bağ ve bir "anlama hali" yaratmaktır. Dahası, dinleyicilerinizden de aynı şeyi yapmalarını istemeniz gerekir. En basit, en temel meselelerde -iş, inanç, umut, aile, umutsuzluk, coşku neşe- insani ortak paydayı bulmaya çalışırsınız. Eğer şarkınızdaki kişiliklere kendinizi şu ya da bu biçimde yerleştiremezseniz, şarkı çöker. Şarkılarımda birebir kendimi anlatmış değilim, belki bazı durumlarda kendimden söz etmiş olabilirim, ama o durumlarda da kendimi daha ziyade bir mecaz haline getiriyorum.

Bir başka deyişle, şarkılarınız aslında anlattıkları şeyi anlatmıyorlar, mesela "Be True" romantik bir aşk şarkısı değil...

Kısmen bir aşk şarkısı. Herhangi bir şarkıya birçok açıdan bakılabilir. "Be True", evet, bir aşk şarkısı gibi. Söylediği şu: Kendini satma, ucuzlaşma. Kendine sadık ol. Adam, ilgi duyduğu kadına hitap ediyor, ama bu, aslında meramını anlatması için bir vasıta. Meramı da, bütün bu sahtelikler içinde nasıl kendin olabilirsin, haysiyetini nasıl koruyabilirsin gibi sorular. "Be True"da bir sürü kültürel metafor var, filmler, şunlar, bunlar. O şarkı bütün bunları anlatıyor.

Bu "çok katlı"lık şarkı yazarken bilinçli olarak yaptığınız bir şey mi?

İyi şarkılar çok katlı, çok tabakalı, çok katmanlıdır. Onları iyi şarkı yapan budur. Ve kalıcı kılan.

"Roulette" adlı şarkı, "The River" albümü için kaydettiğiniz ilk şarkıydı, fakat sonra onu albüme dahil etmediniz. Eğer "Roulette"i dahil etseydiniz, "The River" çok başka bir albüm olmaz mıydı?

Doğru, "Roulette" o plak için yaptığımız ilk şarkıydı, ama sonra bana fazla spesifik geldi, albüm çok genel bir öyküye dönüşmüştü. Belki de korktum. Biraz uçuk bir şarkıydı. Onu iyi yapan da bu özelliği zaten. Doğrusunu isterseniz "Roulette"i "The River"a koymamak hataydı. İnsan piyasaya albüm sürerken buluttan nem kapıyor.

O günler biraz tuhaf bir dönemimdi. Woody Guthrie'yi daha yeni keşfetmiştim. "Darkness"ı bitirdiğimde, şarkı yazma tarzımı, işleyeceğim karakterleri bulduğumu düşünüyordum. O yaz, en gözde plaklarımdan biri pop şarkıları derlemesi olan "The Raspberries Greatest Hits"ti. Prodüksiyon yapmaya bayılıyordum ve stüdyoya girdiğimizde yaptıklarımız da "Raspberries" türü şeylerdi. İki, üç, dört dakikalık pop şarkılarının ardarda sıralanmasıydı. Dolayısıyla albüme almadığımız bir sürü parça vardı elimizde. Onlardan oluşan bir ekstra albüm çıktı ortaya. "The River"da, yapmaya çalıştığım iki şeyi - akustik ve grup müziği- dengeleyeceğini düşünmüş, plağın canlı bir show'un fizikselliği ve coşkusunu taşımasını istemiştim. Sonuçta ortaya bitmiş, tamamlanmış tek bir albüm çıktı. Ama bu yeterince iyi değildi, yeterince geniş değildi. Bunun üzerine dışarda bıraktığımız şarkılardan oluşan ikinci bir albüm yapmaya karar verdik. "The River" böylece double albüm oldu.

"The River"la "Nebraska" arasındaki dönemde Avrupa'ya gittiniz ve epey uzun bir süre kaldınız...

Sinirlerim ayaklandı ve çekip gittim.

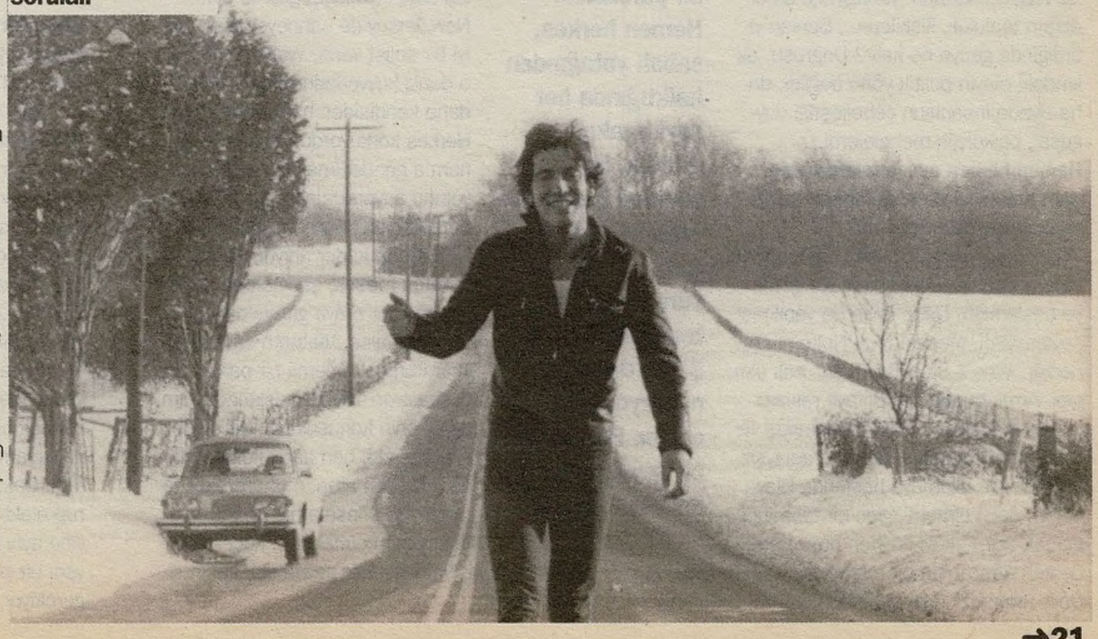
Avrupa'da geçirdiğiniz günler perspektifinizi değiştirdi mi? Amerika ve üzerine yazdığınız konulara bakışınız değişti mi?

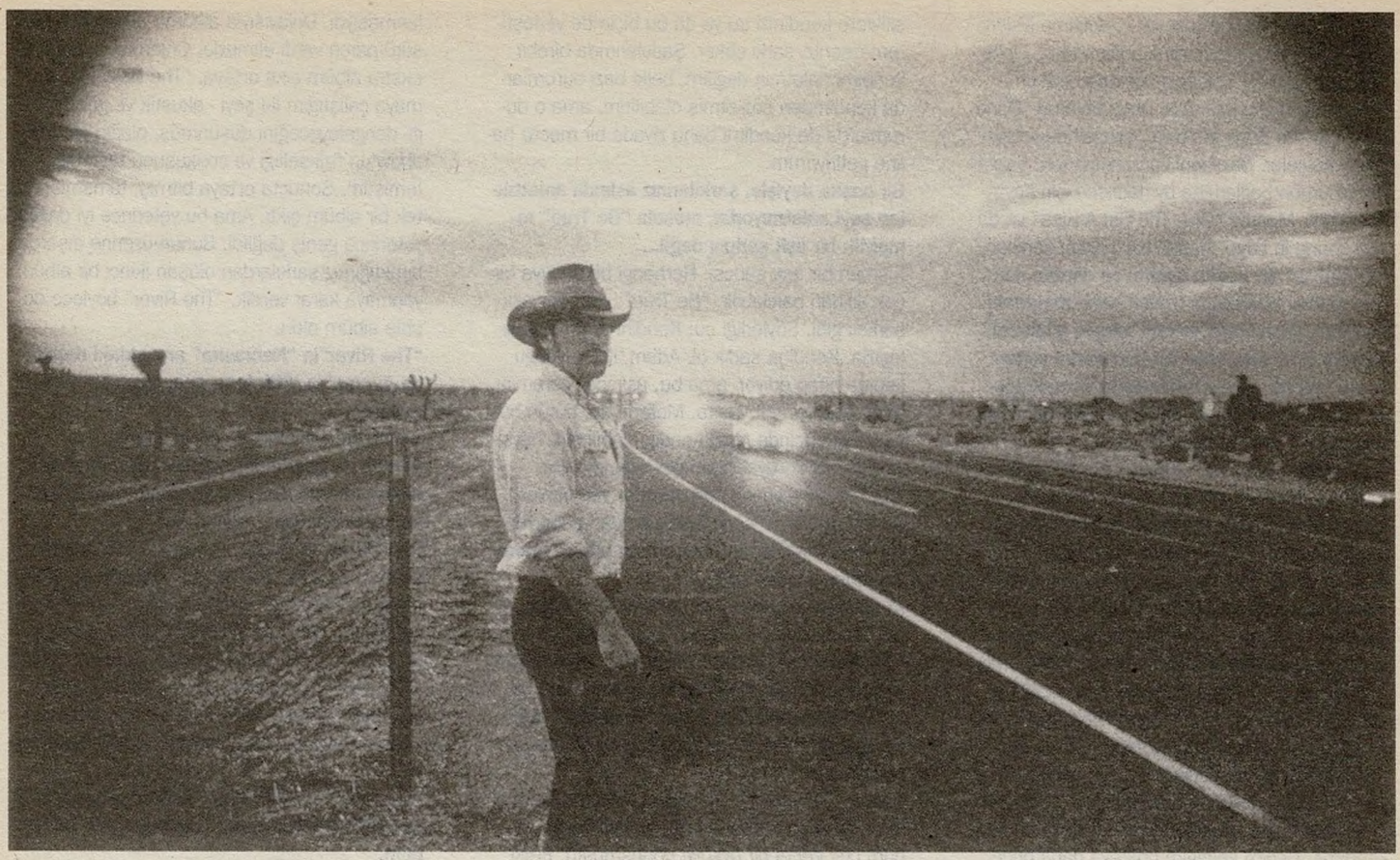
O sıralarda, 80'li yılların başlarındaki Amerika'da her yanda gün be gün yaşanan bir şiddet vardı. Bu, beni çok rahatsız ediyordu, 30'uma gelmiştim, çoluk çocuk sahibi olmanın eşiğindeydim ve gerek televizyondan, gerekse diğer medyalardan yansıyan her şey çok saldırgan, çok istismarcıydı. Avrupa'da bu çok daha azdı, Avrupa çok daha sivil, medeni ve aklı başındaydı.

Bu gözlemler, izlenimler "Nebraska"yı ne ölçüde etkiledi? "Nebraska" alenen siyasi bir albüm.

"Nebraska"nın politikliğinin farkında değildim, ta ki albümün çeşitli politik göndermeleri olduğunu söyleyen bir yazıyı okuyana dek. Halbuki, bana göre o zamana dek yaptığım en kişisel albümdü; çocukluğumda kendimi nasıl hissettiğimi, büyüdüğüm evi anımsatıyordu. Şarkıların öykülerinin nasıl geliştiğini bilemiyorum, yazdığım şeyler ilgilendiğim şeylerdi. "Nebraska" şarkısına giden yolu Caril Fugate hakkında okuduğum bir kitap açtı. 50'li yıllarda bu konuyu haber yapan muhabiri aradım, kadın meğer 25 yıldır aynı gazetede çalışıyormuş, beni doğrudan onun masasına bağladılar. Albümün merkezi olan o şarkının, "Nebraska"nın tuhaf bir tarafı vardı, tam olarak ne olduğunu bilemediğim bir şey, okuduğum bir şeyin beni fena halde etkilemiş olmasının dışında açıklaması ol-

"Be True", evet, bir aşk şarkısı gibi. Söylediği şu: Kendini satma, ucuzlaşma. Kendine sadık ol. Meramı, bütün bu sahtelikler içinde nasıl kendin olabilirsin, haysiyetini nasıl koruyabilirsin gibi sorular.

mayan bir şey... Demin dediğim gibi, bir hikaye anlatmak istiyorsun ve aynı zamanda kendin hakkında bir şey söylemek istiyorsun.
Kendimi boşlukta hissettiğim, derin bir yalıtılmışlık duygusu içinde olduğum bir dönemdi. Ve bu ruh hali beni o kişiliklere, o hikayelere yöneltti. Çocukluk ve ergenlik çağımdan hatırladığım insanlar, ailemin baba tarafı, konuşma biçimleri, hayata yaklaşımları... Bütün bunlar müzik vasıtasıyla yankılandı zihnimde. İnsanın yaşı ilerledikçe, duygu dünyanı oluşturan, seni sen yapan şeylerle yüzleşmemenin bedeli artıyor. 22'ndeyken kendine kendin hakkında söylediğin yalanlar 26'ında, 28'inde daha çok rahatsız ediyor. Yaşın büyüdükçe bedel de büyüyor. O bedeli gerçekten hissettiğim bir noktadaydım: Bütün bağlantılarımı yitirdiğimi hissediyordum. Dolayısıyla, o albüm bütün bunlarla ilgiliydi. Hayatı anlamlı kılan şeyler vardır: dostların, yaptığın iş, ait olduğun topluluk, ilişkilerin... Bunları yitirdiğinde geriye ne kalır? Doğrusu, aklımdaki olayın politik yönü değildi, daha ziyade insanların cebelleştiği duygusal, psikolojik meselelerdi.

Hemen hemen aynı sıralarda Vietnam meselesi de şarkılarınıza sızmaya başladı, öyle değil mi?

70'lerin sonunda, 80'lerin başında Vietnam edebiyata ve sinemaya girmeye başlamıştı. Daha önce de yapılmış şeyler vardı, mesela Nick Nolte'nin oynadığı "Who'll Stop The Rain" adlı film gibi. Ama, bunlar çok dolaylı yaklaşıyordu meseleye. 70'lerin sonunda ve 80'lerin başında ise Vietnam dolaysız biçimde ele alınmaya başlandı. Olaya benim dahil olmam ilginç bir tesadüfle gerçekleşti. Ülkeyi boydan boya katederken Arizona'da bir markette "Doğum Günü Dört Temmuz" diye bir kitap gördüm, dikkatimi çekti, aldım, yola devam ettim. Los Angeles'ta küçük bir motelde havuz başında otururken adamın biri geldi, kendisini tanıttı, sohbete başladı. O konuşurken ben de düşünüyordum, "Ron Kovic çok tanıdık bir isim, nereden tanıyorum" filan diye. Adam, laf arasında "ben bir kitap yazdım, adı Doğum Günü Dört Temmuz" dedi. Ben de "ne acayip tesadüf, daha birkaç hafta önce o kitabı okudum" dedim. Ve böylece ahbap olduk, beni Vietnam Gazileri Derneği'ne götürdü, orada dernek başkanıyla, Bobby Muller'le tanıştım. Olaylar birbirine eklendi, müziğimde yansımaya başladı.

Yalıtılmışlık duygusu Amerikan kimliğinin önemli bir parçasıdır. Hemen herkes, sabah yatağından kalktığında her şeyi bırakıp gitmek, her şeye yeniden başlamak arzusuna kapılır. Batı, çok uzun bir süre o ihtimali temsil etti. Şimdi de galiba o illüzyonu temsil ediyor. Ben farklı bir şey istediğim noktaya geldim.

Siz Vietnam'a gitmemiştiniz ama, değil mi?

Gitmedim.

Gitmediğiniz için suçluluk duydunuz mu?

Hayır. Ama Vietnam öyle bir şeydi ki, her gün evinizdeydi. The Castilles'deki davulcum gitti ve öldü. New Jersey'de sahneye çıkan çok iyi bir solist vardı, Walter Cichone, o deniz kuvvetlerine katıldı ve bir daha kendisiden haber alınamadı. Herkes korkuyordu, herkes Vietnam'a gönderilmekten yırtmanın yolunu arıyordu. İster orada, ister burada olun, Vietnam Amerikan kültürünün kader anıydı. Zaman zaman bu mesele şarkılarıma girer, çünkü ister oraya gitmiş olalım, ister olmayalım, Vietnam savaşı hayatımızın çok önemli bir parçasıdır. O sıralarda 18, 19 yaşlarındaydım, politikanın konuşulduğu bir ev değildi bizimki; ben karşı kültürün bir parçasıydım ama, muhafazakar taraftaydım. Mesela hiç uyuşturucu deneyimim olmamıştı, küçük bir kasabada yaşıyordum, her şeyde çok kesin sınırlar vardı.

Yüzlerce şarkıdan "Tracks"i oluşturan 66 şarkıyı seçmek zor olmadı mı?

Hayır, "Tracks"in üzerinde pek fazla kafa yormadım. Gittim, sevdiğim ve bugüne kadar ortaya çıkarmadığım parçaları topladım, herhangi bir kavramsal bütünlük kurma kaygısı gütmeden biraraya getirdim. Seçimimi, "ortaya çıkmamış şarkılar içinde bana en iyi gelenler hangileri" ve "hangileri işlenmiş, bitmiş, tamamlanmış" kriterleriyle yaptım. "Tracks"in ilginç tarafı şu: Parçaları sıralayınca, müziğin eksenini takip eden bir iç mantık çıkıyor ortaya. Başlangıçta genç bir adam vardı, şimdi benim yaşımda bir adam var. İlk şarkı temelde bir folk şarkısı, sonuncusu da öyle. Bir yolculuk söz konusu, katılmanın ve yorumlamanın çok kolay olduğu bir yolculuk. Yayınladığım plakların izlediği güzergaha alternatif bir güzergah bu. Anlatılan öykü aynı, ama bu kez başka bir yoldan gidiyoruz, yol işaretlerinin ve manzaraların farklı olduğu bir yol.

Böyle bir albüm fan'larınızın ne zamandır beklediği şeydi. Buna nasıl karar verdiniz?

Birkaç yıl önce epey boş zamanım vardı. Sesçimiz Toby'ye (Scott) kaydettiğimiz her şeyi bana göndermesini söyledim. Genellikle plak araları uzun olur, kendi kendime dedim ki "yeni bir albüm yapmak için bir yıl veya daha fazla zaman geçecekse, bari o arada yayınlanmamış şarkılardan -çok iyi olduğunu bildiğim şarkılardan- bir kısmını yayınlasam". İşte böyle bir fikirle işe koyuldum, 250 parça dinledim, bir deftere notlar aldım, fakat sonra bir kenara koydum, öylece kaldı. Aradan bir yıl geçti, belki daha bile fazla; "Tom Joad" turnesinden döndüğüm sıralardı, akustik bir şeyler yazmaya başladım, hatta plağı yarılamıştım bile. Ama sonra tıkandım, kaldım. Baktım olmayacak, ara verdim. Sonra oturup elektrik gitarlı bir albüm yazmaya başladım, yine aynı noktaya saplanıp kalınca, "madem yeni bir plak için aşağı yukarı bir yıl beklemem gerekiyor, o halde şu yarım bıraktığım işi yapa-

yım" dedim ve arşive döndüm.

"Tracks"in bir tadı da, bazı şarkıların evrimini izlemek. Mesela, "Santa Ana"daki birkaç dize "She's The One"da ve "On The Edge Of The World"de tekrar karşımıza çıkıyor...

Güzel bir dize yazmışsanız onu atamıyorsunuz. Güzel dizeler de o kadar kolay ortaya çıkmıyor. Güzel bir dize bulduğumda onu değerlendirmek isterim, zira yazmak zordur. Bob Benjamin bana üç parçalık bir bant göndermişti, şarkılardan biri "Iceman"di. Öyle bir şarkı yazdığımı hatırlamıyordum bile. Dinledim, baktım güzel bir şarkıymış meğer. Unuttuğum bazı şeyleri keşfetmek çok eğlenceliydi.

İnsanın yaşı ilerledikçe, duygu dünyanı oluşturan, seni sen yapan şeylerle yüzleşmemenin bedeli artıyor. 22'ndeyken kendine kendin hakkında söylediğin yalanlar 26'ında, 28'inde daha çok rahatsız ediyor. Yaşın büyüdükçe bedel de büyüyor.

Gerçekten unutuyor musunuz?

Evet. "Give The Girl A Kiss"i de unutmuştum... "Iceman" tıpkı "Born in the USA" gibi yaptığımda gücünü farketmediğim şarkılardan. Tekrar dinlediğimde "Iceman"i niye "Nebraska"ya almadığımı merak ettim, hedefi tutturamadığını sanmıştım herhalde, halbuki geri dönüp dinlediğimde bayağı iyi geldi.

Bu albümün anlamı da bu değil mi? "Born in the USA"e aşina olanlar, birdenbire başka bir yorumuyla karşılaşıyorlar...

Evet, eğer o plağı sevdiyseniz, buyrun seveceğiniz bir plak daha. "The River"ı sevdiyseniz, buyrun "The River"dan bir albüm, eğer "Born in the USA"yi sevdiyseniz, buyrun "Born in the USA"den bir albüm.

Albümdeki iki şarkı çok size özel görünüyor. Bunlardan biri "The Wish"... Anneniz hakında olduğu aşikar.

Evet, bu tehlikeli bir alan (gülüyor). Rock'n roll'cular anneleri hakkında şarkı söylemeye yanaşmazlar. Anneniz hakkında country ve hatta rap yapabilirsiniz ama rock şarkısı yapmazsınız. Bir Gospel grubu vardı, adları "Mother Lovers"dı. Elvis de, tabii ki hep annesi hakkında şarkı söyledi, ama dolaylı olarak. "The Wish" matrak bir şarkı, zamanında albüme almamam da o yüzdendi herhalde.

Öteki otobiyografik şarkı "Goin' Cali"... Şarkının kahramanı sizsiniz, değil mi?

Evet, o benim. "Goin' Cali", sanırım deneysel bir parçaydı, günün birinde stüdyoda oturup yazmış olmalıyım. Kaydettiğimi hatırlamıyorum bile. Nasıl ortaya çıktığını da... Fakat, ironik bir biçimde benim Batı'ya gidişimin izini sürüyor...

Bu klasik bir American geleneği değil mi? Amerika'nın yerleşikliğe pek tahammül edemeyen, hep hareket halinde olan insanlar tarafından kurulduğunu dikkate alırsanız...

Yalıtılmışlık duygusu Amerikan kimliğinin önemli bir parçasıdır. Hemen herkes, sabah yatağından kalktığında her şeyi bırakıp gitmek, her şeye yeniden başlamak arzusuna kapılır. Batı, çok uzun bir süre o ihtimali temsil etti. Şimdi de galiba o illüzyonu temsil ediyor. Ben farklı bir şey istediğim noktaya geldim. New York'ta yaşadım bir süre, fakat şehir çocuğu olmadığımı anladım. 80'lerin başından beri California'da küçük bir yerim var. Bu eyaletin coğrafyası hoşuma gidiyor. Yarım saatte Los Angeles'tan uzaklaşabilir, 100 mil yapınca çöle ulaşabilirsiniz. Orada hala ıssız yerler var ve buna bayılıyorum.

Zaman içinde "imgesel"inizi epey törpülediniz, başlangıçta edebi ve fazla kelimeliydi...

İlk başlarda aklıma geleni yazıyordum ve şarkılar soyut düzeyde yürüyordu. Onları eğlenceli kılan da buydu. "Santa Ana" bir imgeler serisi mesela, ama yürüyor, bir öykü anlatılıyor. Bu tarzdan daha sonra vazgeçtim, çünkü Dylan'la mukayese ediliyordum. Dinlerken farkedeceksiniz, Dylan'a benzer bir tarafı yok o şarkıların. Ama o zamanlar kendi kimliğimi oluşturma konusunda çok hassastım, dolayısıyla o tarzdan uzak durdum. "Born To Run"da, "Jungleland"de ve başka bazı şarkılarda o tarz mevcut ama, "Darkness"a gelindiğinde ortadan kayboluyor.

Size niçin "The Boss" diyorlar?

Lakap işte. Herkesin bir lakabı vardı, Ashbury'de lakabı olmayan kimse yoktu. Benim asıl lakabım "doktor"du, çünkü Doctor Zoom & The Sonic Boom diye bir grubum vardı. O günlerde Ashbury aleminde özgün müzikle performans sanatı -bu lafı kullanmaktan nefret ediyorum, ama başkasını da bulamıyorum; o zamanlar böyle bir terim yoktu hayatımızda- içiçeydi. Sahnede teatral Monopoly oynanırdı mesela. Birbiriyle bağlantısız bir sürü "act" olurdu, hepsi de sahnedeki şovun bir parçasıydı. Neyse, benim lakabım "Patron"du, Steve van Zandt'ınki "Miami"ydi, çünkü Steve bir seferinde Miami'ye gitmişti - o günlerde aramızda Miami'ye gitmiş kimse yoktu. Steven sırtında bir Hawai gömleğiyle geri gelince "Miami Steven" oldu, öyle de kaldı. Ufak tefek herkesin lakabı "Bücür"dü, dolayısıyla bir sürü "Bücür" vardı, "Büyük Bücür", "Küçük Bücür", "Beyaz Bücür", "Siyah Bücür"... Bana "Patron" denmesinin sebebi, grup elmemanlarına her hafta ödeme yapmamdı. Bunun ortalığa yayılmamasını, özel bir şey olarak kalmasını tercih ederdim.

"Tracks"in ilginç tarafı şu: Parçaları sıralayınca, müziğin eksenini takip eden bir iç mantık çıkıyor ortaya. Başlangıçta genç bir adam vardı, şimdi benim yaşımda bir adam var. İlk şarkı temelde bir folk şarkısı, sonuncusu da öyle.

"Tracks"in enteresan bir tarafı da içinde bir sürü matrak şarkı olması, "Part Man Part Monkey" gibi...

Bence de "Tracks"in en iyi tarafı, fazla eğlenceli diye albümlerime almadığım şarkıların yeniden hayat bulması. Şarkılarımızın çoğu spontan bir biçimde ortaya çıkmıştı. İkinci CD'de yer alan ilk dönem şarkılarının beni şaşırtan tarafı şu: "Tunnel of Love"a dek hiç kadın-erkek meselesi üzerine yazmadığımı düşünüyordum. "Dollhouse"u ve diğerlerini dinlediğimde bu mevzulara daha 80'lerin başında el attığımı farkettim.

Biraz önce "Nebraska" döneminde kendinizi çok izole, yalıtılmış hissettiğinizi söylemiştiniz. Sizi yönlendiren bu duygu mu oldu?

33, 34 yaşıma geldiğimde 20 yıldır çalıyordum ve neler yapabileceğimi görmek istiyordum. O plağın bu kadar popüler olmasını beklemiyordum. Ama "Born To Run"dan beri olmadığı biçimde insanların hayal dünyalarını yakalayacağını biliyordum... Stüdyoda ilk dinlediğin anda bunu hissediyorsun. Ve diyorsun ki, "hadi bakalım, nereye varacak görelim". O günlerin tadını çıkardım. Şimdi geriye dönüp baktığımda, insanın kendisini o kadar fazla teşhir etmesinin herkesi bir parça rahatsız edeceğini düşünüyorum. Ama, oraya, o gergin ipin üzerine çıkıp yürümek büyük bir fırsattı. Eğer bu fırsatı tepseydim, son raddesine kadar zevkini çıkarmasaydım, fena halde pişmanlık duyardım. O günlerde yaptıklarım şimdi yapacağım şeyler değil. Ama, çok eğlenceliydi; iyi ki yapmışım ve zamanında yapmışım. Çocuklarım olmadan önce bütün bunların olup bitmesi iyi bir şey.

Gittiğim bütün konserlerinizde ve dinlediğim bütün albümlerinizde hep kendimden, kendi hayatımdan bir şeyler buldum, hissettiğimi idrak etmediğim şeyler...

Şarkı yazarının işi de bu zaten. Bir kere, herkesin hafızası var, insan hatırlıyor, nedense hatırlıyor, 11 yaşındasındır, belli bir günde, belli bir sokakta, yürüyorsundur. Ağaçların arasından bir esinti çıkıp gelir, yürürken ayağının çıkardığı sesi duyarsın. Herkesin böyle hatıraları vardır. Ve insan bu hatıraları zihninde taşır, açıklaması olmayan bir sebepten ötürü... Bu hatıralar insanın içinde yaşar. Kimliğinizin önemli bir bölümünü bunlar teşkil eder. O gün belki bir şey olmuştur, belki de hiçbir şey olmamıştır, fakat her nedense o gün yaşamanın ne anlama geldiği, size bir an için, bir şekilde malum olmuştur. Hayatınızla neler yapabileceğiniz o kadar önemli bir şey ki. Ve hayatınız, ayağınızın altındaki çakıl taşlarının çıkardığı sesle size geri gelir. Şarkı yazarının işi budur. Şarkı yazarı kendi deneyimlerinin anılarını ve etrafındaki görüntüleri toplar, biriktirir, kaydeder, sonra da hayal gücünü kullanarak bütün bunları biraraya getirir ve dinleyiciye sunar. İşte o anda, dinleyiciler kendi hayatiyetlerini, kendi merkezlerini, hayat hakkındaki sorularını ve hayat ahlaklarını duyumsarlar. Yazdığınız ne olursa olsun, bir bağlantı vardır. Birisi size sesleniyordur: Yalnız değilsin!

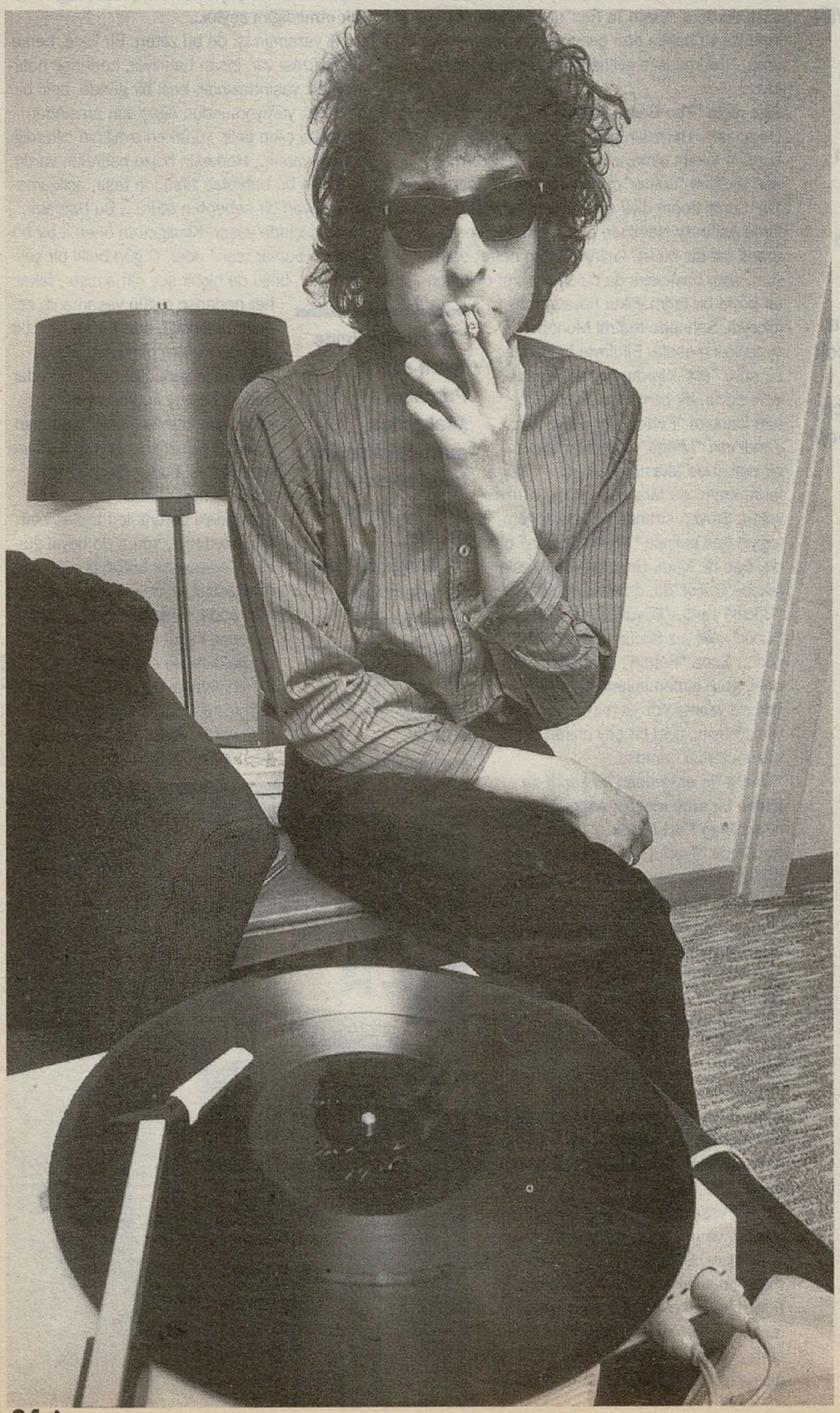
Çeviren: **Y.G.**

Bob Dylan

Yıl 1966, aylardan nisan. "Blonde On Blonde" piyasaya çıktı çıkacak. Dylan'ın asabi zamanları. İsveçli radyo programcısı Klas Burling Dylan'la "Blonde On Blonde"a ilişkin röportaj yapmaya çalışıyor. Ama dediğimiz gibi, Dylan'nın asabi zamanları. "Sad Eyed Lady of the Lowlands"in kaydını dinlettikten sonra Burling'e soruyor: "Nasıl buldun?" Devamını Burling anlatıyor: "Cevabım 'uzun' oldu... Ve iki dost olarak ayrılmadık... Hayatımın en kötü röportajıydı." Dylan'ın, 1966'da Manchester'da verdiği konserin, geçenlerde "The Royal Albert Hall Concert" adıyla yayınlanmasını vesile yaparak bu "tarihi" söyleşiye bağlanıyoruz.

Ben İsveçliyim

Sizi Stockholm'de görmek ne hoş Bob Dylan... Şimdi burada olduğunuza göre, bize biraz kendinizden ve şarkılarınızdan söz edebilir misiniz? Protest şarkı türü sizce nasıl bir şey?

Bob Dylan: Hmm... eee... Hay Allah... Hayır, burada oturup bunu yapmayacağım. Bütün gece ayaktaydım, biraz hap attım, kötü yemekler yedim, yanlış şeyler okudum, 160 km hızla giden arabalarla dolaştım ve şimdi de oturup burada protest bir şarkıcı olarak kendimden ya da benzeri bir şeyden söz etmeyelim istersen.

Çok ünlenen ilk şarkılarınız, örneğin "The Times They Are A-Changin'" protest şarkılardı, değil mi?

Aman tanrım, kaç yıl önceydi o?

Bir yıl önce.

Ah, evet, tabii, yeni, düşünsene, bir yıl önce... Gıcıklık olsun diye değil, ama buna müsaade edersem, yalancı ya da aptalın teki olurum. Yani, sen bir yıl geriden geliyorsan, kusura bakma, yapabileceğim bir şey yok.

Hayır, ama o zamanlar stiliniz öyleydi. Sonra "Subterranean Homesick Blues"la elektrikli gitara geçtiniz. Özel bir nedeni var mıydı?

Hayır.

Hayır mı?

Hayır.

Kendinizi nasıl tanımlarsınız? Şair? Şarkıcı? Ya da önce şiir yazıp sonra onları besteliyor musunuz?

Hayır, bilmiyorum. Çok aptalca. Bu soruları bir marangoza sormazdın, değil mi? Ya da bir sıhhi tesisatçıya?

Aynı derecede ilginç olmazlardı, değil mi?

Bence olurdu, yani, benim ilgimi çekerdi; seninkini de çekmeli.

Disc jockey olarak, en azından, pek çekmiyor.

Mozart'la bir gün karşılaşsan ve sorduğun bu soruları ona sorsan, sana ne derdi sence? Ona nasıl sorular sorardın? Bay Mozart, eee, söyler misiniz...

Her şeyden önce, onunla röportaj yapmazdım.

O zaman nasıl oluyor da benimle yapıyorsun?

Bir defa, albümleriniz ilgimi çekiyor; aynı şey İsveç halkı için de geçerli.

Valla, İsveç halkı, İsveçli dinleyiciler falan benim de ilgimi çekiyor, ama eminim onlar bu salakça şeyleri öğrenmek istemiyorlardır.

Bakın, sizin hakkınızda gazetelerde bir sürü salakça şey okudular, siz şimdi gere-

ken düzeltmeleri yapabilirsiniz.
Düzeltme yapamam, düzeltilmeye de ihtiyaçları olduğunu sanmıyorum. Zaten biliyorlardır doğrusunu. İsveçlileri tanımıyor musun? Onlara söylemek, anlatmak gerekmez. Bunu bilmen gerekirdi. İsveç halkına zaten ayan beyan ortada olan bir şeyi anlatmaya kalkmazsın. İsveç halkının zekası, bu tür şeylerin üstündedir.
Öyle mi düşünüyorsunuz?
Tabii, elbette.
Çok İsveçli tanıyor musunuz?
Epey İsveçli tanıyorum, zaten ben de İsveçliyim.
Ah, tabii, elbette.
Evim de çok uzakta değil, dostum.
O zaman bir şarkı dinlemeyi deneyelim mi?
Sen deneyebilirsin.
Evet. O zaman hangisini önerirsiniz?
Aman, sen seç işte, ne istersen. Görüyorsun, gıcık biri olmamak için elimden geleni yapıyorum. Her şeyin yolunda gitmesi için çaba sarfettiğimi görüyorsun umarım...
Ben de bu nedenle sizden bir şarkı önermenizi istemiştim. Kendiniz belirlemeniz için.
Kendim belirlemek istemiyorum.
Pekala.
Kendi başıma hiçbir şey yapmak istemiyorum.
(Teypte kesinti)
Ne için, ya da neye karşı?
Ne için ya da neye karşı olduğunu biliyorsun, bunu sana söyleyecek değilim... Benim şarkılarım matematikseldir hep, bunun ne manaya geldiğini artık biliyorsun, yeniden anlatmama gerek yok. "Rainy Day Women" özelinde ise, bu şarkı özürlülerden ve Doğululardan oluşan bir azınlıktan ve onların dünyasından söz ediyor. Meksikalı bir tarzı var. Çok protest, çok çok protest, protest yıllarım boyunca protesto ettiğim en protest şeylerden biri.
Gerçekten buna inanıyor musunuz?
İnanmak mı?
Evet.
İnanmam gerekmiyor, biliyorum. Sana yazdığımı söylüyorum, bilmem gerekir.
O zaman neden bu başlık? Şarkıda hiç geçmiyor.
Çünkü sevdiğimiz şeyleri hiç söylemeyiz. Benim memleketimde buna günahkarlık denir, bu kelimeyi biliyor musun? Tanrıyla ilgili bir şey.
Şarkıyı dinleyelim mi?
Peki.
Amerika'da iyi satıyormuş. Ne hissediyorsunuz?
Dehşete düşüyorum, çünkü bu bir protest şarkı. İnsanlar protest şarkıları dinlememeli.
Bir sürü insan plağı alıyor ve radyoda dinliyor. Mesaj çok kişiye ulaşıyor.
Evet, mesajı alıyorlar, bundan memnunum. Bu aynı zamanda iyi de bir albümdü, değil mi?
Eğer parayı önemsemiyorsanız, bu kadar çok para kazanmak sizi nasıl etkiliyor?
Para kazanmaktan hoşlanıyorum.
Başlangıçta bir şeyiniz yoktu, ama şimdi çok şeye sahipsiniz. Paranızla ne yapıyorsunuz?
Hiçbir şey.
İlginizi çekmiyor mu?
Hayır, başkaları benim için ilgileniyor. Ben hep aynı şeyleri yapıyorum.
Önce melodiyi mi, yoksa sözleri mi yazıyorsunuz?
Hepsini birden yazıyorum, melodiyi ve sözleri.
Aynı anda mı?
Melodi pek de önemli değil aslında, kendiliğinden çıkar.
En başlangıçta, başkaları sizin şarkılarınızı plak yapıp başarılı olmuştu. Ne hissetmiştiniz?
Valla, pek bir şey hissetmedim. Mutlu oldum, ne diyeyim.
Birden meşhur olmaktan memnun musunuz?
Hmmm, evet, ama aslında bitti geçti bir bakıma. Artık ilgimi çekmiyor. 13, 14, 15 yaşlarımdayken meşhur bir yıldız olmak gibi şeyler ilgimi çekiyordu, ama 10 yaşımdan beri sahnelerdeyim. Yani 15 yıldan beri bu yaptıklarımı yapıyorum. Yaptığımı herkesten daha iyi yaptığımı biliyorum.
Bugünlerde ne yapmak isterdiniz?
Hiçbir şey.
Hiçbir şey mi?
Evet.
Seyahat etmekten, konser vermekten hoşlanıyor musunuz?
Evet, konser vermekten hoşlanıyorum, seyahat etmek pek umurumda değil ama.
Albüm yapmaktan peki?
Albüm yapmayı seviyorum.
Başlangıçta bir grubunuz yoktu, şimdi var.
Evet, başlangıçta da bir grubum vardı, ama şunu anlaman lazım: Ben ABD'den geliyorum. Birleşik Devletler'in nasıl bir yer olduğunu bilmem biliyor musun? İngiltere'ye hiç benzemez. Benim yaşıtlarım, 25-26 yaşındakiler, rock'n'roll çalarak büyüdüler.
Siz de böyle mi yaptınız?
Evet, çünkü bu duyduğumuz tek müzik türüydü. Herkes yaptı, çünkü bütün duyduğumuz rock-'n'roll, country and western ve rhythm and blues'du. Bir dönem ortalığı Frankie Avalon, Fabian ve benzerleri kapladı. Şimdi, bu kötü bir şey değil ama, örnek alacağın, yaptıklarını yapmak, sahip olduklarına sahip olmak isteyeceğin kimse de yoktu. Ama kimse o duyguyu yitirmedi ve sonra folk geldi. Bir süre ikame etti ama, folk bir ikameden başka bir şey değildi. Şimdi durum yine farklı, çünkü İngilizler piyasaya girdi ve İngilizler kendimizi bildik bileli yaptığımız müziği yaparak para kazanılabileceğini gösterdiler. Ve ayrıca şu da bir gerçektir ki, doğruyu söylüyorum, laf olsun torba dolsun diye değil, İngilizler rock'n'roll çalmayı beceremiyorlar.
Pekala, o zaman The Beatles hakkında ne düşünüyorsunuz?
Ah, Beatles harika, ama onlar rock'n'roll'muyor.
Onlarla hem İngiltere'de, hem de ABD'de karşılaştınız, değil mi?
Evet, onları tanırım.
Sence rock'n'roll çalmıyorlar, öyle mi?
Hayır, onlar rock'n'roll çalmıyor. Rock'n'roll sadece 4 vuruştur, 12-bar blues'un bir uzantısı. Ve rock'n'roll 17 yaşındaki beyaz gençlerin müziğidir, bundan ibarettir. Rock'n'roll seks yapmaya yönelik kandırıcı bir çabadır, bildiğin gibi.
Ama, o zaman kendi üslûbunu nasıl adlandırıyorsun?
Valla, benim gibi çalan ve söyleyen kimseye rastlamadım, yani bilmiyorum.
Sen bir isim koyamaz mıydın?
Matematiksel müzik.

Çeviren: ***Cüneyt Cebenoyan***

BÜLENTORTAÇGİLERKANOĞURGÜROLAĞIRBAŞ
CEMAKSELHAKANBEŞERBİROLAĞIRBAŞBAKİDUYARLAR
VURALŞERİFOĞLUCHRİSCHAVEZSARPKESKİNERYAHYADAİ
DENİZDÜNDARŞİBELKÖSEÇAĞLAYANYILDIZOĞUZKÜÇÜKBERBER
AYŞEGÜLYEŞİLNİLNEZİHYEŞİLNİLAYŞETÜTÜNCÜAKINELDES
SARPMADENVOLKANÖKTEMSELİMBEMBAÇANAYER
OZANDOĞULUALİPERRETREYENTBÖLÜKBAŞI
ASIMCANGÜNDÜZJAM SESSIONS

Jazz Cafe

Hasnun Galip Sokak No: 20 Beyoğlu 245 05 16

15:00 İLE 19:00 ARASI BÜTÜN İÇKİLERDE %50 İNDİRİM

Marilyn Manson

Adı Brian, soyadı Warner. Marilyn Monroe'nun Marilyn'i, Charles Manson'ın Manson'ı ona daha uygun bir ad-soyad gibi gelmiş. Sadece bu kadarı bile söz konusu "vaka" hakkında fikir verebilir. "Vaka" derken maksadımız kinaye değil, Manson gerçekten öyle; üstelik hayli enteresan bir vaka. Ama "görsel efekt"lerden ibaret değil, pek yabana atılmayacak bir "işitsel" etkisi de mevcut. Ne zamandır merakımızı celbediyordu, yeni albümü "Mechanical Animals"la birlikte spotlar bir kez daha üzerine çevrilince ve de Raygun ile Rolling Stone'da enine boyuna yapılmış söyleşileri görünce, "vakit bu vakit" dedik, kendisini buyur ettik...

Koltukaltı kılından hiç hazzetmem

Hollywood'da bir bar, Formosa. "L.A. Confidential"da Russell Crowe'un Lana Turner'a hakeret ettiği mekan. Marilyn Manson'la Scott Thompson birazdan burada buluşacaklar. Scott Thompson son yıllarda Amerika'da epey sözü edilen bir yazar, son romanı "Buddy Babylon"un mürekkebi henüz kurumamış. Randevuya ilk gelen Thompson; Manson, adeti olduğu üzere rötarlı. öğle vakti, hava sıcak; buzlu kolalar söyleniyor, söyleşi başlıyor...

Benim iyi tanımım, toplumun genel geçer "iyi"sinin zıddı. Bu konuyu tartışmam pek mümkün değil, zira hayır ve şerin tanımları popüler şeyler ve zaman içinde değişiyorlar.

Müziğin 60'lardaki etkisinin, kahramanlarının, ikonlarının yerinde yeller esiyor. Şimdi her şey çok farklı. İnsanlar artık müziğe tişört muamelesi yapıyor. Ben, müziğe o eski tavrı geri getirmeye çalışıyorum.

Sizi böyle öfkeli yapan ne? Toplumun maraziliğine duyduğunuz nefret mi?
Aslında müşfik bir insan olduğum bile söylenebilir; insanları sevmeye eğilimliyim. Benim öfkemin sebebi hayal kırıklığı, dünyanın mevcut halinin doğurduğu hayal kırıklığı. İnsanlar öyle dar kafalı ki... Öfkemin sebebi bu. Birazcık zekası ve yaratıcılığı olan birinin böyle bir dünyada mutlu olabilmesinin mümkünatı yok. Olgunluk da hiçbir şekilde ödüllendirilmiyor.

Siz bayağı zeki bir insansınız, ancak rock'n'roll denen testosteron hormonunun ve poz kesmenin hakimiyeti altındaki anti-entellektüel dünyada olmayı seçmişsiniz. Rock'n'roll rafineliğe, sofistikasyona müsait bir mecra değil gibi...
Tam da bu nedenle benim gibi birine ihtiyaç var. Söyleyecek lafı olan birileri lazım. Artık Jim Morrison'lar, Bob Dylan'lar yok... Böyle isimlerden bazıları hâlâ ortalıkta ama, genelde müziğin 60'lardaki etkisinin, kahramanlarının, ikonlarının yerinde yeller esiyor. Şimdi her şey çok farklı. İnsanlar artık müziğe tişört muamelesi yapıyor. Ben, müziğe o eski tavrı geri getirmeye çalışıyorum.

Tek çocuk olmanın grup kurmakla bir bağlantısı var mı, abi-kardeş edinmenin bir yolu olarak...
Bilmem, olabilir. Bu açıdan hiç bakmamıştım. Ben ne istediğini bilemeyen insanlardanım. Rock starı olunca, etrafın kalabalık oluyor; insan yalnız kalmak istiyor. Ama, yalnız olduğunda da etrafın kalabalık olsun istiyorsun. İkisi birden olamıyor...

Tek çocuk olmak sizin yaratıcılığınızı geliştirdi mi? Ne de olsa insan tek çocuk olunca kendi kendisini meşgul etmek, eğlendirmek zorunda kalıyor...
Sanırım hayal gücümü geliştirdi, zira konuşacak kimsem olmadığı için bütün vaktimi oyunlar uydurarak, okuyarak, fanteziler kurarak geçiriyordum.

Yaş ilerledikçe insan kaşarlanıyor, bunun üstesinden nasıl geliyorsunuz?
Yeni albüm eski tavrımızdan bir hayli farklı. Yine çok güçlü, ama tamamen başka bir biçimde. Aynı şekilde hissetmediğin halde aynı şekilde müzik yapmayı sürdürmek bana göre bir şey değil. Geçen yılki kadar öfkeli değilim. Hakkında konuşmak istediğim başka şeyler var. Politik olmaktan bıktım. Başka konuları tartışmak istiyorum artık. Son beş yılım duygularımın teşhiriyle geçti, bu albüm ise şu andaki ruh halimi didikliyor. Kaşarlandığımı hiç sanmıyorum. Geçmişte, kendimi tahrip etmemin sebebi, duyduğum öfkeydi. Şimdi ise sırf eğlence olsun diye kendimi tahrip ediyorum. Bunu eskiden dış dünyayla başa çıkamadığım için yapıyordum, şimdiyse sırf zevk için...

Hâlâ uyuşturucularla haşır neşir misiniz?
Şimdiki durum şöyle: Rock starlığının yarattığı aşırılıklarla tarümar olmak benim için söz konusu değil artık. Artık rock starlığıyla dalgamı geçmek için kafa buluyorum.

Albümün üçüncü parçası çok belirgin biçimde 70'lerin rock'n'roll'u...
O şarkı bir kinaye... Çok farklı bir tavır söz konusu. Daha önceleri fazlasıyla örselendiğim kanısındaydım ve kafamı suyun üstünde tutmaya çalışıyordum. Şimdiyse beni boğmak isteyenlerle dalgamı geçiyorum, dekadanlığımı suratlarına haykırıyorum. California'ya gelmemle, kendimi bu iklime adapte etmemle çok yakından alakalı bir şey bu. Kendimi bir yabancı, bir uzaylı gibi hissedişim burada iyice açığa çıktı.

Buradan ben de nefret ediyorum.
Ben seviyorum ama. Kendimi hep bir takım deneylere tabi tutarım. Hollywood'da yaşamak da bu deneylerden biriydi. Bu albüm de, buradaki kimliğim hakkında hissettiklerimi dile getiriyor. Ve birçok bakımdan kişisel bir albüm...

Kendinizi artık daha mutlu mu hissediyorsunuz?
Galiba.

Kitabınızda diyorsunuz ki, "mutlu olmaya çalışmak beyhude bir çabadır"...
Sanırım şu anda tatminkar bir nok-

26→

tadayım. Doygun değilim ama. Çok daha iyi bir noktada olabileceğimi düşünüyorum. Şu anda bile bir sonraki albümün, bir sonraki konserin daha iyi olması için kafa yoruyorum. Artık mutluluğun kıyısında olduğumu sanıyorum. "Anti-Christ"ın altından kalkmak, otobiyografi yazmak az şey değil. Bunlar geride kaldığına göre, ürkecek pek bir şey kalmadı artık.

"Batsın bu dünya, bitsin bu cefa" diye içinizden geçirdiğiniz oluyor mu?

Evet. Bu dünya batmaya müstahak... Ben geleceğe dair planlar yapmaktan nefret ederim. "Önümüzdeki 25 yıl içinde neler yapmayı düşünüyorsun?" diyorlar. Umarım o zamana kadar hepimiz geberip gideriz ve böyle meselelerle uğraşmak zorunda kalmayız.

Siz kendinizi Anti-Christ, Deccal olarak beyan ettiniz, ama İncil'de İsa tanrıdır ve Deccal'in hakkından gelir. Siz de gazaba uğrayıp telef olmanızı kaçınılmaz son olarak görüyor musunuz?

Hayır.

İyilik melekleri tarafından yenilgiye uğratılmayı arzuluyor musunuz?

Kesinlikle hayır.

Hayra ve şere inanıyor musunuz?

Çok tuhaf bir dünyada yaşıyoruz. Benim iyi tanımım, toplumun genel geçer "iyi"sinin zıddı. Bu konuyu tartışmam pek mümkün değil, zira hayır ve şerin tanımları popüler şeyler ve zaman içinde değişiyorlar.

Yani, "mutlak"lara inanmıyorsunuz. Peki ama, cinayet bütün kültürlerde kötü bir şey değil mi?

Mutlak diye bir şey yok. Ama, öte yandan sağduyu diye bir şey var. Popüler şeyler var ve bir de sağduyu var. Kafanızı kullanmanız gerekir.

Ama mesela, kız arkadaşınız ona iyi davranmanızı ister, öyle değil mi? Ona nazik davranmanızı, müşfik, sevecen olmanızı...

Bir tarafım öyle olabilir, öbür tarafım başka türlü olabilir. Sanırım, şimdi, nihayet aşk, sevgi, empati gibi duyguları ifade edebildiğim için öteki duygular daha katışıksız, daha yoğun bir biçimde ortaya çıkabiliyor. Eskiden, öfkem başka duyguların yokluğundan kaynaklanıyordu. Tek bir kanala odaklanmıştı. Şimdiyse duygularım için bir "kablom" var ve bütün kanallar daha net bir görüntü veriyor.

Bir kızı öldürmeyi düşündüğünüzü söylüyordunuz, kim o kız, adı ne?

Gerçek ismini söylemedim, başka bir isim verdim.

Ben de merak ediyordum, böyle bir şey gerçek değildir herhalde diye düşünüyordum.

Söz konusu şahıs tamamen gerçek. Hatta geçenlerde karşılaştım onunla. Zat-ı alileri burada, California'da yaşıyor.

Gerçek ismini söylememeniz hayırlı olmuş.

Onu öldürmek konusunda çok ciddiydik. Allahtan kendi kendimi tırsıttım.

O zamanki halinizi şimdi nasıl görüyorsunuz?

Şimdi,"değmez" diyorum, "allahından bulsun".

Peki öldürmeye niyetlenmek yanlış, kötü bir şey değil mi sizce?

Bir ölçüde yanlış tabii.

"Bir ölçüde" mi? Nasıl yani...

Masum bir insanı öldürmek anlamında...

Peki, bir insanın suçlu olduğuna kim karar veriyor?

Herkes suçludur.

Buyrun işte...

İçimde, onun öldüğünü görmek isteyen bir öfke vardı. Ama şimdi şöyle düşünüyorum: Eğer birisinden nefret ediyorsam, onun ertesi sabah yatağından belasını bulmuş kalkacağını bilmek beni yeterince tatmin ediyor.

Bu çok hıristiyanca bir tavır değil mi? Temelde söylediğiniz şey, öteki yanağı dönmek. Ve de nefret ettiklerinizin belalarını bulacağını söylüyorsunuz. Bu çok hıristiyanca bir anlayış değil mi?

Ama acı, insanın canını daha fazla yakıyor. Ve acı sona erdiğinde, öyle uzakta kalıyor ki, insan hatırlamakta güçlük çekiyor, çünkü artık acının bir etkisi kalmıyor...

Beni üzen –arkadaşlarımda da gözlediğim– şu: İnsanlar ya tamamen ayık ya da tamamen kelle. Kimse orta yolu bulamıyor. Ben orta yolcuyum. Bazen, bir-iki hafta ayık geziyorum, sonra bir-iki hafta kelle vaziyetlerde oluyorum. İkisinden birini tercih etmek gibi bir zaruret yok.

Ömrünüzün uzun olacağını düşünüyor musunuz? Ya da uzun ömürlü olmak istiyor musunuz?

Ne kadar yaşamak istiyorsam o kadar yaşayacağım.

Bu ne anlama geliyor?

Öyle kolay kolay çekip gitmeye niyetim yok. Hazır olduğum zaman göçeceğim.

Bu iyi bir karar...

Ölmekten korkmadım hiç. Hep yapmam gereken şeyler olduğunu düşündüm, önümde önemli bir hayatın olduğuna inanıyorum. Ölmeye niyetim yok, çünkü yarın yapmam gereken şeyler var. Bu duyguyu hissettiğim sürece ölümden korkum yok. Kendime karşı duyduğum bir sorumluluk var, en iyiyi gerçekleştirme sorumluluğu...

Yani sizde "hızlı yaşa genç öl" sendromu yok?

Yok.

Şiarınız "hızlı yaşa, yaşlı öl" mü? Burroughs ya da başkaları gibi...

Beni üzen –arkadaşlarımda da gözlediğim– şu: İnsanlar ya tamamen ayık ya da tamamen kelle. Kimse orta yolu bulamıyor. Ben orta yolcuyum. Bazen, bir-iki hafta ayık geziyorum, sonra bir-iki hafta kelle vaziyetlerde oluyorum. İkisinden birini tercih etmek gibi bir zaruret yok.

Bu durumu bütün hayatınız boyunca sürdürebileceğinizi düşünüyor musunuz?

Bu bir tür iddialaşma, meydan okuma. Böylesi daha heyecanlı oluyor. Ben şimdi şöyle bir noktadayım: Uyuşturuculara bağımlı değilim, onlarsız yapamadığım için değil, hoşuma gittiği için kullanıyorum... Hollywood'daki sorun şu: Hiç "mal"sız kalmıyorsun. Çok tehlikeli bir şey bu. Son zamanlarda epey resim yapıyorum, suluboya, eve kim gelirse resmini yapıyorum. Sanırım şimdi Hollywood'da, esrarengiz bir takım torbacıların suluboya resimleri dolaşıyor ortalıkta. Torbacılarla takas yapıyorum, onlar bana mal veriyor, ben onlara suluboya resim veriyorum. Çünkü, benim resimleri kendi mallarından çok daha pahalıya satabilecekleri kesin.

Dekadansı ve kötülüğü, tırnak içinde söylüyorum, iyi bir şey olarak görüyorum. Eşcinselliği muhafazakar insanların suratına şamar gibi çarpmama gelince... Bu hoşuma gidiyor; eğlendirici, mutluluk verici bir şey. Onların ifrit olması bana zevk veriyor.

Annem çok sever. Hatta ona aşk mektupları yazar. Boy George anneme adresini vermişti, annem de kafayı taktı oğlana. Onun eşcinsel dolduğuna inanmıyor, Boy George'un kendisinden başka herkesi kandırdığını düşünüyor.

Torbacıları kapıdan girer girmez mi resmetmeye başlıyorsunuz?

Bir fırt çekiyorum burnuma, sonra odama kapanıp resimlerini yapıyorum, beş dakikada. Resim kurur kurumaz da ellerine tutuşturup yolcu ediyorum.

Biraz da eşcinsellik üzerine konuşalım. Ben eşcinselim... Eşcinselliği insanların suratına çarpmakla, eşcinselliğin dekadan ya da yanlış ya da kötü olduğu fikrini yaygınlaştırmış, pekiştirmiş olmuyor musunuz?

Dekadansı ve kötülüğü, tırnak içinde söylüyorum, iyi bir şey olarak görüyorum. Eşcinselliği muhafazakar insanların suratına şamar gibi çarpmama gelince... Bu hoşuma gidiyor; eğlendirici, mutluluk verici bir şey. Onların ifrit olması bana zevk veriyor. Ama, "onları öfkeden köpürdedetecek ne yapsam" diye düşünüp taşınıp yaptığım bir şey yok. Kendi kendimeyken de, sırf eğlence olsun diye yaptığım şeyler bunlar zaten. Kendimi bildim bileli insanları illet etmekten zevk alırım.

Bir erkekle cinsel ilişki kurduğunuz oldu mu ?

Bir noktaya kadar. Orgazma, birleşmeye varmadı hiç.

Yeni albümünüzün kapağı çok hoşuma gitti. Sizin android'imsi resminiz... Anadan üryansınız, fakat resimde hiç delik yok.

Aynı anda tamamen seksüel ve de tamamen aseksüel.

Çok cinsiyetsiz. Göğüs ucu yok, delik yok, ten rengi yok. Ve altı parmağınız var.

Yine de seksi.

Evet, bir bakıma seksi.

Peki nasıl bir duygu veriyor?

Bugüne kadar yaptıklarınızdan çok farklı. Bedensel salgılar yok, kuku yok, pipi yok. Çok mekanik.

Rahatsız edici olan da bu, öyle değil mi?

Kapaktaki resimde kendinizi örtünmüş olarak sunuyorsunuz. Delikleri kapatmış, insani olan her şeyi dışarda bırakmışsınız. Belki de gidebileceğiniz en uç noktaya kadar gitmiş olduğunuz için... Kendinizi ters yüz etmiş durumdasınız. Bundan sonra yapacak bir şey kaldı mı? Vücudunuzun çeşitli kısımlarını postayla hayranlarınıza göndermekten başka? "Buyrun, bakın bu Marilyn'in pankreası". Çok tuhaf, çok plastik bir durum değil mi sizinkisi?

→27

Fazla ileri gittiğimi düşünüyorum. Şimdi yeniden sıfırdan başlıyorum. Aynı döngüden yeniden geçeceğim, ama daha yetkin bir biçimde.

Hiç tecavüze uğramışlık duygusu geldi mi üzerinize? Şu anlamda söylüyorum, fazla açılmış, içini dökmüş, fazla çıplaklaşmışlık gibi bir duygu?

Hayır. Ben insanlara istediğim kadarını verdim. Medya tarafından zerre kadar manipüle edilmedim. Bunu en az müziğim kadar önemli buluyorum. Karşılaştığım reaksiyonlar, tamamen benim hedeflediğim şeylerdi.

Peki bu iyi bir şey mi?

Bir rolü oynadım ve artık o rolden sıkıldım. Onun için de başka türlü şeyler yapıyorum. Dini ya da siyaseti eskisi kadar tartışmak istemiyorum. Duyguları tartışmak istiyorum, cinselliği tartışmak istiyorum, müziği tartışmak istiyorum, Hollywood'u tartışmak istiyorum.

Artık duyguları ele almaya başladığınızı söylemiştiniz, bu sizi korkutuyor mu biraz?

Kendimi savunmasız hissetmem bu yüzden işte.

Albümde aşk şarkıları da var, öyle değil mi?

Onlara aşk şarkısı demek zor. Mesela Lionel Richie'nin "Hello"su gibi şeyler değil –hemen ilave edeyim, "Hello" harika bir parça, evde var bende. Bahsettiğiniz şarkılar aşk şarkısı değil ama, aşk fikri üzerine şarkılar. Yabancılaşma fikriyle de alakaları var. Duyguları olmayan insanlar arasında yaşayan, duyguları olan bir insan söz konusu. Gerçekdışı bir şey. Tıpkı Hollywood'un boşluğu gibi. Bu albümde, hem rock'n'roll yapmak hem de teatral olmak konusunda hiç korku duymadım.

Siz çok rock'n'roll'sunuz...

Ve de bombastik. Çünkü rock'n'roll bombastiktir. Ve ne yazık ki artık namevcut.

Size birkaç isim saysam, haklarında ne düşündüğünüzü söyler misiniz?

Tabii. Bakın bu eğlenceli olur.

Queen?

Bayılırım. "News of the World" en gözde plaklarımdan biriydi.

Boy George?

Onunla tanıştım. Annem çok sever. Hatta ona aşk mektupları yazar. Boy George anneme adresini vermişti, annem de kafayı taktı oğlana. Onun eşcinsel olduğuna inanmıyor, Boy George'un kendisinden başka herkesi kandırdığını düşünüyor.

Rocky Horror Picture Show?

Bir eş değiştirme sahnesi vardı, çok heyecanlıydı. Tim Curry müthiş. Fakat koltukaltı kıllarını kesmesini tercih ederdim. Ben, benimkileri traş ediyorum. Koltukaltı kılından hiç hazzetmem.

Etek traşı olur musun?

Hayır. Kısaltırım sadece.

Bowie?

Yeniyetmeliğimde, benim için rock starı demek Bowie demekti.

Özellikle de Ziggy Stardust herhalde... Ziggy sizin persona'nıza çok yakın gibi. Hem o da kokaine düşkün, öyle değil mi?

(gülüyor) Ondan çok etkilediğimi hep söylemişimdir. Bu albüm o kadar çok rock'n'roll ki, Ziggy'nin etkisi daha belirgin bir biçimde görülebilir.

Ministry?

Ministry, evet. Müzik gazeteciliği yaptığım sıralarda endüstriyel müziğe takılıyordum. Ministry, benim için son iki yılın Prodigy'si gibiydi. Nine Inch Nails'i, o günlerde, boğulup gitmemek için suyun üstünde debelenen bir grup olarak görüyordum, ama o dönemden bugüne kalan onlar oldu. Şimdi merak ediyorum, bugünden, elektronik dönemden yarına kalanlar kimler olacak? Aslında elektronik müziği pek o kadar sevmiyorum, çünkü takılınacak bir şey olmuyor. Ben özdeşlik kuracak bir şey arıyorum, bu bir slogan bile olabilir. Mesela ben Spice Girls'le, o sırılsıklam gerzeklikle bile bir özdeşlik kurabilirim, çünkü nihayetinde sloganı bir tarafları var... Ama ben haklarında kötü şeyler söyleyebileceğim isimler bekliyorum.

Ben özdeşlik kuracak bir şey arıyorum, bu bir slogan bile olabilir. Mesela ben Spice Girls'le, o sırılsıklam gerzeklikle bile bir özdeşlik kurabilirim, çünkü nihayetinde sloganı bir tarafları var...

Prodigy'e ne dersin?

Kesmez. Daha kötüsü var, Puff Daddy.

Puff Daddy mi?

Hakkında şarkı söyleyecek yeni bir şey bulsana, sadece şarkı söylemek yetmez ki. Ve illa sample yapacaksan, git r&b şarkılarından sample yap, rock'a bulaşma. Rap'in cool ve yaratıcı olduğunu düşünüyorum, ama son zamanlarda yapılan bazı şeyler müziğe zarar veriyor. Çünkü bir şarkıyı alıyorlar ve o şarkıyı ebediyen berbat edecek şekilde üstünde oynuyorlar. Mesela, insan "Under Pressure"ı, artık kulağına "Ice Ice Baby" gelmeden dinleyemiyor. Peki kim var başka ortada? Spice Girls? Çağdaşlarımız arasında bir tek onlar bize denk.

Kime denk, size mi?

Marilyn Manson'a. Çünkü sadece onlar bombastik ve salt eğlendirici. Evet, birçoklarının dediği gibi "öz"leri yok, içleri boş. Ama onlara bir de Andy Warhol'un gözüyle bakın, o açıdan bakınca tepeden tırnağa "öz" olduklarını göreceksiniz. Bence müthişler.

Kendimi örümcek gibi hissediyorum

Hollywood'da bir saray yavrusu. Kiracı Marilyn Manson ve yakın arkadaşı, "sağ kolu", gitaristi Twiggy. Marilyn Manson'ın ilk kez kapak olduğu Rolling Stone dergisi çerçevelenip duvara asılmış. Ama, böbürlenerek gösterdikleri bir başka çerçeveli fotoğraf: Lionel Richie. Ona özel bir düşkünlükleri var. Sinemadaki gözdeleri ise Chevy Chase ve Goldie Hawn... Manson, "Chevy Chase babama benziyor, belki de onun için seviyorum" deyince Twiggy atılıyor: "Babası benim çükümün resmini cebinde gezdirdi bir süre..." Ve ardından pizza hamuruyla nasıl mastürbasyon yaptığını ayrıntılarıyla anlatıyor.

CD player'da "Mechanical Animals" çalıyor. Dokuzuncu parça, "I Don't Like Drugs" başlayınca Manson, "bu şarkı bunsuz dinlenmez" diyerek kokain ikram ediyor, Rolling Stone muhabiri bira içmeyi yeğliyor, Manson, bira şişesi açmayı bilmediğini söyleyince ikramı Twiggy üstleniyor. Birayla birlikte bir de uzun, sarı peruka getiriyor, muhabire takmasını teklif ediyor. Manson yaptığı suluboya resimleri getirip gösteriyor. "Bir tür izlenimcilik" diyor. Portrelerde gözlere ve ağza yapılan vurgunun yanısıra hüzünlü yüz ifadeleri dikkat çekiyor. "Bana herkes böyle görünüyor" diyor, biraz duralayıp ilave ediyor: "Belki de bütün yüzlerde kendi yansımalarımı görüyorum."

İnsanlar örümcekten korkar, çünkü ısıracağını zannederler. Kendilerinin örümcekten daha iri olduklarını kavradıklarında ise üstüne basıp öldürürler. Örümceğin ne hissettiğini hiç düşünmezler.

Kendinizi ilk defa ne zaman, nerede kesmiştiniz?

Lise ikide. Sınıfta, ders esnasında.

Sahnede kendinizi jiletlemeniz bir ritüel haline geldi artık... İnsanın kendisini kesmesi, jiletlemesi nasıl bir şey?

Bir dışavurum biçimi, içinizdeki bir şeyi dışarı çıkarma isteğinin ifadesi... Kolay izah edilebilir ya da anlaşılır bir şey değil. Prenses Di'nin de kendisini doğradığını öğrendim, Emily Dickinson da keza...

Sahne dışında da kendinizi jiletlediğiniz oluyor mu?

Biraz "anasının kuzusu" olarak yetiştirildim. Tek çocuklu anneler biraz fazla koruyucu oluyorlar, yavrularının hep kanatlarının altında kalmalarını istiyorlar. Ve çocuklarının kendi kanatlarıyla uçmalarını engellemek için türlü çeşitli mazeretler bulabiliyorlar. Ben hep nanemolla bir çocuktum ve sanıyorum öyle olmam için annem gayret ediyordu.

Bazen.

Aynı itkiyle mi?

Hayır. Sahnedeyken insanlara duyduğum acıyı göstermek için... Sahne dışında ise sadece o duyguyu yaşamak için.

Belki biraz salakça bir soru olacak ama, canınız acımıyor mu?

Hayır, hiç acımıyor. Yani o anda, kestiğiniz anda acımıyor. Acı daha sonra başlıyor.

En son ne zaman kendinizi kestiniz?

Los Angeles'a gelmeden önce verdiğimiz son konserde herhalde...

O günden beri niye kesmediniz?

Bilmem. Buna bir cevabım yok. Belki de kesecek yer kalmadığı içindir. Şarkılarımda duygularımı ifade etmediğim için kendimi kesme yoluna gidiyordum herhalde. Şimdi artık şarkılarımda duygularımı anlatmaya başladığım için gerek duymuyor olabilirim. Bilmiyorum, tahmin yürütmeye çalışıyorum.

Uyuşturucular hakkında ne düşünüyorsunuz?

Yetişkinler için lunapark gibi bir şey. Tek fark, sıraya girip beklemiyorsunuz, burnunuza çekiyorsunuz.

Albümde, "I Don't Like the Drugs (The Drugs Like Me)" / Uyuşturucuları sevmiyorum (Uyuşturucular beni seviyor) diye bir şarkı var...

Albümdeki tek "marş" o. Gitar solosu Dave Navarro'nun. Navarro'nun uyuşturucularla ilişkisi hakkında bir sürü tevatür var. O konuya hiç girmeyeyim. Ama Dave Navarro'nun belden üstü çıplak, arkasında üç zenci gospelcinin "ben uyuşturucuları sevmem, uyuşturucular beni seviyor" vokaliyle attırdığı solo, pop art fikrinin ta kendisi. Ve tam o anda içeri Leif Garret girmez mi! Rock'n'roll tarihinin unutulmaz anlarından biriydi o bence.

David Navarro ile ortak noktalarınız neler?

Uyuşturucular dışında neler mi? Iron Maiden'ın bütün parçalarını ezberden çalabiliyor. Ben Jane's Addiction fanıydım çok uzun bir süre. Ama hiçbir zaman Red Hot Chili Peppers fanı olmadım. Dave de olmamıştır herhalde. Yani, Red Hot Chili Peppers'ı sevmemeyi ve Iron Maiden'ı ve de uyuşturucuları ve de vesaireyi sevmeyi paylaşıyoruz. Bir defasında beraber kokain çektikten sonra bana saksofon çaldırmaya kalkmıştı...

Yetişkinler için lunapark gibi bir şey. Tek fark, sıraya girip beklemiyorsunuz, burnunuza çekiyorsunuz.

Amerika'nın ucube show'u haline gelmek sizi rahatsız ediyor mu?

Hayır etmiyor, çünkü bunu ben istedim. Söyleyebileceğim tek şey şu: Kendimi örümcek gibi hissediyorum. İnsanlar örümcekten korkar, çünkü ısıracağını zannederler. Kendilerinin örümcekten daha iri olduklarını kavradıklarında ise üstüne basıp öldürürler. *(gülümsüyor)* Örümceğin ne hissettiğini hiç düşünmezler.

Annenizle ilişkiniz nasıl?

Hayatımın isyankar döneminde annemle şiddete dayanan bir ilişkim vardı, hem fiziksel hem de psikolojik açıdan eziyet ettim ona. Bu bana babamdan geçen bir şey galiba. Bir ara kavga edip duruyorlardı, boşanacaklarını sanıyordum ve kabahatin annemde olduğuna inanıyordum. Babamın etkisi altında kalmıştım; babam annemin başka biriyle bir tür aşk ilişkisi yaşadığına kaniydi, ben de babam gibi düşünüyordum ve dolayısıyla çok şiddetli bir reaksiyon göstermiştim. Hayatta pişmanlık duyduğum yegane şey budur diyebilirim.

Sizin bu tavrınıza annenizin tepkisi nasıl oldu?

Ağladı yalnızca. Ve ona inanmamı istedi. Bütün o olanlara rağmen beni çok sever, hâlâ...

Tek çocuk olmak sizi nasıl etkiledi?

Biraz "anasının kuzusu" olarak yetiştirildim. Tek çocuklu anneler biraz fazla koruyucu oluyorlar, yavrularının hep kanatlarının altında kalmalarını istiyorlar. Ve çocuklarının kendi kanatlarıyla uçmalarını engellemek için türlü çeşitli mazeretler bulabiliyorlar. Ben hep nanemolla bir çocuktum ve sanıyorum öyle olmam için annem gayret ediyordu.

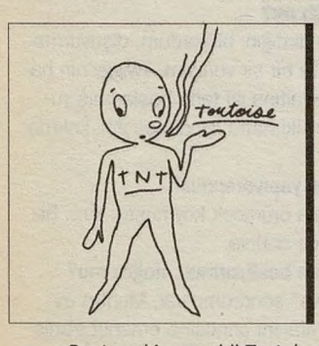
Annenizin sizin adınızı taşıyan bir fare beslemesini, hayvan ölünce de derin dondurucuda saklamasını nasıl karşılıyorsunuz?

Buna verecek bir cevabım yok. Ben de kertenkelemi dondurup saklamıştım. Bir tür aile geleneği denebilir. Kim bilir, belki benim sonum da derin dondurucu olacak...

Rose McGowen'la nasıl tanıştınız?

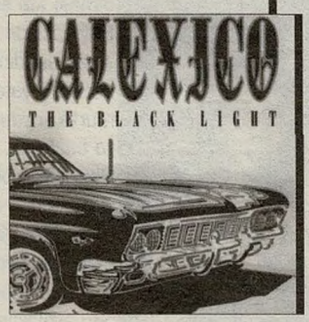
Onunla yapılmış bir mülakatı okumuştum. Çok zor bir çocukluk geçirdiğinden, babasının "Tanrının Çocukları" adlı tuhaf bir tarikatın üyesi olduğundan söz ediyordu. "İşte" dedim, "kafa barıştırabileceğim birisi". "Gummo" adlı filmin görüntü testleri sırasında karşılaştık, tanıştık ve o gün bugündür beraberiz.

TORTOISE
TNT
CITY SLANG

Post-rock'ın mucidi Tortoise yeni albümü TNT'de rock müziğini drum'n'bass, caz, electronica ile buluşturarak rock tınısını 21. yüzyıla taşıyacak dinamikleri üretiyor.

CALEXICO
THE BLACK LIGHT
CITY SLANG

Country ve şehir müziğinin yenilikçi ve tutkulu bir bileşimi. Spagetti Western'de çalan bir dakikalık bir Smog şarkısı, Peckinpah'ın Pink Floyd ile karşılaşması ya da Radiohead çalan Palace ya da bir Mariachi topluluğundaki Lou Reed.
Mojo dergisi

PIXIES
LIVE AT THE BBC
4AD

Alternatif rock'ın efsane topluluğu Pixies'in yeni albümü Live At The BBC 1988-1991 yılları arasında, John Peel ve Mark Goodier gibi BBC'nin ünlü Dj'lerinin programlarında canlı olarak kaydedilen ve daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış Pixies performanslarını içeriyor.

THIEVERY CORPORATION
SOUNDS FROM THE THIEVERY HI-FI
4AD

Latin, jazz, reggae ve hip-hop'u kaynaştıran tınısıyla Thievery Corporation; Coldcut, Massive Attack, Morcheeba gibi sample kültürünün popüler taşıyıcılarıyla birlikte anılıyor.

<O> KODMÜZİK

PK 144 Beyoğlu/İstanbul | Tel: 0212 244 2422 - 292 0465 | kod muzik@superonline.com | Faks: 0212 292 0473

Belki de oraya sırf benimle tanışmak için gelmişti, bilmiyorum. Bu olayın aslını astarını bana dünyada söylemez.

"White Coma" adlı şarkı Rose hakkında galiba?

Esin kaynağı Rose. Onun yaşadığı sorunlar, acılar. Hayatımda ilk defa başka birisinin sorunlarına, acılarına ilgi, yakınlık gösteriyorum ve bu albüm benim bu tür duygularla barışmamı belgeliyor.

Hayatımın isyankar döneminde annemle şiddete dayanan bir ilişkim vardı, hem fiziksel hem de psikolojik açıdan eziyet ettim ona. Bu bana babamdan geçen bir şey galiba.

Daha önce hiç bu tür duyguları yaşamamış mıydınız?

Hep uzağımda tutmaya çalışmıştım, incinme korkusundan olsa gerek... Çocukken bana o kadar çok yalan söylendi ki, özellikle din yüzünden o kadar çok yalanla karşı karşıya kaldım ki, herkesin bir şeyler hakkında yalan söylediğine inanmıştım. Bir kız arkadaşım vardı, yaklaşık üç yıl beraber olduk ve bir çocuğu olduğunu bilmiyordum. Çünkü bana söylememişti. Bir anneler gününde birden ağlamaya başladı, "niye ağlıyorsun" diye sorduğumda bir çocuğu olduğunu anlattı. Onun adına zerre kadar üzülmedim, sadece ihanete uğradığımı düşündüm.

Rose'la olan ilişkinizin diğerlerinden farkı ne?

Bilmem. Rose'un çok trajik bir tarafı var, çok klasik bir şeyi... çok Marilyn Manson'vari bir tarafı. Rose'da cazibesine kapıldığım şey bu. Onun gibi birini hiç tanımadım, ne kadın ne erkek... Çok ekstrem uçlara gidip geliyor. Öyle ekstrem ki, beni de etkiliyor. Çok harika bir ilişkimiz var, ama bir trajedi duygusu da mevcut. İlişkimizi cazip kılan belki de bu. Sanki bir yerlerde mutsuz bir son bizi bekliyor gibi.

Bunu ona da söylüyor musunuz?

Hayır, Rose çok karamsar bir insandır. Hep kötü bir şeylerin olacağını düşünür.

Eskisine kıyasla daha duygulu, duyarlı olmak nasıl bir duygu?

Güzel, güneşli bir havada dışarı çıkıp yürümek gibi. Bazı şeylere yeniden başlamak, eski istikamette devam etmemek... Zaten o istikamette gidebileceğim bir yer kalmamıştı.

O istikamette devam etseydiniz nereye varırdınız?

Ölüme herhalde. Çünkü o yol nihilizmden başka bir şey değildi. Son birkaç yıldır yaşadığım hayat tedrici bir intihardı.

Baba "Marilyn" Hugh Warner: Hepimizin fetişleri vardır

Oğlunuzu, bakirliği bozulsun diye fahişelere götürmek istediğiniz doğru mu?

Hugh Wagner: *(kahkahayla gülüyor)* Gerçekten mi? Hayır.

Peki oğlunuz niye böyle diyor?

İnsanları köşeye sıkıştırmayı severim.

Yani, oğlunuza "gel, seni fahişelere götüreyim" der misiniz?

Derim tabii. Dedim de zaten.

Teklifinizi kabul etseydi götürür müydünüz?

O kadar liberal değilim.

Peki, zaten gitmiş olduğunu söyleseydi ne derdiniz?

Aferin lan, derdim.

Oğlunuzun imajını nasıl buluyorsunuz?

Arada bir hepimizin bir gulyabaniye ihtiyacı olur.

Bu da sizi bir gulyabani babası yapmıyor mu?

Ben orospu çocuğunun allahıyım!

Ciddi olamazsınız...

Tabii ki ciddiyim, Deccal'i ben yarattım.

Oğlunuzla ve Twiggy (Manson'ın "kanka"sı) ile konuşurken, sizin Twiggy'nin çıplak fotoğrafını taşıdığınızı söylediler, doğru mu?

Hayır, değil. O fotoğrafı yanında taşıyan karım.

Karınız mı?

Evet. Twiggy cinsel organına bayılıyor, biz de ekibin bütün fotoğraflarını topluyoruz, arşivliyoruz. Twiggy, penisi elinde bir fotoğraf çektirmiş; o fotoğrafı da saklıyoruz, doğal olarak. Yanımızda taşıyıp sağda solda gösteriyor değiliz tabii ki. Gerektiğinde şantaj olarak kullanılmaya hazır elimizin altında duruyor zaten.

Bir ara Twiggy'nin o fotoğrafını cüzdanınızda taşıdığınız doğru mu?

Doğru.

Peki bu durumu nasıl açıklıyorsunuz?

Hepimizin fetişleri vardır.

Siz anlattıkça, oğlunuzun "babasının oğlu" olduğuna inanmaya başlıyorum.

Hepimiz hayatımızın bir noktasında öyle değil miyiz?

Oğlunuzun içinde Marilyn Manson'ı barındırmış olması sizi şaşırttı mı?

Hayır, içinde barındırdığını biliyordum, dışavurmasına şaşırdım. Size bir sır vereyim, Twiggy'nin haberi yok, yatağının altına iki tane haşlanmış yumurta koydum, bir-iki hafta içinde leş gibi kokmaya başlarlar.

Niye böyle bir şey yapıyorsunuz?

O da benim odama örümcek koymuştu. Ya... Biz abi-kardeş gibiyizdir onunla.

Eşiniz de evde fare besliyormuş, doğru mu?

Karımda "boş yuva" sendromu var. Marilyn evden ayrıldığında, yılanını annesine emanet etmişti; yılanın yemi olarak da birkaç fare bırakmıştı. Fakat karım fareleri yılana vermedi, beslemeye başladı. Şimdi on tane faresi var; ailenin fertleri gibiler. Her birine sevdiği insanların ismini koydu karım. Birinin adı Boy George mesela. Bu fareler ayrı ayrı kafeslerde yaşıyor. Bir de çok özel bir faresi vardı, onun adı tabii ki Marilyn'di. Fakat ne yazık ki hayvan vefat etti. Karım da onu derin dondurucuya koydu, dondurulmuş yiyeceklerin yanına. Orada epey sakladı. Florida'ya gelirken de yanımızda götürdük, bir buz kovasının içinde. Ohio'ya geri götüreceğiz, memleketine gömülmesi doğru olur, orada toprağa vereceğiz.

Çeviren: **Y.G.**

TEKNO-ONİKİMART : ELEKTROZEN

Beynelmilel manada ilk rave'ini geçtiğimiz yılın 12 Eylül tarihinde yaşadı Türkiye. Şimdi sıra ikinci tekno şenliğinde: Takvimler 12 Mart'ı gösterdiğinde, dört meşhur tekno sihirbazı İstanbul'da olacaklar. Bakalım o gece kimlerle dansedeceğiz...

terapi?

12 Eylül 1998 tarihinde Parkorman'daki rave ile 18 yıl öncesinin aynı tarihteki o unutulmaz darbesine nasıl bir nazire yapılmışsa, benzeri bir girişim bu kez 12 Mart 1999 gecesi söz konusu. Yine yıllar öncesinin önemli bir gününe denk gelen 12 Mart'ta, bu kez 21. yüzyılın gelişi Bomonti'deki Staras Stüdyoları'nda kutlanacak. Girişimin formatı ise underground bir rave: Elektrozen.

Elektrozen projesi, Levi's sponsorluğunda S.O.A.P. tarafından organize edilen ve 2000'li yılların gelişini çoşkulu bir kutlamaya dönüştürecek organizasyonların öncüsü olarak tasarlandı. Elektrozen, aynı zamanda İstanbulluların yeni binyıla gezegenin tüm gençleriyle birlikte aynı psikolojiyle merhaba demesini amaçlayan bir proje. Üç farklı sahnede techno, house, drum'n'bass ve ambient biçimli atmosferin yaratılacağı Elektrozen rave partisi, İngiltere'den Dave Clarke ve Reinforced/4 Hero, İsviçre'den DJ Harry Up ve Bangoes, Almanya'dan Terry Lee Brown Jr. ve The Timewriter ve Türkiye'den Emre (Godet) ile Turgay'ın (Magma) katılımıyla gerçekleştirilecek. Başdöndücü bir hız, helezonik biçimde programlanmış bir altyapı ve içorganları titretecek cinsten bir yoğunluk olarak tarif edebileceğimiz techno'nun, söz konusu isimlerin perspektifinde İstanbul'da ilk kez bu kadar derinlikle dinleneceğini varsayarsak, 12 Mart 1999 tarihinin Türkiye için ne kadar "yeni ve unutulmaz" olacağını iddia edebiliriz.

REINFORCED/4 HERO

Drum'n'bass müziğinin en etkili oluşumlarından biri olan 4 Hero, Roni Size Reprazent ile beraber İngiltere'nin alternatif kulvardaki övünç kaynakları arasında kabul ediliyor. İki tasarımcı DJ, Marg ve Dego'nun girişimi sonucunda dört kişilik bir ekibin bir araya gelmesiyle kurulan 4 Hero, PolyGram tarafından ülkemizde de piyasaya sürülen 1998 tarihli son albümü "Two Pages" ile tüm Avrupa'da büyük başarılara ulaşmış durumda. Marg ve Dego grubun müzikal tasarımlarını geliştirirken, Reinforced olarak bilinen DJ Ian ve MC MG de (ki Elektrozen'in konukları da bu gizli ikili) sahne performansında 4 Hero'yu drum'n'bass formatındaki benzersiz konumuna ulaştırıyorlar. Yani iki görünür kahramanın dışında iki de görünmeyen kahramanı var 4 Hero'nun. Üç yıl önce Türkiye'ye gelip eski Millenium'da bir konser veren grup, o dönem için hayli ilerici sound'uyla İstanbullulara unutulmaz bir performans sergilemişti. 4 Hero, temelleri 1988 yılında atılmış bir oluşum. Plak şirketleri Talkin' Loud sayesinde üretimlerini sergilemeye başlayan 4 Hero, ilk kez "Star Trek-Uzay Yolu" filminden sample'larla yaptıkları "Mr. Kirk's Nigtmare (Mr.Kirk... your son is dead)" parçalarıyla isimini duyurdu. "Parallel Universe" EP'sinin ardından İngiltere'de hatırı sayılır bir övgüyle karşılaşan grup, asıl çıkışını 1997'de Talkin' Loud'un hazırladığı "21st Century Soul" toplama albümüyle gerçekleştirdi. Bu albüm sayesinde grubun en az Mercury ödülü sahibi Roni Size kadar yenilikçi olan sound'u tüm dünyaca kabul edilmişti artık. Ve tarih 1998 olduğunda, 4 Hero "Two Pages" isimli ikili albümünü piyasaya sürdü. Zaten ne olduysa bundan sonra oldu ve grup günümüzün drum'n'bass kahramanlarından birine dönüştü. Bugünlerde "Two Pages" albümünün remix'lerinden oluşan yeni bir albüm hazırlayan ve Elektrozen projesinin de en önemli oluşumu olan grup, 12 Mart 1999 gecesi alternatif müziğin gelecekte, yani 21. yüzyılda nasıl bir görünüme bürünüceğini gösterecek bizlere.

DAVE CLARKE

21. yüzyılın yeni müzisyen tiplemesi "yaratıcı DJ"lerin en öne çıkan isimlerinden biri olan ve 1989'dan beri techno gibi elektronik müziğin adrenalini en yüksek türlerinden birinde çalışmalar yapan Dave Clarke, ilk kez "I Like John" isimli single'ı ile ismini duyurdu. Avrupa çapındaki başarısı ise 1996 yılındaki "Archive 1" albümü sayesinde gerçekleşti. Yani Clarke, 90'larla yükselişe geçen elektronik sound'un ilk zamanlarından itibaren üretimde bulunan ve dolayısıyla da post-modern müzik tarihinin akışını değiştiren isimlerden birisi oldu. Jeff Milis, The Chemical Brothers, Death In Vegas ve Dave Angel gibi alternatif sound'larıyla tanınmış müzisyenlerle birlikte birçok çalışmaya imza atan Dave Clarke, ayrıca, U2 ve New Order için yaptığı remix'lerle de müzik konusundaki yaratıcılığını tüm dünyaya kanıtladı.

THE TIMEWRITER

Techno ve house müziğini bir arada kullanarak 2000'lere uzanan süreçte öne çıkan yeni jenerasyona dahil olan The Timewriter, aslında Frank Cochois adında bir genç. Müzisyen bir aileden gelen ve 17 yaşında müziğe kapılan The Timewriter, kendine özgü kombinasyonla oluşturduğu bir elektronik donanıma sahip. Genç DJ, Franfurt Freies Tiyatrosu için hazırladığı müziklerle tanınmış bir isim. Tech-house olarak adlandırılan ve dans müziğine yeni açılımlar kazandıran sound'u ile dikkatleri çeken The Timewriter'ın ilk albümü ise 1997 tarihli "Letters From The Jester". Muzik Magazine UK tarafından "21. yüzyılın ruhunu taşıyan çok önemli bir albüm" olarak nitelenen bu çalışmanın ardından Yello, Boy George ("Generations Of Love" şarkısı için), Kool and the Gang, Faithless ("The Long Way Home" şarkısı için) ve Rammstein gibi isimlere remix'ler yapan The Timewriter, insanın ruhunu yavaş yavaş ele geçiren müziğiyle daha birçok başarıya imza atacakmış gibi görünüyor.

TERRY LEE BROWN JUNIOR

12 Mart 1999 tarihli Elektrozen gecesinin bir diğer önemli konuğu da Terry Lee Brown Junior. Tıpkı The Timewriter gibi Almanya'daki Plastic City şirketinin sanatçısı olan Terry Lee Brown Jr. 25 yaşında ve o da tech-house olarak adlandırılan yeni akımın temsicilerinden biri. Terry Lee, genç yaşına karşın 1989'dan beri Almanya'daki underground platformun en sıkı DJ'leri arasında yer alıyor. Bir DJ için fazlasıyla iyi ve orijinal bir mix kabiliyeti olan Terry Lee'nin "Brother For Real" albümünü house müziğin godfather'ı Marshall Jefferson dinlediğinde, ona "house müziğin Tanrı'sı" yakıştırmasını yapmıştı. Hatta 1997'de Mixmag USA dergisi Terry Lee Brown Jr.'ın "Chocolate Chords" albümünü yılın en iyi beş albümünden biri olarak seçmişti. Özellikle "Terry's Cafe" isimli albümünün bütün dans müziği meraklılarının arşivinde yer alması gereken bir çalışma olarak nitelendiği Terry Lee Brown Jr.'ın neler yapabildiğini 12 Mart 1999 gecesi Staras Stüdyolarında hep birlikte göreceğiz.

Murat Şeker

Courtney Love & Michael Stipe

Ekim ve aralık Roll'larında kendilerine geniş bir hareket alanı bulan Courtney Love ve Michael Stipe, demek yetmemiş ki, bu sefer yan yana geldiler ve bir kez daha kendilerini Roll'a davet ettirdiler. Üstelik kapakta fotomontaj marifetiyle birbirlerine sarkıntılık ediyorlar. İşin aslı şu: NME dergisi önayak olmuş, ikisini bir araya getirmiş, ordan burdan konuşturmuş. Biz hiç lafa karışmadan direkman onlara bağlanıyoruz...

Pudingin ispatı

Starların sadece starlarla arkadaşlık ettiği, çünkü birbirlerinden başka güvenebilecekleri kimseleri olmadığı söylenir...

Michael Stipe: Biz ikimiz de aynı ölçüde mütevazı ve mutediliz.

Courtney Love: Hah ha... Hiç de öyle değiliz aslında. Bence ikimiz de şöhretli olmaktan hoşlanıyoruz ve şöhretin, başarının tadını çıkarıyoruz. Daha önce bu konuyu hiç konuşmamıştık, biliyor musun, o boktan belgeselde *(Nick Broomfield'ın çektiği "Kurt & Courtney" adlı film)* eski sevgililerimden biri, yaptığım bir listeden bahsediyor, "arkadaş olmak istediğim insanlar" listesi... Bu listedeki "1 Numara", işte şimdi karşımda benimle arkadaşlık ediyor, sizce bu harika değil mi?

Stipe: Bunu öğrendiğimde hem gurur duymuş hem de fena halde heyecanlanmıştım.

Love: Arkadaşlık edecek başka kim vardı ki? Doğal olarak seni listeme koydum. Biri bana bunda bir "şiirsellik" bulduğunu bile söyledi, ama bu atmasyondu tabii ki. Asla gülünç "şiirsellik"ler yapmadım, ama senin listemde bir numara olman da çok hoşuma gidiyordu.

REM'den hoşlandığın için, çaldığın gruplardan kovulup durduğunu söyledin birkaç defa, gerçekten öyle mi oldu?

Love: Doğru, bu başıma çok geldi. Hole'dan önceki zamanlarda, San Francisco'dayken hep Peter Buck'ın "re majör" akorunda çalıp duruyordum. İlk grubum Sugar Babylon'da Kat Bjelland ve Jennifer Finch'le beraberken hep şu söyleniyordu: "REM'i haddinden fazla seviyorsunuz, onlara çok fazla özeniyorsunuz". Ne yapayım, o zamanlar sabah akşam "Reckoning"i dinliyordum... Ve bu yüzden Babes In Toyland'den ve Faith No More'dan şutladılar beni... Ama REM hayranlığım hâlâ devam ediyor. Geçenlerde, sahnede elim ayağım dolaştı, ne halt edeceğimi bilemedim ve derhal Michael'ın pozuna girdim, onun gibi yaptım.

Stipe: İnanmıyorum!

Love: Evet evet, aynen öyle! Hatta, tıpkı senin yaptığın gibi monitörlerin tepesine bile çıktım.

Stipe: Hayır, asıl ben senden arakladım o pozu, bir bacak monitörün üstünde...

Love: Hakikaten mi? Bu numara iyice ayağa düştü desene. Belki de sen o pozu alıp geliştirdin.

Stipe: Evet, senin yaptığını aldım ve biraz süsledim.

Love: Gitarsız ne yapacağımı bilmiyordum; ben de biraz Jagger'dan ve biraz da Michael'ın Elvis'vari halinden kopya çektim. Ne yapacağımı bilemediğim zaman Michael'a müracaat ediyorum. Michael hakikaten çok iyi bir model, çok iyi bir örnek.

Stipe: Bu karşılıklı bir şey aslında. Çünkü bir yandan taşralı, yumuşak başlı, çekingen, hatta mahçup bir adam olmak... Bir yandan da New York gibi bir şehirde olmak ve neleri nasıl göğüsleyeceğini, nelerin üstüne gideceğini bilmek... Courtney sayesinde New York'taki hayatım çok kolaylaştı, ne zaman ihtiyaç duysam bana yardım elini uzatır. Onun dostluğu benim için paha biçilmez bir şey.

Tam olarak ne zaman tanıştınız?

Stipe: Hole, Athens - Georgia'ya gelmişti ve konserleri ilk albümlerine yakın bir tarihteydi.

Love: Aynen öyle; fakat maalesef her daim sembolümüz olan Peter Buck'ın evine davet edilme şerefine nail olamamıştık. Michael şovumuza gelmişti sadece.

Stipe: Bir lokantada yemek yiyordum, üç kişi yanıma gelip kendilerini tanıttı. Sohbet etmeye başladık. "Bu gece 40 Watt Club'da çalıyoruz; buyrun, dinlemeye gelin" dediler. Bu daveti reddetmek aklımın ucundan bile geçmedi, çün-

kü hakikaten çok arkadaş canlısıydılar.
Love: Ve tabii "cool" bir görüntümüz vardı.
Stipe: Evet, çok "cool" bir halleri vardı, ki bu Athens'de becermesi çok zor bir şeydir. Orada herkes "cool"dur zira. Öyle hemen ayırdedilmek cidden zordur... Halleri, tavırları çok kıyaktı. O günde her nedense epey demlenmiştim, gecenin bir vaktinde kalkıp 40 Watts Club'a yollandım. İçeri girdiğimde bir de baktım ki, topu topu 15 kişi var. Günlerden salıydı, dahası o güne kadar kimse bu grubun adını duymamıştı. Orda öylece kalakaldım ama aslında çok etkilenmiştim. İlerleyen saatlerde Courtney ve arkadaşlarına ulaşmaya çalıştım ama başaramadım, öyle değil mi? Kuliste telefonla Kurt'le konuşuyordun, hem de aralıksız...
Love: Bu 91'de miydi? 40 Watt Club'da ikinci kez çalışımızdı.
Stipe: Evet, 79'un The Cramps'ini seyrediyor gibi hissetmiştim kendimi. Ne zamandır böyle bir gruba rastlamamıştım. Daha sonra kayıtlar için Seattle'daydık; Kris Novoselic ve karısı Shelley bir parti veriyorlardı vee...
Love: Ve Kurt'le ben gecikmiştik!
Stipe: Hakikaten çok geç kalmıştınız. Elinizde çiçekler vardı ve Kurt'ün lensleri onu çok fazlasıyla rahatsız ediyordu.
Love: Evet, o lensleri hatırlıyorum. Kahverengi gözleri olması için çabalıyordu. Kahverengi lenslere taktığı garip bir dönemi oldu. Tanınmak istemiyordu; ama o kahverengi lensler bir işe yaramıyordu.
Stipe: İşte bu, ilk tanıştığımız zamandı. Hem de aramızda öyle aman aman bir muhabbet de olmamıştı. Zamanımızın çoğunu bodrum katında geçirmiştik.
Love: Jukebox'la birlikte.
Sizi birbirinize çeken şey neydi?
Stipe: Aslında buna ilişkin söylenebilecek bir sürü şey var. Hakikaten bunun cevabını arıyorsanız, bakabileceğiniz bir sürü röportaj var. Bence Courtney'in bir "pop ikonu" olarak halka sunduğu şey çok önemli. Aslında çok daha fazlası...
Love: Michael çok diplomatiktir. Önüne çıkan riyakarlıklar karşısında gemiyi nasıl yönlendireceğini çok iyi biliyor ve doğrusunu isterseniz, ben de bu konuda ondan çok şey öğrendim. Nitekim hepinizin malumu, ağzım şimdilerde az biraz daha "mutedil". Öyle her aklıma geleni söylemiyorum. Bazı şeyler hakkında eskiye nazaran daha fazla düşünmeye çalışıyorum. Michael bir keresinde çok boktan bir şey için bana bağırmıştı, fakat ben ona hafifçe dokundurmuştum.
Ne hakkındaydı bu?
Love: Onu söylemem. Biraz gevezeydim ve bunun ne bana ne de başkasına bir faydası vardı. Dahası, ettiğim lafların ağırlığının farkında bile değildim. Her zaman birazcık geveze olacağım, çünkü hep bir takım önemli gerçekler keşfettiğimi sanıyorum. 1985'te Peter Buck'a vurulmamın sebebi buydu. Onu bir barda birileriyle sohbet ederken görmüştüm ve kendi kendime şöyle demiştim: Onunla çıkmak istiyorum, çünkü oturup konuşabiliriz, sadece ve sadece konuşabiliriz. Fakat olmadı, yürümedi.

Stipe: Peter'la ikiniz aynı seviyedesiniz, ikiniz de zekisiniz. Böyle bir ortak tarafınız var. Courtney'in ağzı çok iyi laf yapar; okumuş etmiş, iyi eğitim almış biri. Bense tam tersiyim. Ağzım pek laf yapmaz, iyi eğitimli de değilim, ama ikimizin de derinden paylaştığı ve çok nadiren bulunur bir şey var ki, bu... Bu paylaştığımız şey, müthiş bir "ihtiras" ve "dürtü"... 80'lerde yetişmiş insanlar olarak, bunlar kötü kelimelermiş gibi geliyor kulağımıza ama, "dürtü ve ihtiras"ın başka kaynakları da var.
Love: "İhtiras ve dürtü"... Bu kulağa çok hoş, çok görkemli geliyor. Bu yüzden daha fazla bir şey söylemeye gerek yok. Başka türlü olsaydı, yani ihtiras ve dürtü olmasaydı, yaptığımız şey sadece pop olacaktı. Bunu istemem için de hiçbir sebep yok.
Stipe: Defalarca söylemiştim, bunu Patti Smith'ten kaptım: Pudingin ispatı, pudingin kendisidir. Yaptığınız her şey müziğinize yansımalı. Eğer ortada bir eser yoksa, yaptığın şey bir anlam taşımıyorsa, o zaman bütün o laflar, jestler kocaman bir "hiç"ten ibarettir.
Love: Şayet o dönemde üzgünseniz, –zira bazı albümler diğerlerinden daha fazla satar– *("Up"ın pek iyi gitmeyen satışlarını ima ederek Michael'ın dizine vuruyor)*, hiçbir şeyle uzlaşmayacağınızı bilirsiniz, bu çok tuhaf bir duygu.
Stipe: Yaptığımız işin "trans-genre", yani "türler arası" olmasını istiyorum. Şimdiye kadar sınıflandırılamadı, bundan sonra da sınıflandırılamayacak... Çünkü sonuçta yapmayı istediğimiz tam da böyle bir şey. Bu çok iddialı bir laf ama, ben buna bütün kalbimle inanıyorum.
Love: Bir şey söyleyeyim mi?.. Plak satışlarımızdan çok daha fazla bir üne sahiptim, ama şimdi satışların ünüme denk düşmesi gereken bir dünyaya giriyorum ve tabii feci kafam bozuluyor buna. Ne yapalım, bunun için çalışmak zorundayım. Başlangıçta seninki gibi veya Bob Dylan, Eddie (Vedder) veya Kurt'ünki gibi bir durum değil... Biraz daha orospuca davranmak zorundayım...
Geçenlerde bir arkadaşım senin Long Beach'teki konserine gitmiş, canın epey sıkkınmış çünkü seyirciler akranın değilmiş, beraber takılacağın tiplere benzemiyormuş.
Danford - Connecticut'ta verdiğim bir konserde, benim de başıma böyle tuhaf bir şey geldi: Seyirciler, 15 yaş grubu kızlar değildi. 8'indeydiler veya 9, bilemediniz 10, en fazla 11! Onlardan sıkıldığım veya hoşlanmadığım anlamına gelmez bu tabii ki, fakat sadece peşlerine babalarını takıp gelmiş küçük kızlardan ibaret bir seyirci vardı. Doğrusu onlarla nasıl ilişki kuracağımı bilemedim. Sen ne yaptın, nasıl bir çözüm buldun, bir anlatsana... Bir de "mainstream" hakkında ne düşünüyorsun, insanın dişlerini takırdatan buz gibi soğuk su olduğunu mu?
Stipe: Çok boktan bir konserdi, Reagan kuşağına soundtrack yapan bir "jukebox" grubu durumuna düşmekten çok rahatsız oldum. Bizim gibi olmayan, asla aynı fikirde olmayacağım, hiçbir zaman benzemek ve görmek istemeyeceğim insanlardı. Zıtlaşma yoluna gittim, kendi kendime: "Ağzınıza sıçacağım şimdi, isteseniz de istemeseniz de, sıçıp sıvayacağım sizi" dedim.
Love: Haklısın, bunu anlıyorum. Üstelik elitist de değilsin. Peki ama onlarla bu kadar pozitif bir biçimde ilişki kurmayı, onları sarıp sarmalamayı nasıl beceriyorsun? "Allah belanızı versin" mesajı ortada. Benim öğrenmek istediğim şu: Bunu nasıl beceriyorsun?
Stipe: Sorunu anlamadım.
Love: Tamam. Biraz daha netleştireyim. Bir film yaparken "mainstream"i nasıl kucaklayabileceğimi biliyorum. Bildiğin gibi bunu daha önce bir kere yaptım ve gayet iyi oldu. Bu işin kuralları var. Sadece filmini satıyorsun. Çok basit. Ama müzikte bu çok daha karışık ve söyleyebileceğim çok daha fazla şey var. Müzikte "ben" daha fazla "ben"im. "Rejisör" benim, bir grubum var ve grubumla birlikte kendime dair, kendime ait bir şey yapıyorum. Ve insanlara hitap ediyorum. Fakat o insanlara kızıyorum, öfkeleniyorum ama öte yandan onları kızdırmak, öfkelendirmek istemiyorum. Onları kucaklamak ve yapmayı gerçekten arzuladığım bir şeyi başardığımda mutlu olmak istiyorum. Burada olmamın amacı bu olmalı. Anlıyor musun?
Stipe: Evet evet, anlıyorum... Ama verecek bir cevabım olduğunu sanmıyorum.
Love: Eddie Vedder bunu sormak için sana gelmiş olsaydı, ki biliyorum, Kurt'ün sana gelmesinin nedenlerinden biri de buydu... Demek istediğim, hepimiz bu yüzden seni izliyoruz işte...
Stipe: Köşeye kıstırılmış gibi hissediyorum, çünkü verecek hiçbir cevabım yok!
Love: Ama bunu büyük bir incelikle kullanıyorsun. Sanki bu işin azizisin ve...
Stipe: Bunun üstesinden o kadar iyi gelebildiğimi sanmıyorum. 24 yaşındaydım ve milletin "danseden mutlu çocuğu" olmadığımı ispatlamak için gereğinden fazla uzak bir noktaya yöneldim. Tabii ki aslında "danseden mutlu çocuk"tum, gelgelelim öyle olmadığımı düşünerek kendimi kandırmaya çalışıyordum... Yine de o saçmalıkların birçoğunu geride bıraktım.
Love: Böylece, senin bir parçan olan ve senin bir parçan olduğunu bilenlerin iyi ve güzel olduğunu düşündüğü "danseden mutlu delikanlı" ile "kafası bozuk asabi delikanlı" arasında bir uzlaşmaya varılmış oldu, öyle mi?
Stipe: Zor bir soru bu... Bilmiyorum.

Love: Ortalıkta "satma"ya, "insanın ruhunu satması"na ilişkin bir sürü takıntı var. Bizim kuşağı derinden etkileyen bir "kendini satma" efsanesi mevcut. Bu öylesine içimize işlemiş bir şey ki, üzerimizde acayip bir baskı oluşturuyor, elimizi kolumuzu bağlıyor. Ne dersin?
Stipe: 23 yaşımdan beri kafamda bir teyp var ve şunu tekrar edip duruyor: Ne yapmak istemediğimizi biliyoruz. Yapmak istemediğimiz şeylerden geriye kalanlar arasından seçimlerimizi yapıyoruz.

Love: Bu nokta, bu röportajı okuyanlar için bir değer taşıyacaktır, çünkü ortalıkta "satma"ya, "insanın ruhunu satması"na ilişkin bir sürü takıntı var. Bizim kuşağı derinden etkileyen bir "kendini satma" efsanesi mevcut. Bu öylesine içimize işlemiş bir şey ki, üzerimizde acayip bir baskı oluşturuyor, elimizi kolumuzu bağlıyor. Ne dersin?

Stipe: Ne diyeyim... 23 yaşımdan beri kafamda bir teyp var ve şunu tekrar edip duruyor: Ne yapmak istemediğimizi biliyoruz. Yapmak istemediğimiz şeylerden geriye kalanlar arasından seçimlerimizi yapıyoruz. Bu patikalar –ki bunlar en zor olanları– tamamıyla bizim tercihlerimiz. Ama bizi şu an bulunduğumuz yere getirenler de onlar. Ve, evet, bir miktar da şans faktörü var...

Şimdi ikiniz de sinemayla uğraşıyorsunuz. Courtney oyuncu, Michael da prodüktör olarak. Peki bu, istediğiniz şeyi yapmak, söylemek ve başarmak için rock'un yetersiz olduğu anlamına mı geliyor?

Stipe: Sinema müthiş bir mecra. Ama ikimiz de müzikten bıkmış filan değiliz. Müzik tutkunu olarak yaşamaya ve insanların sevdiği, beğendiği albümler yapmaya devam edeceğiz.

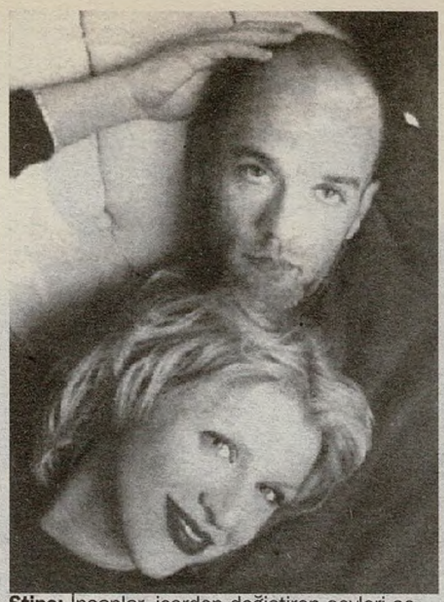
Love: Tıpkı popüler müzikte olduğu gibi, sinemada da insanların ufkunu, kültürünü değiştirecek şeyler yapılabilir.

Stipe: Bu bir gerçek, ama ikimizin de amacı bu değil.

Love: Hayır, tam da bu! Ben ufkumuzu değiştirmek istiyorum. İtiraf ediyorum, bu beni çok ilgilendiriyor. Nitekim bir arkadaşımla beraber bir prodüksiyon şirketi kuracağız. Aslında benim kafamda öyle çok fazla proje yok, daha çok onun kafasındaki modellere dayanıyor; Drew Barrymore veya Danny DeVito'nun yaptıkları gibi şeyler... Bir derviş ve umarım iyi bir epikürcü olarak yıllardır süze süze geliştirdiğim tarzımla sinema mecrasını da etkilemek istiyorum. Sinema dediğimiz şey perdeye yansıtılan ışık ve gölge oyunları. Fakat bunlar pekala iyi bir pop şarkısından daha etkileyici ve rafine olabilirler. Ne düşünüyorum biliyor musunuz: İyi bir film popülist olmaya mecburdur. Sundance *(Amerika'da bağımsız film festivali)* aleminin çocuklarını gördüğümde – o çevreden bir sürü genç yazar ve yönetmenle tanışıklığım var– hepsi de şu malum punk çelişkisini yaşıyorlar: Kendimizi satıyor muyuz? Fakat bu, onların mecrasında öyle şaçma bir şey ki. "Bir dağıtımcım olmasına pek sıcak bakmıyorum" türünden şeyler söylüyorlar. Hey yarabbi! Geçin bunu ya, geçin artık. Ama, bu çelişkiyi de bizim kuşağın, punk rock hareketinin sayesinde görmeye başladılar.

Stipe: İşte o "geçme" meselesiyle biz kendimizce uğraştık.

Love: Becerikli olanlar bunun üstesinden gelecek ve tutarlılıklarını koruyacaklar. Hiç taviz vermeden harika bir film yapan ve aynı zamanda en büyük kalabalıklara ulaşmak için popülist olana ne mutlu!

Stipe: İnsanlar, içerden değiştiren şeyleri severler. Çarkın bir dişlisi değilsin; kendini satmadın da. Kendince kabul edilebilir tavizler verdin. Böylece hitap ettiğin topluluğu genişlettin. Ve bunu yaparak çıtayı yükseltmiş oldun, değerler anlamında, kalite anlamında... Bu bir başarıdır.

Love: Maalesef oyunculukta riske giriyorsun. Müzikte kaliteyi denetleyebiliyorsun, keza film prodüktörü olarak kalite kontrolünün altında, ama bir oyuncu olarak "ustalığımdan" ben mesul değilim. *(ustalık derken yüzünü buruşturuyor)* Aslında bu çok ciddi ve derin bir mevzu benim için; çünkü ne yaptığın, sahneye ne getirdiğin bence çok önemli bir meseledir. Ancak filmde benden başka bir düzine insan daha çalışıyor. Ben ne filmi yönetiyorum, ne montajını yapıyorum, ne de sahne tasarımcısını bulup getiriyorum. Kısaca, performansım haricindeki her şey, benim kontrolümün dışında cereyan ediyor... Michael bir şeye imzasını attığında, yaptığının baştan sona arzuladığı kalitede olmasını temin etmeye çalışır, ama bir oyuncu olarak ben bunu yapamam. İşte bu hoşuma gitmiyor. Bir sürü teklifi geri çevirdim, junkie rollerini... Çünkü, yeter artık, mersi, o kostümü çok giydim. Kabul ettiğim roller, kalitesini denetleyebileceğim ve adımı kirletmeyecek şeyler. Bir şöhret olmamdan ötürü adım bir sürü boktan şeye bulaşıyor, ama bunları kasten yapıyorum. Mesela bir kere Versace tanıtım kampanyasına katıldım ve ister inanın, ister inanmayın, çok eğlendim. Evet, yaratıcılıkla alakası olmayan bir şeydi, ama zaten "yaratıcılık", adamakıllı ciddiye aldığım apayrı bir olay.

Stipe: Af dileyecek bir şey yapmış değilsin. Mesele yok.

Love: Sağol moruk!

Müzikte ve sinemada birlikte çalışmayı düşündünüz mü hiç?

Stipe: Kesinlikle! Hatta bunun üzerinde epey konuştuk da. Fakat öğrenmek için biraz sabırlı olmanız gerekiyor maalesef...

Stipe: Boktan bir konserdi. Reagan kuşağına soundtrack yapan bir "jukebox" grubu durumuna düşmekten çok rahatsız oldum. Hiçbir zaman benzemek ve görmek istemeyeceğim insanlardı. Zıtlaşma yoluna gittim, kendi kendime "ağzınıza sıçacağım şimdi, isteseniz de istemeseniz de, sıçıp sıvayacağım sizi" dedim.

Love: Haklısın, bunu anlıyorum. Üstelik elitist de değilsin. Peki ama onlarla bu kadar pozitif bir biçimde ilişki kurmayı, onları sarıp sarmalamayı nasıl beceriyorsun? "Allah belanızı versin" mesajı ortada. Benim öğrenmek istediğim şu: Bunu nasıl beceriyorsun?

Bu aralar favori albümleriniz neler?

Love: Remy Zero. Zehir gibi bir albüm! Büyük bir firmanın etiketini taşıyor. "OK Computer" gibi, ama Amerikan ve seksi. Bir de Nuggets'ın yeniden basılan albümleri. Garbage'ı da seviyorum. Ve Massive Attack'ın "Mezzanine"i.

Stipe: "Celebrity Skin"... Hadi söyle de rahatla... Sonra, başka? Mogwai'nin remiks albümü...

Ya filmler?..

Love: "Velvet Goldmine"a bayıldım ama benim için senenin filmi "Elizabeth" oldu. Kesinlikle... Filmi Londra'da izlemiştim. Ertesi gün bir daha gittim. Sonra bir de Melissa'yı götürdüm. Böylece üç defa seyretmiş oldum.

Geçmişle ilgili bir şeyi unutabilmeyi ya da affetmeyi isteseydiniz, bu ne olurdu?

Love: Keşke dün gece yirmi milyon Amerikalının gözlerinin önünde olduğum için kendimi affedebilsem. İçimden bir ses "umarım albümlerini yirmi milyon Amerikalıya satmak istemiyorsundur" diyordu.

Stipe: Başkan ve Monica Lewinsky ile ilgili medya sirkini kaale alan yirmi milyon Amerikalıyı affetmek istiyorum. Geraldo'ları, Jerry Springer'leri boğmak, çizmek, doğramak istiyorum. "Hıristiyanlar ve aslanlar" durumuna doğru gidiyoruz. Rezil, seksist, kadın düşmanı ve nefret dolu bir hikaye bu.

Bize biraz Andy Kaufman'dan bahseder misiniz? Courtney onun hayatını konu alan bir Milos Forman filminde yer alacak ve sen filmin ismi belirlendikten sonra bir şarkı yazmıştın, "Man On The Moon".

Love: Tuhaf karma, ha?

"Taxi" filminde tali bir karakteri canlandırdığı ve genç yaşta öldüğü dışında İngiltere'de onun hakında pek fazla bir şey bilinmiyor.

Stipe: Her zaman söylediğim gibi, Patti Smith'ten bir sürü şey aparttım ve hiç kimse asla bir yorumda bulunmadı; ama belki de filmi seyredenler Andy Kaufman'dan ne kadar çok şey arakladığımı görecekler.

Love: O kaşları hatırlıyor musunuz? Michael kaşlarını yeşile boyamıştı. "Dada olayı"! Tamamen Andy'ydi. Michael'ın Andy'den aldığı bir sürü ufak tefek şey var. Ve asıl gizli olanı "Man On The Moon". Bu, Kurt'e göre REM'in en iyi şarkısıydı. Ben daha ziyade "klasik REM"ci olduğum için, bence sadece ilginçti. Bunu söylerken çok rahatım. Beni rahatsız eden hiçbir şey yok. Olayın bu yanını seviyorum, özellikle de karma döngüsünü. En sevdiğim iki adamın, Michael'la Milos'un bu buluşmasını... *(Milos Forman, "Guguk Kuşu" ile Courtney'in de rol aldığı "The People versus Larry Flint"i yönetti.)*

Peki, film nasıldı?

Love: Bir Milos Forman Filmi. Milos'un akıllara durgunluk veren bir tatlılığı, mülayimliği var. Tıpkı Michael gibi. Bu çok müthiş bir şey, çünkü bu iki adam beni ben olarak görüyor. Ve beni benden alan o yirmi milyondan, o editörlerden geri alıp bana veren, beni kendime kavuşturan bu iki adam işte: Milos ve Michael. Beni bana onlar geri verdi. Neticede, tabii ki, kendimi kendime geri veren bendim, ama... *(Michael uzanıp Courtney'i öpüyor.)*

Stipe: O kadar güzel, hoş şeyler söylüyorsun ki...

Love: Ama öyle, gerçek bunlar. Hadi kalk, yemeğe gidelim...

Çeviren: **Gökhan Pamuk**

elektrozzen
12.03.99
Dave Clarke (UK)
Reinforced / 4 Hero (UK)
DJ Harry up (CH)
Bangoes (CH)
Terry Lee Brown Jr. (DE)
The Timewriter (DE)
Emre (TR)
Turgay (TR)
Bilet satış noktaları:
Kod Müzik (Atlas Pasajı)
Original Levi's mağazaları
Godet
Şişli cami
Bira fbrk.
Silahşör cad
STARAS
Karakol

Hakkı Bulut

Şu dizeleri hatırlamayan var mı: "Henüz üç yaşında bir kardeşim var / Seni ondan bile kıskanıyorum..." Üstünden tamı tamına 10 koca sene geçmiş. "Seven Kıskanır", Şubat 1989'da Kültür ve Turizm Bakanı Tınaz Titiz'in öncülüğünde toplanan Müzik Kongresi'nin –ve arabeske devlet müdahalesinin– simge şarkısı oldu. Ama şarkının yazarı Hakkı Bulut'un "devlet arabeski", "acısız arabesk" tabirleriyle arası hiç olmadı. O, otuz senelik müzik yaşamında "sivil" arabeskin "start"ını verenlerden biri. Ve hâlâ (toplam 45 albümü var) kendi yarattığı ekolü sürdürüyor. Bulut'la türlü türlü şey konuştuk, otuz seneyi sayfalara sığdıramadık.

Edebiyatım kuvvetlidir

30 yıldan beri müziğin içindesiniz ama, sağda solda, televizyonlarda yeni yeni görmeye başladık sizi...

Daha bu sene medya benim üzerime düşmeye başladı. Yeni mi farkıma vardılar, menejerin etkisi mi bilmiyorum. Herhalde menejerin etkisidir.

Çok uzun bir süre menejersiz çalıştınız değil mi?

Çok uzun süre değil, tamamen menejersiz çalıştık. Düşünün ki ilk yıllarımda, her tarafta plaklarım satıyordu, ama çarşıda gezdiğim zaman kimse beni tanımazdı. Otobüslere, dolmuşlara bindik, halkın gittiği kahvelerde oturduk, İzmir fuarında assolist olarak çalıştığım zamanlarda program sonrası milletin içinde geziyorduk, lunaparklarda aletlere binip eğleniyorduk. Bu felsefemiz belki doğruydu, ama çok da yanlışlarını gördük. Çünkü halk erişemediği müddetçe sanatçıyı çok yukarıda görüyor, ama yanında olup eriştiği zaman gereken değeri vermiyor.

Bizden biriymiş mi demeye başlıyor? Bu durumda acaba kendini mi değersiz görüyor diyorsunuz?

Amman ya, bu da bizden biriymiş gibi görüyor. Bizim gibi öylesine biriymiş..! İlkokul talebesi de öğretmeninin tuvalete gitmediğini zanneder. Halktan kopuk olarak yaşayan sanatçılar çok daha gözdeler, çok daha büyük ilgi görüyorlar, çok daha büyük paralar kazanıyorlar.

Demin örnek verdiniz. İnsanlar sizi dinliyorlar, ama çarşıda pazarda, halkın arasında yürürken sizi tanımıyorlar. Bu daha güzel değil mi?

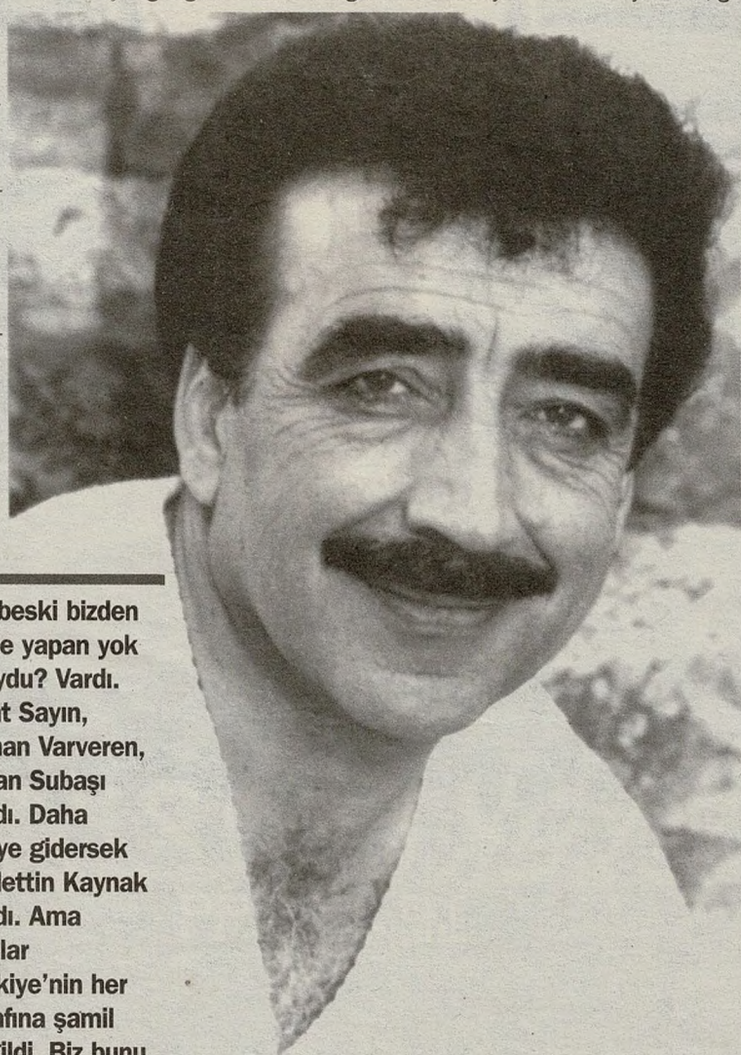
İnsan psikolojisinde vardır, bir de tanınmak ister. Son birbuçuk senedir televizyonlar, gazetelerde çok görününce artık gezemiyoruz. Araba kullanırken bile herkes korna çalıyor, selam vermek zorunda kalıyorsunuz. Kimi geliyor öpüyor, kimi resim alıyor, kimi soru soruyor.

Ne soruyorlar?

Şarkıları nasıl yaptığımı, kaynağını...

Tam da bunu soralım. Bir şarkı nasıl doğuyor?

Bugüne kadar 650 tane beste-güfte yaptım. Türkiye'de bu rekor benim. Hiçbir sanatçı sözü ve müziği kendisine ait eserler okumadı. Bir ara Orhan Gencebay benim gibiydi, ama o da yedi-sekiz seneden beri sözleri başkalarına ait eserler okuyor... Ben eserleri üç şekilde ortaya koyuyorum: Birincisi, mazimde yaşadığım olayları şu anda yaşamışım gibi gözlerimin önüne getirerek besteliyorum. İlk yaptığım bestelerde, öğretmenlik yıllarımda başımdan geçen, açık konuşalım, sevdayla ilgili konularım vardı, onları dile getirdim. Şu anda da bir kısım şarkıları o günleri düşünerek yapıyorum. İkincisi, toplumsal konuların içerisinde kendimi görüyorum. Üçüncü olarak da, şu anda beni etkileyen olayları da şarkı yapabiliyorum.

Arabeski bizden önce yapan yok muydu? Vardı. Suat Sayın, Adnan Varveren, Sinan Subaşı vardı. Daha öteye gidersek Sadettin Kaynak vardı. Ama bunlar Türkiye'nin her tarafına şamil değildi. Biz bunu en ufak köyüne kadar dinlettik. Ben bu müziği göç ettiğim için yapmadım, içimde hissettim.

Mazisinde yaşadığı olayların etkisinden kurtulamıyor mu insan?

O 20'li yaşlar, insan yaşlandıkça onunla birlikte yaşamaya devam ediyor. Bir yazarın lafı vardır: Dünyanın neresine giderseniz gidiniz, dünya aynı dünyadır. Dertlerinizi geldiğiniz yerde bırakabiliyorsanız, gittiğiniz yer farklılık taşır. Ama gittiğiniz yere beyninizdekileri aynen götürüyorsanız, İstanbul'la Amerika'nın pek farkı yoktur.

"Ben Buyum"daki Hakkı Bulut, hâlâ aynı Hakkı Bulut yani?

Hiç değişmedim. Aynıdır. Dinleyici de herhalde bunu hissettiği için bu yönde değerlendiriyor. Ben başka birisinin eserlerini okuduğum zaman hiç dinlemiyorlar, önemsemiyorlar. Bazı öğretmen arkadaşlarımın sözlerini besteledim, ama onlar hiçbir zaman hit olmadı.

İlk zamanlardan bunun tek geçerli yol olduğunun bilincinde miydiniz? İlla kendi yazdığım şarkıları okuyacağım, diyor muydunuz?

Aslında küçük yaşlardan beri hep söz yazardım. Edebiyatım kuvvetlidir. Lisede hep 10 alırdım. Bir konu üzerinde bir sayfa yaz dedikleri zaman, beş sayfa yazardım. Müziğe başladığım zaman, 69'da Altın Ses müsabakasında birincilik almıştım. Plak firmasının sahibi bana "besteniz, güfteniz var mı" diye sordu. Ben de var, dedim. Var dedim ama, sadece bir uzun hava yapmıştım, "Sunam" isminde. Bir de yalancı çıkmamak için "Leylam" diye de bir şarkı yaptım. Anında da yaptım. Böylelikle başladı. Beni getirdiler İstanbul'a. O zaman bana Arif Sağ ve Orhan Gencebay da bağlama çaldılar "Leylam" plağında. O plak pek tutmadı. Sonra döndük Adana'ya, sonra gene İstanbul'a, başladık öğretmenlik maaşını yollara vermeye. Yeni şarkılar oldu: "İkimiz Bir Fidanız" dedik ilkin. Özellikle doğu illerinde tuttu... Sonra da "Falcı". Ve sonra "Ben Buyum"la Türkiye'nin her tarafında isim olmaya başladık.

Altın Ses müsabakası Adana'da mı yapılırdı?

Evet. Ben orada "Mecnunun Leylası var" diye bir güneydoğu uzunhavası okumuştum.

O zaman öğretmen miydiniz?

Beş senelik öğretmendim. Ortaokul ikiden itibaren bağlama çalıyordum. Amatör olarak yazın Ceyhan'daki çay bahçelerinde çıkar, o incecik, gencecik sesimizle o zamanın sanatçılarının, Muazzez Türing'in filan şarkılarını sahnede okurduk. Ufacık paralar kazanırdık. Hatta, müsabakanın ilanını gördüm, beş liralık kayıt ücretini de nişanlım verdi bana, onun parasıyla birinci oldum.

Öğretmenliğe ne kadar devam ettiniz?

74 yılında ayrıldım. Önceden de bırakabilirdim ama, cesaret edemiyordum. Bir öğretmen arkadaşım vardı, "sen bu öğretmenliği bırak, artık biz bile seni taşıyamıyoruz" dedi. O zamanlar yeni şöhret olmuştuk. Postacı, öğretmenler odasına girip yüz tane mektup getiriyordu bana. Öğretmen arkadaşlarım, benle şakalaşmamaya, daha resmi olmaya başladılar. Saygıvari görünmeye başladılar. Öğrencilerin de bakışları değişti. Sınıfta kimse bağırıp çağırmamaya başladı, yüzüme bakarken bir tabu var gibi, çekinir şekilde bakıyorlardı. Mahallede aynı dolmuşlara, faytonlara bindiğimiz insanlar, bana kalkıp yer vermeye başladılar. Bir gün sınıfa bir müfettiş geldi, "ya öğretmenlik ya da sanatçılık" dedi. "Öğretmenliğimde bir kusur mu gördünüz" dedim. "Yoo, ama birini tercih edin" dedi. Bu da bahanesi oldu, istifa ettim. Ama öğretmenliği çok seviyorum, kızım öğretmen, damadım öğretmen. Diğer kızım yine öğretmen olmak için okuyor. Babam da zaten eğitmendi. Doğuda o zaman abeceyi bileni eğitmen yaparlardı.

Sizin Adanalılığınız, öğretmen olarak tayininizden dolayı mı?

Ben orta ikideyken geldik, Adana'ya yerleştik. Tunceli'deki insanlar Adana'ya gelirler, tren de yokmuş, at sırtında, katır sırtında gelirler, bir ay tırpanla buğday biçerler, kazandıklarıyla Tunceli'de toprak damın altında çoluk çocuk otururlarmış. Babam da birkaç sefer gelmiş gitmiş. Köyde ev yapmış, yıkılmış gene yapmış. Karlarda annemle beraber taş taşırlardı, hatırlıyorum. Memlekette pek bir şeyimiz yoktu, babama da bıkkınlık geldi, çektik Adana'ya, Ceyhan'a geldik. Yıllarca babam çiftçilikle uğraştı. Ufak tarlalar vardı, başkasının tarlalarını sürdük. Karpuz ektik, pamuk ektik, kazma dövdük. Hayatımız böyle devam etti. Adana Erkek Lisesini bitirdim, sonra Adana Kız Öğretmen Okulunu bitirdim. Kız Öğretmen Okulu deyince millet şaşırıyor: O zaman kanun çıkmıştı, liseyi bitirenlere fark dersleri veriliyordu, ben de kız okulunun fark derslerini verdim, birincilikle bitirdim, öğretmen oldum. Eğitim Psikolojisi diye kocaman bir kitap vardı. Ben hepsini ezberlemiştim. Millet 1-2 alırdı, ben 10 alırdım. Böyle bir adamdım.

Elia Kazan Amerika'dan geliyor, Kayseri'de doğduğu köyü buluyor. Ben doğduğum yere gidemiyorum. "Sakın gitme" diyorlar. Yaşlılarımızın yiyeceği bile yok orda. 10 kilo şeker alıyorlarmış, "sen bu kadar alamazsın" deyip şekeri yere döküyorlarmış. Gece de, bu sefer teröristler oluyormuş.

Çiftçilik sizi pek ilgilendirmiyordu herhalde...

Tarlada çok şarkı söylerdim. 40-50 tane işçi olurdu. Ben şarkı söylerken onlar tekrar ederdi. Bunlardan bazılarını İbrahim Tatlıses şimdi de okuyor: *(mırıldanıyor)* "Vur kazmayı kazmayı, vur çapayı çapayı..." Bazen de tarlada solo konser yapardım. O zaman bana torpil geçerlerdi. Mesela ırmaktan helke (bakraç) ile su getirirdik, herkes dört helke taşırken bana bir helke verirlerdi. Çay piştiği zaman önce çayı bana verirlerdi... Ceyhan'da lise yoktu, ben her gün trenle Adana'ya gidip gelirdim. Trene tımtıs derdik, çok ağır giderdi, tım-tıs-tım-tıs... 38 kilometreyi 1 saat 15 dakikada giderdi. Bana trende de şarkı söyletirlerdi. Sonra okula giderdik, o şarkı söyleme faslı okulda devam ederdi. O zamanlar Malatyalı Fahri Kayahan vardı, onun meşhur şarkılarını söylerdim: "Köye bir gelin gelmiş başında puşusu var" veya "Nazlı yare fiske ile taş attım". Onun sesine benzer bir sesim vardı... Malatyalı Fahri'nin büyük bir cezası olmuş, Atatürk affetmiş, hapisten çıkarmış, böyle büyük bir ses hapiste kalmaz demiş...

En çok sevdiğiniz türkü neydi o zamanlar?

Mesela, *(mırıldanıyor)* "Mektebin bacaları havar le le le le le..." yahut da "Şu karşı yayladan göç katar katar..." Bunlar gençlikte okuduğum türkülerdi. 62-63 yılları bu anlattıklarım.

Tam ihtilal sonrası...

27 Mayıs olmuştu ortaokul 3'teyken. Büyük bir coşkuydu. Hayal meyal hatırlıyorum: O zamanlar radyoda her akşam haberlerde listeler sayarlardı: Cumhuriyet Halk Partisi'nden Demokrat Parti'ye geçenler... Bir gün baktık, bizim mahalledeki komşuların, babamın adı listelerde okundu. Bu büyük bir öfke yarattı. Bulurlardı bir muhtarı, onun verdiği listeye göre radyoda isim sayarlardı, partiden partiye geçmedikleri halde. Ailemin hoşnutsuzluğu bana da sindi. İşin öteki yüzü pek açıklanmadığı için biz coşkuyla karşıladık, açık konuşalım.

Birkaç yıl sonrası, Türkiye İşçi Partisi'nin meclise girdiği yıllar...

Evet, Türkiye İşçi Partisi'nde bir takım sanatçılar da olunca, biz o yönüyle ilgilenmeye başladık daha çok. Aşık İhsani o zaman bir takibata uğradı, benim kardeşim de ona yardımcı olmuştu cezaevinde. O devrede bir Mahzuni Şerif çıktı, bayağı ilgi görmeye başladı. Ama onlar siyasi yönleriyle etkilemediler beni. Siyaset beni öğretmenlik yıllarından dört-beş sene sonra etkilemeye başladı. Gerçeklerle o zaman yüz yüze geldiğimi hatırlıyorum. Ondan önce hayaller içinde yaşayan bir tiptim. Turnelere konserlere gitmeye başladım, doğudaki o çarpıklıkları gördüm. Bir keresinde "Gidin görün doğuda ne dert ne çileler var" diye şarkı yaptım. O şarkı yüzünden, son ihtilalde, aldılar beni, içeri attılar. Türkiye'de cezaevinde yatan bir ben varım, bir de Selda.

Gerekçe neydi?

Galiba Lüleburgaz'da üç hayranım bu şarkıyı dinliyorlar. Emniyet, onları alıp içeri atıyor. Suçları, şarkı dinlemek. Şarkının sözleri kime aittir? Hakkı Bulut'a. Geliyorlar, Unkapanı'nda beni araştırıyorlar. Gittim, Selimiye'de savcıyı buldum. Aldılar beni, Alemdağ cezaevine attılar. Orada bana sordular, sağcı mısın, solcu musun? "Valla ben ne sağcıyım ne solcuyum, ben sanatçıyım, herkesin evinde kaseti olan bir insanım. Ben yazdığım şarkı sözünden buraya geldim." Neydi şarkın? "Bu ülke toprağında kanun devlet ağa / Hak arayan gençleri gömüyorlar toprağa..." Beni aldılar, solcuların içine attılar.

Koğuştakilerin size karşı tavrı nasıldı?

Baştacı ettiler. Orda onar-on beşer kişilik komünler kurmuşlardı. Herkes kendi fikir yapısındaki insanlarla bir araya gelmişti. Herkes beni kendi komününe almaya çalışıyordu. Bana temizlik bile yaptırmıyorlardı. Oraya bağlama da, teyp de götürmüştüm. Bana ilgi olunca, beni liderleri zannetmişler. *(gülüyor)* Komutanların odasına çağırdılar. "Ne lideri" dedim, "ben sanatçıyım..." O zaman cezaevinde isyanlar vardı. Televizyonda arkadaşlarının vurulduğunu öğreniyorlar, hemen eylem başlıyor, o sloganları hep beraber atmak durumunda kalıyorduk. Beni bırakın, esrardan gelen iki kişi vardı, onlar da kalkıp slogan atıyorlardı... O zaman da coplanıyorduk. Bir seferinde de içeri zehirli gaz bombası attılar. İki arkadaş aynı anda öldü. Benim boğaz damarlarım patladı.

Ne kadar yattınız?

81 yılbaşında içerde olduğum için iki sene diyorum ama, *(gülüyor)* toplam üç ay yattık.

O üç ay iz bıraktı mı?

İkinci gün üzerime bir ağırlık, bir kabus çöktü. Yediğimiz gaz bombalarının kokusu üzerimizden gitmedi aylarca. Yanımıza oturan o kokuyu hissediyordu. Adamın hücrelerine işliyor çünkü. Tenin gaz kokuyor. Hayatı görmek için ya askerlik yapacaksın, ya cezaevine düşeceksin derler. Bize de demek cezaevi lazımmış diyerek, adaptasyonu sağladık. Ama o hayat şarkılarıma doğrudan yansımadı. Nitekim ben cezaevindeyken bile bir şarkı yaptım, "Bu gelişin neden, gözyaşın neden", gene bir aşk şarkısıydı.

Şimdi siyasetle aranız nasıl? Önümüzde se-

→37

melini / allahtan korkarım aldatamam seni / yeminler uydurup çalamam kalbini / aşkın öldürse de mahvetse de beni / ben buyum seversen sana canım feda / ben buyum sevmezsen bana de elveda / razıyım bir ömür böyle geçip gitsin / zaten gülmek yasak bana bu dünyada ben buyum ben buyum sevgilim / ne köşküm sarayım ne servetim var / ne malım ne mülküm ne şöhretim var / sana bir saltanat vaat edemem ki / yalnız seni seven temiz bir kalbim var / yalanla kuramam aşkın teçimler var...

Şu andaki siyasetten resmen tiksiniyorum. Tansu Çiller çıktığında bir kadın başımıza geçti diye sevindim. Bu ülkede kadının erkeğin ihtiyacını temin etme aracı olarak görüldüğü bir zihniyetin olduğunu biliyorum ve tam karşısındayım. Çiller benim için sembol oldu. Ama aynı Çiller'i televizyonda görmeye tahammül edemiyorum. Sade o mu? Kimi dini istismar ediyor, kimi kalkmış yüzüne baka baka yalan söylüyor. Açık konuşayım, midem bulanıyor. İçimden oy vermek gelmiyor ama, biliyorum ki oy vermediğim zaman, o sevmediğim insanlara yardımcı olacağım. Bana yakın fikri temsil eden insanları bile bulmakta zorluk çekiyorum.

Geçmişte kolay mıydı?

Çok daha kolaydı. Bu üçkağıtçılıklar televizyonlar olmadığı için yayılmıyordu bu kadar. Medyanın da büyük rolü vardır. Artık görüyoruz.

Bir önceki seçimlerde kime oy verdiniz?

Çocuklar CHP'ye, hanım DSP'ye verdi. Ben de ikisinden birine verdim galiba. 1938'de Atatürk Tuncelilileri katliamdan kurtardığı için alışkanlık olmuş, Tunceli'de zaten herkes CHP'ye verirdi.

Ama katliamın sorumlusu CHP değil miydi?

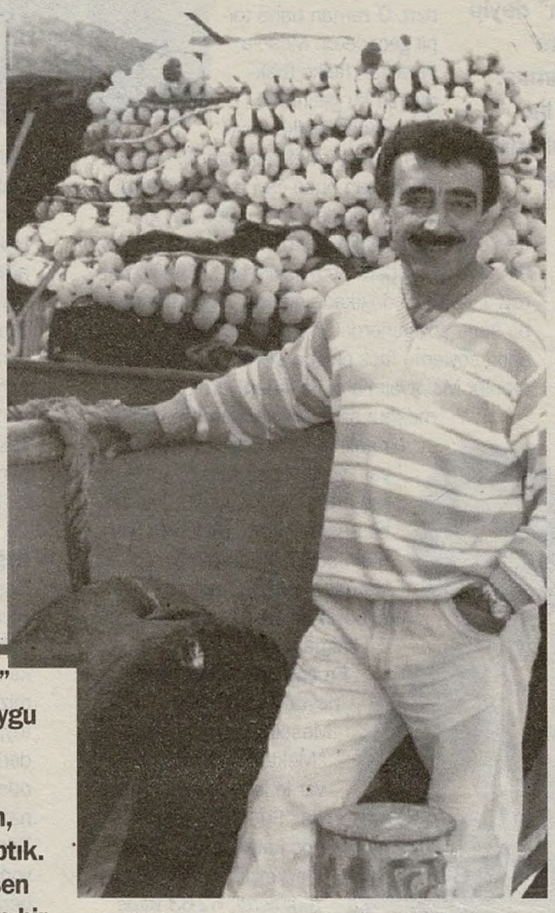
Ama öyle öğretilmişti işte.

"Dersim Özlemi" şarkısında Tunceli'nin bugününü anlatıyorsunuz...

Doğduğum yerleri gidip görmek istiyorum, göremiyorum. Çekiniyoruz. Orda benim amcamın oğlu muhtar. Bizim köyümüz ben gelirken 70 haneydi, şu anda 500 hane olması lazım ama, düşmüş 40 haneye. O 40 hanede de hep yaşlılar kalmış. Bize gelen duyumlar "gelmeme" konusundadır. Elia Kazan Amerika'dan geliyor, Kayseri'de doğduğu köyü buluyor. Ben doğduğum yere gidemiyorum. "Sakın gitme" diyorlar, "git" diyen yok. "Niye geldin" diye sana soracaklar diyorlar. Akrabalarımızın, yaşlılarımızın yiyeceği bile yok orda. 10 kilo şeker alıyorlarmış, "sen bu kadar şeker alamazsın" deyip şekeri yere döküyorlarmış. Gece de, bu sefer teröristler oluyormuş.

"Bitsin Bu Kavga" ismindeki şarkınızda "Manasız bu kavga / Yeter be yeter" diyorsunuz. O şarkı ters bir izlenim de doğuruyor gibi. Herkes birlik, beraberlikten bahsediyor. Ama farklılıkları yok eden bir beraberliği dayatan, baskıcı bir barış söylemi mevcut. Bu barış söylemi savaş yanlılarının da söylemi. Sonuçta sizin şarkıdaki sözlerin, mesela TRT haber programında söylenenlerden pek farkı yok gibi.

Bizim şarkılarda söylediğimiz birlik, gerçekleşmesi imkansız olan birlik. Biri kalkmıştır, masum insanları öldürmüştür, biri kalkmıştır, hak savunması yapmıştır, bu iki insanın elele tutuşmasının zaten imkanı yoktur. Buna rağmen insanları uyararak bu yanlışların bir daha yapılmaması amacını güdüyoruz. Güzel bir şeyi kötü bir insan da söylüyorsa, niye söylüyorsun diyemezsin. Benim soyumdan gelenler bu konuda çok ezilmişlerdir. Hâlâ da eziliyoruz. Buna rağmen bizi ezenleri katletmek istemiyoruz biz. "Manasız bu kavga son bulsun" lafını yazarken benim de aklıma geldi. Hangi manasız kavga? Kavgalar manasız olmaz. Biri bir hak savunuyorsa, onun için manasız değildir o... Ben siyasi bir havaya girmek istemiyorum. "Uyan Be Kardeşim" diye bir şarkı yapmıştım 1976'da. Şimdi şarkımı İstanbul Plak'tan yeniden çıkarmak istediler. Ben de emniyete gidip bu şarkıyı çıkarmakta benim onayım yoktur diyeceğimi söyledim. Korkudan çıkarmadılar. "Ben Köylüyüm" gibi şarkılarla herkes seviyordu beni. Ama "Uyan Be Kardeşim"i yaptıktan sonra belli bir kesimden tepki almaya başladım. Dinleyicilerimden bir kısmı kırıldı, siyasetin içinde görmeye başladılar beni. Oysa siyaset

"Sayın TRT" dedim, "duygu sömürüsü yaptığımızı söylüyorsun, velev ki yaptık. Peki TRT, sen çıkarıyorsun bir sanatçıyı, gözüne su sıkıyorsun, sarmısak sıkıyorsun, Yağdır Mevlam Su dedirtip ağlatıyorsun. Bu şarkının neresinde ağlanır? Sen mi duygu sömürüsü yapıyorsun, ben mi?.."

değil o şarkı: "Umut yok ne bugünden ne yarından / ezildiğini görmeyenler, haklarına sahip çıkmayanlar oldukça / umut yok / uyan be hemşerim uyan biraz düşüncen varsa / Boş yere yatmıyor kara toprakta insanlar."

Siz neden yeniden çıkmasını istemiyorsunuz?

Kimi göklere çıkarıyor, kimi küfür edip yere vuruyor. Siyasi havası olduğu için çıkmaması tercihim. Sonra benim başıma patlıyor. Şarkıyı sahnede söyleyince bir kısım coşuyor, bir kısım insan da kalkıp gidiyor. Bu da beni rahatsız ediyor.

Bu şarkının sözlerinin hâlâ geçerliliği var mı sizce? Hâlâ aynı şeyleri hissediyor musunuz?

Aynı sözler geçerli tabii canım.

O zaman varsın bir kesim dinlemesin sizi...

O zaman da büyük bir kesim dinlemiyor. Ben siyasetüstü müzik yapmak istiyorum. "Gidin Görün Doğuya" eserimizi o zaman Baha Boduroğlu'na yaptık. Boduroğlu gidip savcının ayaklarına kapanmış, n'olur beni içeri atmayın diye. Ben cezaevindeyken duruşmaya getirdiler ellerim kelepçeli, oturacağız, Baha yanımdan kaçıp uzağa gitti. Böyle tip insanlarla uğraştık.

Mesela "Riyakar" şarkınızda siyasi bir taraf yok ama, içinde, siyasi olarak algılanabilecek şarkılarınıza oranla daha çok öfke var.

Bana baba deyip, menfaatleri geldiği zaman hiç ummadığım tavırlara bürünen insanlarla çok karşılaştım Unkapanı'nda. "Şu riyakarı görünce utanırım insanlığımdan..." O insanla aynı dünyada nefes alıp vermekten bile utanıyorum. Gönlüm razı değildir aynı havayı teneffüs etmeye. "Çıkıp bağırasım gelir, ey millet, hiç insan yok mu?" Ne güzel sözler bunlar yaa! Bazen nasıl yazıyorum, ben de bilmiyorum. Çok manalı sözler değil mi?

Evet.

Batılılaşıyoruz. Batılılaştıkça da onların iyi değerlerini değil, kötü değerlerini alıyoruz. Örneğin insan hakları vardır orda. Biz onları almasını beceremiyoruz. Ama seksini alıyoruz. Oralarda biri acından ölse, ötekinde milyarlar olsa yardım etmez. Biz bunları alıyoruz. Beşeri münasebetlerimizde robotlaşıyoruz. Duygudan yoksun bir makina haline gelmeye başladık.

İlk şarkılarınızdan birinde, "Ben Köylüyüm"de köyün değerlerinden, "tertemiz hisler"den söz ediyorsunuz...

Bizde köylüler saf, temiz duygularla davranırlar. Eskiden köylü köylüye borç verirdi, senet almazdı. Köylerimizde kimsenin kapısı kitli değildi, kimse de gidip kimsenin malını çalmazdı. Köylülükte herkesin bir sevgilisi, bir eşi vardır, onunladır. Şehirlilikse, karını kızını gönderiyorsun, istediği yere gidiyor, dans ediyor, istediğiyle kucaklaşıyor şeklinde bir imajdı bizde. Biz öyle biliyorduk. Ben o şarkıyı yaparken köyde değil, şehirdeydim. Ama köylülüğün ne olduğunu, o değerleri biliyordum.

Şimdi köylülük bir küfür oldu...

Ya köylü, ya hanzo diyorlar. Ama bizde köylülük duygusu odur, tertemiz, saf.

Köylüler, köylülük değişti mi geçen zamanda?

Televizyonlar her yere girince bazı değerleri de alıp götürüyor. Bazıları iyi değerlerdir, bazıları kötüdür belki...

Televizyon kadar önemli göç olgusu da var... Arabeskin yaygınlaşması da hep göçle açıklanmaya çalışıldı...

Yıllardan beri söylenen o: Köyden kente göç eden insanların duygularının ifadesi. Ama yüz nedenden bir tanesidir sadece. 99 nedeni bir tarafa itip bir tane neden üzerinde durmak yanlıştır. Bu müzik sade o değildir. Bu müziği yaratanlardan biri de benim. Orhan Gencebay'la beraber başladık biz. Ben bunu yaparken köyden kente göç etmemiştim. Etmiştik, ama çok önceleri etmiştik. Önce müzikteki değişiklik önemlidir. O güne kadar Türk halk müziğinde beş-on bağlama çıkar, aynı nağmeyi çalardı. Biz buna kemanları soktuk, ritmi, bası, klavyeyi soktuk. Sözlerde de büyük değişiklikler yaptık. Türk halk müziğinde dört cümleden oluşan bir kıtanın ilk ikisi saçma sapan olur: "Dam başında çedene / Kopardım tane tane", ondan sonraki iki cümlenin de kafiyesi birincilere uysun diye söylenir. Zorlama vardır. Hep böyle değildir tabii ama, Aşık Veysel'i, Yunus Emre'si, halkın toplumsal sorunlarını anlatanları da vardır, onlar

ayrı. Ama bizim yazdığımız sözler başkaydı. Biz konuları destan gibi yazdık. Oturduk, karşımızda biri var gibi anlatmaya başladık. Aşkı, terkedilmeyi, Anadolu'nun kültürünü anlattık. Sevenleri sevenlere vermiyorlar, herkes mani oluyor. Biz bu çaresizliği dile getirdik. Bizden önce, hayır, dile getirmediler, çok yüzeysel olarak anlattılar. Biz bunları tam anlattık. Tutulmasının nedeni budur.

Siz "bu müziği yaptığımda zaten şehirdeydim" diyorsunuz. Orhan Gencebay da "ben Samsunluyum, Samsun'da büyüdüm, göç etmedim, kentin müziğini yapıyorum" diyor...

Ben de aynı şeyi düşünüyorum. Biz şehirdeydik, şehirde yaptık. Bir dönem Adana'da Arap televizyonlarını seyretmeye başladık. O müzikten etkilendik. İstanbul'a geldik, dünyanın müziklerini görmeye başladık... Şimdi halk müziğindekiler de yapmaya başladılar. Önceleri bas gitara öcü gibi bakıyorlardı. Şimdi Musa Eroğlu "Halil İbrahim"in içine gümbür gümbür bas gitarı koymuş. Demek ki gerekiyormuş. Arif Sağ hâlâ darbuka çaldırmıyor, "Türk sazı değildir" diyor. Çok ileri görüşlü sayılan bir insan kalkıp da bir enstrümana bu bizim sazımız değildir deyip dışlıyor. Kaddafi'nin "bunlar müslüman sazı değildir" deyip batı enstrümanlarını yakması gibi.

Sizin müziğinizde batı müziğinin, rock'un etkisinden de bahsetmek mümkün mü?

Batı müziği beni etkilemedi. O dönem, Barış Manço'lar, Alpay'lar vardı. Ama onların müzikleri, giyinişleri beni ilgilendirmedi. Bas gitarı ihtiyaçtan koyduk. Açık konuşalım, ilk başlarda bilinçli yapmadık. Nitekim "İkimiz Bir Fidanız"da bağlamaları kendim çaldım, bir de ritmleri koyduk, bitti. Kemanlar filan sonradan girdi müziğimize.

Siz etkilenmiyordunuz belki ama, batı müziği yapanlar sizden etkilendiler. Mesela Tülay "İkimiz Bir Fidanız"ı, "Falcı"yı okudu. Zerrin Özer de sizden şarkılar söyledi, hâlâ söylüyor. Replikas grubu da Beyoğlu'nda bir rock-barda sizin şarkılarınızı söyleyebiliyor...

Benim tarzım batı müziğine çok rahat uyarlanabilecek bir tarzdır. Ritm ve söz yapısıyla. Tülay'ın "İkimiz Bir Fidanız"ı yapması olayına gelince; plak firmaları düşünmüşler, hangi şarkıyı okutursam daha çok plak satarım demişler. Nitekim Kent Plak'tan Ümit bey, Hakkı Bulut'un şarkılarını bir dişiye okutursak satabiliriz diye düşünmüş. Bu dişi kim olsun denilince, Tülay'ı bulmuşlar. Esin Engin de düzenlemeyi yapmıştı.

Kolay uyarlanabilmesinden öteye, zaten o şarkılar sizin okuduğunuz haliyle de rock. Hatta Erkin Koray'ınkiler, Orhan Gencebay'ınkiler dahil, bütün arabesk şarkılar içinde rock'a en yakın olanlar sizinkiler...

Benim tarzım öyledir. "Falcı" bir rock şarkıdır. Ama içimden öyle geldiği için yazdım, birinden etkilendim diye değil.

Erkin Koray'ı takip eder miydiniz?

Araplardan alınan formattaki şarkıları çok güzeldi. Gitar çalsa da bağlama tınısı geliyordu. Ben onu bağlama gibi duyuyordum. Bağlamada çıkmayan bağlama tınıları, gitarda çıkıyor: Erkin'in gitarı öyledir. "Şaşkın"ları, "Feshuphanallah"ları severdim.

O ilk şarkılarda keman vesaire yoktu: Mesela sadece bir elektro bağlama ve dümbelek. Bu sadelikten memnun değil miydiniz?

O zamanlar çok iyiydi. Aynı sound'u şu an yaparsanız yetersiz kalır. Teknik gelişti. Artık kulaklar yeni gelişen tarzlara alışıyor.

Ama yine o sadeliğe, basitliğe doğru bir gidiş var dünyada. Şimdi o şarkıların sound'ları sonrakilerden daha iyi gelebiliyor kulağa...

Her ne kadar müziğin üzerine bu kadar düşüyorlarsa da, bizim arabesk müzikte söz yüzde 90 etkilidir.

Nasıl doğdu "Falcı" ve "İkimiz bir Fidanız"?

Gülhane Parkı'nda bir falcı illa, zorla falıma bakmıştı. Sonrasını hayalimde canlandırdım, mazimle birleştirdim. "Ben Buyum"u da, "İkimiz Bir Fidanız"ı da zaten aynı kişiyi düşünerek yapmıştım. "İkimiz Bir Fidanız" bir günde biten bir şarkı oldu. Akşam üzeri talebeleri gönderdim, okul lojmanı da köyden uzaktaydı. Çıktım yola geziyordum, "yola çıkmış arıyorum..." diye başladım söylemeye. "İkimiz bir fidanın güller açan dalıyız" derken benzetme yaptım, edebiyat derslerinde öğretmişlerdi, çok güzel yapardım. İkimizi bir gülün dalında bir goncayla bir yaprak gibi gördüm, ayrılmaması lazım, ama ayırıyorlar. Biz bir dalız. Ne kadar güzel bir benzetme yaa! Biz liseyi bitirdiğimiz yıllarda bir bayanın yüzüne bakamazdık, açık konuşalım. Sevdiğimiz gözümüzde ilahtı. Bardakta su içmişti, bardağını saklamıştım. O zaman aşklar öyleydi. Artık aşktan ziyade ihtiyaca bindi iş. Yemek yemek gibi bir şey oldu aşk.

Şu "göç müziği" söylemine geri dönelim. Arabesk ilk çıktığı yıllarda, mesela sizin o ilk plaklarınız sadece göç edenler tarafından mı dinleniyordu? Köylerde dinlenmiyor muydu?

Orhan "Başa Gelen Çekilirmiş" diye bir plak yapınca çok tuttu Anadolu'da. Ben de "İkimiz Bir Fidanız"ı yaptım. Adana'da tutulmadı, ama ilk Elazığ'da dinlendi. O zaman Elazığ İl Radyosu'nda çok çalındı. Elazığ'a gittiğimde her evde benim plağım vardı. Ben Elazığ'a ilk gittim, bir gazinoya girdim, "ben Hakkı Bulut'um" dedim, adam şöyle bir baktı, "haa, ben de Zeki Müren'im" dedi. *(gülüyor)* Sonra afişlerimi filan gösterdim, adam başladı özür dilemeye. Öğleden sonra saat 2'de gitmiştim, hemen reklam yapmaya başladılar, akşam bahçe hıncahınç doldu. Sonra öğrendim ki, Konya Ereğli'de, Malatya'da, Kars'ta, Van'da çok dinleniyor. Buralara kimse göç etmemişti, ama herkes beni dinliyordu. Arabesk müziği bizden önce yapan yok muydu? Vardı. Suat Sayın, Adnan Varveren, Sinan Subaşı vardı. Daha öteye gidersek Sadettin Kaynak vardı. Ama bunlar Türkiye'nin her tarafına şamil değildi. Biz bunu en ufak köyüne kadar dinlettik. Ben bu müziği göç ettiğim için değil, içimden öyle geldiği için yaptım. İçimde hissettim.

Sizi dinleyenler içinde her kesimden insan var mı? Kim dinliyor sizi?

Kim dinlemiyor ki. Herkes dinliyor. Rize'de bir hayranım vardı. Çay fabrikası müdür yardımcısıydı. Adamın durumu da iyi, çoluğuyla çocuğuyla mutlu, ama Hakkı Bulut dinlemek onun için çok büyük bir ayrıcalık. Bir gün arabasıyla kaza yapıyor, adamı suyun içinden çıkarıyorlar, "arabada başka kimse var mı" diyorlar. "Var. Hakkucuğum orda" diyor. Adamlar koşuyorlar, Hakkı boğulmasın diye. Bakıyorlar, kimse yok, "Hakkı makkı yok" diyorlar. "Sesi gelüyür" diyor, "o kasedi getirin." Kasedi getiriyorlar, ondan sonra hastaneye gidiyor... *(gülüyor)*

Arabeskin köylere kadar girişi il radyolarıyla veya Adana örneğindeki gibi Arap radyoları, televizyonlarıyla mı oldu?

Arabeskin yayılması zaten medyayla oldu. Ben pek ortalarda görünmüyordum ama, Orhan basında çıkıyordu. Plaklarıyla verilen hediyeler de etkili oldu. Bu plağı alırsanız kazananı hacca göndereceğiz, araba vereceğiz diye büyük bir medya oluşturdular. Benim plak firmalarım ise reklam yapmazlardı kardeşim! "Baba, niye reklamını yapalım, durmuyor, biner-ikibiner gidiyor zaten" diyorlardı. Basın zaten Ceyhan'a gelemiyordu, ulaşamıyorlardı. Şansım mıydı, şanssızlığım mıydı bilmiyorum. Şimdi ben istediğim yerde miyim? Değilim. Olmam gereken yerde değilim. Herkesin taklidi çıktı, ama benim taklidim yok. Çıkması imkansız. Benim yaptığım müziklerin kökeni halk müziğidir. Sesim de güzel bir ses. Bizim arabesk müzikte çok kötü sesler, çok kötü yorumlar vardır. Kültür Bakanlığı'nın beni isteme nedeni de buydu.

Nasıl gelişti şu "acısız arabesk" macerası?

Arabesk müzik o zaman çok etkili olduğu için bakanlık kongre yapmak zorunda kaldı. Arabesk bütün müzikleri yok etmişti, bütün müzikler arabesk olmaya başlamıştı. Ve arabeskin içinde de istenmeyen şeyler ortaya çıktı. Çocuk şarkıcılar çıktı, çocuğunu alan Unkapanı'na geldi. Öte yandan taverna müziği diye bir şey çıktı. Müzikle ilgisi olmayanlar bir ud, bir klavye aldılar, müzikle ilgisi olmayan sesler çıkarmaya başladılar. O kongrede her ne kadar saz teli kalınlıkları ne olmalı, perdenin aralıkları ne kadar olmalı gibi konular olsa da, asıl amaç, arabesk müziği tartışmaktı. Ve ben davet edildim. Her şeyimi dinlemişler, araştırmışlar. Gittim, ilk iki gün kimse arabeske çatmadı. Biz bekliyorduk ki "köyden kente geldiler, duygu sömürüsü yapıyorlar" gibi laflar olacak, biz de cevap verece-

ğiz. Üçüncü gün nihayet iddialar ortaya atıldı. Ben bütün müziklerde hüzünlü parçaların da, neşeli parçaların da olduğunu söyledim. Orda bir örnek verdim, Verdi'nin "Don Carlos" operası vardır, o operadaki müziğin sözlerini TRT altyazı geçmişti: "Senin olmadığın bir dünyada benim yaşamam imkansızdır. Madem sen yoksun, ben de yokum..." Böyle laflar. "Bakın, siz Verdi'nin eserlerini TRT'de çalıyorsunuz, biz söyleyince suç oluyor da, Verdi söyleyince ödül mü oluyor?" Bunun üzerine bakan Tınaz Titiz beni çağırdı: "Sizin müziğinizi seviyoruz, bize bu tarzda biraz daha batı formlarına uygun bir eser getirebilir misiniz? Biz onu örnek olarak yayınlamak istiyoruz" dedi. O ara "Seven Kıskanır" diye bir kaset yapmıştım, zaten bir milyon kaset satmıştım. Rahmetli Esin Engin'le çalıştık, şarkıyı biraz değiştirdik. Konservatuardan on tane de batı kemanı getirdik, bateriyi öne aldık. TRT'de yayınlanması uygun görüldü.

Eski hali uygun görülmemiş miydi?

Eski halini götürmedik ki.

Götürmüş olsaydınız kabul ederler miydi?

Ben çok eserler gönderdim TRT'ye, hiçbirini yayınlamadılar.

İzin tek bir şarkılık mıydı?

Evet, gerisi yasaklıydı. Zaten yasak kalkmamıştı, biz bakanlığın insiyatifiyle emrivaki oraya girmiştik. Ama bir hafta sonra Kültür Bakanı görevden ayrıldı. Bir daha da yayınlamadılar.

O zamanki tepkileri nasıl karşıladınız? Acısız arabesk, devlet arabeski gibi tabirler kullanıldı?

Devletin arabeski filan olmadı. Devlet bir örnek sundu. O sıfatları basın yazdı. Benim ağzımdan öyle bir laf çıkmadı ki.

Sizi kızdırdı mı bu tabirler?

Kızdırmadı ama öyle denmeseydi daha iyi olurdu. İkisi de yanlış tabirlerdi. Sanki arabesk hep acılıdır gibi, ya da ben bundan sonra hiç acılı şarkı yapmayacağım gibi. Acıyı da, neşeyi de anlattık biz. Türk sanat müziği de öyle değil mi? "Dertleri zevk edindim bende neşe ne arar." Bundan daha hüzünlü söz var mı? Ben o konuşmada TRT'ye de çattım, Emel Sayın'ı kastettim. "Sayın TRT" dedim, "duygu sömürüsü yaptığımızı söylüyorsun, velev ki yaptık. Peki TRT, sen çıkarıyorsun bir sanatçıyı, gözüne su sıkıyorsun, sarmısak sıkıyorsun, Yağdır Mevlam Su dedirtip ağlatıyorsun. Bu şarkının neresinde ağlanır? Sen mi duygu sömürüsü yapıyorsun, ben mi?.." Bu lafları söyleyince bütün delegeler ayakta alkışladılar beni... Bir bayan çıktı, "arabesk dinleyenlerin hepsi anormal davranışlar içerisindeler" dedi. Ben de çıktım, "yapan benim, bende bir anormallik görüyor musunuz?" dedim. Tekrar çıktı, "Hakkı Bulut'un bana cevap verebilmesi için benim kültürümde olması lazım" dedi. "Hanımefendi acaba hangi kültürden bahsediyor? Dünyayı görmekse, ben bütün ülkeleri gezdim, gördüm. Tahsilse, şu kadar sene öğretmenlik yaptım. Müzikse, notadan makama usule kadar bilirim, o şarkı söylesin ben burda notaya alırım" dedim. "İnsani, beşeri duygularsa, kafi miktarda yeterliyim" dedim. "Acaba hangi konularda onun seviyesine gelmem lazım?" Bu sefer kadın başladı ağlamaya...

"Seven Kıskanır" şarkısında da çok sık kullandığınız bir tema var: Kıskançlık. Biraz marazi boyutlara varmıyor mu bazı parçalarınızda?

Hiç kıskanç değilim. Eşime, kızlarıma güvenim sonsuzdur. Ama bu kıskançlık, yeni sevenlerin arasında mutlaka vardır... Şarkılarda anlatmak istediğimiz sevgi. Teşbih sanatı vardır. Bir konuyu anlatmak istiyorsanız, en uçtaki noktayı alırsanız, daha etkili olursunuz. "Bir of çeksem karşıki dağlar yıkılır". Hangi ofla dağ yıkılır? O zaman of çekelim, baraj yapalım. Ama gurbetteki özlemi anlatmak için en uçtaki nokta odur. "Henüz üç yaşında bir kardeşim var, seni ondan bile kıskanıyorum." Bu olması imkansız bir olaydır. Ama en uç noktadır. Sevgiyi anlatmak için de bu uç noktayı kullanıyorum.

Jiletçilik bir hastalıktır, sara hastalığı gibi, verem hastalığı gibi hastalıktır. Normal karşılamak lazım. Jiletleme arabesk olmadan önce de vardı. Müslüm Gürses de 20 seneden beri var, ilk 18 senede jiletçiler yoktu. Son iki senede oldu. Müslüm Gürses'te son iki senede ne değişti? Aynı adam. Menejerlerin yaptığı bir plandır bu. Senaryodur.

Şarkılarda "mahalleli"yle de problemleriniz var: "Namus Bekçisi" şarkısında "Ne var birader ne var / Size ne be size ne / Sevenleri ayırmak / Sığarmış hangi dine?/ Bütün mahleli olmuş / Sanki namus bekçisi / Alan satan razı da / Derdi sarmış herkesi" diyorsunuz. Bir de "Külhanbeyler" var: "Mahlenin külhanbeyleri / Bağdaş kurmuş kaldırımda / Hakkımda racon keserler / Bilmezler ki asi kulum / Fırtınanın tolusuyum / Kitabımda korku yazmaz / Delikanlının hasosuyum / Aramıza girmesinler..." *(gülüyor)* Bir sevdiğin var, gidiyorsun mahallesine. Sen seviyorsun, o seviyor, ama hiç ilgisiz bir herif namus meselesi yapıyor. Sizden çekinmiyorum, korkmuyorum, gururunuz incinmesin diye şimdi gidiyorum, ama yarın gece yine sevdiğimin yanındayım ben diyorum. Orda kendimi değil, böyle bir genç delikanlıyı hayal ettim.

Böyle külhanbeylere kafa tutmak gibi durumlar oldu mu hayatınızda?

Hiçbir zaman kimseyi dövemedim. Herkes beni dövdü ama.

"Kâh meyhane kâh bardayım" diyorsunuz. Böyle nerde akşam orda sabah dönemleriniz de pek olmadı herhalde?

Hayır, o şarkıda kendimi anlatmadım. Evcimen bir insanım. Sadece dost meclislerinde içerim. Evde viskiler doludur, ama büfede görüntü olarak bekliyorlar. Geçen gün Mesaj TV gelip çekim yaptı, "baba şunları n'apacağız" dediler çekinerek. "Tamam" dedim "yapınızı biliyorum." *(gülüyor)* Şişeleri kaldırdım.

Arabesk denince akla gelen klişelerden biri de alkol. Arabesk dinleyen insanın kendini içkiye vurduğu söylenir.

Arabesk deşarj aracıdır. İçki içmeyen de arabesk dinler. Ama içki içerken de arabeskten başka bir şey dinlenmez yani. Arabesk müziğini ben psikoloji doktoruna benzetiyorum. İnsanlar anlatmak istediklerini duyup rahatlıyorlar. Ben arabesk dinleyip anormal davranış içine girene rastlamadım. Ama bir de Müslüm Gürses olayı, jiletçiler olayı var. Bu ayrı bir yara. Milleti provoke ediyorlar. Jiletçilik bir hastalıktır, sara hastalığı gibi, verem hastalığı gibi hastalıktır. Normal karşılamak lazım. Jiletleme arabesk müzik olmadan önce de vardı. Müslüm Gürses de 20 seneden beri var, ilk 18 senede jiletçiler yoktu. Son iki senede oldu. Müslüm Gürses'te son iki senede ne değişti? Aynı adam. Menejerlerin yaptığı bir plandır bu. Senaryodur: Müslüm çıkıyor televizyona, "Trabzon'a konsere gittim, baktım gişede jilet satıyorlar, yaa biz buraya jiletlemeye mi geldik?" diyor. "Ha ha ha", millet gülüyor. Ama o laf, jiletçileri kendi konserine çektiriyor. Halbuki ne zaman gişenin orayı gezmiş ki Müslüm Gürses? Kulisten gizlice girer, gizlice çıkar. Müslüm'le Adana'da konsere gittik, seyirciler de sahneden bayağı uzaktaydı. Müslüm sahneye çıktı, ilk lafı: "Bırak o jileti elinden". Sonra öbür tarafa dönüyor: "Sen de bırak o jileti, yapma!" Kimse jiletlemiyor ki kendini, zaten görmesi imkansız. Böyle böyle derken, milleti teşvik ediyor. Bunların hepsi planlı yapılan şeylerdir.

Sonuçta bir tane arabesk yok değil mi?

Çeşitli şekilleri vardır. Temel taşlar Orhan Gencebay, Hakkı Bulut, Müslüm Gürses ve Ferdi Tayfur'dur. Dördümüz de farklıyız. Benim tarzım halk müzik motiflerine dayanır. Orhan'ın tarzı klasik Türk müziğine dayanır. Ferdi ve Müslüm bizim tarzımızı biraz değiştirerek kendilerine bir yol buldular. Bunun gövdesi Orhan'la ikimiziz. Onlar bizim dallarımız. Daha yenileri de bizim yapraklarımız... Orhan, Ferdi ve Müslüm, üçü birbirine daha yakın. Ben onlara uzağım. Yapayalnızım. Adama demişler ki, dünyada kaç türlü araba var? Çok var diye cevap vermiş. Hayır demiş, iki türlü vardır: Biri Mercedes, biri diğerleri. *(gülüyor)* Ben oldum Mercedes, onlar diğerleri...

Sizin bir Mercedes'iniz de varmış galiba...

Bu dördüncü Mercedes oluyor değiştirdiğim. Geçen sene ben 44. kaseti yapınca Hürriyet gazetesinin gözüne çarpmış. Gelip benle röportaj yaptılar. Bayanın bana durmadan sorduğu soru şu: "Mercedes'i çok mu seviyorsunuz?" Ben de dayanamadım: "Hanımefendi" dedim, "siz beni galiba yeni şöhret olmuş, hevesli, dünya malı hiç görmemiş, birdenbire gözü açılmış, Mercedes hastası biri zannediyorsunuz. Ben öyle değilim hanımefendi, ben öyle değilim" dedim. Mercedes'e niye bindim? Küçük yaştan bize öğretmişler, sağlamlığı, emniyeti, havası bakımından. O hava bende hâlâ devam ediyor. Bir Renault almıştım, ama öğrenmek için. Zırt pırt kaza yapıyordum, sağa vuruyordum, sola vuruyordum. Nitekim vurmak için almıştım.

Sürat yapar mısınız?

Mercedes'le sürat yapmak mesele değildir. Hafiften gaza basınca zaten kendi başına fırlıyor. Bazen burdan Adana'ya altı buçuk saatte gidiyorum.

İlk plağınızı yaptığınız zamanlar, otobüsle gidip geldiğiniz zamanlar kaç saat sürüyordu?

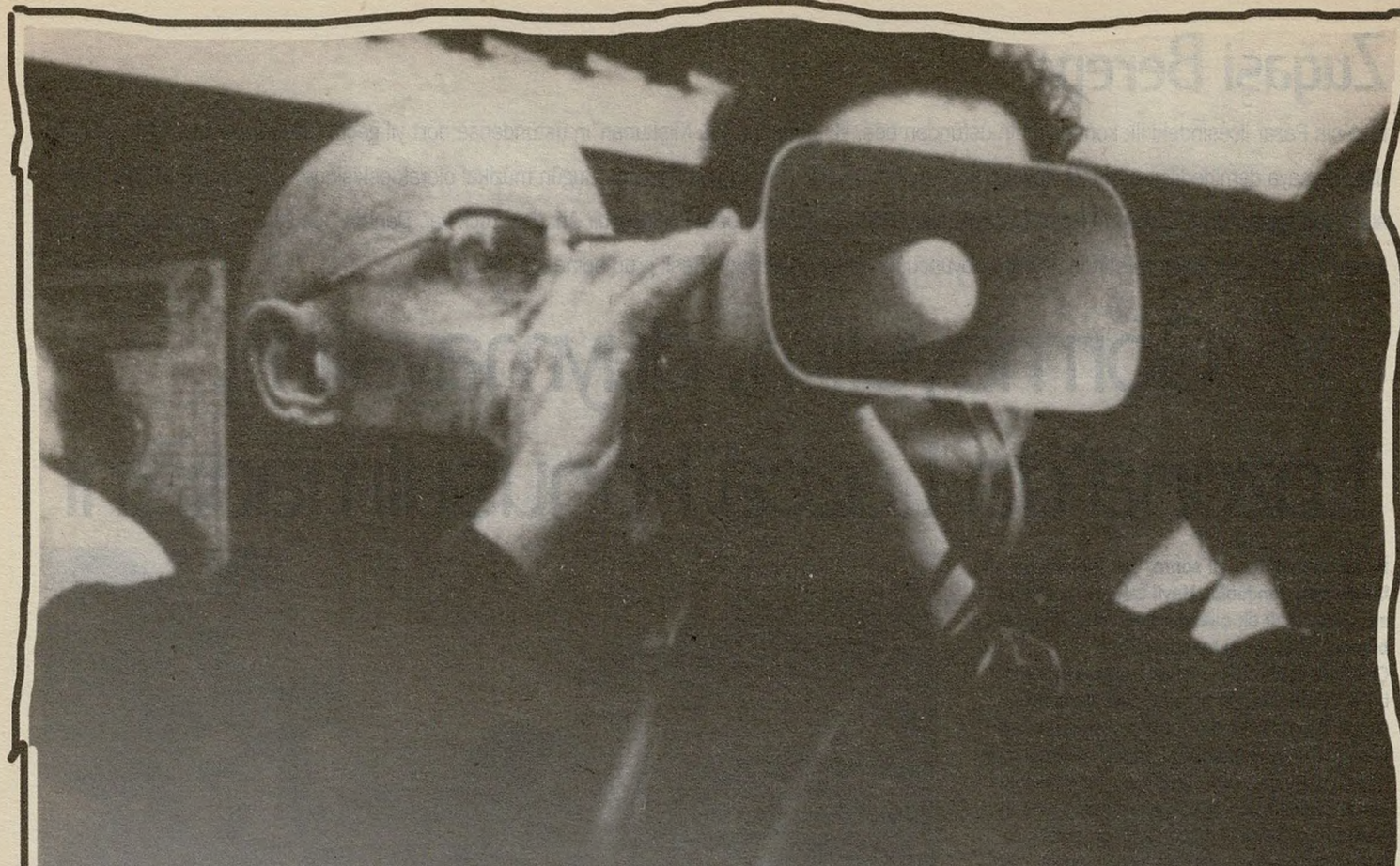
19 saat sürüyordu. Senede üç-dört kere gidip geliyordum. Yazın mektep tatillerinde gelip bir-iki ay kalıyordum. Öğretmenlikten sonra tamamen kalmaya başladık. Otellerde filan. Ev almayı düşünmüyordum, İstanbul'da kalmayı düşünmüyordum ki. Aldığım parayı Adana'ya götürüp yatırım yapıyordum. Şu anda bütün gayrimenkullerim Adana'da, ama işe yaramıyorlar, değer kazanmadılar. Benim için Ceyhan İstanbul'du zaten.

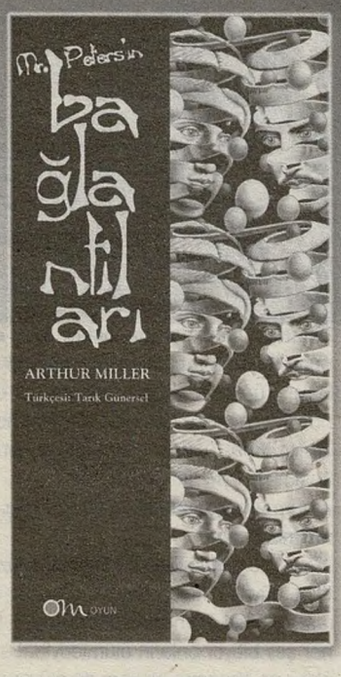
İstanbul'da nerde oturuyorsunuz?

Bahçelievler'de.

İstanbul'da en çok sevdiğiniz yer neresi?

Beykoz'a çok gidiyorum. Arabayı park edip yürüyorum. O korularda Anadolu havası var.

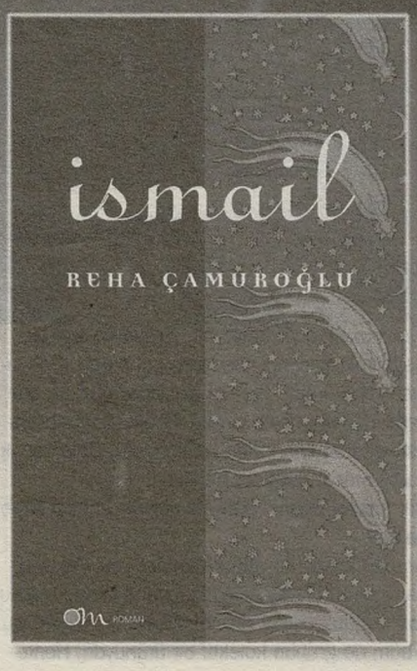

Gece yatarken hiç merak eder misiniz? "Ben bütün gün nelerden bahsettim" der misiniz?

- Bir derginin kapağına ev resmi koy, bir başkasına da bir çift göğüs. Hangisi satar?
- Ya şuna ne buyurulur? Penis küçültme 4000 dolar. Kızlık zarı tamiri 2000 dolar. Kızlık zarı niye daha ucuz acaba?
- O zarın pek önemi kalmadı...
- Ama tuhaf değil mi: Penis büyütme göğüs büyütmeden 400 dolar ucuz.
- Bence bunu gurur meselesi yapmamak lazım.
- Ama kayıtsız da kalmamalı...

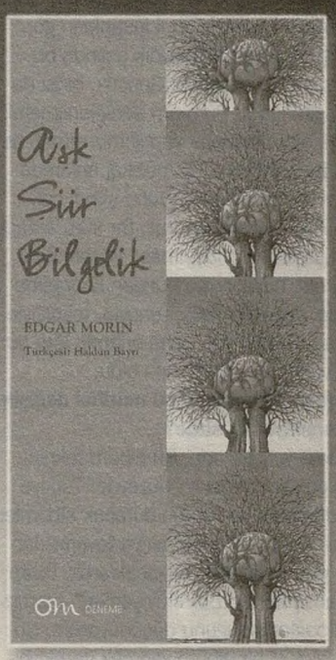
ARTHUR MILLER
MR. PETERS'IN BAĞLANTILARI

Yedi dervîş bir posta oturur, iki hükümdar bir dünyaya sığmaz.

Sabahın ilk ışıklarıyla birlikte, Osmanlı'nın mehteri ve Safevilerin binbir türlü sazı, ovanın göğünü dolduran sesler çıkarmaya başladı. İsmail, yanındaki komutanlarına döndü ve "şu işe bakın," dedi, "bu iki ordu burada İslâm'ın kaderini tayin edecek ve iki orduda da kafirler var"... Sonra askerlerine döndü ve yüksek sesle şiirini okumaya başladı, aynı anda bütün Safevi birliklerinde aynı şiir okunuyordu...

REHA ÇAMUROĞLU
İSMAİL

Arzu İlk aidiyet budur

Aşk, yaşam şiirinin bir parçasıdır. Şiir, yaşam aşkının bir parçasıdır. Aşk, bilgelikle çılgınlığın en yüksek birliğiyse, onu üstlenmemiz gerekir. Bilgelik aşkı ve şiiri, aşk ve şiir de bilgeliği sorunsallaştırabilir. Fazla bilgelik çıldırır; bilgelik ancak şiirin ve aşkın çılgınlığıyla iç içe geçerek çılgınlıktan kaçınabilir.

EDGAR MORIN
AŞK, ŞİİR, BİLGELİK

OM

Tel: (0212) 296 82 41 e-mail omnia@prizma.net.tr

Zuğaşi Berepe

Rize'nin Pazar ilçesindeki ilk konserlerinin üstünden beş, ilk albümleri "Va Mişkunan"ın üstündense dört yıl geçti. Dillerini, kaybolmakta olan bir dile, Lazcaya demirlediler, sırtlarını Beyoğlu-Kadıköy'den ziyade "dünya"ya dayadılar. Bugün müzikal olarak eskisinden çok daha güçlüler. Yeni albümleri "İgzas"da (Gidiyorum) Peter Gabriel-Ciwan Haco çağrışımlı "beat" ağırlıklı bir Anadolu rock var. Denizin Çocukları'nı tam kadro karşımıza aldık, merak ettiklerimizi sorduk. Kazım Koyuncu ve Mehmedali Barış Beşli grup adına söz aldı...

Görmeyelim, duymayalım, Lazona'da Lazca konuşulmadığını

İlk albümden dört yıl sonra, çok başarılı bir albümle geri döndünüz. Hayli takıntısız, saplantısız, geniş açılı bir çalışma görüyoruz ikinci albümde. Nasıl geçti bu süreç?

Çok önemli bir yerlere işaret ediyor ikinci albüm. Birinci albümü bir sürü hatayla, zorlukla yaptık. Olumsuz sonuçlar bizim dışımızdaki etkenlerden kaynaklanıyordu. Birinci albümün çok hoş bir duygusu vardı. Teknik açıdan pek çok sorun çıkmıştı, biz de çok acemiydik. Fakat insanlar hayli sevdiler, birçok konser verdik. Bunun başlıca nedeni, grubun kişiliği, politik tarzı, Lazca söylüyor olmasıydı. Yani insanların görmek istediği bir grup halindeydik aslında biz. Kitlelere hitap edebiliyorduk. Gençtik, biraz da deliydik. Bağımsızdık. Bu bizim sahiplenilmemizde çok etkili oldu. İnsanlar yaptığımız müziği tartışmadılar. Biz istiyorduk ki, müzikal anlamda çok daha iyi şeyler yapalım. Bunu şimdi çok açık yüreklilikle söyleyebiliyoruz. Bir sürü amacımız vardı: Lazcanın konuşulması, yaşatılması mesela. Şimdi, hayatımızın bundan sonrasına baktığımızda, yapılan müzik, ruhuyla, tekniğiyle, sözleriyle her şeyden çok daha önemli. İşte bu da bir inat ve -tırnak içinde- hırs oldu.

Zuğaşi Berepe dinleyicileri bu müzikal değişikliği nasıl karşılayacak sizce?

Tarz değişikliği yok aslında. Bu albüm teknik açıdan bizi çok çok aşan bir düzeyde. Türkiye açısından da bence en ileride duracak albümlerden biri. Bizi seven insanlar, bizim tavrımızdan dolayı bize yine hoşgörülü bakacaklardır. Bizim böyle bir şansımız var: Bizi dinleyenlerle aramızda kuvvetli bağlar olduğunu düşünüyorum. Sonuçta, mutlaka iyi bir albüm yapmak gerekiyordu ve işte yaptık. Şimdi bakınca, biraz hastalıklı dönemler geçirdiğimizi hissediyorum. İçinde yaşarken pek farketmiyorsunuz. Tuhaf bir direngenlik gösteren bir süreç yaşadığımızı düşünüyorum. Bu albüme çeşitli eleştiriler geliyor. Müzikle ilgili pek çok uzman kişi, çok yerinde, çok güzel buluyor bu albümü. Bizim takipçilerin bir kısmı da şaşırıyor, algılayamıyor, hatta "bu ne?" diyor. Alışılagelmiş bir şey değil, kabul ediyoruz. Bizim de kendimizi alıştırmaya çalıştırdığımız bir tarz oldu bu. Teknik açıdan iyi bir şey yaptık. Yine tırnak içinde, ayıbı kapattık. Fakat şimdi de çok bütünlüklü bir şey yapma isteği var. Bu da başka türlü bir hastalık...

Bu albümün çalışmaları yurtdışında oldu, değil mi?

Aslında iki yıl berisi var bu albümün. Eski yapımcımıza "para ver, bunu yurtdışında yapalım" dedik. Hepimizin içinde bir ukde vardı. Çok iyi bir şey yapmak istiyorduk. İlk albümün acemiliği hepimizi rahatsız ediyordu. Almanya'ya gittik. Sağolsun, yapımcı gönderemedi parayı. Çok sıkıntılı bir süreçti. Burada ne yapacağız, ne edeceğiz derken, böyle bir ara verdik. Sonra bizim eski gitarist İlhan, Ada'yla konuştu. Onlar sıcak karşılayınca, kayıtlara başladık.

Bir "motor adam" durumu var mı Zuğaşi Berepe'de?

Grubun içinde bir müzikal motor yok. Fakat organizasyon olarak bir-iki kişi daha fazla koşturuyor. Müzikal olarak tam bir kolektif çalışma. Bu albüm de grubun kolektif bir ürünüydü. Herkesin biraz farklı yönlerden atılması söz konusu oldu. Albümün geneline baktığımızda, hiçbir parçanın diğeriyle müzikal olarak çok fazla benzeşmediğini görüyoruz. Biraz tesadüfi oldu. Bu grup aynı zamanda bir yaşam denemesidir. Aslında çok fazla farkına varmadan denedik bunu. Her gelen enerji, bu gruba bir şey kattı. Birlikte yaşamaya çalıştık, her geçen gün, hep beraber bir şeyler öğrendik.

Albümde özellikle davul ve efektler ön plana çıkmış...

Biz Lazca müzik yapıyoruz ve özellikle vurgulamak istediğimiz şey de Lazca. Fakat şimdi vokaller sound'un içinde biraz kayboldu. Vokali de bir enstrüman gibi görmek gerekiyordu. Vokaller biraz daha öne çıkmalıydı, özellikle bazı şarkılarda ön planda olmalıydı. Esas amaçlarımızdan biri dili ön plana çıkarmak ama, bu sefer bunu müzik adına geri plana çektik.

Ermenilerde ya da Sefaradlarda, dil, Türklerle bir arada bulunmaktan dolayı esas entonasyonunu kaybediyor. Lazca için geçerli mi bu?

Hayır, Türkçeye hiç benzemeyen bir entonasyonu var Lazcanın. Lazcada vurgular hecelere eşit dağılır ama, Türkçede öyle değil. Konuşurken kesinlikle aynı gelmez kulağa.

Albüm kapağında Lazca bir yazı var. Çevirebilir misiniz bunu?

"Evet, ne yapabiliyoruz? Yaşlanıyoruz. Gün geçtikçe büyükanneler, dayılar, amcalar ölüyor. Onlarla, çocukluğumuzla gömülüyoruz. Eski olan her şey bitiyor onların ölümleriyle. Bir tek onlar ölmüyor. Yaşamın bir yanı da ölüyor onlarla. Biz de ağır ağır ölüyoruz. Dilimiz de ölüyor mu? Görmeyelim, duymayalım, Lazona'da Lazca konuşulmadığını. Ölüm var hayatta, evet, ama ölmeyiz, Lazca ölene dek."

Bugün Türkiye'de Lazların nüfusu ve dağılımı nedir?

Doğu Karadeniz'de 500 desek, Marmara bölgesine ve diğer bölgelere dağılanları da eklesek, 1.5 milyon gibi geliyor bana. Bu 1.5 milyonun da üçte biri Lazca konuşabiliyor zannediyorum.

Bir sonraki nesle Lazca aktarılabiliyor mu?

Mesela yeğenim şu anda altı yaşında. Çok fazla konuşabilme hakkı yok. Babası Laz değil.

Anlaşılan, birkaç nesile kalmadan ciddi bir tehlike başlıyor. Lazlarda da bunu önlemek için bir iç evlilik eğilimi var mı, başka bazı etnik topluluklarda olduğu gibi?

Tabii. Mesela benim babam çok ciddi bu konuda. Gelenekler en fazla köylerde korunuyor.

42→

Ama yine de çok katı sayılmazlar.

Lazcanın coğrafyasını çizebilir miyiz?

Kıyıdan 100 km, içeriye de 20-25 km girse, 2500 km'lik bir bölge çıkar.

Bir de Hemşince parçanız var albümde. Hemşinliler etnik olarak Lazlardan çok farklı mı?

Hemşinliler, Lazlarla aynı bölgede yaşayan başka bir halk. Başka kültürleri ve dilleri de var. Hopa'daki Hemşinliler bu dili kullanabiliyorlar. Fakat Ardaşan ve Pazar'dakiler unutmuşlar, Hemşincenin bir takım kelimelerini barındırıyorlar. Aslında Ermeni kökenli bir halk, müslümanlaşmış Türkiye Ermenileri. Çok farklı, başlı başına bir dil onlarınki.

Neden bir de Hemşince parça yapma gereği duydunuz?

Hemşinli arkadaşlarımız var, özellikle Hopa'ya gittiğimizde çok karşılaşıyoruz. Tarihte, özellikle Hopa'da bir soğukluk, sürtüşme söz konusu. Çok saçma. Bunun bir şekilde giderilmesi gerekiyor, gençlere de çok fazla iş düşüyor. Bu noktada ilk amacımız buydu. Hemşinli arkadaşlar çok hoşumuza giden bir şarkı getirdiler. Önce değişik bir versiyonla çaldık. Sonra çok hoş bir şey çıktı ortaya. Şimdi favori şarkılarımızdan bir tanesi. Müzikal olarak albümde güzel bir yere oturdu.

Siz bir de Ogni adında bir Laz kültürü dergisi çıkarıyordunuz, Ogni hâlâ çıkıyor mu?

Ogni altı sayı çıktı. Bir daha çıkamadı. Şu anda Kafkasya Yazıları diye bir yayın çıkıyor. O daha çok bütün Kafkasyalılara yönelik bir dergi. Bunun ötesinde, Almanya'da çıkan bir dergi var. Şimdilik mütevazı bir yayın, ilerde daha ciddi bir hale gelir.

Rize'nin Fırtına vadisinde santral yapılmasını protesto ediyorsunuz. Ne gibi bir faaliyet olacak bu konuda?

Öncelikle Rize'de düzenlenecek bir konsere çıkma planı var. Fırtına'ya bir çıkartma yaptık, öğrencilerle birlikte bir konser düzenleyeceğiz. Santral yapılırsa Fırtına'nın hayat damarı kesilmiş olacak, ekolojik sistemi bozulacak. Sadece dünyanın iki yerinde olan bir balık türünün neslinin sona ermesi demek bu. Ayrıca alabalık, su samuru ve daha pek çok nehir hayvanının hayat alanına müdahale ediyorsunuz. Ağaç katliamı, dinamit patlaması, tarihi konakların çökmesi de cabası. Coğrafya bizi çok fazla heyecanlandırıyor. Memlekete gidince şöyle bir dağlara bakmak insana çok büyük bir coşku verebiliyor. Teknolojinin girmesi gereken en son yer orası. Çok güzel ve çok bakir yer. Orada dokuz tane daha proje var. Eğer santral yapılırsa, bu diğerlerine emsal gösterilecek.

Her yıl Hopa Kültür ve Sanat Festivali'nde sahneye çıkıyorsunuz, oradaki halkın tepkisi nasıl oluyor?

Çılgın. Genelde ortalama 2000 kişi katılıyor. Son festivalde yerel sanatçılar, Efkan Şeşen, Kardeş Türküler, Onur Akın vardı. Festival bir stadyumda düzenleniyor. Başınızı kaldırıp dağlara bakabiliyorsunuz. O duygu her şeye yetiyor.

Ufukta konser var mı?

Şu an duraklama dönemindeyiz. Albüm çıkınca kısmen rahatladık. Yurtdışıyla ilgili projeler var. Albüm kayıtları devam ederken Selanik'te bir festivale katıldık. Yirmi küsur ülkeden etnik rock ayarında gruplar vardı. Çok hoş bir festivaldi. Tesadüfi bağlantılar oldu. Bir gün barda otururken İtalya'dan bir takım insanlar geldiler. Bir radyoda dinlemişler bizi. Politik şanımız ve şöhretimiz Avrupaları sarmış, görüyorsun (!).

Unutamadığınız konserler var mı?

Böyle iki konser var. Biri, Edirne. Çok iyi çaldığımızdan değil ama, çok büyük mücadelelerle kazandığımız bir konser hakkıydı. Bir de ODTÜ konseri var ki, bizim için hâlâ çok önemlidir. ODTÜ geleneksel konserlerinin son gününe final grubu olarak çıkmıştık, 1995'te. Stadyuma mumlarla o klasik "devrim" yazısı yazılmıştı. Zaten gergin bir ortam vardı. Bir gün önce Özgür adında bir öğrenci jandarma jipi altında kalmıştı. Kasıt olduğu söyleniyordu. Onun ismi de yazılmıştı. Çok etkileyici bir görüntü olmuştu. Seyirci de çok karmaşıktı. Anarşistler bir tarafta, sosyalistler bir taraftaydı, bir de hiç alakası olmayan insanlar vardı. O zaman repertuarda dokuz şarkı vardı. O dokuz şarkıyla iki saat sahnede kaldık. Her şarkıyı iki-üç kere çaldık.

Biz Lazca müzik yapıyoruz ve özellikle vurgulamak istediğimiz şey de Lazca. Fakat şimdi vokaller sound'un içinde biraz kayboldu. Özellikle bazı şarkılarda ön planda olmalıydı. Esas amaçlarımızdan biri dili ön plana çıkarmak ama, bu sefer bunu müzik adına geri plana çektik.

O konserde hiç yapmadığımız ya da çok az yaptığımız bir şeyi yaptık. Genelde çok gaza gelmeyiz, slogan atmayız. Kazım, "devlet istemiyoruz, bayrak istemiyoruz" diye bağırdı. "Yaşasın anarşi" dedi. Ben de"yaşasın sosyalizm" dedim. O günden beri kimse unutamadı konseri. Sonradan çok duyduk. O konseri biz nasıl hissettiysek, izleyenler de öyle hissetmişler. Çok iyi çaldığımızı sanmıyorum. Artık ne kadar çaldık bilemiyorum ama, çaldığımız kadarını da beklemiyorlardı. Kazım'ın sesi gitmişti, "ben söyleyeyim" dedim. O konserde de, Edirne'deki konserde de o kadar çok bağırdık ki, ertesi gün ses kalmadı. Önce bir denedi Kazım, baktı olmadı. Biz de sadece çaldık. Edirne de çok olaylıydı. Orada da çok gergin bir ortam vardı. Çalacağız, polis izin vermiyor çalacağımız yere. Çocuklar halledemiyor. Emniyet Müdürü haber vermiş, gitmek zorunda kaldık adama. Yanında ne kadar kaldık, hatırlamıyorum, ama elemanla iyi bir konuştuk, şöyle yapalım, böyle yapalım diye. Adam telefonlar açtı. En sonunda yarı izinli, yarı izinsiz bir durum oldu. Ama başka bir yer bulmamız gerekti. "Bu benim işim değil" dedi. Olay baştan aşağı çok komikti: Başka yerde bizi Kürt grubu sandılar. Neticede bir bar ayarladık, bir davul bulduk. Sonunda konseri izinsiz olarak barda yaptık. Ortalık tıklım tıkış. Gitarı kımıldatamıyorum, birisine değiyor. Biri kıçını sallasa mikrofon devriliyor. Biz çalıyoruz, millet halay çekiyor, horon tepiyor. Dansedenler, kafa sallayanlar, tuhaf tuhaf şeyler yapanlar... Sonradan duyduğumuza göre polis gelmiş. Uzanmışlar içeri, n'oluyoruz diye. "Aferin, işte bundan sonra konserleri hep böyle yapın" demişler, "eğlenin, bak ne güzel". Bunu duyunca üzüldük tabii. "Ne demek yahu, bizi hiç tehlikeli görmüyorlar" diye endişelendik resmen.

Bir de son olarak Brüksel albümüne değinelim.

Brüksel albümü bizim özel olarak yaptığımız bir albüm. Daha ziyade özel ilişki alanımızı netleştirmesi için. Toplam 130 adet basıldı. Bir sürü hata oldu tabii. Ama sonuçta, Brüksel'de verilmiş bir konserin kaydı. Her şeyden önce, live olması açısından bizim için çok önemli bir çalışma. Parçaların çoğu bu son albümde olan parçalar...

Söyleşi: **Özlem Kumrular**

Sıtkı Acim

Plak sanayiinin gelişmeye başladığı zamanlardan, yani popüler müziğin emekleme yıllarından beri, Türkiye'nin en önde gelen tonmaysterlerinden biri Sıtkı Acim. Abisi Kâmi Acim'le beraber, öncülük sıfatının yanısıra, "usta"lığı da tescil edilmiş edilmiş durumda müzik aleminde. Bir eski zaman 45'liğinin künyesinde de onun adı var, yeni çıkmış bir CD'nin bukletinde de. Pek çok meşhur sanatkârın kaydına girmiş, kulağımıza gelen sesleri etkilemiş, hayranlıkla dinlediğimiz kimi kayıtların akıbetini belirlemiş Sıtkı Acim'den, yılların muhasebesini şöyle bir dökmesini istedik. İşte Sıtkı Acim'in Stüdyo Elektronik'ten Stüdyo Arı'ya tonmaysterlik serüveni, Arif Susam'ın takdimiyle...

Ooo, sevgili tonmaysterim ve eşi, hoşgeldiniz...

Eski plaklarda hep sizin adınıza ve Stüdyo Elektronik'e rastlıyoruz...

Sıtkı Acim: Hepimizin ustası olan Kâmi Acim'in stüdyosuydu Elektronik. Tek kanallı mono bir stüdyoydu. Sonradan iki kanal yaptık, ilk kanal kaydı da orada başladı. İstanbul Gelişim Orkestrası çalardı hep. Bir kanala altyapı kaydediyoruz, ikinci kanala yaylılar. Sonra duble yaptırıyoruz, onu da Onno Tunç'la ikimiz bulduk Türkiye'de. Hâlâ öyle yapılıyor kayıtlar. Meğer dışarıda da öyle yapılırmış, biz arayarak bulduk. Erdal Kızılçay, önceleri, Arto Tunçboyacıyan gelmeden evvel gitarla tumba sesi çıkarırdı, öyle çalışırdık. Piyanoyu parlatabilmek için raptiyeler tuttururduk tuşlara, raptiye vururdu tellere, ses kristal gibi çıkardı. İmkanlarımız yoktu, bir tane efektimiz, ekolayzırımız yoktu. Ama Türkiye'nin en büyük stüdyosuydu bir dönem Elektronik: Erkin Koray, Moğollar, Cem Karaca, Edip Akbayram, Sezen Aksu, Nilüfer, İlhan İrem, Şenay... Saymakla bitiremem. Senelerce Batı müziğini ben yaptım bu imkanlarla. Erkan Özerman Eurovision birincisi bir kadını getirdi bu stüdyoya. Kadın ne dedi biliyor musunuz: "Teessüf ederim, nasıl getirirsin beni böyle bir yere?" Erkan, "şimdi böyle söylüyorsun ama, çıkınca böyle demeyeceksin, özür dileyeceksin" dedi. Ve özür diledi kadın.

Hep o imkansızlıklarla mı yürüdü peki Elektronik serüveni?

Stereo gelince hiç bilmediğimiz bir şeyle karşılaştık. Stereoda müzik biraz daha canlanır, olay bu. Kâmi abim yaptı Ali Rıza Gündoğdu'nun miksini, plak çıktı. Plağı monoya bir koyuyorsun, şarkıcı yok. 15 sene sonra gördüm Ali Rıza'yı. 15 senedir arıyormuş beni. "Ben" dedi, "bunu stereo pikaba koyuyorum, çok iyi dinliyorum; monoya koyuyorum, ben yokum ortada, nasıl iş bu?" Fazters diye bir olay varmış meğerse. Bir gün İbo geldi, elinde iki plak: Engelbert Humperdinck ve Tom Jones. "Biz ne zaman böyle bir müziğe söyleyeceğiz abi?" dedi. "Sen ver onları, bir saat sonra gel" dedim. Öğrendik ya artık, plağın içinden şarkıcıyı çektim. Geldi, bir çaldım, şok oldu. Bugün karaoke diye bir olay var, 25 sene önce yaptığımız şeyi şimdi patentlediler.

Nasıl kuruldu Elektronik, siz nasıl başladınız?

Kâmi abim ve ben, bir elektronikçi babanın oğullarıyız. Bir de ortancamız var, Doğan Sadık Acim. Almanya'ya gidecektim, Kâmi abim dedi ki, "Sıtkı, sakın Almanya'ya gitme, ben bir stüdyo açıyorum". O zamanlar top oynuyordum İzmit'te. Abimin kurduğu stüdyoda montaj yapmaya başladım. İlk kaydımız da Barış Manço. Orhon Reklam, radyoya seri ilanlar hazırlardı, her hafta bir reklam yaparlardı, onun kayıtları. Belçika'da okuduğunu biliyorduk Barış'ın, firma Batı müziğiyle uğraşan bir sanatçıyla anlaşmak istiyordu. Barış da bir tane plak yapmıştı o zaman, bir mektup yazdık, kabul etti. Ama nasıl yapacağız? Kulaklığımız yok, Türkiye'de kulaklık bulmak büyük olay. Var ama, çok para. Gelirken üç tane kulaklık getirdi Barış. Genç bir çocuk. Başladık kayıtları yapmaya. Bu reklam çok tuttu. Tutunca, plakçılar ilgilendiler Barış'la. O zamanlar plaklar 45'lik, ama çok satılıyor, paraları çuvallarla taşıyorlar. Sayan Plak ilgilendi ve plak yapmaya başladık.

İlk kaydımız Barış Manço. Orhon Reklam, radyoya seri ilanlar hazırlardı, her hafta bir reklam yaparlardı, Batı müziğiyle uğraşan bir sanatçıyla anlaşmak istiyordu. Barış'a bir mektup yazdık, kabul etti. Başladık kayıtları yapmaya. Bu reklam çok tuttu. Tutunca, plakçılar ilgilendiler Barış'la.

Çok plak yapılıyorsa, siz de çok çalışıyorsunuz demektir...

Abim sabah radyoya gider, akşam gelirdi. Ben sabah radyo programlarının montajlarına başlardım, öğleden sonra plak kayıtlarına girerdim. İki tane

stüdyo vardı Elektronik'te, güya stüdyo, ufacık bir oda. Geceyarılarına kadar çalışırdım. Ertesi gün evleneceğim, daha elbisemin provasını yaptırmamışım. Gece 3'te telefon açıyor terzi, "ne zaman geleceksin, nasıl yetiştireceğiz" diye. Terzinin dükkanı da stüdyonun iki kat üstünde... Barış'ın plağını yapıyoruz, cumartesi kayıt, pazar günü TRT'de çekim. Annem hastalandı, götüremiyorum. Yüksek şeker çıkmış, doktor "bu kadının şeker komasında olması lazım, nasıl ayakta duruyor" dedi. Bir gün duvarlar üzerime yıkılıyordu çalışmaktan. Çok faaldi stüdyo. O zamanlar da iki elin parmağını geçmezdi tonmaysterler. Ben, Mehmet Günay, Doruk Onatkut, Hayrettin Çalkılıç, Yüksel Karakaya, Duyal Karagözoğlu... 77'de abimden izin alıp ayrıldım Elektronik'ten, Stüdyo Hayri'ye geçtim, 10.000 lira verdiler ayda. O paraya ev aldım, geziyoruz, tozuyoruz, bitmiyor para. Elektronik'teyken bir senede 1000 lira biriktirdik, o da mikrofon almak için.

Son yıllarda toplu kayıtlar çok özlenir oldu galiba. Eski kayıtların canlılığı ve sıcaklığı, artık yakalanamıyor sanki...

Sizle buluşmadan evvel onu tartışıyorduk Orhan Gencebay'la, son senelerde yaptığımız kayıtların ne kadar başarısız olduğunu konuşuyorduk. O zamanlar okuyordu çünkü; müzisyen bestecinin ne dediğini biliyordu, eşlik vardı. Şimdi öyle değil ki: Notayı alıyor önüne, çalıyor. Müzik duygu işidir, bir şey anlatılıyor, nerde ne nüans var, anlayacaksın.

44→

Orhan Gencebay demişken; iki alem arasında bir yakınlaşma olabildi mi o dönem, Erkin Koray'la Orhan Gencebay arasında mesela?
Gayet tabii, birbirlerini çok severlerdi. Hâlâ da öyledir. Bugünki nesilde göremeyeceğiniz candan bir sarılma vardı. Geçen gün anlattım Erkin Koray'a, hatırlamadı. Satacak bir şey yap demiştim Erkin'e. Bomba gibi bir şey yap da, şu Türkiye'yi bir ayağa kaldır. Yapıyor "nedir bu zorluk, ilahi morluk" diye, satmıyor. Ben sallarım diyor, sallayamazsın diye gaz veriyorum. "Şaşkın"ı yaptı. Bir çaldık, dedim ki, "Erkin, mahvettin beni". Uçuruyor. Ersen de güzel şeyler yapmıştı o dönem. Ersen'e dedim ki, "Ersen, sen bağırma. Bağırdığın zaman güzel çıkmıyor sesin." Bağırmadan, sesi içeri çekerek söylemeye başladı, o da başladı satmaya. Uçuruyorlar Türkiye'yi, aklınız durur. Ersen "bana şarkıcılığı öğrettin abi" dedi, şimdi gene bağırıyor.
Tonmaysterliği nasıl tarif edersiniz?
Kulak zevki olan biridir tonmayster. Ne aranjör, ne müzik yönetmeni, stüdyoya gittiğinde tonmaystere esirdir. Ama en geride kalır tonmayster. Tonmayster iyi diyalog içinde değilse sanatçıyla, hiçbir şey çıkmaz o işten. Temeli abimden aldım ama, belirli bir yerden sonra her şeyi kendim öğrendim ben. Çok sevmem tonmaysterliği ama, yaptığım işi de iyi yapmak isterim. Bu stüdyoda kiradayız, her şeyimi buraya yatırmış durumdayım, yeni cihazlar almak için evimi sattım. 56 yaşındayım ve evim yok. Tonmaysterler bir şey kazanmaz yani, stüdyolar da kazanmaz aslında. Bir tane şarkıcı yaratıp da kendime bağlasaydım, kazanabilirdim, yapmadım. Bir ara bıraktım tonmaysterliği, Ferdi Tayfur'la Ferdifon'u kurduk. Banker Kastelli filan battı, biz de batıyorduk. Paçamızı zor kurtardık. Epey borç yaptım, o parayı ödemek için tekrar tonmaysterliğe döndüm. Hâlâ devam ediyoruz işte. Tek kanalla başlayıp son teknolojiyle çalışan tek tonmayster benim galiba. Canlı kayıt yapabilecek bir-iki tane tonmayster var şu anda, biri benim.
Ruhi Su'nun bütün kayıtlarında da siz varsınız...
Evet. İlk tanıştığımızda sazı o kadar iyi çalamıyordu, kendine göre akorları vardı. İlk kaydımızdan sonra bir daha beni hiç bırakmadı. Senede bir tane plak yapardı. Sazıyla gelir, üç saat okuyup bir long-play'i bitirirdi. Üç saatlik bir çalışma istiyorum dedi, tamam dedim, bir geldi, elli kişi... Ruhi Su ve korosu... Ne yapacağım, nasıl kayıt edeceğim bunları... Girdiler, içerde dinliyorum, mikrofonları nereye koyacağımı bilmiyorum... Ama nasıl güzel bir koro, nasıl güzel bir ses çıktı... Sümeyra'ya kızdı bile Ruhi Su, "sen ne güzel okuyordun, burada kötüleştin" diye...
Ahmet Kaya'yla da çalıştınız uzun yıllar...
Ahmet Kaya'ya çok uzun yıllar kayıt yaptık. Son kaydını benim yetiştirdiğim bir tonmayster yaptı, ama Ahmet Kaya'nın o güzel sesini, tonunu bulamamış. Bir gün burada Ahmet Kaya oturuyor çocuklarla, müzik yapıyorlar, meğerse okuyacakmış. Eve gittim, yemek yedik, hanımla film izleyeceğiz. Mevsim yaz, şort-atlet oturuyorum. Bir telefon: "Abi sen neredesin" diyor, "sen olmadan okuyamam". Gecenin bir vakti öyle çıktım dışarı.
Yıllar yılı Arif Susam, her kasetinde, mutlaka iki şarkı arasında sizin isminizi geçirirdi: "Oooo, sevgili tonmaysterim Sıtkı Acim ve eşi, hoşgeldiniz, buyrun dansa" diye...
Gazino havası vermek için öyle konuşurdu Arif. Bir baktım, benden bahsediyor. O kasetlerdeki konuşmalar sayesinde beni bilen o kadar çok insan varmış ki! Bir gün mobilyacıya gittim, senet yapıyoruz, ismimi söyledim, "aaaa" dedi kadın, "siz misiniz Arif Susam'daki Sıtkı Acim? Sizi tanımak ne kadar güzel." SSK'ya gittim muayene olmaya, "Demek Sıtkı Acim sizsiniz" dedi. Hoşuna gidiyor insanın...
Kayıt sürecinde şarkıları bütün notalarına, geçişlerine kadar dinliyorsunuz; işiniz bittikten sonra içinizde müzik dinleme isteği kalıyor mu?
Benim özel pikabım, iğnelerim var, çok dinliyorum evde. Küçüklüğümden beri böyle bu: Kahvaltıya otururken babamın yaptığı radyo açılırdı evvela, BBC dinlerdik. Kâmi abim radyoda çalışıyordu, plak kesiyordu. Yabancı plaklar gelirdi, kucağında otururdum, nasıl yaptığını anlatırdı. Bir müzikal kulağımız vardı, abim müzisyendi aynı zamanda, çok iyi nota bilirdi, keman, piyano çalardı. Müziği seven insan her şeyi dinler, ben de her şeyi dinlerim. Kötüyse kötü derim, o kadar.
Kimse dinlemeden siz dinliyorsunuz şarkıları, hatta sizin elinizde şekilleniyorlar. Bunca sene sonra hangi şarkının nasıl tepki alacağını kestirebiliyor musunuz?
Hangi plağın satacağını iyi sezerim. Levent Yüksel'in ilk albümde çok iyi bir şey yaptığı, çok değişik şeyler yakaladığı aşikârdı mesela. Türkiye'de çok uzun seneler boyunca yapılmış en iyi prodüksiyondur bence o. Türkiye'nin tam istediği şeyi yaptı ama, sonra devam ettiremedi. Ben değişikliği severim, ararım. Bunların çoğunun kayıtlarını yaptığım için, "seni seviyorum" lafının farklı söylenmesini istiyorum bu memlekette. Hâlâ "seni seviyorum": Nasıl seviyorsun? Şiirde dahi hep ileriyi, güzel şeyleri görmek lazım. Ama yanılabiliyorum da: Samime Sanay'ın kaydını yapıyoruz, Kervan Plak'tan çıkacak. Devrin modasına göre, çoksesli Türk sanat müziği. Okumaya geldi sıra. Mıy mıy okuyor, sıra ona geldiğinde ağır ağır kalkıyor: "Beni hatırla..." Bildiğim her şeyi yapıyorum, doğru dürüst ses çıkaramıyorum. Fakat sattı bu kaset, yeniden meşhur oldu Samime Sanay.
Kayıt teknolojisi müzikal dili, genel eğilimleri etkiliyor mu sizce?
Bizim büyük ustamız Kâmi Acim. Transistör çıkınca biraz çalıştı onunla, "Sıtkı, müzik sertleşecek" dedi. "Neden abi" dedim. "Bu transistör çok sert veriyor frekansları" dedi. Nitekim transistör çıkalı, müzik sertleşti, hatta rahatsız eder hale geldi. Artık emisyon yok, kaymak gibi çıkardı ses eskiden, şimdi çok sert çıkıyor. Analog kaydın güzelliği kalmadı. O imkânsızlıklarla ne güzel kayıtlar yapmışız biz. Dijital yapıyoruz artık. Makara teybim olduğum için biraz analoğa yaklaşıyorum ben, ama yakalayamıyoruz tabii.
Erkin Koray o dönem için "uzayda bir elektrik hasıl oldu galiba" diyordu...
Vallahi öyle galiba. Yıllar önce, Ortaköy'de otobüsten indim, trafik var. Taksi sesi o kadar açmış ki, ses dışarıya çıkıyor. Bir baktım, benim yaptığım kayıt, "Şaşkın". Vay anasını dedim, biz ne yapmışız! O zamanlar yapabilmişiz, şimdi olmuyor.
Home studio'lara nasıl bakıyorsunuz?
Yapıyorlar, yapacaklar, engellenemez bu. O kadar güzel şeyler yapanlar var ki ama. Çünkü rahat çalışıyorlar, telaş yok, istediği zaman gitarını tonluyor. Zevkli iş.
Bilgisayar da devreye giriyor home studio deyince...
Bilgisayar müziği iyi ama, bir insanın çalmamasından dolayı, soğuk oluyor. Keman grubu çok büyük para tutan bir iştir. Bir ara İstanbul Gelişim mellotron diye bir alet getirdi. İçinde yarım inch bant var, bütün notalar bantta kayıtlı. Alet çıktığı zaman Fransa'da uzun zaman boykot yapmıştı kemancılar, ekmeğimizle oynanıyor diye. Allahtan alet o duyguyu, o güzelliği vermedi. Verseydi, kemancı kalmazdı. İstanbul Gelişim de "kemancıya ihtiyacımız kalmadı" dedi ama, tutturamadılar.

25 sene evvel, 74'de stüdyonun ahval ve şeraiti

Unutamadığınız kayıtlar var mı?
İstanbul Gelişim Orkestrası'nı çok beğenirdim, çok güzel müzik yaparlardı. Onlara "Nihayet" diye bir plak yaptık ve çok üzgünüm o plağın bende olmamasına. Çok güzel bir plaktı o. Osman İşmen'e yaptığımız "Disko Madımak" plağı da güzeldi. Bugün Muazzez Ersoy'un yaptığı şeyi 15 yıl önce Nilüfer'e yapmıştık, onu da severim. O tarzda yapılan şeyler daima tutar zaten. 35 senedir bu işteyim, hâlâ çalışıyorum. Son yaptığım şeyler, Orhan Gencebay klasikleri, çift albüm, Muazzey Ersoy, Klasikler, üç albüm. Türkiye'nin en çok satan iki albümü...
Son bir şey soralım: Bülent Ortaçgil, sizin kendisini aradığınızı ve Teoman için şarkı istediğinizi anlatıyordu söyleşisinde... Teoman, böyle bir şey olmadığını söylüyor. Bir yanlış hatırlama mı var?
Teoman değil, Feridun Düzağaç'tı o. Sonra bir Mazhar Alanson şarkısı da istedi, hangisi hatırlamıyorum. Mazhar'ı aradım, o da vermem dedi. "Mazhar, bu benim yeğenim, çok yakınım" dedim, vermedi... Barış Manço'nun Les Mistigris isimli bir grubu vardı Belçika'da. Onlardan ayrılıp Türkiye'ye gelecekti, burada bir grup ayarlayıp ayarlayamayacağımı sordu. O zamanlar Kaygısızlar vardı, Mazhar'la Fuat. Onları söyledim, gitti, buldu, birleştiler. Onların çok kayıtlarını yaptım sonra. Bir ara geldiler, "abi, biz bu işi bırakıyoruz" dediler, "Heyecanlı" zamanları. Çok güzel bir şarkıydı o, ama plak satmadı ve moralleri bozuldu çocukların. "Yapmayın" dedim, "yakalayacaksınız bir gün"... Yakaladılar işte...

Söyleşi: **Ulaş Özdemir**

Hazır Sıtkı Acim kanalıyla eski zamanlara park etmişken, orada biraz daha kalıp vakit geçirelim... Sayfamızın misafirleri, Bülent Ortaçgil'in ve Erkin Koray'ın ilk yıllarında yamaçlarında bulunan iki müzisyen. Ama sonra müzik yerini hayat gailesine bırakmış. Ortaçgil'in kısa ömürlü grubu Biz'de yer alan ve sonra "Benimle Oynar mısın" albümünün kayıtlarına katılan Ergun Pekakcan, bugün kimya mühendisliğiyle iştigal ediyor. Erkin Koray Dörtlüsü'nden İlder Tokcan ise hali vakti yerinde bir mimar. Buyrun size fotoğraflar, fotoğraflar ve resimaltı mahiyetinde hatıralar...

••• sonra iş hayatı başladı

İlder Tokcan

Faal müzik hayatım 61-65 arasına denk gelir. 65'de bıraktım. Lise sonda DJ'liğe başlamıştım. O zamanlar da Erkin'in bir grubu var, Erkin Koray Dörtlüsü. Bizim kulüpte şov yapıyordu. O aralar bir gitariste ihtiyacı vardı, bana "sen gitar çalar mıydın?" dedi. Hayır diyemedim tabii. Gençliğimizde Erkin popülerdi. Gittik. Üç-dört parça yaptık beraber. Bir 45'lik çıkardık Sayan Plak'tan: "Whatcha Gonna Do About It / It's All Over Now / Balla Balla / You've Gotta Hide Your Love". Ama genelde cover çalardık. Erkin bir ara Almanya'ya gitti, geldi. Başka akımlara tutulmuş. Neyse, biz de böylece beat yapmaya başladık. Liverpool beat. Rolling Stones, The Kinks, Who severdik.

Biz ne sağa ne sola karışırdık o dönem. Ama bize epey sataştılar. Hiç gülmezdik. İmaj ya! Şu fotoğrafı çektirirken bile birbirimize "sakın gülme, gülümseme" demiştik. Konserler vahşi geçerdi. Ortalık bir karışırdı: Sahneye çıkmaya çalışanlar, kendilerinden geçenler... Sahnede pek fazla şov yapmazdık. Tek komik bendim galiba grupta. Tökezlemiş gibi yapardım. Arayı soğutmamak için parçaları birbirine bağlardık. Gaza getirirdi milleti. O zamanlar için keşif tabii bunlar... Konserin ortasında, bir tek yerde şarkının arasında hava versin diye enstrümantal oyun havası gibi bir şeyler takılırdık. "Lambaya Püf De..." Erkin bunu soloya denk getirirdi. Bernard vardı grupta, basçı. Esrar içiyordu namussuz. Bir gün yine içmiş içmiş, uçmuş. Uyan dedik, dürttük. Bayağı ortalığı karıştırıyordu. "İlder Bey, sana hiç yakışmıyor bu iş" dediler. Ben de okula döndüm ve gördüğün gibi hayatım kaydı. Tam senesini bilemiyorum. Ama 61-65 hepsi... 62'de DJ'lik yaparak 50 kuruş alıyordum. Şehzadebaşı'nda da 45 kuruşa üç film gösterirlerdi. Gece hayatı son derece keyifliydi o zamanlar. Kulüp 12 vardı Sıraselviler'de. Eski Normandiya. Reneta diye Alman bir kadın vardı. İlk diskoteği o açtı üst katta. Bir de Fransız bir adam. Tam grup dansının revaçta olduğu zamanlar. 10-15 çeşit dans vardı. 30 kişi toplar, dans dersleri verirlerdi müşteri çekmek için. Nerede iyi dans var, millet oraya koşardı. İstanbul sosyetesi diskotekleri doldurdu. Gece kulüplerinde canlı müzik olurdu ama diskotekler çıkınca iş bozuldu. 64'te canlı müzik kaybetti. Mantar gibi diskotekler türedi.

O zamanlar blucin bulmak kolay mı? Blucin ilk Fitaş pasajında çıktı. Spor giyim öyle başladı. Fındıklı'da Amerikan pazarında Levi's satılırdı. Arkadaşların blucinlerini giyerdik, kıza gideceğiz diye. Sonra bir de Beatles botları meşhurdu o zamanlar. Herkesin ayağında. Fermuarlı Loaferlar vardı. Birer sent koyardık içine, önden gözükürdü. Ben liret koyardım. Yani anlayacağın, Türk parası hariç her şey koyabilirdin.

Bir de pikaplı taksiler vardı. Arabanın önünde yaylı sistemi olan bir pikap olurdu. Plağı sandviç gibi arasına sokup çalardın. Millet taksiye binmeden önce sorardı, "pikaplı mı?" diye.

Ergun Pekakcan

Ben herkes gibi üç yaşında başlamadım belki ama, 11 yaşında piyano çalıyordum. O zamanlar klasikti. Ders alıyordum. Özellikle piyano eğitimi pek çok ailenin çocuğuna vermek istediği bir şeydi. Okullarda da başka bir furya vardı. Her okulda gruplar türemişti. Bizim de bir grubumuz vardı Biz diye. Yine okullarda konserler verirdik. Çok canlı geçerdi. Önceleri herkes paşa paşa yerinde oturur, sonra ayağa fırlardı. Milliyet yarışması revaçtaydı... Bülent Ortaçgil'le kardeşi Ercüment dolayısıyla tanıştık. Çalışmalara başladık. Şanar Yurdatapan, Bülent'in yaptığı ilk bestelerle bir kayıt yapmak istedi. Ona kalsa ticari bir şeyler olmalıydı. Parçalarımızı değiştirmeye kalktı. Sözler basit olsun filan dedi. Pek anlaşamadık. Çalışma aşamasında tüydük. Resmen kaçıp kurtulduk. Kayıt endişesi yoktu ki! Sonra Ali Kocatepe çıktı karşımıza. Albümün prodüktörlüğünü üstlendi. Tavizsiz bir çalışma oldu. Çok az sattı. İşte "Benimle Oynar mısın" böyle çıktı ortaya. Sıtkı Acim stüdyosu vardı o zamanlar. 2 kanal kayıt yapılırdı.

Radyoda, TRT'de çıktık. TRT hayli şefkat gösteriyordu gençlere. İzmir'de çok tutardı. Bülent Özveren programlar yapardı. Basından Doğan Şener özellikle ilgilenirdi. Konserlerimiz hep okul konseri tipinde geçiyordu. Sevenler gelirdi. Daha sonra bir de masal plağı yaptık. Masalların müziğini yaptık, Özdemir Erdoğan stüdyosunda, o da çok ticari değildi.

Ben "Benimle Oynar mısın"dan sonra ayrıldım ekipten. İş hayatım başladı. Uzun yıllar hiçbir şey yapmadım evde çalmaktan başka. Seneler sonra, 96'da yeniden görüştük Bülent'le. Cemal Reşit Rey ve Rumeli konserlerine birlikte çıktık. Ayrıca kulüpte sekiz-on kez çaldık.

Söyleşi: **Ö.K.**

Mercan Dede

Sûfi Dreams
(CD)
[Modern Sûfi Müzik]

Gökalp Baykal

Günaydın Hüzün
(Single)
[Türkçe Blues]

çok yakında

GÖKALP BAYKAL - YABANCILAR (CD/MC)
FLAMOUTH - LOMBUŞ DÖRTLÜSÜ (CD)
RAPOR 2 - ÇİZ (SINGLE)

daha sonra

İHTİYAÇ MOLASI - CLIMB - INFECTED

(Türkiye'nin en geniş kapsamlı online satış sistemi
www.zihnimusic.com)

ZİHNİ

Zihni Müzik
Mühürdar Caddesi, Akmar Pasajı 70/13 - 81300 Kadıköy / İSTANBUL
Tel-Fax: 0216 - 349 22 68 Tel: 0216 - 336 50 09
www.zihni.com zihni@zihni.com

Aksanat'ta bu ay

Out Of Africa
Yön: Sydney Pollack
Oyn: Merly Streep, Robert Redford
13 Şubat, 14:00

Roma
Yön: Federico Fellini
17 Şubat, 12:30 - 18:30

Herbie Hancock Trio ("Hurricane")
19 Şubat, 12:30

The Crucible
Yön: Nicholas Hytner
Oyn: Daniel Day-Lewis, Winona Ryder
24 Şubat, 12:30 - 18:30

Pink Floyd (Live At Pompei)
27 Şubat, 15:30

Borusan'da bu ay

16 Şubat, 19:00, *konser,* **Emin Fındıkoğlu** (piyano), **Elvan Aracı** (trombon), **Hakan Behlil** (kontrbas), **Ateş Tezer** (davul)
17 Şubat, 12:30 - 17:30, *video belgesel,* **John Cage** ("I Have Nothing To Say")
18 Şubat, 18:30, *söyleşi,* **Ahmet Güner** (Fluxus'un Yaramaz Çocuğu: John Cage)
23 Şubat, 19:00, *caz konseri,* **Ali Perret** (piyano), **Raci Pişmişoğlu** (bas gitar), **Emir Özoğlu** (davul)
24 Şubat, 12:30 - 17:30, *video belgesel,* **John Cage** ("Cunningham")
25 Şubat, 18:30, *söyleşi,* **John Cook** (Sahne sanatlarında Fluxus)
26 Şubat, 18:30, *söyleşi,* **John Cook** (Geçmişten günümüze dans ve müzik)

Ankara
Alternatif Rock
Müzik Şenliği

6 Mart - 14:00
Nekropsi, Replikas, Zen
13 Mart - 14:00
İhtiyaç Molası, Mor ve Ötesi, İstanbul Blues Kumpanyası

Saklıkent
Akay Cad. No: 25/A Küçükesat-Ankara
Tel: 0312-419 52 52

SİNEMA SİNEMA SİNEMA SİNEMA SİNEMA SİNEMA SİNEMA

Bilgi Üniversitesi'nde sinema

İstanbul Bilgi Üniversitesi, İnönü Cad., no. 28 Kuştepe - Şişli, tel: 216 00 00

Candy Man
Yön: Bill Condon
Oyn: Tony Todd, Kelly Rowan
14 Şubat, 16:00 - 20:30

Delicatessen
Yön: M. Caro / Jean P. Jeunet
Oyn: D. Pinon, Mariel L. Dougnac
14 Şubat, 20:30

Lost Highway
Yön: David Lynch
Oyn: Bill Pullman, Patricia Arquette, John Roselius
14 Şubat, 20:30

The Portrait Of A Lady
Yön: Jane Companion
Oyn: Nicole Kidman, John Malkovich, Barbara Hershey
15 Şubat, 19:30 / 20 Şubat, 18:00

Land And Freedom
Yön: Ken Loach
Oyn: Ian Hart, Rosana Pastor
16 Şubat, 20:00 / 20 Şubat, 20:30

Silent Night
Yön: Dani Levy
Oyn: Maria Schrader, Mark Schlichter
17 Şubat, 19:30 / 20 Şubat, 16:00

Funny Games
Yön: Michael Haneke
Oyn: S. Lothar, U. Mühe, A. Frisch
18 Şubat, 20:00 / 21 Şubat, 16:00 - 20:30

The Naked Eye
Yön: Vicente Aranda
Oyn: Laura Morante, Miguel Bosc
19 Şubat, 19:30 / 21 Şubat, 18:00

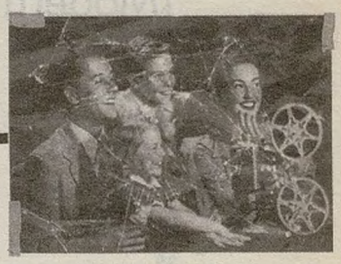
Drugstore Cowboy
Yön: Gus Van Sant
Oyn: Matt Dillon, Kelly Lynch, James LeGros
22 Şubat, 19:30 / 27 Şubat, 16:00

Carrington
Yön: Christopher Hampton
Oyn: Emma Thompson, Jonathan Pryce
13s Şubat, 16:00 - 20:30 / 28 Şubat, 18:00

Les Amant du Pont-neuf
Yön: Leos Carax
Oyn: Juliette Binoche, Daniel Lavant
24 Şubat, 19:30 / 27 Şubat, 20:30

The Adventures Of Priscille
Yön: Stephen Elliott
Oyn: Terence Stamp, Hugo Weaving
25 Şubat, 20:00 / 27 Şubat, 18:00

A Chief In Love
Yön: Nana Dzhordzadze
Oyn: P. Richard, M. Ichakkirtadze
28 Şubat, 16:00 - 20:30

[konser]

Kölnlü grup **Schäl Sick Brass Band**, İstanbul Goethe Estitüsü etkinlikleri arasında 27 Şubat günü bir konser veriyor. Etnik verili "dünya" gruplarının önde gelenlerinden biri olan grubun temellerinde İran'dan İtalya'ya, Kuzey Afrika'dan Bavyera'ya uzanan nağmeler mevcut. Son albümleri "Majnoun", Leyla ile Mecnun'un, Ortadoğu havalarının etrafında dönüyor: Rahat, bu topraklara çok çok yakın bir müzik... Konserlerini 27 Şubat günü, saat 20:00'de, The Marmara Oteli Taksim Salonu'nda izleyebilirsiniz.

Tekno aleminin namlı ekiplerinden **Faithless**, 20 Şubat günü İstanbul'da olacak. İlk albümleri "Reverance"la sıkı takipçiler kazanan grup, geçen sene çıkardığı "Sunday 8PM" albümüyle ve radyolarda, DJ pikaplarında sıkça dönen "God Is A DJ" şarkısıyla epey takdir toplamış durumda. Memleketimizde de görmezden gelinemeyecek sevenleri olduğunu bildiğimiz Faithless'in ritm dağarcığını, kendilerini bizzat görerek tecrübe etmek mümkün olacak. Konser CNR Dünya Ticaret Merkezi'nde düzenleniyor. Kapıların 17:00'de açılmasıyla beraber Energy FM 102'nin açılış partisi start alacak ve DJ U.F.U.K., DJ Kürşat, DJ Tangun, DJ Peter Thomas, DJ Kiwi ve DJ Jazzy Nice çalmaya başlayacak. Bu DJ'lerin ardından Faithless sahne alacak ve parti toplam altı saat sürecek. Konser biletlerini Ulusoy Travel Center'lardan elde edebilirsiniz.

Fuji World Music Days Vol. 5

"World music dünyası"nın müziksever vatandaşları esir etme vakti yaklaşmış bulunuyor: İki gün sürecek karnavalın sahnesine şimdilik şöyle bir göz atalım: 19 Mart'ta **Daude** ve **Chico Cesar**, 20 Mart'ta **Fun'da'mental** Bomonti Staras stüdyolarında izlenebilecek. Ayrıntılar gelecek aya...

Moğollar her perşembe Jazz Stop'ta
Teoman her cumartesi Barfly'da
Flu her pazar Peyote'de
Engin Aslan, Ali ve **Öner** her çarşamba Kallavi Bar'da

sevgilinizi sevindirin
14 şubat 10:30'dan itibaren brunch
SERENDIP
yeşilçam sokak, no: 28, 80060, beyoğlu tel: 245 50 48 - 249 77 79 fax: 249 77 79

[sergi]

Fluxus

60'larda, sanatta alışılmış, kanıksanmış, oturmuş ne varsa alaşağı etmek, üzerlerinde yeniden düşünmek, gerekirse tahrip etmek, sil baştan üretmek üzere yola çıktı **Fluxus** grubu: Sanat kavramının bizatihi kendisinden başlayarak, sanatın manasını, ilgi alanlarını, etkileşim frekanslarını, yayıldığı odakları, disiplinlerarası sınırları, bir bozum-yıkım geleneğiyle önlerine yığdılar. Sanatın yaygın formlarına bağlı kalanların anlamadan baktığı, "uçuk" bulduğu, olmadı, "tükürürüm böyle sanatın içine" dedikleri eserler ürettiler. Bir "Titanic" izleyicisinin boş gözlerle bakacağı performanslar, bir Mariah Carey dinleyicisinin kulağına geldiğinde arkasına bakmadan kaçacağı müzik parçaları ürettiler. John Cage'den Wolf Vostell'e, Nam June Paik'den Emmet Williams'a, Dick Higgins'den John Cook'a 20. yüzyıl sanatının pek çok önemli isminin eserleri bu ay İstanbul'da konaklıyor: "Nihayet" denebilir, denmeli de, ama Fluxus'un etkisinin, dinamizminin hâlâ devam ettiği düşünülürse, bir "müze gezintisi" olmayacak Fluxus ziyaretleri. "Başkaldıran Sanat: Fluxus" başlıklı etkinliklerini, 20 Mart tarihine kadar Borusan Sanat Galerisi'nden takip edebilirsiniz.

[radyo] ↓

–"Açık Radyo." 94.9

pazartesi

Ege'den Çıktık Yola
Melih Duygulu
13:30 - 14:30

Yorum
Hakan Şensoy - Cihat Aşkın
14:30 - 15:30

Vertigo
Hilmi Tezgör - Cem Sorguç
20:00 - 21:00
Alternatif müziğin her türü

Fotosentez
Roll
21:00 - 22:00

Harita Metod Defteri
Halil Turhanlı
22:00 - 23:00
Müzik tarihine alternatif bakış

Caz Saati Uygulaması
Serdar Karabatı
23:00 - 24:00
Caz

Aya Seyahat
Orhan Cem Çetin - Figen Evren
00:00 - 01:00
Meraklı metinler

salı

Gitaresk
Jak Kohen
21:00 - 22:00
Rock ve blues'da gitar

Esintiler
Seda Binbaşgil
22:00 - 23:00
Rock, soul, caz

Doğaçlama Hayatlar
Sevin Okyay
23:00 - 24:00
Caz

Özlü Sözler
Melih Katıkol
00:00 - 01:00
Şarkı sözlerine analitik bir bakış

çarşamba

Latin Lover
Ayhan Sicimoğlu
20:00 - 21:00
"Latince" müzik

Modern Müzik
Nedim Tanyolaç
21:00 - 22:00
Rock, caz

Cem - session
Cem Çınlar
22:00 - 23:00
Müziğin üretimi ve tüketimi üzerine

Caz Portreleri
Mustafa Aykın
23:00 - 24:00
Ayrıntılı caz tiplemeleri

perşembe

Yaşayan Blues
Eyüp İblağ
20:00 - 21:00

Mercek
Gökhan Aya - Gözde Yılmaz
21:00 - 22:00
Rock

Seyahatname
Mansur Karakoç
22:00 - 23:00
Müzikli gezi anıları

Caz Uydusu
Mesut Çiçeker
23:00 - 24:00

King Kong
Gökhan Akçura - Deniz Pınar
00:00 - 01:00
Tarifi zor bir radyo programı

cuma

Şehri Gezerken
Ariana Ferentinou
13:30 - 14:30
İstanbullu Rumlarla İstanbul gezileri

Kokomo
Sedat Nemli
20:00 - 21:00
Pop - soul - caz

Öbür Dünya
Ahmet Uluğ
22:00 - 23:00
Reggae, hip-hop, dub, acid caz, funk, soul, afro-pop, Latin, Brezilya, rai, bhangra...

FunkyDubGroovyHouse
Fransız Ajan
00:00 - 01:00
House, techno-funk, groove

cumartesi

Sandıktaki Sesler
Ariana Ferentinou
15:00 - 16:00
Anadolu'da Rum müziği

Smokestack Lightnin'
Stephen Kinzer
19:00 - 20:00
Blues

High Times
Osman Osman - Ras Memo
20:00 - 21:00
Reggae

Music Heavy - Duty
Nihat Güden
21:00 - 22:00
Latin caz, acid caz, fusion

Gilles Peterson "World Wide"
22:00 - 00:00
Caz, acid caz, drum & bass, Latin

Version Forward
DJ Dubfield / Dub - a - silence
00:00 - 01:00
Dub-reggae

Beton
Mete Sohtaoğlu
01:00 - 02:00
Rock

pazar

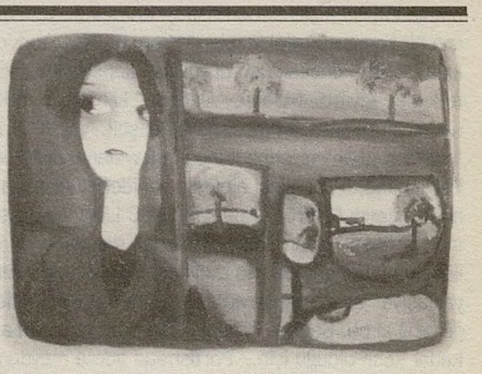
Mavi Nota
Cengiz Işılay
11:00 - 12:00
Caz ve fusion

Saz ve Söz
Bülent Aksoy - Ersu Pekin
16:00 - 17:00
Osmanlı musikisinin gelişimi

[kitap] ↓

Çiçek Dürbünü, Sevin Okyay, Yapı Kredi Yayınları, 340 sayfa.
Sevin Okyay'ın muhabbetli yazılarını çeşitli dergilerden, gazetelerden takip ediyoruz senelerdir. Okyay, billur hafızasıyla, ilgi alanlarının genişliğiyle, sinemadan müziğe, edebiyattan spora pek çok sahada oynattığı kaleminin rahatlığıyla tanınır. Kimi güncel yazılar neyse de, bunca yıl dergilerde okuduğumuz şerbetli denemelerinin el altında olmaması içimizi burkuyordu kaç zamandır: "120 Filmde Seyrîâlem"de topladığı film eleştirileriyle tek alandaki güzel yazılarını toparladı, o arada "İlk Romanım"la edebiyata da bulaştı ama, vaktiyle bir yerlerde okuyup da sonradan canımız çektiğinde bulamadığımız diğer yazıları ortada kaldı. Nasip bugüneymiş: Zihnimizin bir köşesinde tekrar canlandırılmayı bekleyen o güzel metinleri, "Çiçek Dürbünü" başlığıyla, zevkle ve heyecanla okunmayı bekliyor şimdi.
Dört bölüme ayrılmış "Çiçek Dürbünü": İlk bölüm, "Kente ve Hayata Dair". Okyay'ın güngörmüş perspektifinden, neşeli, esprili, ayrıntısı bol kaleminden İstanbul'un insanlarını, insanoğlunu okumak gibisi yok: "Canavar şehirde kadın olmak"tan Balık Pazarı'nın dükkanlarına, Adalar'ın pazar kalabalığından San Fransisco'nun Beat kaldırımlarına, aşkın köleci mantığından "bakkal kültürü"ne, "şampiyon Beşiktaş"tan tetrisin inceliklerine tam bir kırkambar cenneti bu bölüm. "Sinema ve Çevresine Dair"de, danstan James Dean'e, Fellini'den 007'ye, film eleştirilerini değil, "genel" yazılarını toplamış Okyay. "Portrelere ve Kahramanlara Dair"de, Paul Auster, James Baldwin, Küçük Prens, Francis Bacon, Mustafa Irgat, Selahattin Hilâv, göze çarpabilecek isimler. Son bölüm, müziğe, ağırlıklı olarak caza ayrılmış. Bir "post mortem" odası gibi: Dizzy Gillespie, Miles Davis, Billie Holiday, Betty Carter, John Coltrane, Frank Zappa... Yetmediyse, Eric Clapton, Michael Jackson, Sonny Rollins...
Bilgiçlik taslamadan öğreten, dünya ahvalinden haberdar eden, daha önemlisi, eğlendiren, güldüren, iyi vakit geçiren yazılar Okyay yazıları: "Pazar yazıları" tabir edilebilirler ama, lafı "sabun köpüğü"ne çekmemek gerekir... Sevgililer günü yaklaşıyor, sevgilinize alacağınız iyi bir hediye olabilirdi ama, ona alırsanız siz kendiniz okumazsınız, en iyisi iki tane edinin, olsun bitsin...

[sergi] ↓

Mehmet Güreli adını ne zaman duysak aklımıza ilk evvela müzik geliyor, sonra da diğer niteliklerini, ilgi alanlarını sıralamaya başlıyoruz. Miles Davis deyince trompetin, Pablo Picasso deyince resmin, Turgut Uyar deyince şiirin akla gelmesi gibi olağan bir şey artık, Mehmet Güreli deyince –neredeyse– her şeyin akla gelmesi. Geçen sene ilk sergisiyle epeydir ilgilendiği anlaşılan resim alanındaki birikimlerini kamuya açan Güreli, ikinci sergisini 6 Şubat'ta açmış bulunuyor. Epey ilgi uyandıran Güreli resimlerini Tes Sanat Evi'nde görebilirsiniz.

King Kong'da bu ay

11 Şubat: Aya seyahat. Konuklar: Orhan Cem Çetin, Figen Evren. "Lounge müziği I" **18 Şubat:** Theremine özel programı I. Konuk: Alper Maral. "Lounge müziği II" **25 Şubat:** Theremine özel programı II. Konuk: Alper Maral. **4 Mart:** Fecri Ebcioğlu özel programı. Konuk: Naim Dilmener. **11 Mart:** Telefon şarkıları.
Gökhan Akçura - Deniz Pınar. / Perşembe 00:00 - 01:00 / Açık Radyo

Radyo Boğaziçi 107.9

For Those... Osman Kaytazoğlu / Pazartesi, 22:00 - 24:00 / Roll
Brittannica Eren Emirbayer - Enis Köstepen / Çarşamba, 24:00 - 02:00 / Brit-rock, Brit-pop
Saga Zeynep Palazoğlu / Perşembe, 19:00 - 20:00 / Caz
Mavi ve Siyah Anıl Özdemir - Oral Yasız / Perşembe, 20:00 - 22:00 / Caz
Triple Space Pelin Opçin / Cuma, 22:00 - 24:00 / Drum'n'bass

Radyo 5

(İst. 94.7, Ank. 101.8, İzmir 106.3, Bursa 95.7, Adana 90.9, Antalya 103.5)
MuSickness DJ Coco, Pazar 20:00 - 22:00
Latin, caz, soul, avant-garde, trip-hop, hip-hop, drum'n'bass, house
Pank-art Hakan Tamar, Pazar 22:00 - 24:00
Modern rock, indie, elektronika, avantgarde

Otuz üçlük

Onların evleri düzenli dosyalarla dolu / Bizimkiler güz yapraklarıyla / Onlar hırsızlarla hainlerin adreslerini taşırlar ceplerinde / Bizse nehirleri ve gök gürültüsünü / Onlar pencerelerin sahibidirler / Biz rüzgarların / Onlar gemilerin sahibidirler / Biz dalgaların / Onların madalyaları vardır / Bizim kirimiz / Onlar duvarlarla balkonların sahibidirler / Biz hançerlerin ve yaraların / Ama şimdi kaldırımda yatmak zorundayız, sevgilim **MUHAMMED EL-MAGHUT**

çabuk unutmak zorunda her yoksul / dayanabilmek için ertesi güne **AHMET OKTAY**

Soğukkanlıyım / Ve caz severim / Bundandır sağ kalabilmem **LANGSTON HUGHES**

Platon'a takılmak niye? Başka bir âlemi, bize bir saksofon da onun kadar sezdirebiliyorken. **CIORAN**

Yangın söndürmekten önemlidir ölçüsüzlüğü söndürmek. **HERAKLEİTOS**

PORTISHEAD
Roseland NYC Live
(PolyGram)

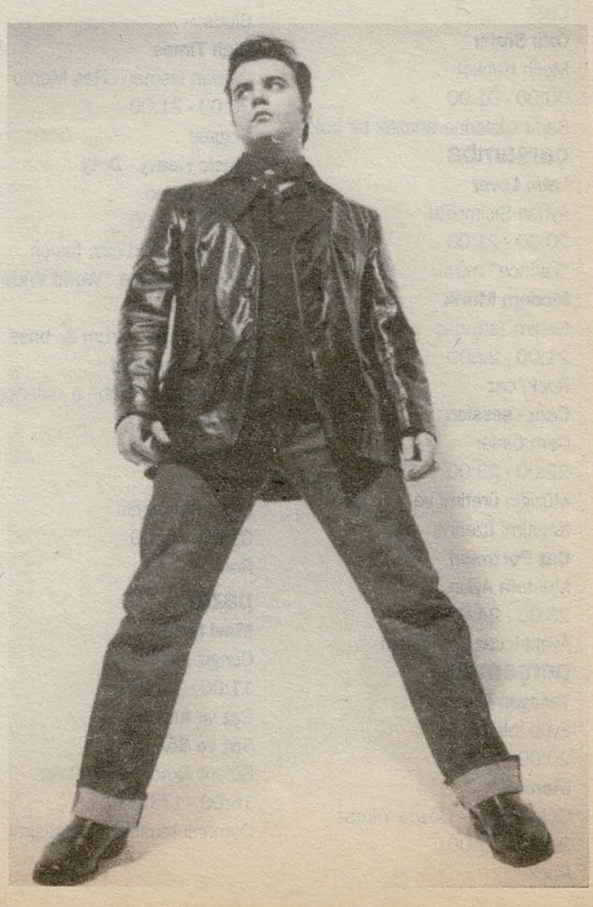
"Dummy"nin ardından ikinci Portishead albümünü dinleyebilmek için az beklememiştik hatırlarsanız. Arada neredeyse üç senelik bir gözden kaybolma ve soluklanma devresi geçirmişlerdi. "Dummy" gibi dehşet verici bir albüme imza attıktan sonra Portishead'in ne yapacağı az çok belliydi, ama nasıl yapacağı tamamen muallak bir haldeydi. Derken, beklenen ya da beklenmeyen oldu ve sadece "Portishead" demeyi uygun gördükleri "beklenen ikinci albümleri" sökün etti. Nedense bir adı yoktu albümün. Sonra, arkalarına 35 kişilik bir orkestrayı da alarak, yeni şarkılarını –ilk defa– takdim etmek için bir konser düzenlemişlerdi; hem de New York'da. Bristol nere, NYC nere! Yetmedi; kısa bir süre öncesinden duyurulan konser, internet'ten de canlı olarak yayınlandı. Seyredenler seyretti, bizlerse "All Mine" klibi sayesinde tahayyül kabiliyetimiz nispetinde, sahneyi uzaklardan hissetmeye çalıştık. Neyse ki artık bugün görüntüsüz de olsa, "banttan yayın" niyetine konserin kayıtlarını dinleme şansına sahibiz.
Portishead, o zor ikinci albümle yeniden günışığına çıktıklarından epey sonra bu konserin kayıtlarını "PNYC / Roseland NYC Live" adıyla sunuyor şimdi. Yarısı "Dummy", yarısı "self-titled" albümdeki şarkılardan meydana gelmiş albümde hemen her şey, orijinalindeki o stüdyo tozlarıyla derinleşen ses - seda deryasına, mükemmele yakın ölçüde yaklaşıyor. Aman yanlış anlaşılmasın, stüdyo kayıtlarının aynısını yapıyorlar, demek değil tabii ki bu. Sadece ortaya çıkan ambiyans, en az o koyultulmuş stüdyo atmosferi kadar kesif olduğu için... Portishead adeta meydan okurcasına, biz stüdyoda nasıl karanlık, katranlı mood'lar yarattıysak, ister aynısı ister yeniden biçimlenmiş hali olsun, dilediğimiz güzellikte bir kere daha sunar, paylaşırız, der gibi. Albüm "Humming"le başlıyor, "Cowboys", "Glory Box" ve "Sour Times" gibi dorukları da geçtikten sonra "Strangers"la perdeyi kapıyor. Arada "Roads", daha önce içinde dehşetle kaybolanlara, kaybolacak yepyeni yollar gösteriyor. Ve yine bir yerlerde kulağımıza çalındığı gibi, Portishead bütün görkemiyle hâlâ o kayıp Hitchcock filminin soundtrack'ini yapmaya devam ediyor. *Gökhan Pamuk*

PEARL JAM
Live On Two Legs
(Sony Türkiye)

Pearl Jam'in konser performansları bugüne kadar korsan kayıtlarla elden ele dolaşıyordu. Nihayet grup resmi bir konser albümü yayınladı. Pearl Jam son stüdyo albümü "Yield"la, eski kıvılcımını kaybetmiş gibi görünüyordu. Israr ettikleri bir müzik var, hadi adına grunge diyelim. "Ten"in yayınlanmasından bu yana müzik o kadar çeşitlendi, dallanıp budaklandı ki, kendi adıma Pearl Jam'in bugün nerede durduğunu çok iyi idrak edemiyorum. Her albüm bir öncekine benziyor, ama hiçbiri "Ten"in ya da "Versus"un ateşini yeniden yakamıyor. Ancak grubun sahne performansını, buraya geldiklerinde görmüş ve takdir etmiştik. Sahne performansı olarak belki de ortalıktaki en iyi gruptan biri Pearl Jam. "Yield"a ısınamadıysanız bile, "Live" albümünü deneyin. "Ten" albümünden tek bir şarkı yer alıyor, ama kıvılcım yerli yerinde. "Yield" şarkılarının performansı da albümden daha iyi. Hani Pearl Jam sürekli live albüm yayınlasa belki daha iyi olacak. Standart dört kişilik bir rock grubunun hâlâ varolabildiğini bilmek bile insanın içini rahatlatıyor. Çocuklar çıkıyor ve çalıyor. Gerisi hikaye. *Ogan Güner*

THE KING
Gravelands
(EMI / Kent)

İllâ kendi şarkılarınızı yazacaksınız, çıkıp kendi müzikal lisanınızla okuyacaksınız diye bir şey yok: Hayatta akışı renklendirici değişiklikler de lazım. The King'in yaptığı böyle bir güzellik. Konseptteki yaratıcılığa, espriye, kadirbilirliğe bakın: Jim "The King" Brown, The Questionnaires orkestrasını arkasına almış, Elvis Presley/Engelbert Humperdinck/Scott Walker karışımı sesiyle "krallar"ın şarkılarından mürekkep bir albüm yapmış... Fotoğraflarına –mesela aşağıdaki pozuna– bakarsanız, "krallık" sıfatını hak edecek her şeye sahip: Saçı başı, duruşu, bakışı, her şeyi, "tüm zamanların kralı" Elvis Presley gibi... İş kalıyor şarkılara: Nirvana'dan "Come As You Are", Joy Division'dan "Love Will Tear Us Apart", Tim Buckley'den "Song To The Siren", Marvin Gaye'den "I Heard It To The Grapevine", John Lennon'dan "Working Class Hero", T-Rex'ten "Twentieth Century Boy", Bob Marley'den "No Woman No Cry", Jimi Hendrix'ten "Voodoo Chile", AC/DC'den "Whole Lotta Rosie", Frank Sinatra'dan New York New York"... Daha daha, Eddie Cochran, Otis Redding, Janis Joplin, Steve Marriott... Adeta bir antoloji...
Gelmiş geçmiş en güzel şarkılardan bir demet, "ölmüşlerimizin ruhları şad olsun"un en neşeli tonunda, beher şarkıya hakkını veren fevkalade aranjmanlarla, farklı kimlikleri bir "kral" sesiyle toparlayan The King'in harikulade yorumuyla, cihazınızda birkaç sene zevkle dönebilir. Hiç sululuğa kaçmadan eğlenceli, esprili, ama "ciddi müzik dinliyoruz" hissi de veren icralar "Gravelands" albümünün tamamı. Kim bilir nasıl becermiş: Açılıştaki "Come As You Are"dan kapanıştaki "New York New York"a, araya soul da, folk da, glam de girse, sound'da takdire şayan bir bütünlük var ki, albüme "endüstri balonu" muamelesi çektirmiyor. Hem, "her hoşluk bir boşluk değildir" der eski bir Çin atasözü...
Merve Erol

Rüyada kemençe çaldığınızı görmek, alacağınız bazı enteresan haberlerle bozulan neşenizin yerine geleceğine yorumlanır.

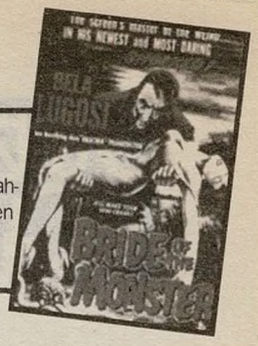
Beethoven müziği bozmuştur: Huyunu suyunu belirsizleştirmiş, içine öfke karışmasına ses çıkarmamıştır. **CIORAN**

Polis "Eh evet evet," dedi. "Anladığım bana yetecek sanırım. Şarkılara tellim güvendim zaten. İnsanlar bir orda doğrusunu söylerler. Sevdiklerini, kovulduklarını, küçüklüklerini, büyüklüklerini, ne getirdilerse dünyaya şarkılarıyla getirdiler." **TURGUT UYAR**

Dünyanın en kötü yönetmeni Ed Wood'un filmleri hayırlısıyla bu sene Sinema Günlerinde

Glen, kendine bir kombinezon almak için dükkana girer. Tezgahtar, Glen'in istediği siyah kombinezonu çıkarır, gösterir, överken gözleri parlar: "Görüyorsunuz değil mi? Yüzde yüz naylon!"
(1953 tarihli "Glen or Glenda" filminden bir sahne)

BELLE AND SEBASTIAN
The Boy With The Arab Strab
(EMI / Kent)

THE ACID HOUSE
SOUNDTRACK
(EMI / Kent)

Geçtiğimiz yıl İngiltere'de bir "Arab Strab" karmaşası yaşandı. "Bir topluluk olarak Arab Strab"ın "Philophobia" albümüyle aynı dönemlerde yayınlanan Belle and Sebastian grubunun üçüncü albümü de "The Boy With The Arab Strab" adının taşıyordu. Bu iki topluluğun bir araya geldiği "The Acid House" soundtrack'iyle, Belle and Sebastian'ın albümü böyle bir ortak paydada buluşuyor. "The Acid House", takip ettiğimiz kadarıyla yeni "Trainspotting" olarak pompalanıyor. Filme konu olan roman gene Irvine Welsh'in... Konu gene "hayatı seçmeyen gençlik", müzikler gene çizginin kıyısından... Filme ilişkin bir paralellik mi söz konusu, belli değil; soundtrack üç başlık altında toplanmış 17 parçadan oluşuyor. "Granton Star Cause" adlı ilk bölümün açılışı Primal Scream'den, "Echo Dek"de yer almayan bir "Vanishing Point" remiksi... Barry Adamson'ın önceki solo albümünden alınma Nick Cave vokalli "Sweetest Embrace" ve Bentley Rhythm Ace dı-

şında iki "tanımadık" topluluk; The Gyres ve The Pastels ile ilk parti sona eriyor. "A Soft Touch" başlığı, sonraki altı parçanın ruh halini de arz etmekte. Bizim "Arab Strab"lar da bu köşede yer alıyor. Belle and Sebastian'ın "Slow Graffiti"sini "bir topluluk olarak Arab Strab"dan "I Still Miss You" izliyor. Her ikisi de albümün iyilerinden. Albüm ve fimle aynı adı taşıyan son perdedeyse, The Verve'ün eskilerden kalan "On Your Own" parçası dışında ritm hüküm sürüyor. Albümün "Born Slippy"si Chemical Brothers'dan; "Leave Home". Albümün kapanışı da bu parçanın Underworld tasdikli bir miksi zaten. Tamamen adaya ait bir iklimin hüküm sürdüğü "The Acid House", isminin vaad ettiği esrikliği pek yaşatmasa da, içinden cımbızla çekilebilecek birkaç parça uğruna görmezden gelmeyi de hak etmeyecek bir derleme.

Kendi albümüne almadığı bir şarkıyla "The Acid House"da tanıştığımız Belle and Sebastian ise, birçok topluluk gibi öncelikle isminin nereden geldiği konusundaki sorulara muhatap olmuş olmalı ki, bunu da albüm kapağında açıklamış. "Belle and Sebastian", 70'li yılların ilk yarısında, çocuklar için Fransa'da bir televizyon dizisi de çekilmiş olan Cecile Aupry'ye ait bir romanın ve bu romandaki Sebastian adlı bir çocukla köpeğinin adıymış. Albüm ilk dinleyişte tekdüze bir tempoda seyrediyor gibi geliyor. Sonraki dinleyişte de aynı hissi uyandırıyor. Üçüncü dinleyişte kabul ediyorsunuz ki, bu albüm tekdüze bir tempoda seyrediyor. "Distortion'sız bir albüm" diye bir şey söz konusuysa, işte o, bu albüm. İskoçyalı sekiz elemana sahip olmasına karşın elemanları pek fazla tanınmayan, belki de bu yüzden "Britanya'nın en gizemli grubu" olarak gösterilen topluluk da nihayetinde topraklarının folk'unu yapmaya gayret sarfetmiş. Müzikal tavırları biraz Fairground Attraction, biraz Beautiful South, birazcık da "ritm'n'bass"sız Everything But The Girl: En az onlar kadar iyi; en fazla da... Rengi yeşil bu albüm bittiğinde geriye kalan, çimenlere uzanmış bir adam oluyor. Adam uyandığında, düşünde Mars'a gittiğini söyleyecek, ama siz yalnızca tanık olduklarınıza inanmakta serbestsiniz.
Atilla Aydoğdu

MANHATTAN
AZ
Rock
Blues
Çevre Sokak 7 Çankaya - Ankara Tel : 427 62 63

Yüz Üçük

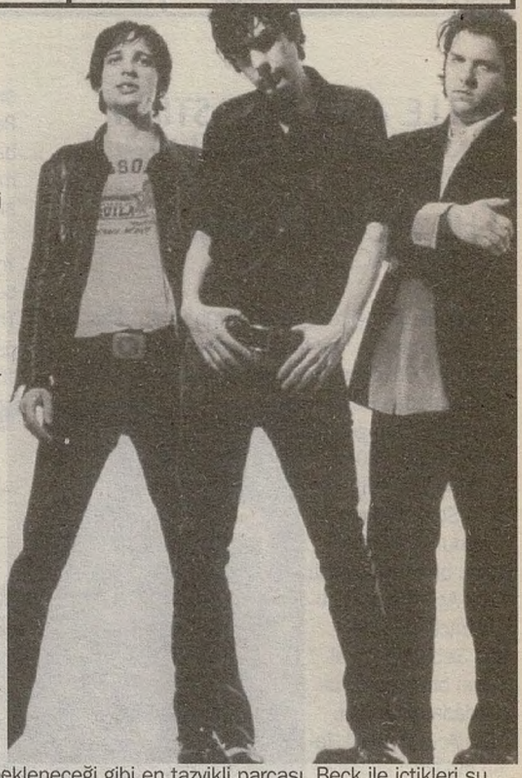
Rüyada mandolin çaldığınızı görmek, eski bir arkadaşınızla buluşarak tatlı ve neşeli anlar yaşayacağınızın delilidir.

Eğer her şeyini Bach'a borçlu olan biri varsa, o da Tanrı'dır. **CIORAN**

bana sensiz cihanda can ne lazım

Bazen düşünür müsün sen de / Başka bir şeymiş gibi kendini / Kendi kendini gören bir / Göz oldun mu hiç, / İçe dönük bir göz gibi / Gözünün bebeğinden / Kaç fersah gördün içini? **METİN ALTIOK**

Yeryüzündeki gelmiş geçmiş en egzistansiyalist futbolcunun çıka çıka bir gün Türkiye'den çıkacağı, kolay akla gelecek şey değildi, kabul edin. Aman o ne bunalım, o ne vıdı vıdı, o ne ömür törpülemesi, bir farenin peyniri kemirmesi gibi insanı yiyip bitirme, o ne narkoz... **VİVET KANETTİ**
(Hakan'ın birinci Torino seferi sonrası, 1995)

Jon Spencer Blues Explosion
Acme
(Mute / KodMüzik)

JSBX'ı (Jon Spencer Blues Explosion) henüz tanımıyorsanız onu Mississippi'de salınan çarklı bir gemi zannetmeyin. JSBX, yatağını da yarıp okyanusa açılan bir destroyer. Jon Spencer 1985'te, Sonic Youth'dan henüz ayrılmış davulcu Bob Bert, Royal Trux'ın kurucularından Neil Hagerty ve daha sonra garaj-rock grup Boss Hog'un ön elemanlarından ve karısı olacak olan Cristina Martinez ile birlikte Pussy Galore'yi kuruyor. Grup yaklaşık altı yıllık ömrü süresince hızlı ve yüklü bir çıkış sergiliyor. Akabinde ikinci gitarist Judah Bauer ve Honeymoon Killers davulcusu Russell Simins ile 1992 yılında JSBX vücut buluyor. Yeni grubu Blues Explosion ile Spencer, noise-sound'unu biraz daha blues ile kırmaya yöneliyor. Blues'un ironik ve kışkırtıcı yapısı, rock'n'roll'un zıpırlığı, Spencer'ın ve Bauer'ın birbirini kovalayan gitar riff'leri ve vokal çeşitlemeleriyle yüklü "Acme"nin ana prodüktörü Andre Willams. Albüm altı farklı stüdyoda kaydedilmiş. Dolayısıyla bu mekansal çeşitliliğe parelel birçok şahsiyet de albüme dahil olmuş. Açılış parçası "Calvin", Olympia'da Calvin Johnson'ın Dub Narcotic Studio'sunda kaydedilmiş ve gangsta rap'in gözde hip-hop gruplarından Cypress Hill'in kıdemlisi T Ray tarafından da mikslenmiş; sizi partiye dahil ediyor. Sizin için bir referans teşkil eder mi bilmiyorum ama, JSBX'ın hamilerinden biri de sıkı bir hardcore aşçısı (Shellac, Big Black) iken artık kült bir gurme olan Steve Albini. Chicago'da kaydedilen "High Gear" gaz-bir fren misali başınızı döndüren bir Steve Albini dokunması. Aynı zamanda ilk single olan, Dr.Octagon'dan Dan Nakamurabu'nun hip-hop - funky ayarlı miksi "Talk About The Blues"un ardından gelen ise müthiş dekonstrükte blues "I Wanna Make It All Right". Hani zurnada peşrev misali zımba gibi parça "Bernie"de , Boss Hog'dan Cristina Martinez ve Hollis Queens, Jon Spencer'in distorsiyon vokalinin ardını besliyorlar. "Blue Green Olga"da ise Luscious Jackson ve Jill Cunniffs alan dahilinde. Berlin menşeli Atari Teenage Riot'ın esas oğlanı ve digital hard-core'un duayeni Alec Empire'ın formatı ile JSBX buluşması "Attack", albümün bekleneceği gibi en tazyikli parçası. Beck ile içtikleri su ayrı gitmez misali bir durumu da olan Jon Spencer, 1999 yılında çıkış yapacak 4-5 ismin arasında sayılıyor. Müptelası değilseniz ilk elden kolay anlaşılır olmayabilir, ama albüm döndükçe duruma dahil oluyorsunuz. Eğlenceli bir albüm, aynı zamanda sıkı bir ziyafet. Yeni Kıtanın müzikal retrospektifini önümüze seren JSBX, günümüz sound'u içinde yer alan siyah-beyaz bir gitar fragmantasyonu. Uyuyan blues, alnına konmuş hip-hop, dhc, noise, funk buseleri ile başka bir sabaha uyanıyor. Karşınızda Jon Spencer Blues Explosion. *Cem Sorguç*

Medeski, Martin & Wood
Combustication
(EMI / Kent)

Pek tanınmayan ya da yeni yeni piyasaya giren bir müzisyeni/grubu tarif etmek gerektiğinde başvurulacak en kolay yol, ya o grubu bilinen bir gruba/müzisyene benzetmek ya da belli bir kategoriye sokmaktır herhalde. Ama bazı gruplar/müzisyenler vardır ki, hem herkese benzetilebilirler hem de hiç kimseye benzetilemezler. Dahası, bazen birkaç kategoriye sokulabildikleri gibi bazen de hiçbir kategoriye dahil edilemezler. Böyle bir durumda yardıma gelen "mucizevi" bir sözcük, açmazdan sıyrılmanızı sağlar: "Avantgarde". Farz-ı mahal Zappa, Beck, Fishbone ya da Bill Laswell'ı bir kategoriye sokmak, birilerine benzetmek mümkün mü? Ancak gözden kaçmaması gereken nokta şu: Eğer hakkında bu tür yorumlar yapılan bir grupla karşılaşırsanız, bilin ki, ya müziğin evrim sürecine hakikaten etki eden ya da yaptığı, müzikle alakalı olmayan bir gruptur/müzisyendir. Bahsettiğimiz "özgün" kavramına yakın olmakla birlikte tam karşılığını bulamıyor. MMW için de "ne tür müzik yapıyorlar?" sorusuyla karşılaştığımızda da işte bu muammanın içinde kalıyoruz. Cevap genelde "işte biraz funky, groovy ama biraz fusionvari, 'acid'li caz gibi ve fakat bir nebze de hip-hop, r&b, bebop var içinde" şeklinde oluyor. Aralarda bol miktarda "eee, üüü" efektleri de cabası... Tabii bu duruma düşen sadece biz değiliz. MMW'nin hakkında çıkan yazılara baktığımızda, bir uçtan bir uca hiç alakası olmayan (belki de çok alakalı) bir sürü isme rastlıyoruz: Jimmy Smith, Allman Brothers, Booker T.&MG's, Herbie Hancock, Soft Machine...

Medeski, Martin & Wood, New York'un underground mekanlarının tozunu yutmuş üç kişiden oluşuyor: John Medeski (Hamond B3, Wurlitzer ve klavyeler), Billy Martin (davul, perküsyon), Chris Wood (kontrbas). MMW ismine rastlamadan önce, John Medeski ismine David Fiuczynski'yle (Fuzinski diye okunuyor) yaptığı "Lunar Crush" adlı albümde rastlamıştık. Aslında albüme olan merakımız da isimlerin tuhaflığından kaynaklanmıştı. (Bu yöntemle hiç hüsrana uğramadık. GusGus, Polpot, Cherry Poppin' Daddies gibi gruplarla da böyle tanıştık. Siz de deneyin...) "Lunar Crush"taki Zappa'vari gel-git'ler ve Diamanda Galas-John Paul Jones işbirliğinin ürünü "The Sporting Life" benzeri türbülans, derin takdirlerimize mazhar olmuştu. Ardından "Friday Afternoon In the Universe" ve "Shack Man"le yakın temasımız sağlam bir grupla karşılaşmış olduğumuzu kanıtladı. Nitekim araştırdığımızda gördük ki referansları da gayet sağlamdı: New York'un gözde alternatif mekanlarından Knitting Factory'e takılmışlar, Marc Ribot, John Lurie ve tayfasıyla çalmışlar vesaire... Bir de geçen yaz İstanbul Caz Festivali'ndeki konserlerini seyredince üstüne tuz biber oldu.

Grup yeni albümü "Combustication"ı yeni label'ı Bluenote'tan çıkardı. Albüm stüdyo jam'leri ve turneler sırasında yollarda yazılıp stüdyoda eli yüzü düzgün bir şekilde çalınmış parçalardan oluşuyor. Öncelikle şunu söyleyelim: MMW'nin elinde sihirli bir bileşim var. Davulun sürekli funky, hip-hop ritmler attığı, bas gitarın zaman zaman Hammond'a kafa tuttuğu ve bu yapı üzerinde Hammond'ın eşsiz doğaçlamalar denizinde yüzdüğü bir bileşim. Parçalarda ise genelde melodinin aynı kaldığı temponun değiştiği bir yapı söz konusu. Ancak yeni albümde bu minimalist anlayışın bir parça değiştiği görülüyor. Müziklerinin doğaçlamaya yatkınlığı, kalıplarla, takıntılarla hiç işlerinin olmaması sonucu mükemmelleştiriyor. O yüzden her ne kadar caz kategorisine sokulmaya çalışılsalar da, müzikleri daha geniş bir dinleyici kitlesine hitab ediyor. Albümde üç parçada DJ Logic'in pek dişe dokunmayan scratch'leri yer alıyor. "Whatever Happened To Gus"da ise New Yorklu bir cazkolik/sanatsever Steve Cannon'un Kerouacvari konuşmaları mikslenmiş. Üçlü, "Shackman"in kayıtlarını yaptıkları Hawaii'den "No Ke Ano Ahiahi" adlı parçayı yorumlamış. Bunun yanında Sly Stone'un "Everyday People" adlı baladının inleyen org nağmeleri altındaki yorumu ve konserde de izlediğimiz bossa nova üzerinden akan Bill Martin'in enfes davul solosunun yer aldığı "Latin Shuffle" adlı parça keyfi doruğa çıkarıyor. "Combustication"ın önceki dört albüme nazaran daha az funky ama yine Herbie Hancock'un "Headhunter" dönemini andıran bir yolda gittiğini söylemek doğru olur. Hammond dışındaki klavyelerin payındaki artış ve konuk müzisyenlerin katılımı arayışların sürdüğüne delalet. Ancak ortada yine de hiçbir kaba sığdırılamayacak bir bileşim var. MMW'yi tanımayanlara tavsiye ederek başımıza iş açabiliriz. Yeni müzikleri denemeye cesaretli olanların ne yapacağı zaten belli. *Kerem Demir*

Hakan Şükür'den yıllar önce gene bir Galatasaraylı futbolcu Metin Kurt "Futbolcular meta değildir" demişti. Ama onun sonu hiç de iyi olmadı. Komünist damgası yiyerek futbol hayatı sekteye uğradı. Hakan Şükür'ün ise bir tarikata yakınlık duyduğu söyleniyor ama söylemi o yıllardaki Metin Kurt'tan farklı değil... Övünerek söylüyorum ki Hakan Şükür Juventus'u dize getirdi. Onlara "Siz her şey değilsiniz" mesajını verirken futbol emekçilerine de "Bütün dünyanın futbolcuları birleşin" diyerek Bosman olayından sonra futbolculuk mesleği adına ikinci önemli çıkışı yaptı. **METİN TÜKENMEZ** *(İkinci Torino seferi sonrası)*

Beni Mozart'tan ayırabilecek bir ebediyeti tasavvur edemeyip, ölümden artık çekinmediğim bir zaman oldu. Her müzisyenle böyle oldu, müziğin tümüyle... **CIORAN**

Orak çekicin olmak istiyorum boka sarmadan her şey **YILDIRIM TÜRKER**

Dinle solgun bahçenin kalbe anlattığını / Ağacın yaprak yaprak, havuzun damla damla **ZİYA OSMAN SABA**

SUBLIME

Acoustic - Bradley Nowell And Friends

(BMG Türkiye)

Cüssesine uyan yapılı kollarının üzerindeki dövmeleri ve punk traşlı kafasıyla bebeğine yatakta gitar çalan güneylinin hali gitmiyor gözlerimizin önünden. Kavramlar, kalıplar, imajlar bir anda paramparça oluyor. Hissettiğimiz sadece masumiyet, sonu acı biten bir öykünün verdiği hüzün ve... ve acı bir güzellik.

Sublime, 1988 yılında Kaliforniya Üniversitesi'nde okuyan üç genç tarafından kurulur: Eric (bas), Bud (davul) ve Brad (gitar, vokal, klavye, söz, müzik, fikir, ve geriye kalan her şey). Grubun beyni Bradley Nowell, anne ve babasının ayrılmasının ardından babasının yanına Long Beach, Kaliforniya'ya yerleşir. Yeniyetme çağlarında, Long Beach'i Long Beach yapan üç önemli unsurun dayanılmaz etkisi altına giriverir: Deniz-sörf, Latin ve Afro-Amerikalıların oluşturduğu joint katıklı kültür ve hip-hop'la punk'ın kaynaştığı undergrround ortamlar. Sublime'ı kurarken üçlü, Kaliforniya'daki çoğu grubun tarz edindiği surf-rock'tan nasibini almakla beraber yüksek hardcore dozlu west-side-punk'tan da ilham alırlar. Brad ska, ska-punk, hip-hop ve hepsinin fışkırdığı kaynak reggae'ye fena halde kaptırır kendini. Manifestoları, Marley'in sözleri olur: "Müziğin en güzel tarafı, sana en az acıyı vermesidir." Bir anda okulda ve Long Beach'te kulaktan kulağa ünleri yayılır. Kulüp ve pub'lardan çok partilerde çalmayı yeğlerler. Müziklerinde bitmek bilmeyen bir enerji ve rasta ruhunun dolup taştığı bir eğlence vardır. İsyankar bir eğlence. Yine üniversiteden arkadaşları olan Michael 'Miguel' Happold'la kafa kafaya vererek Skunk Records'u kurarlar. Ve 1992'de ilk albümleri "40 Oz To Freedom"ı çıkarırlar. Bu arada Brad uyuşturucuyla yakın temasa geçer. Çeşitli sert amfetaminlerle deneylere girişir. İlk albüm için gelen olumlu kritiklere karşın daha popüler olmak ya da daha çok kazanmak uğruna önlerine gelen fırsatlara umarsızca tekmeyi basarlar. Serserilik ve eğlence gırla gitmektedir. Brad, 1993 yılında Troy'la tanışır ve onunla evlenmeye karar verir. Ertesi yıl fotoğraftaki oğlu Jake dünyaya gelir. Aynı yıl "Robin' The Hood" adlı EP'lerini çıkarırlar. MCA'yle yapacakları anlaşma öncesi Brad, arkadaşlarına uyuşturucuyu bırakacağına dair söz verir. Nitekim 96 tarihli albümleri "Sublime"ın kayıtlarına kadar da "temiz" kalır. Grubu sonradan üne kavuşturacak bu albümün prodüktörlüğünü de Butthole Surfers'dan Paul Leary üstlenir. Ama o dönemde iyice uyuşturuculara gömülmüş Brad'e artık kimsenin yardım etme imkanının kalmadığını da şu sözlerle anlatır: "Öyle zamanlar olurdu ki, aramızdan birisinin tuvalete gidip Brad'in hayatta olup olmadığına bakması gerekirdi." Albümün çıkmasından kısa bir süre sonra 25 Mayıs 1996 sabahı Brad, yatağından kalkıp köpeği Lou'yla sahilde yürüyüşe çıkar. Bir konser için geldikleri San Francisco'da bir otelde kalmaktadır. İki aydır hiç uyuşturucuya bulaşmamıştır. Ve o sabahın ertesinde daha önce kullanmaya alıştığı, Meksika katranından daha ağır bir uyuşturucudan aşırı doz alır ve yatağında ölü bulunur.

Rock tarihinde onlarca benzeri olan Bradley Nowell'ın trajik öyküsünün akıbeti, aslında ta "Robin' the Hood" EP'sinde yer alan "Pool Shark"ın sözlerinde anlatılmaktaydı: "İşte yine elimde şırınga / Fırlatıp atabilirim ama o zaman nefes alamam / İşte zerkediyorum ve daha çok istiyorum/ Ama bir gün savaşı kaybeden ben olacağım, biliyorum." Nowell'in ölümünün ardından Sublime ismi bir çığ gibi yayılır.

Sublime, müziklerinin ana teması skunk olduğu için 'Madness taklidi' bir grup olarak görülebilir ama punk tarafının daha çok west-side-punk etkisinde olduğu söylenebilir. Diğer yandan hip-hop, reggae ve funk'a dönük yüzleri, müziklerinin daha geniş bir çerçeveye oturmasını sağlıyor. Sublime'da Madness'ın İngiliz kumaşının yerine daha çok Red Hot Chilli Peppers, Fishbone gibi Los Angeles kökenli grupların makas izleri var. Sublime'ın sıcak müziği ve Brad'in rasta ruhlu absürd vokalleri, ona Jeff Buckley ve Ben Harper'ın yanında bir yer vermemizi gerektiriyor. Yapımcı Miguel, '97 yılında grubun yayınlanmayan şarkılarını ve stüdyo kayıtlarını "Second-Hand Smoke" ismini verdiği bir albümde toplamıştı. 1998 sonuna yetişen "Sublime Acoustic" ise Bradley Nowell'ın çeşitli mekanlarda akustik gitarıyla çalıp söylediği 17 parçadan oluşuyor. Pek iyi kayıt kalitesine sahip olmayan albüm Brad'in başka bir yüzünü ortaya döküyor. Bir yandan stüdyoda kaydedilmiş parçaların akustik yorumlarını, bir yandan da Brad'in kafası "kırık"ken nasıl şarkı söylediğini duyabiliyoruz.

Rolling Stone dergisinin de '98 yılının en iyi grubu seçtiği Sublime'ı hiç dinlememişlere "Sublime" adlı albümü, tecrübe etmiş olanlara da "Sublime - Acoustic" tavsiye edilir. *Kerem Demir*

otuz üç

Asıl siz bıkmadınız mı kederden? Matemde olmaktan usanmadınız mı? Yakışmıyor size. Aslında kimseye yakışmaz bu. Yeter artık! İnsanlık, ebedi bir matemle yıkılıp hayattan kaçmak değil, yaşamaktır. Ben genç bir kızken, belki de güzelken, gene de körlüğümü unutmaya çalışıyorum. Karanlıklar içindeyken bile gene de mesudum. Hayatı seviyor, ümitlerle neler bekliyorum. Siz Zeki Müren'siniz. Tiyatroda oynamaktan şiir yazmaya, desenler çizmekten beste yapmaya kadar her güzel şeyde varsınız. Nasıl tükenirsiniz böyle? Yaşamak, mesut olmak için çare böyle bitmek, tükenmek değildir anlıyor musunuz? *(Mine Mutlu'dan Zeki Müren'e, "İnleyen Nağmeler" filminden)*

Müziğin pohpohlamalarına, çağrılarına, içimde uyandırdığı ve yokettiği bütün âlemlere boyun eğseydim, çok zaman evvel, gururumdan aklımı yitirmiş olurdum. **CIORAN**

JANE BIRKIN
A la légère
(PolyGram)

Birkin, bir kim? "Paris'te Son Tango"nun çökmüş, sokaklara vurmuş Marlon Brando'sunun dertli muhasebelerine eşlik eden Maria Schneider'ın pencere önünde kollarını kavuşturmuş pozu gibi: "Histoire de Melody Nelson"ın kapağındaki üstü çıplak, taşlanmış kotlu, kucağındaki –sonradan Serge Gainsbourg'un mezarına attığı, çocukluğundan kalan– oyuncak ayıya sarılan yeniyetme dilber mi?..

Serüveni ister istemez Serge Gainsbourg'la örülü: Ondan evvel çevirdiği filmleri, mesela Antonioni'nin "Blow Up"ını koyun bir köşeye isterseniz ama, Jane Birkin hafızalarda en çok "Jane B." olarak var. Skandallara yol açan "Je t'aime... moi non plus" 45'liğinin, –ve kendi tabiriyle Serge'in de– B yüzü "Jane B." Sanki biraz Serge'in evvelki takıntısı Brigitte Bardot'nun "Initials B.B."sinin "B."si gibi bir "B." Genç ve saf, ama erotik elektriği had safhada yüksek bir lolita olarak biçilmiş kaftan Serge için: Daha sonra Melody Nelson, Marilou, Emmanuelle, en nihayet Samantha diye devam edecek bir lolita zincirinin ilk ve somut halkası... Gençlik acılarının, hatalarının, yetersizliklerinin, yanlışlarının, vurgunlarının sebebiyet verdiği bir kadın düşmanlığının ikisini yan yana getirebileceği, buluşturabileceği yegane nokta bu herhalde: Jane B., Serge'e kapılıp gider ama, Serge için aynı şeyi söylemek zor sanki: Onun derdi, "bir kadın yaratmaya" daha denk düşüyor gibi. Gainsbourg'un bol Gitanes'lı, geçkin, bedbin, bezgin, çamurlu, hışırtılı, sert vokaline B.'nin uçucu, hafif, genç, iç gıcıklayıcı sesi böyle iştirak eder: Yaşını başını almış adam ve lolita düeti... Sırf vokalist değil tabii Jane B. Ama, kendi adına plak yapması da, B.'nin Birkin'e dönüştüğü vakitlere tekaddüm eder: Biraz daha yaşlandığı, lolitalıktan çıktığı, çoluk çocuğa karıştığı dönemler daha çok... Ara dönem acıdır yine de: Lolita makyajı ister istemez uzun sürer. Makyajı iyiden iyiye silmesi, nöbet devretmesiyle mümkün olur: Kızı Charlotte role devam eder; bir skandal da onun için yaratır Serge: "Lemon Incest"teki ensest vurgusu, projektörleri Jane'in üzerinden alır.

Birkin'in solo kariyeri, her halükârda Gainsbourg'la mühürlü: Birkin, "Avec le temps"ı okumak istemiş, Léo Ferré seve seve hediye etmiş ama Gainsbourg maraza çıkarmış: "O benim şarkıcım; benden başka kimsenin şarkısını okuyamaz..." Yalanlanabilir: Geçkin yeniyetme kız yıllarında yaptığı "Lolita Go Home" albümündeki şarkıların yarısı Cole Porter imzalı. Gainsbourg'un cevabı hazır: "O Amerikalı; ama benim dışımda hiçbir Fransızın şarkısını okuyamaz..."

"Avec le temps"ı yıllar sonra kaydeder Birkin: Gainsbourg'dan ayrıldıktan sonra, kendi kanatlarını denerken...

Bundan bir evvelki Birkin albümü, "Vérsions Jane" adını taşıyordu. Bir geçiş albümüydü basbayağı: Okuduğu şarkıların tamamı Gainsbourg şarkılarıydı ama, Jane'in imzasıyla, Jane'in dilediği, istediği biçimlerle...

Aramak şart da değil gerçi ama, "Vérsions Jane"de bir bütünlük bulmak zor: Les Negresses Vertes'den Goran Bregoviç'e, Jeff Cohen'den Boom Bass pour la Funk Mob'a çeşitli gruplar, orkestralar, aranjörler eşlik eder Jane'e Gainsbourg sonrası Gainsbourg şarkılarında...

Son albüm "A la légère" ise neresinden baksanız, bir "bağımsızlık" albümü: Hiç Gainsbourg şarkısı yok bir defa; hepsi Birkin için bestelenen sıfır kilometre şarkılar... "Vérsions Jane" gibi, "A la légère"de de Gainsbourg konseptindeki gibi bir bütünlük görmek zor, ama ne gam, Fransız müziğinin en kalburüstü müzisyenleri seferber olmuş Birkin için: Alain Souchon, MC Solaar, Gérard Manset, Etienne Daho, Françoise Hardy, Zazie, Art Mengo, Laurent Voulzy, Marc Lavoine vs.

Ayrıntılar için 22. sayıdaki söyleşiye dönün: "A la légère", Birkin için yeniden doğuş, kimliğini, varlığını ispat ediş albümü... "Je t'aime... moi non plus"deki, "Melody Nelson"daki, "Lolita Go Home"daki Gainsbourg eliyle yaratılmış bir Jane B. değil, kendi kendinin yarattığı, iç sesiyle ördüğü, iç bilgisiyle şekillendirdiği bir Jane Birkin söylüyor şarkıları... Ses yine o bildiğimiz, sevdiğimiz kadife ve şehevî ses ama, söyleyişteki sıcaklık, dinamizm bir "derin Birkin" kimliğine tekabül ediyor... Ne şarkılardan, ne Birkin'den kuşkunuz olsun: Yaprak yaprak açılan, fevkalade güzel tasarımlı yeşil CD'yi, küçük defterine Taksim'den manzaralar aktaran her dem güzel dostumuzdan bir hatıra gibi saklayın... *Merve Erol*

LAURYN HILL
The Miseducation Of Lauryn Hill
(Sony Türkiye)

Rahmetli Hey dergisi yayınını sürdürüyor olsaydı, durumu anında saptardı: "Mülteciler listeleri işgal etti..." Wyclef Jean'in önceki yılki "Carnival"ının ardından, şimdilerde de Lauryn Hill ve Pras Michel'in ilk solo albümleriyle üçgen tamamlanmış oluyor. Wyclef albümünü Refugee Camp ile kotarmış olmasına rağmen Lauryn, ilk albümünde kendi kanatlarını deniyor. Bu arada işin mutfağında da hayli güzel işler çıkarıyor Lauryn Hill. Kendi albümünün çalışmaları sürerken koskoca Aretha Franklin için de "A Rose Is Still A Rose"u yaptı. "The Miseducation Of Lauryn Hill"in prodüksiyonunun yanısıra kalbi, gözü ve ayakları da kendisine ait. Acımasız ve sert hip-hop alemi için hayli nazik bir konum... Lauryn'in keskin bir çatal gibi derimizde gezdirdiği sesi, çoğu yerde de dişlerini bir güzel oramıza, buramıza geçiriveriyor. Albüm böylesi bir içburkuculuğa sahip "Last Ones"la başlıyor. Ardından hip-hop, soul, r'n'b, gospel, kısası siyaha boyanmış bütün seslere yayılıp genişliyor. "Hepsini bir potada eriteyim" kaygısıyla değil de, daha çok "ben sizlerle büyüdüm, hakkınızı teslim ediyorum" cinsinden bir saygı duruşu dürüstlüğünde... Albümün ilk single"ı "Doo Wop (That Thing)", sevimli bir kliple kendini lanse etmeye iyi becermişti. Toplam 16 parçanın bizce en iyisi B yüzünün açılışındaki "Forgive Them Father"... Carlos Santana'yla kotarılan "The Zion", daha önce Method Man'le birlikte bir çalışma yapan Mary J. Blige'in ortak vokaliyle "When It Hurts So Bad" ve "albüme ismini veren parça" da albümün yüzakları arasında. Gerek Fugees albümlerinde, gerekse Wyclef'in ve Pras'in albümlerinde hayli bol kepçe kullanılan "cover version"lardan ve bildik sample'lardan uzak durmayı yeğlemiş Lauryn Hill. Belki de bu tercih nedeniyle albüm böylesine taze ve serin kalmış. Albümün tek cover'ı "Can't Take My Eyes Off Of You", o da pek şık duruyor. Haitililere, anti-Whitney-zenci-kadın-vokaline, ritme ya da istikbaldeki müziğe özel bir gıcıklığınız yoksa, "The Miseducation Of Lauryn Hill" size de iyi gelecektir. Özellikle, siyahı ışıltısından dolayı güzel bulanlara... *Atilla Aydoğdu*

ÖZÜRLER: 1. Geçen ayki Nick Cave yazısının yazarı, giriş spotunda Şebnem Öztürk olarak geçti, doğrusu imzadaki gibi Şeyda Öztürk olacak. **2.** Ajans'ta L7'ın yeni albümü gibi gözüken "Beauty Process" çıkalı aylar yıllar oluyor. **3.** Kureishi söyleşisinde William Golding'in soyadını Goldwin yazmışız.

Senin pıtraklı sesine en uygun vezin / Taştan taşa vuran çalık akarsulardır **METİN ALTIOK**

Maddenin dışında, her şey müziktir: Tanrı bile sesli bir halüsinasyondan başka şey değildir. **CIORAN**

Paketleri daima erkek taşır. Fakat bu demek değildir ki bir kadın, taşıdığı her şeyi erkeğe yüklemelidir. Erkek asla kadın çantası taşımaz. Bunu unutmamalı.

Aç Sınıfın Laneti, Haydut Aşkları, Altmışdokuz Ah bir isim bulsaydık şu gruba
YILDIRIM TÜRKER

BUDDY GUY
Heavy Love
(EMI / Kent)

BUDDY GUY & JUNIOR WELLS
Last Time Around - Live At Legends
(EMI / Kent)

Geçenlerde biri, dub, hip-hop gibi yeni elektronik müzikleri kucaklarken, daha önceleri dinlediği blues'un hüznünden ve karamsar ruh halinden nasıl sıkıldığından dem vuruyordu. Elektronik müziklerle bir alıp veremediğimiz yok. Mesele, bir müzik türünün etrafına, kalıplaşmış bir-iki kelimeyle duvarlar örülmesi ve bir müzik türü tanıtılırken bir diğerinin tuhaf bir bakış açısıyla anında ipe çekilmesi. Bundan bizim kadar günümüzün yaşayan sayılı efsanelerinden Buddy Guy da ziyadesiyle şikayetçi: "Sanırım çoğu insan blues'u gerçekten hüzünlü bir müzik olarak görüyor. Ama benim söylediklerime kulak verirseniz hiç de öyle değil. Tüm blues şarkıları hüzünlü değil ki. Mesela B.B. King'in söylediği 'I've Got An Angel'...Buna nasıl hüzünlü denebilir ki!" diyor usta. Hele hele George "Buddy" Guy'ın blues'unu düşününce bu söylem bütün bütün geçersiz kalıyor. Geçmişte Eric Clapton, Stevie Ray Vaughan gibi ünlülere ilham kaynağı olan Buddy Guy bugün de Johnny Lang, Kenny Wane Shepherd gibi genç blues'culara enerjisi, hırsı ve alçakgönüllüğüyle örnek olmaya devam ediyor. Kendisinin de dediği gibi, eskilerden geriye kaç kişi kaldı ki zaten: Buddy, B.B., bir de Hooker.

1991 yılında ünlü blues plak şirketi Silvertone'la anlaşıncaya kadar Guy'a hakettiği değer verilmedi. 1960'lardan bu yana çıkardığı onlarca albüme karşın Guy, Eric Clapton'la birlikte verdiği konserlerle geniş kitlelere ismini duyurdu. 1991'de çıkardığı "Damn Right, I've Got The Blues"da Jeff Beck, Eric Clapton, Marc Knopfler, Wayne Jackson gibi isimlerden oluşan büyük kadroyu yanına alarak ünlü blues şarkılarını yorumladı. Yorumlamanın ötesinde, kendi parçalarını da çaldı. 1992'de Grammy'li bu albümün ardından yine John Mayall, Bonnie Raitt, Jimmy Rodgers gibi ünlülerle "Feels Like Rain" albümünü yayınladı. 1996'da ise "Live! The Real Deal" adlı konser albümünü çıkardı. Yine bir Grammy alan albümün kayıtları Guy'ın Chicago'daki kulübünde yapılmıştı. Tüm bu yıllar boyunca Willie Dixon, Eddie Boyd, Louis Jordan gibi eski ustaların parçalarına hayat verirken, Marvin Gaye, John Fogerty, John Hiatt gibi daha genç kuşağın parçalarını da elden geçirmeden edemedi. Power-blues denen anlayış içinde siyah üzerine beyaz puanlı Strat'ını bazen sert, funky ve gürültülü, bazen de Montgomery gibi naifçe kullandı.

1998'in son aylarında yayınladığı son albümü "Heavy Love" da yine bu özellikleri barındırıyor. Tabii bazı istisnalarla. Öncelikle albüm kapağında yer alan 62'lik Buddy'nin funky fotoğrafı hoş bir şaşkınlık yaratıyor. İkincisi, bundan önceki albümlerinde birlikte çalıştığı John Porter'ın yerini Prince, Johnny Lang gibilerinin prodüktörlüğünü yapan David Z. almış. Dolayısıyla aranjmanlarda yer yer funky, yer yer blues-rock çıkışlar göze çarpıyor. Arkada çalan kadro da ziyadesiyle sıkı elemanlardan oluşuyor. Bu aralar birçok blues albümünde göze çarpan Booker T.&MG's' ve The Blues Brothers'dan tanıdığımız Steve Cropper'ın oturaklı gitar tonları albüme başka bir renk katıyor. Davulda Guy'ın değişmez adamı Little Feat'ten Richie Hayward yine B.B. King'in deyişiyle "odun kırmaya" devam ediyor. Albüme de ismini veren açılış parçası "Heavy Love" funky ritmleri ve slap baslarıyla çok sıkı bir parça. Ardından gelen ünlü Jon Tiven bestesi "Midnight Train"de ise 17'lik genç blues yıldızı Johhny Lang konuk oluyor. Biraz ticari bir koku burnumuza gelse de, yine de gayet güzel bir düet olmuş doğrusu. Z.Z. Top bestesi "I Need You Tonight"ın alıştığımızdan biraz daha uslu bir yorumunun ardından Guy, New Orleans'ın ünlü swing kralı Louis Jordan'ın "Saturday Night Fish Fry"ını alta döşenmiş piyano riff'lerinin üzerine hafif rapvari bir tarzda yorumluyor. Sonuç mükemmel. Albümde yine harika bir Willie Dixon bestesi "I Just Want To Make Love To You" yer alıyor. Muddy Waters'la ünlenen parçada sanki drum-machine kullanılmış. Öyleyse bile gayet güzel olmuş. Kendi yazdığı "Had A Bad Night" ve "Let Me Show You" adlı iki sağlam şarkının peşisıra Guy, "Did Somebody Make A Fool Out Of You"da akustik Guild'ini konuşturuyor. Dediğine bakılırsa, aslında parçayı elektrikli gitarla çalacakmış ama şarkının bestecisi Tony Joe White stüdyoda akustik halini dinleyince çok beğenmiş ve böyle kalmasını istemiş. 11 parçanın yer aldığı "Heavy Love", 62'lik kurdun güçlü vokali, funk kokulu düzenlemeleri ve enerjisiyle harika bir albüm.

Diğer albüm "Last Time Around - Live At Legends" ise aslında Guy'ın uzun yıllar birlikte çalıştığı ünlü armonikacı Junior Wells'le 1993 yılında Legends'ta verdikleri iki unplugged konserin kayıtlarından oluşuyor. Blues tarihinin en ünlü armonikacıları arasında sayılan ve yine bir Chicago'lu olan Wells'i geçtiğimiz yılın 15 Ocak'ında kaybetmiştik. Wells'in solo albümlerinin yanında, Guy'la birlikte yaptığı hemen hemen bir düzine albümü var. 1974'te Montreal Jazz Festivali'nde verdikleri konserin kayıtlarından oluşan ve Bill Wyman'ın prodüktörlüğünü yaptığı –ki konserde bas gitarı da o çalar– "Drinkin' TNT Smokin' Dynamite" Guy-Wells ortaklığının en önemli albümlerinden biri sayılabilir. Şimdi Wells'in anısına yayınlanan "Last Time Around" albümünde birbirinden güzel parçalar yer alıyor. Guy&Wells işbirliği geçmişteki Sonny Terry & Lightnin' Hopkins tipi bir sürü blues ikilisi gibi müstesna bir yerde duruyor. İkili kah Jimmy Rodgers'ın "That's All Right"ında birbiriyle atışıyor, kah Amos Blackmore'un "Hoodoo Man Blues"unda eğleniyor, kah Guy'ın "I've Been There"inde geçmişi hatırlayıp hüzünleniyor. Wells ve Guy gürlüyor, ağlıyor, bağırıyor, sızlıyor, çalıyor, söylüyor... Kısacası ortada tüm doğallığıyla blues tarihine ait çok önemli bir kayıt duruyor.

Böyle albümler her zaman çıkmaz. Tavsiyemiz her daim geçerli; ne yapın edin, bu iki albümü edinin. *Kerem Demir*

HAVA KARADAŞ ve GRUBU
ÇERKEZ EZGİLERİ
her cumartesi 22:00

ERHAN & RIFAT
BLUES
her cuma 22:00

Karma
cafe - bar
İstiklal Caddesi Orhan Adil Apaydın Sokak
No: 31-32 Kat: 1, Beyoğlu Tel: 0212-293 21 42

MEMLEKETTE EN ÇOK SATANLAR

İNGİLTERE ALBÜMLER
1. **Fatboy Slim** You've Come A Long Way, Baby
2. **Robbie Williams** I've Been Expecting You
3. **The Corrs** Talk On Corners
4. **George Michael** Ladies and Gentlemen
5. **Steps** Step One
6. **Boyzone** Where We Belong
7. **Madonna** Ray Of Light
8. **The Corrs** Forgiven, Not Forgotten
9. **Will Smith** Big Willie Style
10. **U2** The Best Of 1980 - 1990

AMERİKA ALBÜMLER
1. **DMX** Flesh Of My Flesh Blood Of My Blood
2. **Lauryn Hill** The Miseducation Of Lauryn Hill
3. **2 Pac** Greatest Hits
4. **Offspring** Americana
5. **Jay-Z** Hard Knock Life
6. **N Sync** N Sync
7. **Jewel** Spirit
8. **Mariah Carey** #1's
9. **Garth Brooks** Double Live
10. **"Now"** Various Artists

İNGİLTERE INDIE ALBÜMLER
1. **Fatboy Slim** You've Come A Long Way, Baby
2. **Steps** Step One
3. **Garbage** Version 2.0
4. **Mercury Rev** Deserter's Songs
5. **Morcheeba** Big Calm
6. **2 Pac** Greatest Hits
7. **Divine Comedy** Fin de siécle
8. **Oasis** Masterplan
9. **R Kelly** R
10. **Eva Cassidy** Songbird

İNGİLTERE SINGLE'LAR
1. **Offspring** Pretty Fly
2. **Terrorvision** Tequila
3. **Steps** Heartbeat/Tragedy
4. **TQ** Westside
5. **Busta Rhymes** Gimme Some More
6. **911** A Little Bit More
7. **Bryan Adams / Mel C** When You're Gone
8. **Another Level** I Want You
9. **Fatboy Slim** Praise You
10. **Gay Dad** To Earth With Love

YABANCI
1. **Power Hits Vol. 6**
2. **Küschelrock 12**
3. **Metallica** Garage Inc.
4. **Mariah Carey** #1's The Best Of...
5. **Celine Dion** These Are Special Times
6. **George Michael** Ladies And Gentlemen
7. **Offspring** Americana
8. **"Zorro"** Soundtrack
9. **Whitney Houston** My Love Is Your Love
10. **U2** The Best Of 1980 - 1990
11. **Emma Shaplin** Carmine Meo
12. **Dire Straits** Sultans Of Swing
13. **Bryan Adams** On A Day Like Today
14. **Cher** Believe
15. **Diva's Live** Various Artists

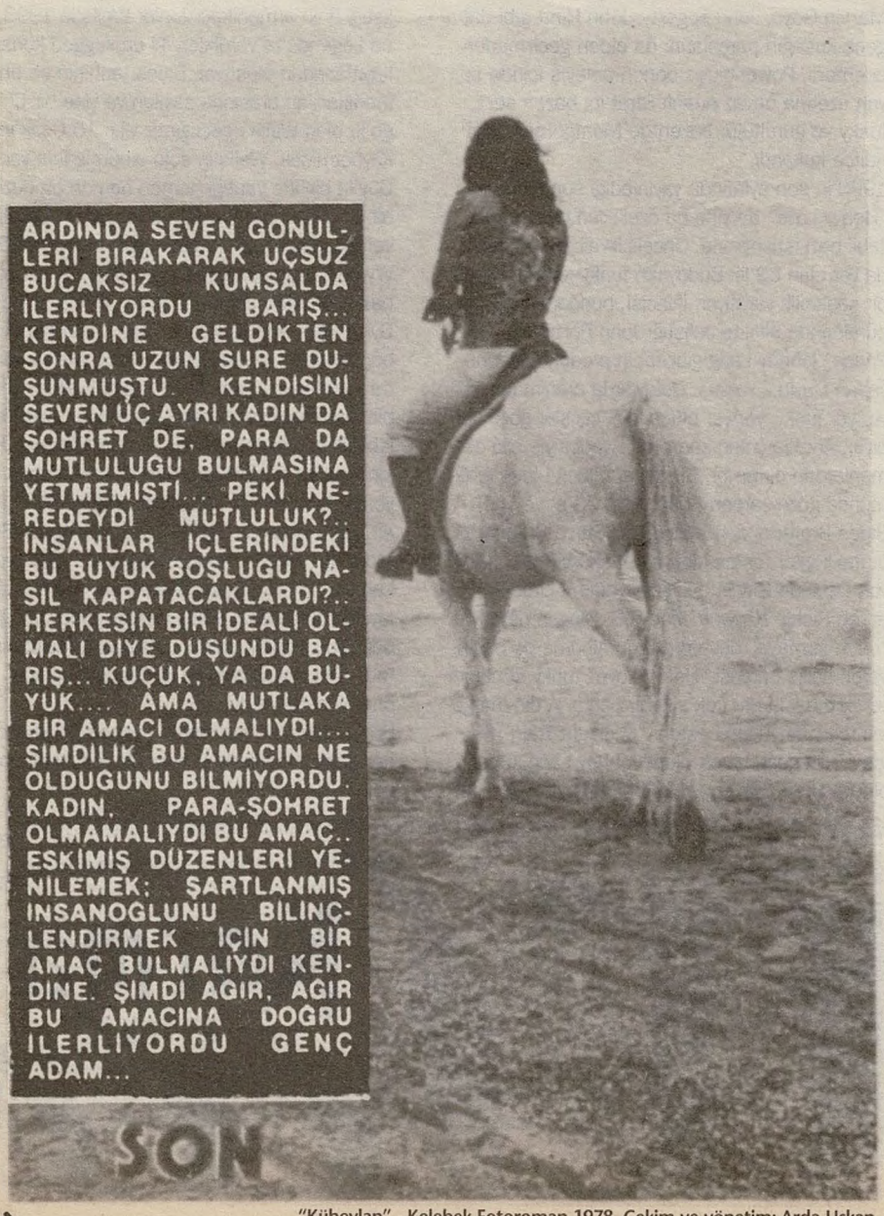
YERLİ
1. **Muazzez Ersoy** Nostalji 4-5-6
2. **Sezen Aksu** Adı Bende Saklı
3. **Atilla Taş** Kırmızılım
4. **Beyaz** Türküler
5. **Yaşar** Esirinim
6. **Haluk Levent** Yine Ayrılık
7. **İbrahim Sadri** Adam Gibi
8. **Destan** Destan
9. **Çelik** Onu Düşünürken
10. **Rober Hatemo** Sen Farklısın
11. **Şükriye Tutkun** Çiğdem Der Ki
12. **Ayna** Dön Bak Aynaya
13. **Sinan Özen** Tek Başına
14. **Serdar Ortaç** Serdar Ortaç 98
15. **Zara** Avuntu

ROLL DİSKO
Arif Susam Kader Utansın
Barış Manço Yeni Bir Gün
Bob Dylan Live 1966: The Royal Albert Hall Concert
Bob Marley Catch A Fire
Bruce Springsteen Tracks
Cake Prolonging The Magic
DAF Die Kleinen und Die Bösen
Fairuz Ana ou Sehrani
Hakkı Bulut Ben Buyum
John Lennon Wonsaponatime
Kına Gecesi-1 Sözlü - Turkish Folk Music
Manu Chao Clandestino
Marc Ribot Y Los Cubanos Postizos
Marilyn Manson Mechanical Animals
Moğollar 30. Yıl
Portishead Roseland NYC Live
REM Up
Renaud A la Belle de Mai
Van Dyke Parks Moonlighting
Velvet Underground Velvet Underground

KOD MÜZİK / Atlas
1. **Gökhan Dabak** Reçel
2. **The Very Corporation** Sounds From The Thievery Hi-fi
3. **Cypress Hill** IV
4. **Belle & Sebastian** Boy With The Arab Strab
5. **DJ Mahmut & Murat G.** Garip Dünya

D-TONE/ Atlas
1. **Organs In Orbit** Super-Cool Keyboards, Over-Heated Hammonds
2. **Bongo Land** Spicy Latin Licks, Hot Voodoo Chicks
3. **The Crime Scene** Spies, Thighs & Private Eyes!
4. **Monda Exotica** Mysterious Melodies & Tropical Tiki Tunes
5. **Alvin Stardust** The Untouchable

ÇALINTI / Atlas
1. **Rachel's** Handwriting
2. **Transglobal Underground** Rejoice Rejoice
3. **Ray Andersun** Funkorific
4. **Jack** Pioneer Soundtracks
5. **Cesaria Evora** Sodade

"Küheylan" - Kelebek Fotoroman 1978. Çekim ve yönetim: Arda Uskan

BOB MARLEY

ZAMANE PEYGAMBERİ

"Üçüncü Dünya"nın bugüne kadar çıkardığı istisnasız tek "star"! Onun "aura"sı sadece Che Guevara'yla karşılaştırılabilir herhalde. Jamaika gibi, ABD'nin arka bahçesi sayılan, politik şiddetin asla eksik olmadığı eski bir İngiltere sömürgesinden çıkıp, aynı anda hem mistik hem de dibine kadar politik bir ikon haline gelmek pek kolay değil. Bunu taşımak da... 18 yıl önce mayısta aramızdan ayrıldı; kızılderililer onun ruhunu selamlamak için ayinler düzenliyor, Avustralya ve Yeni Zelanda'daki yerli halk onu bir "peygamber" olarak görüyor, Hindistan'da adı sık sık Hindu tanrılarıyla birlikte anılıyor. Bir zamane peygamberinin öyküsü bu. 6 Şubat onun doğum günüdür. Kutlu olsun.

Bob Marley'in çocukluğuyla ilgili bir dolu mistik anekdot anlatılır. Annesi Cedella, onun bacak kadar çocukken komşuların el falına baktığını ve insanların birkaç gün sonra gelip "doğal mistik" Bob'un bütün söylediklerinin gerçekleştiğini söylediklerine dair hikayelerden bahseder hep. Yine annesinin anlattığına göre, bir süre sonra Bob el falına bakmayı bırakmış, soranlara da "artık fal bakmıyorum, şarkıcı oldum" dermiş. Beş yaşındayken, karısının Bob'a hamile kaldığını öğrendiği gün sırra kadem basan babası çıkagelir. Yüzbaşı Norval Marley, Jamaika'nın en büyük şirketlerinden birine sahip, ülkenin en zengin ailesinin bir ferdidir ve bir anda ortaya çıkıp Bob'un kendi himayesine verilmesini ister. Annesi, Bob'un bu zengin aileden payına düşeni alabilmesi için teklifi gönülsüzce kabul eder. Beraber Kingston'a gittikleri gün Bob babasını son defa görür, ama babasından miras melez teni ömrünün sonuna kadar onunladır.

Yaşıtları, bu melez çocuğun niye benzerleri gibi zengin mahallelerde değil de, üst üste yığılmış teneke evlerden oluşan bu kenar mahallede yaşadığını merak ederler elbette. Oysa kaderi bu insanlarla birlikte çizilmiştir. Kingston sokaklarındaki dünyayı yumuşatan üç şey vardır: Müzik, ganja ve Rastafari. Bob üçüne de "eyvallah" der.

"Ot içmeye başladım ve..."

60'lı yıllarda Jamaika kendine has bir müzik ve eğlence biçimi üretiyordu. 30 ila 40 hoparlörden oluşan ve "ses sistemi" adı verilen açıkhava diskolarından yayılan müzik, ağırlıklı olarak Amerikan müziğiydi. Bu devasa hoparlörlerden, İkinci Dünya Savaşı sırasında Jamaika'da üslenen Amerikan askerlerinin beraberlerinde getirdikleri plaklar sayesinde swing, bebop, r&b, soul, hatta caz yayılıyordu Kingston sokaklarına. Bırakın pikabı, radyo bile gecekondu mahalleleri için ulaşılmaz bir şeydi. Dolayısıyla, insanlar Amerika'dan gelen en son 78'likleri dinlemek, dans etmek ve ot tüttürmek için ses sistemleri etrafında buluşuyordu. Amerikan askerlerinin adadan çekilmesinden sonra, Amerika'ya kısa süreliğine kaçak işçi olarak gidip gelenler son moda müziklerin taşıyıcısı durumuna geldi. Bob da, kankası Bunny Livingstone ile birlikte, futbol oynamaktan vakit buldukça, tenekeden yapılma gitarını tıngırdatıyordu. Adanın o dönemdeki starları Nat King Cole, Billy Eckstine, Fats Domino, Brook Benton ve tabii Elvis Presley ve Ricky Nelson'du. Bob aynı dönemde, caz dinlemeye de başladı: "İlk başta hiçbir şey anlamıyordum. Sonra ot içmeye başladım ve ayın masmavi parladığı o hüzünlü gecelerin neye benzediğini anlamaya başladım." Onu cazla ve otla tanıştıran, adanın ilk özgün müzisyenlerinden Joe Higgs'di. Higgs'in evinin avlusundaki müzik partileri sayesinde, Bob iyiden iyiye müziğe ısınmaya başladı. Ama Bob'un hayatında Higgs'in önemli bir yeri daha vardı. Higgs, gecekondu mahallelerinde hızla yayılan Rasta hareketinin ilk müritlerinden biriydi. Bob'u Rasta inancıyla tanıştırdı.

→57

"Rasta oy kullanmaz"

Rastafari, 20. yüzyıl başlarında Jamaika doğumlu Marcus Garvey'in kehanetlerini Hıristiyanlıkla birleştiren bir öğreti. Marcus Garvey, Jamaika'dan ayrılıp yolculuklara çıkıyor ve gittiği her yerde siyahların bağımsızlık mücadelesini ateşlemeye, onları anavatanları Afrika'ya geri dönmeye çağırıyordu. Ölmeden önce de sembolik kehanetlerde bulunuyor ve bütün siyahların kurtuluşunun Afrika'nın bağrından çıkacak bir Kral'ın önderliğinde olacağını buyuruyordu. Belki Marcus Garvey unutulup giderdi ama, 1931 yılında Haile Selasiye, kehanette yer alan ünvan ve sembollere tıpatıp denk düşen bir şekilde Etiyopya tahtına oturduğunda, Garvey'in müritleri kehanetin gerçekleştiğine, Haile Selasiye'nin siyahları özgürlüğe taşıyacak İsa olduğuna inandılar. Müridler, Rastafari adını verdikleri siyah bir Hıristiyanlık yorumu altında birleşti. Haile Selasiye'nin sıradan bir diktatör olması, Rastafari'nin, tüm dünyadaki siyahları cezbeden bir dine dönüşmesini engelleyemedi. Özellikle Jamaika halkı bu yeni dini yürekten benimsedi. Rastalar, Amerika'nın Jamaika'da yerleştirmeye çalıştığı kapitalist sisteme kökten bir karşı çıkıştı. Çalışmayı reddediyorlar, doğum kontrolüne aldırmıyorlar, kendi mahallelerine hiçbir devlet kurumunun girmesine izin vermiyorlardı. Bob Marley'in de dediği gibi, "Rasta oy kullanmaz!". Rastafari, Jamaika'daki fakir halkın afyonuydu, bu sefil hayata anlam katıyordu, tıpkı müzik gibi.

"Bundan böyle varsa yoksa gitar"

Bob ve Bunny, 50'lerin sonunda Peter McIntosh'la, namı diğer Peter Tosh'la karşılaşırlar. Artık birbirinden hiç ayrılmayan bir üçlüdürler. Müzik yapmaya soyunmuş, futbol ve ot düşkünü Rasta abilerinin yanında dolanan sokak çocukları! Bob'un hayatının sonuna kadar silip atamayacağı kökleri artık oluşmuştur. Zorunlu eğitimini tamamlar tamamlamaz, 14 yaşında okulu bırakır ve bir demircinin yanına çırak girer. Bir gün gözüne saplanan bir metal parçasıyla demirci olmaktan ebediyen vazgeçer ve arkadaşlarına kararını açıklar: "Bundan böyle varsa yoksa gitar!" Ses sistemlerinin yaygınlığı ve Amerika'dan plak getirtmenin zorlukları DJ'leri kendi müziklerini yapmaya itiyordu. Jamaika müziğini kökten değiştiren adam ise Clement Coxsone Dodd adlı bir tekel bayii oldu. Müzisyen olmamasına rağmen, müzik tarzlarını birbirinin içine geçirme konusunda inanılmaz yeteneği olan bu adam, etrafına topladığı müzisyenlere hayal ettiği müziği uzun uzun tarif ediyordu. Hem sapına kadar Jamaikalı olan, hem de r&b ve popüler cazdan beslenen bu müzik ska adını aldı. Ortalık birden ska müzisyenleri ve ska plakları doldu. Gitgide evrilen bu müzik, reggae'nin anasından başka bir şey değildi. Bu furya sırasında, Joe Higgs'in desteğiyle bizim kafadarlar da, yanlarına iki vokalist kız ve bir arkadaşlarını daha alarak Wailers haline gelirler. Higgs onları, Studio One plak şirketinin kurucusu Coxsone'un karşısına çıkarır. Coxsone grubun sound'unu beğenir, birkaç gün içinde "I'm Still Waiting" ve "It Hurts To Be Alone" adlı iki parça kaydederler. 300 adet çoğaltılan bu plak ses sistemlerine dağıtılır ve tutar. Artık profesyonel bir gruptur Wailers. Onları, dönemin Amerikan grupları gibi siyah takım elbiseler içinde, kısa saçlarla görenler, Bob Marley'in kısa bir süre sonra tüm dünyada bir peygamber haline geleceğine haliyle inanmazdı. Yaptıkları şarkılarla, kendileri gibi sokak çocuklarına hitap etmektedirler. Bir yandan kendi şarkılarını yaparlar, bir yandan da diğer grupların plaklarında stüdyo müzisyenliği. Coxsone, stüdyo müzisyenliği karşılığında, evsiz olan Bob'a stüdyoda bir yatak vermiştir. Wailers'ın kalıcı olacağını müjdeleyen ilk şarkı ise, Jamaika'da bir hit haline gelen "Simmer Down"dır. Bob bu şarkıda doğrudan sokak çocuklarına bir mesaj yollar: "Öfkenize hakim olun / Demlenin / Mücadele ısınacak". Politik göndermelerle dolu bu şarkının şaşırtıcı derecede yumuşak havası Wailers'ın diğer rakiplerinden farklı olduğunun da işaretidir. Gitgide, katıldıkları toplu konserlerin yıldızı haline gelirler.

Wailers'ın kalıcı olacağını müjdeleyen ilk şarkı Jamaika'da bir hit haline gelen "Simmer Down"dır. Bob bu şarkıda doğrudan sokak çocuklarına bir mesaj yollar: "Öfkenize hakim olun / Demlenin / Mücadele ısınacak". Şarkının, şaşırtıcı derecede yumuşak havası Wailers'ın rakiplerinden farklı olduğunun da işaretidir.

Studio One ahalisinin çoğunluğu Rastadır. Bob'un yıllar önce bir köşeye kaldırdığı İncil yeniden hayatına girer. Bir yandan lame ceketler içinde şarkı söyler, bir yandan da ruhunu bilemeye devam eder. 65 yılında Rasta mesajlarıyla dolu "One Love"ı yazar ve Wailers bir kere daha hit olur.

Her şey güllük gülistanlık değildir elbette. Coxsone onlara haftada 3 pound maaş bağlamıştır ama, stüdyo müzisyenliği yaparak geçinenler onlardan çok daha iyi para kazanmaktadır. Kazıklandığını düşünen Bob kendi plak şirketini kurmaya karar verir, ama bunun için gereken para onda yoktur. Bu arada yaş 18'e ermiş, üstelik Rita'ya aşık olmuştur. Evlenirler. Ertesi gün Bob birçok Jamaikalı gibi Amerika'ya, annesinin yanına çalışmaya gider. Sekiz ay boyunca Donald Marley adıyla kaçak işçi olarak fork-lift şoförlüğü, garsonluk, DuPont'da laboratuar asistanlığı yapar. Chrysler fabrikasında işçi olarak çalışır. Sonunda umduğu parayı toparlayamadan, Rita'nın ve müziğin özlemiyle Jamaika'ya döner. Bu süre içinde Jamaika ve müzik çok değişmiştir. Ska yerini iyiden iyiye reggae'ye bırakmış, Etiyopya İmparatoru Haile Selasiye'nin Jamaika'yı ziyaretiyle birlikte Rastalar iyice çoğalmıştır.

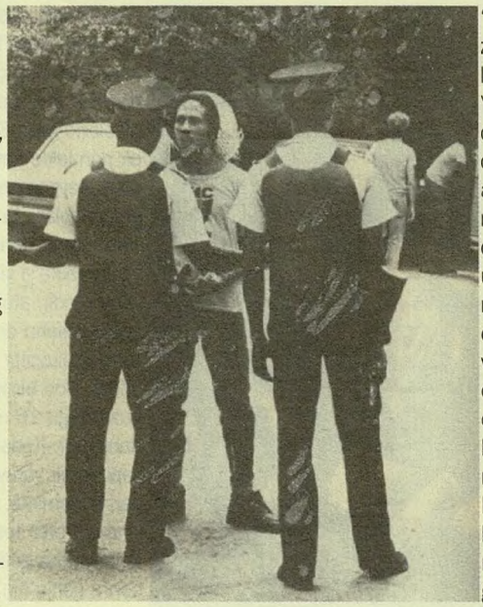
"O beklediğim asiydi"

Bob varını yoğunu ortaya koyarak teyzesinin bahçesinde hayalini kurduğu plak şirketini açar: Wail'N'Soul. Bu plak şirketi, ön tarafında bir pencere bulunan ve dört teneke levhadan oluşan, içeri ancak bir kişinin girebileceği büyüklükte bir kulübedir. Wail'N'Soul, bir plak çıkardıktan sonra kapanır. Bob ve Rita'nın yaptığı gibi Kingston sokaklarında dolaşıp plak satmak hiç de kolay değildir. İki çocuğu ve karısıyla yoksulluk içinde yaşayan Bob, Amerika'dan gelen siyah bir menejerin önerisiyle birçok prodüktör ve sanatçı için Amerika'da kayıtlar yapmaya başlar. 70 yılında, hâlâ bir baltaya sap olamadığını düşünen Bob, ailesini de yanına katıp bir kere daha Amerika'ya gider ve yine Chrysler'da işçi olur. Birkaç ay sonra eline tutuşturulan askerlik celp kağıdında Vietnam çağrısını görünce Jamaika'ya dönmek zorunda kalır. Müzikten ne zaman uzaklaşmaya kalksa, bir baltaya sap olmak için uğraşsa, kader onu tekrar müziğe iter, çünkü Jamaika'da yapabileceği tek şey müziktir. Bir ara köye yerle-

şip çiftçi olmayı bile dener, ama nafile, Kingston sokakları onu çağırmaktadır.

Bu sefer Jamaika'ya döndüğünde hayatını değiştirecek bir başka adamla tanışır: Lee Perry. Coxsone'un ses mühendisi olarak çalışan Lee Perry, artık kendi plak şirketini kurmuş ve Jamaika'nın en azılı müzisyenlerini etrafına toplamıştır. 70'in sonuna doğru Bob'un Lee Perry'le yaptığı ilk şarkı yayınlanır: "Dubby Conquerer". Bir kere daha Jamaika'nın gözdesi olmuştur. Jamaika'nın uluslararası futbol yıldızı Alan Cole, Bob'un Tuff Gong (Bob'un takma ismi) isimli yeni şirketine maddi yardım yaparak, onun ayakta kalmasını sağlar.

Az değil, on yıldır müzik yapan Bob, Jamaika'da müzikle ailesini geçindirmenin imkansız olduğunu idrak etmiştir. Tüm hit parçalarının geliri arada bir yerde kaybolmakta, Bob yine beş parasız sürünmekte ve çıkış yolu aramaktadır. Bu sefer İngiltere'ye gider. Beyaz bir Jamaikalı olan ve Jamaika müziğini dünyaya tanıtmak gibi bir misyonla hareket eden Chris Blackwell'in kapısını çalar.

Blackwell "o sıralarda rock müzikle ilgileniyordum, yani asilerin müziğiyle. Jamaika'dan çıkacak asi bir müzisyen hayal ediyordum. Bob kapıdan girdiğinde gözlerime inanamadım, o beklediğim asiydi" diye anlatıyor karşılaşmalarını. Blackwell'e göre Bob Marley kısmen sokak çocuğu, kısmen Rastaman, kısmen de varoşların süperstarıdır. Jamaika'da kaydedilecek bir albüm için anlaşma yaparlar. Bundan sonra Bob Marley ve Wailers için zaman hızlanacaktır. Jamaika'ya dönerler ve yıllardır çalıp söyledikleri şarkılarını yeni şarkılarıyla birlikte kaydederler: "400 Years", "Stop That Train", "Concrete Jungle", "Kinky Reggae"... "Catch A Fire" albümü Bob Marley'in ayakta kalma mücadelesindeki belki de son şansıdır. Hem grup hem de Chris Blackwell bu şansı çok iyi kullanır. Devreye Blackwell'in işadamı kafası girer. Bob Marley'i, İngiltere ve Amerika'daki siyahların beklediği yıldız olarak lanse eder. Albüm akla gelebilecek en hınzır pazarlama teknikleriyle sunulur piyasaya. Ama diğer yandan, Bob Marley'in adı parlarken, Wailers adı geri plana düşmeye başlar. O güne kadar, Bob Marley, Wailers'ın solisti olmasına rağmen, lideri değildir. Bunny Livingstone ve Peter Tosh'la birlikte grubun sacayaklarından biridir. Island Records, Chris Blackwell ve dolayısıyla uluslararası başarının devreye girmesiyle birlikte gerilim başlar. Asıl gerilim Blackwell'le, Livingstone ve Tosh arasındadır. Sık sık çıkan tartışmalardan birinde Peter Tosh'un Blackwell'i satırla tehdit ettiği bile söylenir. Bunny ise grupta çalmaktan hoşlanmakta, ama Jamaika'da kalmayı tercih etmektedir. İlk İngiltere turneleri, onların underground müzik dünyasına girmelerini sağlar. Bu konserlerden birinde, Island'ın anlaşmalı olduğu Traffic elemanları ve Brian Eno gibi şahsiyetler de hazır bulunur. Bir konserde genç Bruce Springsteen'in açılış grubu olarak çalarlar.

Sefahat düşkünü peygamber

Kısa bir süre sonra "Burnin" gelir. Grup yine İngiltere'dedir ve bir sabah tam futbol oynamak üzere dışarı çıkmaya hazırlanırlarken hayatlarında ilk defa kar yağdığını görürler. Kar pek hoşlarına gitmez, hemen Jamaika'ya dönmeye karar verirler. Ama önce, odadaki eşyaları bir kenara toplayıp çift kale bir maç yapmayı da ihmal etmezler. Bir hafta sonra, Bob Marley, Melody Maker'ın kapağındadır. Bu olay Bunny ve Peter'la olan ilişkileri koparır. Bob'un yorumu: "Jamaika dışına da müzik yapmak istediğimi anlamıyorlardı. Hep Jamaika'da kalarak bir şey öğrenemem." Artık isimleri Bob Marley & The Wailers'dır ve geri vokal görevi, Rita'nın da yer aldığı I-Threes trio'suna devredilmiştir. "Natty Dread" onun tek başına, özgürce, sadece kendi kafasına göre yaptığı ilk albüm olur. Artık konserlerde Jamaikalı göçmenler ve beyaz dinleyiciler bir aradadır. Keith Richards Amerika turnesi boyunca üstünden Bob Marley tişörtünü çıkarmaz. Village Voice onun için "Reggae'nin Jagger'ı" diye başlık atar. Bob'un yanıtı şöyledir: "Beni Mick Jagger gibi starlarla kıyaslıyorlar, ama müziklerimize yakından baktıklarında, mesajlarımızın farklı olduğunu görecekler."

Yine de Bob Marley & The Wailers efsanesini resmi olarak "No Woman, No Cry" şarkısıyla başlatmak yerinde olur. Bu şarkıdan sonra Bob Marley'in hayatı baştan aşağı değişir. Yoksulluk geride kalmış, müziği anlaşılmış; dahası, sözlerini ve müziğini Jamaika dışına, belki de hiçbir zaman hayal edemeyeceği kadar çok insana ulaştırma şansına kavuşmuştur. Jamaika'da kısa zaman içinde yarı-peygamber durumuna gelir. Gecekondudan çıkıp zenginler mahallesine taşınır, ama dostlarını ve dostlarının dostlarını da yanına çağırır. Evi her gün onlarca insanla dolup taşar, dostları sıcak gecelerde evinin bahçesinde yatıp kalkar. Peygamber konumundaki bir insan için sefahatten de payını bolca aldığını eklemek gerekir. 20-30 kişilik ev ahalisine, karısı ve çocuklarının yanısıra, güzel kadın gözdeleri de dahildir. Rasta kanı taşıyan biri olarak Tanrının "çoğalın" buyruğunu yerine getirmek için elinden geleni ardına koymaz. (Öldüğünde, ardında sekiz ayrı kadından 11 resmi çocuk bırakmıştı, ama yakınları bu sayının 30 civarında olduğunu söylüyor.) Yaşam biçimiyle ilgili kendisini eleştirenlere "Kumar oynamam, içki içmem. Ben bir azizim. Tek kötü huyum birçok kadınla beraber olmam" diye yanıt verir. Evin önünde son model bir BMW durmaktadır, sırf Bob Marley and the Wailers adının başharflerini temsil ettiği için..!

Orta ve üst-sınıf beyazlardan oluşan komşular bir starla yan yana yaşamaktan memnundur, ama bir de şu etrafındaki insanlar olmasa. Ama Bob Marley evini dolduran eski dostlarıyla, sokak çetesi üyeleriyle, güzel kadınlarla, ganja'yla, Rasta cemaatiyle yaşamaya devam eder. Bob Marley'in şöhreti ve Rasta cemaati üzerindeki etkisi, Jamaikalı politikacıların da ağzını sulandırmıştır.

"Ben bir azizim. Tek kötü huyum birçok kadınla beraber olmam," diyordu sık sık. Öldüğünde, ardında sekiz ayrı kadından 11 resmi çocuk bırakmıştı, ama yakınları bu sayının 30 civarında olduğunu söylüyor. Evinin önünde son model bir BMW durmaktaydı, sırf Bob Marley and the Wailers adının başharflerini temsil ettiği için..!

Tıpkı şarkıdaki gibi

Jamaika iki ayrı partinin kısır çekişmeleri arasında fokur fokur kaynayan bir ada. Bağımsızlığını kazandığı günden beri şiddetin, yolsuzluğun eksik olmadığı bir politik arena... Elbette her iki parti de Bob Marley'i kendi saflarına çekmek için ellerinden geleni yapacaktır. Nitekim Bob Marley'in kapısı, her iki partinin adamları tarafından çalınır. Bob Marley, İktidardaki partinin lideri Manley'e meyletse de, hiçbir zaman, hiçbir partiye açık destek vermez. Manley pek matah bir adam sayılmaz, ama muhalefet lideri, eski plak şirketi patronu Seega, özellikle Rastalar tarafından Amerika'nın maşası olarak görülür. İki partinin militanları sokaklarda birbirlerine girerler, milletvekilleri vurulur. Doğruyu, sadece doğruyu söylemeye soyunan Bob Marley yıldız konumuna geldikçe siyahların mücadelesinin de sözcüsü olur. Her söylediği dinlenen biri, ister istemez kendini politikanın ortasında bulacaktır. Bob bir yandan dünyanın her yanındaki siyahların özgürlük mücadelesine destek verirken, diğer yandan da giderek çoğalan ve partiler açısından ciddi bir oy potansiyeli haline gelen Rasta cemaatinin yeraltından çıkabilmesi için uğraşır, Jamaika'da ganja'nın yasallaştırılması için çaba harcar. Zamanını Jamaika'da ve Jamaika dışında olmak üzere ikiye bölen Bob Marley, evine her dönüşünde Rasta cemaatinin de hızla değiştiğine şahit olur. Birkaç yıl öncesine kadar gecekondu mahallelerinin başlıca geçim kaynağı ganja iken, ABD'nin bastırması sonucunda başlayan polis kampanyalarıyla ganja engellenmeye, hiçbir iş yapmayan halk yeni kurulan endüstrilere kaydırılmaya çalışılmaktadır. Sokaktaki insanlar ise fabrikada işçi olmak yerine kokain satmayı tercih eder. Kokainle birlikte sokak çeteleri silahlanır, ortalık kanlanır. Kısacası Bob Marley'in en şöhretli dönemi, Jamaika'nın kaynadığı döneme denk gelir. Tıpkı yıllar önce ilk şarkısında söylediği gibi "mücadele ısınmıştır" ve Bob Marley kendini bu mücadelenin tam ortasında bulur. Tam bu sıralarda Başbakan Manley'in adamları, yaklaşan seçimlerin yarattığı gerginliği dağıtmak için Bob

One Love barış konseri sahnesinde Başbakan Michael Manley ve Jamaika İşçi Partisi Lideri Edward Seaga, Bob'un huzurunda el sıkışıyorlar

Marley'den bir konser vermesini isterler. Konser tarihi yaklaştıkça, mafya üyelerinden siyasetçilere kadar birçok adam Bob Marley'in evine girer çıkar, şantajlar, tehditler doruğa ulaşır.

Çarmıhtan kurtulan İsa

Konserden önceki akşam, Bob'un her zamanki gibi insan kaynayan evine bir saldırı düzenlenir. Yedi kişi otomatik silahlarla evi yaylım ateşine tutar. Bir kurşun Rita Marley'in kafatasını sıyırır, evin içindeki birçok kişi yaralanır. Bob Marley'in bulunduğu odaya giren saldırganlardan biri yedi kurşun boşaltır. Sadece biri gider Bob'un koluna saplanır. Kimsenin ölmemesi bir mucizedir. Yaralılar hastaneye kaldırılır. Bob Marley hastaneden çıkarılır çıkarılmaz, kalabalık bir asker konvoyu eşliğinde dağdaki bir kampa götürülür. Asker konvoyunu, ormanın içinden eli satırlı Rasta fedaileri takip etmektedir, çünkü Rastalara göre askerler de Bob Marley için bir tehdittir. Gizlendikleri yerdeki güvenlik önlemlerini aşarak onlarla konuşmayı başaranlar arasında Amerika'dan gelen bir film ekibi vardır. O karmaşada kimsenin dikkatini çekmeyecektir ama, ekibin kameramanı, dönemin CIA başkanının oğludur. Nasıl olursa olur, yaralılar hayatta kalır. Rita Marley taburcu edilir, kampa gelir. Ve dağdaki bu evde Rasta cemaati toplanır, Rasta dedelerinin fikri sorulur. Karar nettir: "Susturulmak istenen müziğimizdir. Bu yüzden, konser ne pahasına olursa olsun yapılmalıdır." Bob Marley müzisyenlerin toplanmasını ister. O karmaşada bulunabilenler bulunur, bulunamayanların yerlerine bulunabilenler çağrılır. Karar o kadar acele alınmıştır ki, Rita Marley üstündeki kanlı kıyafetleri değiştirmeye bile vakit bulamadan, başında sargılarla kendini sahnede bulur. Bob Marley "Bana bu konser teklif edildiğinde, politika yok demişlerdi. Sadece insanların sevgisi uğruna şarkı söyleyecektim" diyerek hayal kırıklığını dile getirir ve "tek bir şarkı söyleyeceğim" der. Ve 90 dakika süren tek bir şarkı söyler. Konserin sonunda kendinden geçmiş bir halde dans ederek kolunu sıyırır ve yaralarını gösterir seyirciye. Bir nevi çarmıhtan kurtulan İsa..!

Ertesi gün adadan ayrılır ve uzun bir süre dönmez. Rasta cemaati suikastçileri teker teker bulur ve cezaları infaz edilir. Bob yaşadıklarını şöyle anlatır: "Adamlar kapıdan girdi ve ateş etmeye başladı. Yerimden kıpırdayamadım. Bir kere kıpırdayayım dedim, kurşun az önce bulunduğum yerden geçti. Sonra bir kere daha kıpırdadım, kurşun bu sefer de demin bulunduğum yerden geçti. Yukarıdaki Majesteleri doğru zamanda hareket etmemi sağladı. Bir mucizeydi, demek mucizeler herkesin başına gelebiliyor." Bob Marley üç ay sonra İnglitere'de ortaya çıkar. Yeni albümüne hazırlanmaktadır. Ama bu arada, İngiltere'yi de değişmiş bulur. Punkçılar ortalığı kasıp kavurmaktadır. Bob, siyahlarla punklar arasındaki ortaklığı gördüğü anda teşhisi koyar ve "Punky Reggae Party" adlı bir şarkı yapar. "Punklar toplum tarafından dışlanmış, baskı altında tutulan bir cemaat. Çengelli iğnelerle sokaklarda dolaşan insanları görmek hoşuma gidiyor. Kendim yapmazdım ama, ağlamadan acı çeken insanları severim" der ve siyahlarla punk'ların mücadelesini birleştirir. O dönemdeki punkların da "Biz ancak tek bir müzikle dans ederiz, o da reggae" demeleri boşuna değildir.

Bob bu dönemde Etiyopya Ortodoks Kilisesi'yle ilişkiye geçer ve sürgündeki Prens Asfa Wossen'in huzuruna çıkar. Wossen, Bob Marley'e Haile Selasiye'den bahseder, nasıl ihanete uğradığından dem vurur. Tam gitmek üzereyken bir yüzük çıkarır ve "Bu Majesteleri'nin yüzüğüydü, bunu taşımak artık senin görevin" der. Bu yüzük, yıllar önce Bob'un Amerika'da gördüğü bir rüyadaki yüzüğün aynısıdır. Yıllardır bu rüyanın anlamını çözmeye çalışan Bob bir anlamda kutsanmıştır. İnançlı bir Rasta olmaktan çıkıp, resmi olarak Rasta peygamberliğine terfi etmiştir.

Yeni albüm "Exodus", Bob Marley'in şöhretini daha da besler. Plak şirketi, Los Angeles'ta, Paris'te Bob Marley için şık partiler düzenler. Paris'te bir yerde Bianca Jagger, Bob'a bir öpücük kondurur. Bob çapkın bakışlarla yanındakilere "Kim bu kadın?" diye sorar. Grup üyeleri partilere Jamaikalılara özgü şık takım elbiselerle gelir. Bob Marley ise geç vakitlerde, yakası bağrı açık bir gömlekle kafası hayli dumanlı bir halde boy gösterir. Star da olsa, peygamber de, o hâlâ sokak çocuğudur. Onu böylesine gerçek kılan da budur.

Jamaika'ya döndüğünde büyük bir kalabalık tarafından karşılanır ve Jamaika'yı yine kargaşa içinde bulur. İki parti yine birbirini yemektedir, ama bu sefer aynı hapishanelerde çürüyen rakip politikacıların ortak girişimiyle Jamaika Barış Hareketi kurulmuştur. Politikacılar bir kere daha Bob Marley'e bir konser teklifi getirirler, Bob bir kere daha kabul eder. Peter Tosh'un da içinde bulunduğu 16 reggae grubu One Love adı verilen bu festivale dahil olur. Konserden beş gün önce gecekondu mahallelerinde yapılan bir yürüyüşe polis müdahale eder, üç kişi ölür. Hava yine gerginleşmiştir. Bob Marley'den önce sahneye çıkan, siyahlar giyinmiş Peter Tosh politikacılara giydiren bir konuşma yapar, sözlerini yerine getirmedikleri için eleştirir, koca bir cigara yaktıktan sonra ganja'nın niye hâlâ serbest bırakılmadığını sorar. "Ben barış istemiyorum, eşitlik istiyorum" der. Bob Marley ise eski dostunun mesajını bir Rasta imgesiyle tamamlar: "Judah'ın Aslanı geri gelecek ve bizi yeniden zafere taşıyacak!"

Konser ortalığı yatıştırmaz, Barış Hareketinin önde gelenleri suikaste kurban gider, Peter Tosh da polisten iyi bir dayak yiyerek kısa bir süre sonra şiddetten nasibini alır. Bob Marley Jamaika'dan ayrılır, ama vücudundaki kanser çoktan boy göstermiştir, o da işlerin kendisi için iyi gitmediğine inanmaktadır zaten. Bir gün, arkadaşlarına İsa'yla aynı yaşta, 33 yaşında ölebileceğinden söz eder, gerçi 33. yaşını devirmiştir ama, kanserin ilk belirtisi 33 yaşında gelir. Buna rağmen durulmaz. Jamaika'daki politik durum onu daha da militanlaştırır. "Ambush In The Night" ve "Zimbabwe" parçaları, Bob'un politik mesajlarını net bir biçimde taşır. Zimbabwe bağımsızlığına kavuştuğunda kutlamalara onur konuğu olarak çağrılır. Daha önce de gizlice bölgeye giden ve gerillalarla vakit geçiren Bob, "çok iyi cins ot içiyorlar, zafere ulaşmamaları mümkün değil" yorumunu yapar.

CHRIS BLACKWELL

Koşullar cennetten çıkmaydı

Chris Blackwell, Roll'un 25. sayı ansiklopedisini okuyanların malumu... Island şirketinin patronu ve reggae'yi, Bob Marley'i tüm dünyaya sunan adam...

Bob Marley daha büronuza adım attığı gün her şeyi anladığınızı sık sık söylersiniz...

Kim olsa anlardı. Karizması o kadar güçlüydü ki, anında onunla ne yapmak istediğimi anladım. Reggae ile rock'un yakınlaşabileceğini zaten daha önceden fark etmiştim.

Onunla karşılaştığınızda ruh hali nasıldı? Jamaika'da, ABD'de, İsveç'te bir sürü başarısızlık yaşamıştı.

Onu Traffic'le turneye götürdüm; Jamaika'da hep olduğu gibi, olaya sadece single boyutunda bakması gerekmediğini, yaratısını çok daha geniş ölçekli düşünmesi gerektiğini göstermek istiyordum. Isaac Hayes'in "Hot Buttered Soul" ve Marvin Gaye'in "What's Going On" albümleri çıkmıştı. Bu iki albüm bir dönemin kapandığını ve yeni bir dönemin açıldığını gösteriyordu: siyahî müzik daha kavramsal, evrensel mesajlar taşıyan bir döneme giriyordu. Wailers'ın "Catch A Fire"ı da bu şekilde ortaya çıkmıştı, bir şarkılar toplamı değil de, bir albüm olarak... Ve uluslararası sahnede yeni bir grubun doğduğunu ilan ediyordu. Bu virajda olduğu kadar, isim değişikliğinde de payım oldu, çünkü ben "The Wailers" adını, Bob Marley & The Wailers'a tercih ediyordum: rock'da olduğu gibi bir grup imajı yaratmak istiyordum. İlk Wailers'ın dağılmasında da payım olduğunu sanıyorum.

Bob'la ve öteki Wailers üyeleriyle ilişkiniz aynı tarzda mıydı?

Esas olarak Bob'la tartışıp muhabbet

"Yüzük sahibine döndü"

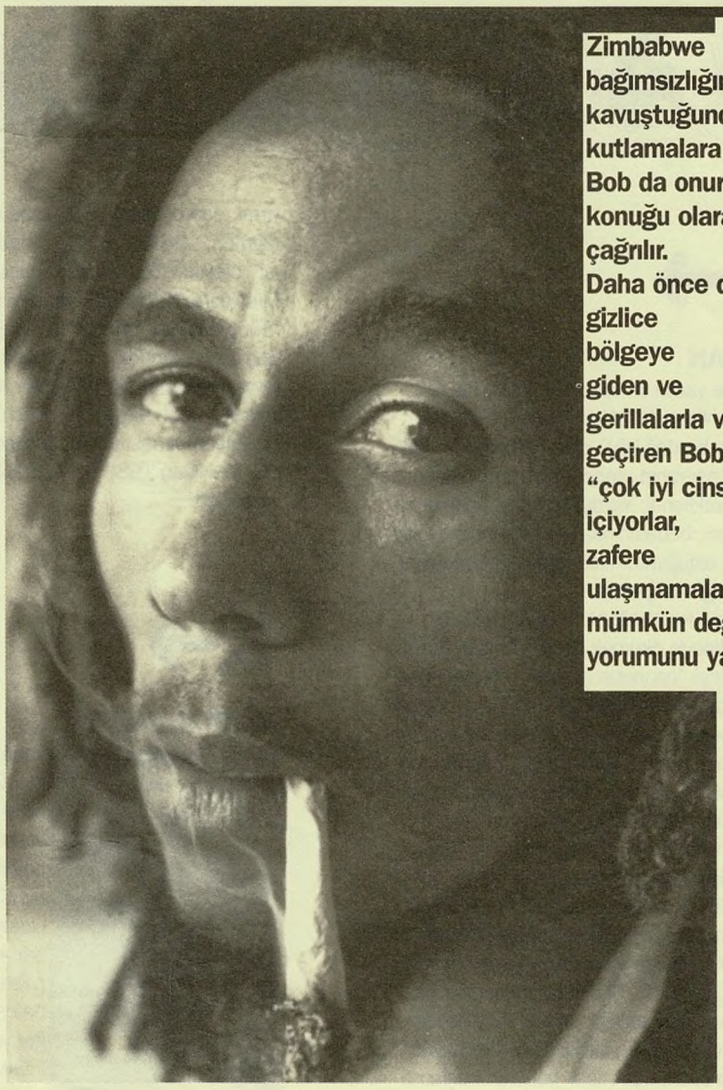
1980 yılında onu Amerikan müzik endüstrisinin mainstream'ine sokmak için büyük planlar yapılır. Blackwell'in, menejerlerin, turne organizatörlerinin ve Bob'un hazır bulunduğu toplantıda Madison Square Garden'da üstüste verilecek konserlerin onu millete mal edeceğinden söz edilir. Toplantıda konuşmayan tek kişi Bob'tur. Birkaç gün sonra, Bob'un istekleriyle ilgilenmek üzere görevlendirilen biri Bob'un evine gider, "ne istiyorsan söyle, yerine getireceğim," der. Bob "bana Majesteleri'nin 1931'deki Amerika ziyaretine ait fotoğrafları bulabilir misin? Tek ihtiyaç duyduğum şey o," der. Sonra da son birkaç yıldır etrafındaki arkadaşlarının nasıl birer birer öldürüldüğünden söz eder: "Bir yerde onlarla birlikteysem, içimden bir ses kalkıp gitmemi söylüyordu. Her seferinde ben gittikten sonra kötü adamlar ortaya çıktı ve onları teker teker avladı. Benim zamanım değil artık."

Son albümü "Uprising"i bu halet-i ruhiye içinde tamamlar. Rasta cemaati ile de arası bozulmuştur. Başına buyruk davranışları yüzünden cemaatin önde gelenlerinden sert eleştiriler almaktadır. Madison Square Garden konserlerinin başlamasından kısa bir süre önce Central Park'ta koşu yaparken yığılır kalır. Kanser vücuduna yayılmıştır. Bundan sonrası, ülke ülke, klinik klinik dolaşarak geçer. 1981 yılının 11 Mayıs günü ölür.

Ölümü tıpkı Selasiye'nin ölümü gibi karşılanır. Kimse inanmaz. Cenaze Jamaika'ya getirilir, herkesin dans ettiği ve Wailers'ın da çaldığı bir festival düzenlenir. Ardından, binlerce insan Bob'un doğduğu köye doğru yola çıkarlar. Bob köyünde toprağa verilir. Sade bir tören olmuştur, ama aslında Rasta cemaati dört yanda, Bob Marley'in yüzüğünün peşindedir. Yüzük ondan sonra kimin parmağına geçecektir? Tüm çabalara rağmen, yüzük bulunamaz. Cenazenin ardından Bob'un annesine giden din adamları yüzüğün kendilerine verilmesini ister. Annesi "yüzük sahibine döndü" diye yanıt verir.

Bob Marley ve müziği ölümünden sonra daha da büyüdü. "Ben yaşamla ilgiliyim, ölümle değil. Işığı bilen ve anlayan her zaman yaşayacaktır" demişti. Bugün en akla gelmeyecek yerlerde Bob Marley çalınıyorsa nedeni budur belki de.

Derleyen: ***Ogan Güner***

Zimbabwe bağımsızlığına kavuştuğunda, kutlamalara Bob da onur konuğu olarak çağrılır. Daha önce de gizlice bölgeye giden ve gerillalarla vakit geçiren Bob "çok iyi cins ot içiyorlar, zafere ulaşmamaları mümkün değil" yorumunu yapar.

ediyordum, o beraber çalışmaya daha yatkındı. Peter Tosh bazen sıcak, bazen soğuktu; Bunny Wailer ise söylenen her şeye itiraz ediyordu, her şeye karşıydı, en başta da turneye çıkmak için Jamaika'dan ayrılmaya... Durmadan vır vır ediyordu, kar yağıyor diye İngiltere'ye gelmeye karşı çıkıyordu. İşte bu yüzden grup sonunda dağıldı.

İnsan "Catch A Fire"ı ve hemen ardından da Marley'in kaydettiği son albüm olan "Uprising"i yeniden dinlediğinde, katedilen yolda müzikal anlamda büyük bir radikalleşme olduğunu fark ediyor...

"Catch A Fire"da Wailers'ı bir rock grubu olarak lanse etmeye çalışıyordum; bu yüzden o elektro gitar ve synthesizer soloları var. Sözlerin içeriği ise son derece radikaldi ve bunun Batılı gençliğin hoşuna gideceği çok şüpheliydi.

Niçin o sıralarda Wailers İngiliz gençlerin hoşuna gitti de, Amerikalı gençler kayıtsız kaldı?

İngiliz dinleyici basına daha duyarlıdır, halbuki Amerikalılar radyonun ne çaldığına bakar. Bob Marley'in adını duyuran da basın oldu, radyo değil. Şarkıların sözleri üzerine düşünülüyor, yorumlar yapılıyordu.

Jamaika asıllı olmanız, Bob Marley'in başkasına yönelmeyip de sizinle çalışmasında hiç şüphesiz rol oynadı herhalde.

Muhtemelen. Bir başkasıyla iletişim kurmakta zorlanırdı sanırım. Ayrıca, ben bu müziği, kökenlerini tanıyordum, biliyordum ve seviyordum. Tamamen stratejik açıdan bakarsak, mümkün olan en iyi şartlardan yararlandım. Nasıl söylesem, koşullar cennetten çıkmaydı, isteyebileceğimin bile çok ötesindeydi. Jimmy Cliff'le çalışmalarımız sona ermişti. "The Harder They Come"da canlandırdığı karakter, insanların muhayyilesine isyankâr siyah müzisyen kahramanını yerleştirmişti. Şimdiyse, Bob Marley bunu gerçek hayatta ete kemiğe büründürüyordu, benim büromdan içeri giriyordu.

İnsan Bob Marley'in kişiliğine biraz yakından bakınca, ona boşuna "Tuff Gong" denmediğini görüyor: Hakikaten sert adammış. Bazı biyograflar, Lee Perry'yle ya da menejeri Don Taylor'la arasında geçenlerden söz ediyor da... Siz kişiliğinin bazı pek de hoş olmayan yanlarının üstünü örtme pahasına efsaneyi korumaktan mı, yoksa tam bir şeffaflıktan mı yanasınız?

Bir gün adamın tekini bir hintkirazı ağacına bağlayıp kan getirinceye kadar kırbaçladığını gördüm. Herif yankesiciydi ve yeteneğini Bob'un misafirleri üzerinde de konuşturmuştu. Ama, kıpırdayacak hali kalmamış yaşlı bir kadının bahçesiyle uğraştığını da gördüm. Onun hal ve gidiş kodları sokaktan geliyordu. Ayağına bassan yaygara koparırdı. İnsanlar bunu biliyordu. Kenar mahallelerde gidemediği yer yoktu, camları açık, kontak anahtarı üstünde arabasını bırakırdı, kimse dokunmaya cesaret edemezdi. O doğal şefti.

Ölümü hakkında çok şey söylendi ve yazıldı. CIA'in kurduğu bir komplodan bile söz edildi. Kültürel ve siyasi kişiliğini, bunun Jamaika'daki etkilerini göz önünde bulundurduğunuzda, böyle bir ihtimalin gerçek olabileceğini düşünüyor musunuz?

İnsan Amerikan hükümetinin nelere muktedir olabildiğini gördükçe, bu tür varsayımlar daha inanılır hale geliyor. John Lennon'ın gözetim altında olduğunu herkes pekâlâ biliyordu. Kingston'daki ABD büyükelçisi bana şahsen telefon edip Bob Marley'le ve yaydığı mesajla ilgilendiklerini, ülkedeki ve bütün dünyadaki etkisinin yıkıcı olduğunu, gözlerinin onun üzerinde olduğunu söylemişti.

1976'daki suikast girişimi de bununla alakalı olabilir mi?

Hayır, o bambaşka bir hikâye. Bob at yarışlarında başı belaya giren bir dostunu koruyordu. Ama, aynı devirde Başbakan Michael Manley'in ondan bir konser vermesini rica ettiği de doğru. Bob, bu konuda ne düşündüğümü sormak için beni aradı. Ben de seçim zamanında olmadığı sürece bir sakınca görmediğimi anlattım. Ama seçimler öne alındı ve Bob istemediği halde olaya dahil olmuş oldu.

Zehirlenmiş olabileceği ihtimali size inandırıcı geliyor mu?

1977'de Paris'teki, yaralandığı şu ünlü futbol maçından (Wailers'la şov dünyasından bir grup karşı karşıyaydı) sonra, İngiltere'de bir doktor melanom teşhisi koymuştu. Ayak başparmağını kestirmeyi önermişti. Bob Miami'ye gidip başka bir uzmana daha göründü, o da kesip alma lafı etti. Mesele şu: Bob Jamaika'dan bir Rasta büyücü-hekim getirtmişti ve o, iki doktorun dediğinin tersini söylüyordu. Bob da onun sözünü dinlemeyi tercih etti. Bugün, o zamanlar niçin daha sert bir şekilde müdahale etmedim diye kafamı duvarlara vuruyorum. Daha ısrarcı davranmış olsaydım, üç ayda bir kontrolden geçecekti ve belki de kurtarılacaktı.

Çeviren: ***Siren İdemen***

C→

CIORAN

Deneme yazarı ve etikçi Emile Michel Cioran, 8 Nisan 1911'de Romanya'da, Karpatlarda bir dağ köyü olan Rasinari'de doğdu. Babası rahip, annesi inançsızdı. Annesinden etkilendi: Yazdığı her şeyi annesinin anladığını, babasınınsa yazdıklarından dolayı mutsuz olduğunu, nasıl tepki göstereceğini bilemediğini söylerdi.

Babasının kiraladığı bir at arabasıyla Sibiu'ya, lisede okumak üzere gitmesi, köyünü terketmesi "cennetin bitmesi" anlamına geliyordu, bir gün boyunca gitmemek için ağladı. Ama sonradan, Avusturya-Macaristan sınırındaki Sibiu, onun hayatında çok önemli bir yer işgal etti. Alman, Macar ve Romen topluluklardan oluşan Sibiu, hayatında en çok sevdiği şehirlerden biri oldu ve şehrin çokkimlikliliğinden dolayı, bir daha tek bir dilin konuşulduğu hiçbir yerde yaşamadı. Düşüncelerinin, fikirlerinin temelleri de Sibiu'da atıldı: 20 yaşında uyumamaya başladı, "uykusunu kaybetti." Geceleri, sadece birkaç hayat kadınının olduğu sessiz sokaklarda tek başına yürürdü. Uyku, ona göre hayatı yaşanılır kılan, her sabah yeniden başlama duygusunu kazandıran bir şeydi...

17 yaşında Bükreş Üniversitesi Felsefe Bölümü'ne girdi. Lisansını Bergson üzerine yazdığı tezle aldı. 1934'de Bükreş'te yayınlanan ilk kitabı "Ümitsizliğin Doruklarında", kendisinin de kabul ettiği gibi, sonradan Fransızca ve Romence yazdığı her şeyin özünü barındırır. Kitap aynı zamanda bir vasiyetnameydi, çünkü intihar edeceğini düşünüyordu. Hayatın trajik boyutundan habersiz olmakla suçladığı Bergsonculuktan o dönemde koptu ve "kuşkunun aristokratı" oldu. Her sistemi bir put saydı, Hegel, Aristo gibi felsefecileri "zorba" olarak niteledi. Felsefeye ve felsefi terminolojiye hayrandı, ama bir süre sonra felsefenin kendine yardımcı olamayacağını anladı. Edebiyatı daha çok sevmeye başladı, Dostoyevski'yi bir deha, en büyük romancı olarak niteledi. 1937'de mistik bir hezeyanın ürünü olan ve tartışmalar yaratan kitabı "Gözyaşları ve Azizler Üzerine" yayınlandı.

Aynı yıl Bükreş Fransız Enstitüsü'nden bir burs alarak Paris'e gitti. Paris yaşantısını "gönüllü sürgün" olarak tarif etti; "bilinçsizlik bir vatan, bilinç bir sürgündür" diyerek Odéon sokağındaki kırma tavanlı meşhur evinde yaşamaya başladı.

Romence yazdığı son kitap olan "Mağlupların Kitabı"ndan sonra dilini de terketti.

1947'de Fransızca yazdığı ve 1949'da Fransa'da yayınlanan ilk kitabı "Ayrışmanın Kitabı"nı şu eserler izledi: "Burukluk" (1952), "Varolma Eğilimi" (1956), "Tarih ve Ütopya" (1960), "Zamanda Düşüş" (1965), "Doğmuş Olmanın Sakıncası" (1973)... Her kitabı yirmi yılda ortalama 500 tane satılmasına rağmen, 1981'de yazdığı "İtiraflar ve Aforozlar" bir yılda 30.000 adet basıldı.

Mistiklere, özellikle Budistlere ilgi duydu. "Tüm lanetliler"in dostları olduğunu söyledi. Boş zamanlarında mezarlıklarda gezerdi: Mezarlıklar onun için "bilgelik kazandırıcı" yerlerdi. Bach hayranıydı, Bach'ı anlamayan insanların olmasını kabul edilemez buluyordu. 17 Nisan 1988'de, kendini zehirleyerek intihar etti.

K→

FAHRİ KAYAHAN

Yanık sesi ve güzel türküleriyle meşhur bir müzisyendi. Malatya'da doğdu. Tanınmış bir ailenin tek çocuğuydu. Bir yandan babasının manifatura dükkanında çalışırken, diğer yandan mahalli ustalardan bağlama ve tambur dersleri aldı. Gençliğinde arkadaş meclislerinde söylediği türkülerle tanınıyordu. Ama o yıllarda sahneye çıkıp türkü söylemek ayıp sayıldığından, ses sanatçısı olmak gibi bir düşüncesi yoktu. Okul yıllarında, aynı sırada okuduğu ve sarı kordelasıyla tanıdığı Fahriye isimli kıza vurulmuştu. O da Malatya'nın tanınmış bir ailesinin kızıydı. Bir süre sonra onunla evlendi. Bir çocukları doğdu. 1936 yılında, Fahriye'nin bir kıskançlığı üzerine yaptıkları tartışma, Fahri'nin tabancayla Fahriye'yi vurmasıyla son buldu. Fahriye öldü. Olay hakkında pek çok dedikodu yayıldı. "Bu topraklar bana haram olsun!" diyerek annesi, babası ve iki yaşındaki kızıyla Malatya'yı terk etti. İstanbul'a geldiğinde sanat çevresine çok çabuk girdi. Türküleri, güzel çaldığı tamburu ve yanık sesiyle herkesi etkiliyordu. Borsa Kıraathanesi'nde Selahattin Pınar, Artaki Candan gibi ustalarla çalmaya başladı. Söylediği içli türküler sanki Fahriye'ye yakılmış birer ağıttı: "Sarı kordelam sarı", "Gelini gelini", "Aşkınla ölsem de", "Karadır kaşların ferman yazdırır", "Uy uy demeye geldim", "Ezo gelin", "Gideceğim ele düştü yolum", "Tabib açma iyileşmez bu yara", "Nazlı yare fiske ile taş attım", "Bozulmuş gönlümün bostanı bağı" gibi pek çok türküsünü plaklara okudu. 78 ve 45 devirli sayısız plağı yayınlandı. Sadi Yaver Ataman gibi pek çok hocanın ve radyo sanatçısının dikkatini çekti, korolarda çalıştı. Türküleri radyo repertuarına alındı. 1937 yılında, Atatürk'ün Safiye Ayla'dan dinleyip beğendiği "Sarı kordelam sarı" türküsünü Dolmabahçe Sarayı'nda ona bizzat seslendirdi. Atatürk'ün yanındaki Nubar Tekyay, Şükrü Tunar, Safiye Ayla, Celal Güzelses gibi müzisyenlerin arasına girdi. Peşinde, plaklarını yayınlamak, gazinolara çıkarmak ve konser verdirmek isteyen pek çok kişi dolaşıyordu. Sadece İstanbul'da değil, taşra illerinde de ünü giderek yayıldı. Türkiye'nin hemen her ilinde konserler verdi. Ama bir kere terk ettiği Malatya'ya ölene kadar hiç gitmedi. Türküleri bugüne kadar defalarca yorumlandı...

S→

SALVADOR, HENRI

Komedyen, güftekar, bestekar, şantör. 1917'de Fransız Guyana'sında (Güney Amerika'nın kuzeydoğusunda, Brezilya'yla Surinam arasında) doğdu. Babası bölgenin yerlisi bir vergi memuruydu. 1924'de aile Paris'e yerleşti. Henri dokuz yaşından itibaren kulaklarını Louis Armstrong'lara, Duke Ellington'lara dikti. Kıvama gelince önce davulun bagetlerini, sonra da gitarı aldı eline. Kulüplerde şarkı söyleyip para kazanmaya savaştan önce başladı. Savaş yıllarında Nice'de, Cannes'da sahneye çıktı. Ray Ventura orkestrasının solisti oldu, orkestrayla birlikte, sonra da tek başına Güney Amerika'yı dolaşıp müzik yaptı, Brezilya'da şöhret de kazandı. Savaş sonrası Paris merkezli uluslararası bir sükse yaptı.

Caz temelli tecrübesini iki-üç akorlu komik şarkılara aktarınca önü açıldı. Hafif tertip asık suratlı, egzistansiyalist Paris'i kahkahalara boğmayı bildi. Kalipso, çarliston, twist, o yıllardan hangi tarz aklınıza geliyorsa hepsini Fransa'da yaydı. İlk Fransız rock'n'roll'larını (pek çoğunu da arkadaşı Boris Vian'la birlikte) yazdı. Çoğu zehir dilli gırgır şarkıların yanısıra şiirsel şansonlar bestelemekten de geri durmadı. 1961'de kendi plak şirketi Rigolo'yu kurdu. İlerleyen yıllarda arasıra sahnelere dönüş yaptı, bir ara da televizyon dünyasına bulaştı. Henri Salvador deyince ilk akla gelen şarkılar, "Ma doudou", "Maladie d'amour", "Zorro est arrivé", "Cherche la rose", "Je n'peux pas travailler", "Rock'n'roll mops", "Le taxi", ""Twist SNCF"...

SELASİYE, HAİLE

"Küçük bir köpek, adı Lulu. İmparatorun yatağında yatardı. Çeşitli seremonilerde, İmparatorun kucağından atlar, devlet ricalinin ayakkabılarına işerdi. Zat-ı muhteremler hiç istiflerini bozmaz, kıllarını bile kıpırdatmazdı. Ben de onların arasında elimde saten bir bezle gezinir, ayakkabılarını silerdim. On yıl boyunca işim buydu".

Anlatan Haile Selasiye'nin hizmetkarlarından biri, kaynağımız Ryszard Kapuscinski'nin "İmparator" adlı kitabı. Kah doğrudan tercüme ederek, kah mealini naklederek sayfalarında geziniyoruz:

"İmparator az uyur –uykuda geçen zamanın boşa geçen zaman olduğunu düşünürdü– ve erken kalkardı. Dörtte veya beşte. Uyanır uyanmaz başucundaki zile basar ve böylece imparatorun yeni bir günü başlardı. Günün ilk işi muhbirleri dinlemekti. Burada önemli nokta şu: İmparatorun nezdinde yazılı veya basılı harfin kıymeti harbiyesi yoktu, her şey sözlü olmalıydı. Haşmetmeab okula gitmemişti, yegane öğretmeni bir Fransız, Mösyö Jerome adlı bir cizvit papazıydı. Arthur Rimbaud'nun yakın dostu olan Jerome, imparatora okuma yazmayı öğretmeyi başaramamıştı, zira çocuk denecek yaşta tahta çıkan Haile Selasiye'nin buna vakti yoktu. Ama sebep yalnızca vakitsizlik değildi. Sözlü iletişim yönetim açısından bir avantajdı. Yazı demek belge demek, kanıt demekti. Sözse bütün keyfiliklere açıktı. İmparator ömrü boyunca okumadı ve yazmadı. İmza bile atmadı. Ülkesini yarım asır yönetti, imzasını gören olmadı...

Ama yazı olmazsa devlet olmaz, bütün yazı işlerinden sorumlu bir bakanlık vardı, 'Kalem Bakanlığı'... Lafı dağıtmadan, imparatorun sabahına dönelim. Haile Selasiye sarayın bahçesinde yürüyüşe çıkar, o anda görüntüye Solomon Kedir girer, saray casuslarının şefidir kendileri. Haşmetmeaba istihbarat raporunu sunar, İmparator hiçbir yorum yapmadan, hiçbir tepki göstermeden dinler. Arada bir durur, hizmetkarlardan birinin getirdiği koyun budunu aslan kafeslerinden birine atar. İştahla budu yemeye başlayan aslanları yüzünde tebessümle seyreder. Sonra leoparların kafeslerine doğru yürür, Solomon Kedir de peşinden... Bir an gelir, Haşmetmeab başını hafifçe öne eğer, bu Kedir'in huzurdan ayrılma vaktinin geldiğini gösteren işarettir. Kedir yere kadar eğilir, gerisin geriye, sırtını asla imparatora dönmeden görüntüden çıkar. Sıra Endüstri ve Ticaret Bakanı'ndadır. Ondan sonra da sırdaşı Asha Walde-Mikael, siyasi polis şefi alır sözü. Bu arada Haile Selasiye panterlere but atmaktadır. Hava iyice aydınlanıp güneş yükseldiğinde sabah yürüyüşü son bulur ve sıra günlük icraata gelir.

1974 ağustosunda Haile Selasiye'nin elli yıllık icraatı son bulur. Sarayında sorgulanmaktadır. İhtilalciler imparatorun servetinin kamulaştırılacağını ilan etmişlerdir: 'O para Habeşistan halkınındır...' 'Ne parasıymış bu?' der Selasiye, 'Hepsi kalkınmaya harcandı, kalkınma hamlemiz de eşi görülmemiş bir başarı değil miydi?' İhtilalciler, 'Nasıl kalkınmaymış bu?' diyerek yerdeki dev İran halısını kaldırırlar, yemyeşil bir zemin çıkar ortaya: dolarlar... 'Ya İsviçre bankalarındaki hesaplar?' diye sorarlar. 'Sadece küçük bir hesabım var, orada tedavi gören oğlum için' der. İhtilalcilerden biri, İsviçre elçiliğinin resmi açıklamasını yüksek sesle okur: 'Majesteleri-nin bankalarımızdaki hesaplarının tutarı 100 milyon dolardır.'

11 Eylül 1974 akşamı televizyonda Jonathan Dimbleby'nin filmi gösterilmektedir: 'Etiyopya: Gizli Açlık'. Ertesi sabah Etiyopya radyosunda imparatorun tahttan indirildiği, imparatorluğun lağvedildiği ilan edilir. Haile Selasiye, yaklaşık bir yıl sonra, 28 Ağustos 1975'de, 83 yaşındayken eceliyle vefat eder."

zap→

JACQUES BREL İSTANBUL'DA

Malûm, Jacques Brel'in yirminci ölüm yıldönümünü idrak ettik, bize de kendisiyle yapılan bir söyleşiyi geçtiğimiz ay nakletmek düştü. O zaman henüz rastlamamıştık, geçenlerde eski Ses mecmualarını karıştırırken birdenbire karşımıza çıktı. 9 Temmuz 1966 tarihli Ses'te bir haber: "Jacques Brel'in sürpriz ziyareti... İstanbul'a özel uçağı ile gelip iki gün kalan değerli Fransız şarkıcı ve bestecisi Brel'in yazdığı şarkı sözleri, artık imtihanlarda soru konusu oluyor." "Sürpriz ziyaret"in sırrı, resimaltında gizli. Haberin İstanbul objektifli fotoğrafında Brel'in yanında poz veren iki kişi, "Özel uçağı ve Türkiye'deki dostları" başlıklı açıklamada şöyle anlatılıyor: "Brel, Türkiye'ye özel uçağı ile geldi. 600 000 lira değerindeki uçağı, kâh pilotu, kâh kendi kullanıyordu. İstanbul'da tanınmamak için koyu renk gözlükler takmış olan Brel, Çınar Otel'inde bascı Aydemir Mete ile karşılaşınca çok şaşırdı. İki müzisyen bir süre önce Beyrut'ta birlikte çalışmışlardı. Üstteki resimde Jacques Brel'in uçağı. Yanda Aydemir Mete ve Ferdi Özbeğen arasında. Solda yakışıklı sanatçının bir portresi..."

Ve, dönelim bugüne, 32 yıl sonraya kalan hatıralara: Buyurun Ferdi Özbeğen cephesinden "sürpriz ziyaret"in ayrıntılarına:

"Türk popüler müziğimizin emekleme devrinde olduğu yıllarda benim de bir orkestram vardı. İzmir'den ilk geldiğimde, binbir uğraşı sonunda, tabii talihin de yardımıyla, Hilton otelinde bir yıla yakın çalışmıştık. Bu sürenin sonunda Çınar otelinin yöneticileri bize kontrat teklif ettiler. Yeşilköy Çınar otelinde Ferdi Özbeğen Orkestrası olarak başladık. O zamanlar Türkçe şarkı söylemek, Türkçe müzik yapmak biraz 'out' kabul ediliyordu. Otelde Fransızca, İngilizce şarkılar söylüyorduk. Bir gün otelin plajında yatıyordum, yanımdaki hasırın üzerinde de üç kişi yatıyordu. Kulağıma bir ses tonu geldi. Çok özel sanatçıların ses tonlarından, konuşmalarından da anlayabilirsiniz kim olduklarını, rahmetli Zeki Müren gibi. Düşünün ki plajda yatıyorsunuz, yanınızda da Michael Jackson yatıyor, mümkün mü böyle bir şey!.. Adamın da yüzünü çok iyi bilmiyoruz o zaman, ama tapıyoruz 'Ne me quitte pas'ya filan. Menejerimin Fransız okulunda okuyan oğlu oradaydı. Dedim ki, 'şaşırma ama, bu yatan Jacques Brel mi?' 'Sen deli misin' dedi, 'Çınar otelinde Jacques Brel'in ne işi var?' 'Gel, bir dinle şu adamı' dedim. Geldi, dinledi, dedi ki, 'olamaz, bu o.' Meğerse özel uçağıyla bir yere giderken uçağı arıza yapmış, İstanbul'a inmişler, uçak tamir edilinceye kadar da vakit geçirmek için Çınar oteline gelmişler. O gün otelde kalacaktı. Büyük bir cesaretle tanıştık, hayranlığımızı belirttik. Hoşuna gitti. Akşam da onu çalıştığım yere, otelin müzikli restoranına davet ettim. Akşam geldi, birlikte resim çektirdik. Ben çaldım, o okudu, kendisi çıktı, piyano çaldı, ona Latin şarkılar, şovlar yaptık, unutulmaz bir gece yaşadık... O gece sabahladık, biraz İngilizce de biliyordu, sohbet ettik. Böyle bir günümüz geçti kendisiyle. Ertesi gün gittiler, uçak tamir edilmişti... Son albümlerimden birisinde 'Ne me quitte pas'yı okumak istedim, Ülkü Aker Türkçe sözler yazmıştı. Fakat baktım ki o kaliteli parça albümdeki şarkılara uymuyor, albümün de geleceğinden pek ümitli değildim, harcamayayım dedim. İleride tek piyanoyla okumaya niyetliyim."

Jacques Brel'in SÜRPRİZ ZİYARETİ

Aydemir Mete, Brel ve Özbeğen, 1966

bana yolun seç diyorlar

bozuk yolu seçer miyim

seçemezsen geç diyorlar

ben yolumdan geçer miyim

kimi batı kimi doğu

kuzey güney hepsi doğru

kim seçer ki bozuk yolu

benim yolum bana doğru

hiç yolumdan döner miyim

eğri eğri doğru doğru

eğri büğrü ama yine de doğru

Barış Manço
1943-1999